BOJIN PAVLOVSKI

IPOCRITUL

BOWHH IIABJIOBCKH
HPBBHHOT XnnOKPHT
MAKE JtOHCKA. KHHrA
MHCJIA CKOniKE **1984**

gOJIN PAVLOVSKI

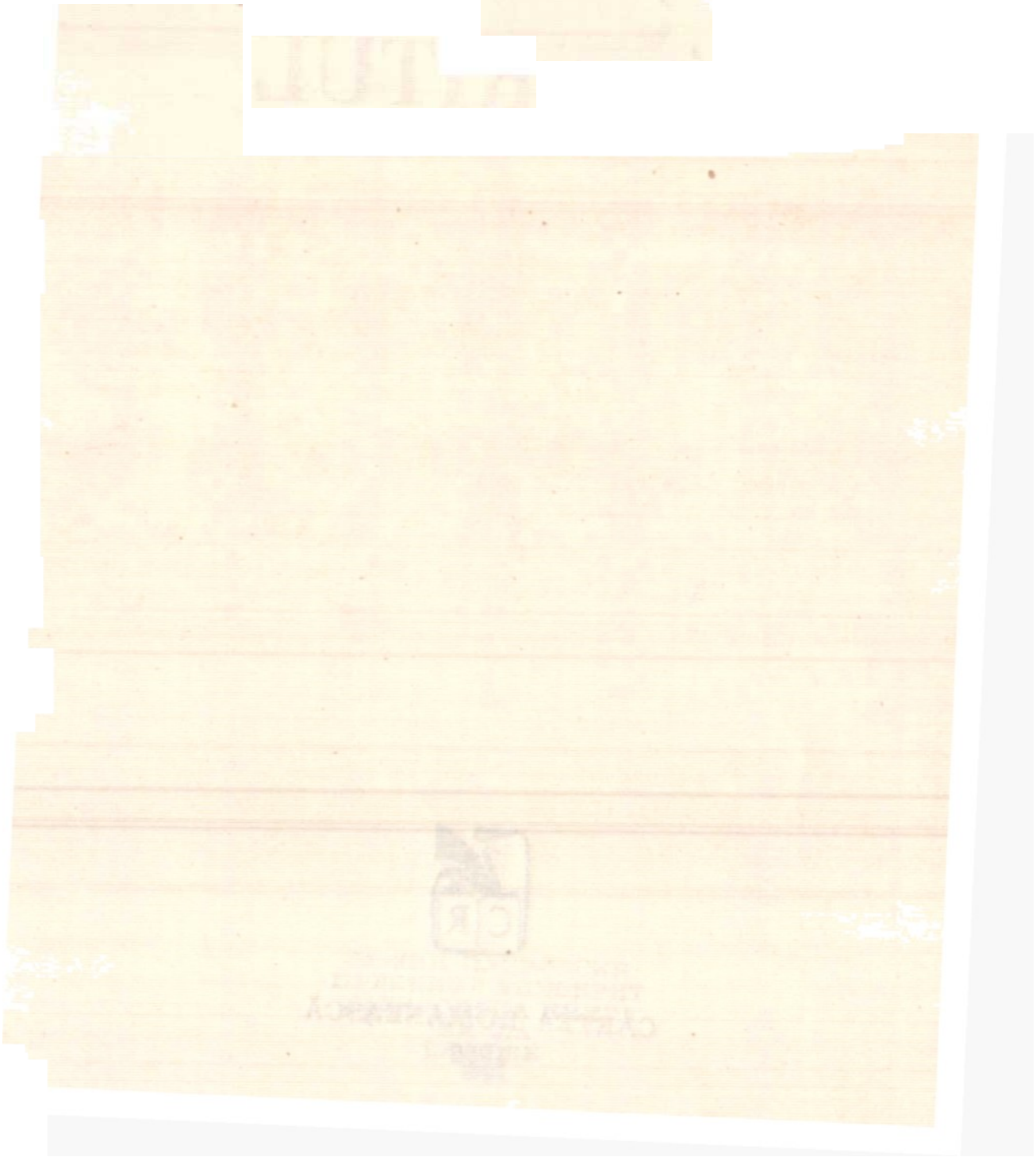
IPOCRITUL

In românește de:
DUMITRU IM. ION şi CAROLINA ILICA

CARTEA ROMANEASCA

C R

Coperta de ***Gh. Baltoc***

Cap. introductiv

t

Casa de odihnă a Ivanovilor se afla în Santara. Iar Santara era oaza celor mai bogaţi inşi din Makedonia. Luxoasele clădiri se înşirau pe ţărmul lacului cu acelaşi nume, înconjurate de parcuri bine îngrijite. Aici, unii dintre gospodari se bucurau de plaje private unde se însoreau şi se îmbăiau. Palatul cumpărat de Alekso Ivanov era dintre cele mai frumoase, ridicat în stil de Ohrida, cu lucrături în lemn, mare şi somptuos, cu două intrări. La intrarea principală se întindea terasa cu cinci stîlpi ovali, îmbrăcaţi în marmoră de Prilep ; aici flutura şi steagul naţional. Faţada era împodobită cu plăci decorative ; în parc se vedeau o mulţime de coniferi, de banani minunaţi, în mari vase, de magnolii şi trandafiri roşii.

în dimineaţa aceea, în vreme ce păsările ciripeau pe ramurile cele mai înalte ale arborilor, în faţa intrării principale se opri noul inspector al primăriei din Santara. Se vedea că e tînăr : jurist, cam la treizeci de ani, cu părul lins, cu obraji fini şi bucălaţi, destul de scund, dar elegant. Un surîs ironic îi alergă dinspre buze către ochi, de cum citi pe uşă avertismentul dat tuturor celor care ar fi îndrăznit să săvîrşească vreo spargere şi să prădeze casa. Apăsă pe butonul soneriei şi, aşteptînd să i se deschidă, îşi închipui cum arăta sistemul electronic de alarmă. Dacă hoţii ar veni de afară, orice încercare ar fi zadarnică, îşi zise tînărul cel glumeţ, iar dacă ei se află instalaţi înlăuntru, atunci avertismentul de pe

uşă e zadarnic. începu să fluiere şi să bată cu piciorul stîng în
marmoră. Devenise nervos tot ţinînd într-o mînă geanta neagră, iar în cealaltă legitimaţia deschisă, pe numele Rafail Burov, inspector superior al Santarei.

Cîteva păsări îşi luară zborul de pe crengi cînd, pe cărarea asfaltată, lăptarul se opri lingă cutia poştală. Inspectorul privi spre poartă şi văzu un ţăran descheiat la cămaşă şi cu mînecile suflecate. Din vechiul căruţ-bi- cicletă el scoase un bidon din care turnă laptele în trei sticle ce se aflau sub cutia de scrisori. Crezu că lăptarul îşi va continua molcolm drumul pe cărare pînă la casa cea mai apropiată. Bidoanele zăngăneau în căruţ, iar păsările filfîiră din nou pe crengi.

— Te-ai cam grăbit; doamna nu deschide niciodată înainte de nouă ! se auzi glasul răguşit al lăptarului.

— Nu ţi se pare că oamenii ăştia dorm prea mult ? întrebă Rafail.

— Aici doar nu se vine la lucru, ci la odihnă !

— Şi totuşi mă miră ! începu să glumească Rafail.

— Ce te miră, că doar nu eşti ca ăla de la poarta nouă, termină mustrător lăptarul.

— Dar de unde ştii rinduiala casei, dacă şi tu împărţi laptele cu noaptea în cap ? întrebă inspectorul.

— Ştiu totul despre Ivanovi, dar îmi ţin gura. Laptele şi-l plătesc la timp, mai cumpără şi cîte un miel ; ce-mi pasă mie dacă s-au îmbogăţit sau nu pe căi cinstite ? Şi divorţul e problema lor ! Ştiu totul, dar îmi ţin gura ! mai zise lăptarul urcînd pe bicicletă.

— Ştii totul şi totuşi taci ! chicoti Rafail.

— O dată am făcut şi eu la fel ca şi tine şi am trezit-o pe doamna din cel mai dulce somn ! De-atunci m-am lecuit să mai sun înainte de nouă ! mormăi fîstîcit lăptarul.

— Atît de rea e doamna ? îl provocă inspectorul.

— Nu e rea, dar e bolnavă ! Of, numai în pielea ei să nu fii ! oftă lăptarul.

— Deci mă sfătuieşti să trec mai tîrziu ?

— Da’ să suni mai puternic atunci cînd te hotărăşti să-i scoli ! Crezi că eu nu ştiu ce învîrţi ? Ce-ai rămas cu ochii la ziduri ? N-ai mai văzut acoperiş de aramă la case ? i-o trînti supărat lăptarul.

— Ce te-a necăjit atîta ? întrebă Rafail Burov.

— Mi s-a dus toată dimineaţa, uite, d-aia ! In timp ce tu, pîş-pîş, pe urma hoţilor, laptele din bidoane o s-sjungă urdă! Şi cine-o să-mi plătească mie paguba 7 V -zi muntele ăla ? Acolo sînt oile ; de-acolo vin, iar tu, acuma, îmi mănînci timpul ! răspunse lăptarul şi grăbi ea vîntul spre casa următoare.

— Stai să te lămuresc ! Şi taică-meu a vîndut lapte ! ţţrigă Rafail Burov întinzînd mina.

iana îvanova, soţia lui Alekso, auzise toată discuţia, dar plănui să nu-i deschidă inspectorului uşa. O năpădise presimţirea că el n-ar veni cu gînduri curate. Se vaită ţinîndu-se de pin tec ; ulcerul îi mocnea în stomac ; uscată şi istovită, se socotea dacă să-şi trezească sau nu csîijiii. Rămase cîteva clipe în faţa oglinzii din salon ; se sperie din pricina ochilor lăcrimoşi ; îşi ciupi obrajii ridaţi, îşi muşcă buzele şi iar auzi soneria la uşă. în juru-i domni liniştea pînă-n clipa cînd pendulul din perete prinse să bată orele. îşi umflă puţin nările, îşi potrivi rochia de casă şi, în cel din urmă, se hotărî să iasă pe terasă. Afară o lovi drept în faţă aerul curat al zorilor ; puţin lipsi să nu ameţească.

— Bună dimineaţa ! strigă Rafail cu glas prietenos. Am fost nevoit să mă grăbesc ; am geanta plină de dispoziţii de teren ! Pînă la amiază trebuie să vizitez toate casele de pe strada aceasta ! adăugă el, fluturîndu-şi legitimaţia prin faţa ochilor Ianei îvanova.

— Vă ajut cu tot ce-am să pot! se oferi cu glas tremurător femeia.

— Trebuie completat acest formular ! Nimic deosebit ! în privinţa provenienţei averii ! şi Rafail îşi scoase hîr- tiile din geantă.

— Nu pot face nimic ! Dacă ar fi bărbatu-meu acasă, imediat aţi termina treaba ! Veniţi după-amiază ! roşi Iana şi prinse a da înapoi în spatele uşii.

— Nu mă cunoaşteţi ? întrebă Rafail cu surîsul pe buze, ca s-o binedispună pe femeia speriată.

— Casa e veche ; doar adaptaţia e nouă ! Bărbatu-meu are toate documentele ; treceţi după-

amiază ! El e acum îa taică-său, în Posoki, dar a promis că se va-ntoarce la prînz.

Iana ridică din umeri şi se uită la motanul care adulmeca sticlele cu lapte.

— Chiar nu mă cunoaşteţi deloc ? Şi eu sînt tot din Posoki ! se lăudă Rafail, băgîndu-şi din nou formularele-n
geantă.

— Noi locuim de fel în Podgorie ; aici venim numai vara, la odihnă !

Iana nu arătă nici un interes pentru consăteanul bărbatului ei ; agitată, dădu fuga spre sticlele cu lapte.

— Ştiu totul despre dumneavoastră ! şi Rafail îşi muşcă limba de cum îşi dădu seama că folosise tocmai cuvintele lăptarului. Dumneavoastră sînteţi un pic speriată ; o să mă-ntorc după-amiază. Vă cunosc încă din Posoki! Dumneavoastră sînteţi mama lui Viktor ! mai adăugă şi se apucă să-şi închidă geanta.

— Să-l trezesc pe fiu-meu *1* se oferi Iana Ivanova.

— Nu se face ! dădu înapoi Rafail. Dar soţul dumneavoastră lucrează la tipografie ?

— Mergeţi acolo, la *Doi mai;* e cel mai sigur ! îl sfătui Iana ţinînd strîns în braţe sticlele cu lapte. Cu ce pot eu să vă ajut ? Eu mi-am muncit munca şi acum aştept pensia de invaliditate !

— Dar dumnevoastră sînteţi atît de tînără ! se miră cu prefăcătorie în glas Rafail, în timp ce cobora scările.

— Nu mai glumiţi ! Cine-o să vă creadă ? Patru copii, nu-i aşa, nu-i puţin lucru pentru o femeie, şi-n plus bolile m-au topit cu totul! se plînse Iana Ivanova.

— Am să vă mai vizitez ; nu mi-o luaţi în nume de rău ; asta mi-e slujba ! Salutaţi-1 pe soţul dumneavoastră ! mai zise Rafail deschizînd poarta şi strivindu-şi surîsul de pe buze.

— Şi el o să vrea să vă cunoască, dacă sînteţi tot din Posoki ! îl salută Iana de sub steagul ce flutura în adierea zorilor.

Neliniştită deja, ea îi urmări paşii tăcuţi pînă la casa vecină, căindu-se că-i spusese tot soiul de lucruri despre familie. De cum dispăru din raza privirilor sale, iar păsările se liniştiră pe ramuri, îi fu şi mai clar că avusese de a face cu un vulpoi. Speriată, privi spre lacul albastru pe care plutea o pînză albă şi se întrebă ce-o fi putînd să ştie inspectorul acela despre familia ei. Să-şi fi vîrît Alekso mîna în averea statului ? Să fi făcut vreo greşeală politică ? îşi dori ca bărbatu-său să se întoarcă mai iute, să-l întrebe despre acestea, s-o ia sub aripa lui.

Alergă în bucătărie, turnă laptele dintr-o sticlă într-o oală, căută iute ceva muzică la radio, îşi luă un capot şi se apucă să pregătească nişte sandvişuri pentru copii. Durerile parcă i se domoliseră-n stomac ; începu chiar să cînte. In timp ce punea masa pentru cinci inşi, mireasma laptelui din ceşti o îmbătă; alergă prin casă chemîndu-şi copiii la masă. Ce-ar putea să ştie inspectorul ăla despre ea ? Că bărbatu-său o părăsise şi se dedulcea în îmbrăţişările altei femei mai tinere ? Pesemne că o fi auzit unele vorbe prin Posoki.

Casa i se păru ca un muzeu de raritătţi în care îşi găsiseră locul numai lucruri fără viaţă. De atîtea ori îşi dorise să trăiască fie şi într-o peşteră, numai fericită să fie. Ii fusese indiferentă aceasta casă pe care o cumpăraseră de la un negustor ce se strămutase în America, în loc să se bucure, Iana se întristă. In vreme ce-şi aştepta copiii la micul dejun, se apucă să şteargă praful de pe mobile. In camera de zi se repezi spre cămin, în preajma căruia spînzurau doi Isuşi sculptaţi adînc în lemn de cireş. Şterse cu dispreţ sofraua pentru prînzurile şi cinele festive, sculptată şi ea, apoi masa de lucru din nuc sculptat, ceva mai veche de două veacuri, lucrată în vreo provincie turcească. Ce-o fi căutînd aici coşciugul ăsta sculptat, aflat cîndva în stăpînirea vizirului din Stambul, se întrebă ea nervoasă. Intr-o peşteră de-ar trăi, numai să fie fericită ! Aici figurinele de porţelan,

tapiseriile mai vechi de-o sută de ani, poliţele cu cărţi rare, globul pământesc din timpuriile perioade ale cuceririlor, apoi vasele pentru mîncare ce aparţinuseră vestiţilor revoluţionari makedoneni îi aduceau aminte de moartea care nu era departe. Sufletul i se topi de jale şi de amar. Era oare prea mult ceea ce avea împreună cu Alekso Ivanov ? întrebarea o făcu să tresară, iar gîndul că inspectorul acela se va întoarce îi spori din nou durerile din stomac. Atunci auzi şi uşile trîntin- du-se la dormitoare, iar băiatul şi cele trei fete coborînd la masă. Iana Ivanova îşi apăsă partea stingă a stomacului, îşi dădu jos halatul şi-n vaporoasa-i rochie de casă se-ndreptă către masa deja pusă.

Dar în bucătărie nu o găsi decît pe Aniţa, fiica mai îttj'.'â. Obrajii ei rumeni, părul blond, pieptănat în dcuâ cozi, fusta curată, în carouri, şi dulcele ei surîs pe clipă îi aduseră mamei o nemăsurată mulţumire. Şi din nou uită 3e inspector şi de durerile de stomac. în timp ce la radio se emitea programul de muzică uşoară din zori, întretăiat de strigătele reclamelor, îi veni poftă să bea o cafea. Dădu iyte drumul la aragaz, şi-n trecere îşi sărută fiica pe păr.

— Unde sînt ceilalţi ? se miră luînd o linguriţă de cafea.

— Viktor înoată în lac, iar Solza îşi pune lentilele de contact ! răspunse Aniţa între două înghiţituri.

— Dar Vida ?

— Chiar nu auzi ? E-n baie, se masează şi cîntă ! zise Aniţa.

— Doar n-o invidiezi ! Ea e mare, vrea să arate bine, explică maică-sa.

— Toţi profită de ea ! mormăi Ahiţa.

— Ce tot inventezi acolo ? ! se supără Iana Ivanova.

— Nimic ! Uite că Viktor se-ntoarce ! răspunse fără chcf Aniţa privindu-şi fratele care-şi ştergea umerii goi.

Soarele pătrunse printre storuri şi-n bucătărie ; Iana degusta cafeaua interzisă de doctor şi, prin uşa larg deschisă, privea pielea înfrigurată a fiului care se-mbrăca. Glasul Videi se auzi şi mai tare din baie, aproape isteric. Orologiul măsură din nou timpul în acea zi minunată de vară. Pînă ce Viktor se încălţă, sună şi telefonul. Un glas de femeie îl căuta pe Alekso.

— Iar o să-mi sari peste micul dejun ? întrebă din bucătărie Iana.

— Vreau numai laptele, de altceva nu mai am timp I răspunse Viktor nervos, pieptănîndu-şi părul umed.

— Ai nevoie de energie ! De ce te superi ? întrebă Iana aproape şoptit.

— Pe tata îl caută femeile, iar pe soră-mea bărbaţii 1 Cum să nu mă supăr ? Asta nu e casă de

toleranţă ! strigă enervat Viktor, apoi, din dţiva paşi, ajunse în bucătărie şi, fără să se aşeze, îşi bău laptele.

— Stai jos, ca să-ţi stea şi peţitoarele ! zise în bătaie de joc Aniţa, ducîndu-şi tacîmul la chiuvetă.

— Vrei să-ţi smulg cozile ? o ameninţă fratele.

— Aşa zice bunicul! se sperie Aniţa.

— Ce-ţi veni, fiule ? întrebă Iana, apăsîndu-şi stomacul cu palmele. Doar ştii cît de mult te iubeşte Aniţa ! mai adăugă ea.

— **In** casa noastră deja nimeni nu mai iubeşte pe nimeni ! Mama, de ce te prefaci că nu vezi ? strigă Viktor îmbrăcînd un tricou cu emblema brigăzilor de tineret.

— Dar unde te grăbeşti ? strigă neputincioasă Iana, uitîndu-se după fiul ei care ieşi din casă plin de energie şi de nervi.

— Se duce acolo unde se călesc unitatea şi frăţia ! In cartierul brigăzilor muncitoreşti de tineret, răspunse Vida, ooborînd scările destul de goală, în rochia-i de flotir scurtată.

— Haide, mai iute, voi astea două, jivine ce sînteţi ! E deja amiază şi vi se răceşte micul dejun ! ţipă Iana Iva- nova, recunoscînd în sinea-i că fata asta avea într-adevăr un trup să pici jos.

— Mamă, cine a fost ala care a sunat de dimineaţă ? întrebă pe negîndite Aniţa, ştergîndu-şi mîinile cu prosopul de lîngă chiuvetă.

— Un prieten de-al lui taică-tău, din Posoki ! răspunse Iana, şi, apăsîndu-şi stomacul, ieşi pe balcon.

Deodată capul prinse să-i vîjîie, de parcă i s-ar fi desprins carnea de pe oase. Privirile i se împăienjeniră, ca după o lovitură în moalele capului, urechile îi asurziră. Parcă ar fi plutit în spaţiu, în timp ce, deasupra ei, abia adia steagul naţional. Ameţi, îşi descheie rochia, îşi pierdu cunoştinţa, căzu. Ultimele imagini clare fuseseră legate de soţul ei, la Posoki, soţul ei care o dispreţuia.

— Ce-i cu tine, mamă ? Ştii că a murit ? şopti

tulburată Vida, aplecată deasupra Ianei, cu sînii ei pieptoşi ieşiţi din rochiţa de flotir.

— Multe probleme au rămas nerezolvate ! Noi ne ducem la fund, fetiţo. Dar s-a întors taică-tău ? se interesă Iana printre sorbiturile de aer, adunîndu-şi puterile ca să se ridice. Şi de ce oare n-o fi strîns încă steagul ?

— Sărbătorile de Ilinden[I], mamă, doar ştii şi tu atîta lucru !

— Taică-tău nu s-a întors ? repetă Iana Ivanova.

Vida înălţă din umeri. în clipa aceea Alekso era încă
in Posoki. Bătea Via Egnatia, de-a lungul zidurilor unor case dărîmate. Il însoţea Simon Ivanov, cocoşat, chel şi neputincios. Abia-1 mai ţineau puterile şi se ajuta de baston. Trecuse de şaptezeci şi opt de ani şi deja nu-i mai erau de ajutor nici aerul curat, nici apa rece şi limpede, de munte. Şi fiul său Alekso muşcase din cel de al patruzeci şi cincilea an, dar era sănătos tun, iar părul brumat de la tîmple îl făcea şi mai frumos.

— Ai avut o copilărie grea ! Acuma Domnul ţi-a dat tot ceea ce ţi-a poftit sufletul ! filozofa Simon, petrecîn- du-şi fiul. Trăieşte cu măsură, să nu faci abuzuri, iar familia să ţi-o păzeşti ca pe-o cetate.

— Te rog încă o dată, hai, mută-te la noi ! Iarna in Podgorie, iar vara pe malul lacului ! Primăverile poţi să ti le petreci aici, dacă tot eşti legat de stîncile asta ! şi Alekso îşi cuprinse tatăl pe după umerii costelivi care-i tremurau.

— Nu pot, fiule ! Omul bătrîn cere îngrijire, nu glumă. De ce să vă cloţesc eu casa ? Şi apoi cine să mai vadă şi de mormîntul maică-ti ?

Alekso îşi aduse aminte de casa în care-şi petrecuse noaptea : scundă, acoperită cu paie. Două uşi, faţă-n faţă ; cea principală, către uliţă, pe unde intrai în casă ; cealaltă, mai mică, să ai pe unde să fugi de tăietorii de capete. în loc de geamuri, ferestre cu obloane de lemn. Pe zidul din spate se afla vatra în care se aprindea focul; spicele de grîu se sprijineau de prichici. Deasupra

I **Sărbătoarea de Sf. Ilie, zi cind, in anul 1903, a fost prfelâV mată Republica din Krusevo (n. t.).**

vetrei atîrna un lanţ pînă deasupra jărateculuí, iar de el şedea încă agăţat vechiul ceaun de aramă în care maică-sa făcea odinioară mămăliga. Mergînd aşa, Alekso făcea comparaţii tot măsurîndu-şi reuşita, de parcă n-ar fi ştiut cit adevăr încăpea aici şi cîtă închipuire. Avere în Podgorie, avere în Santara, şi coliba în Posoki. Reuşita i se părea incomparabilă, totuşi, în ochi i se cuibări o tristeţe ciudată. Simţea că în această reuşită se împletise şi ceva necurat.

Dincolo de chipul plin de zbîrcituri al tatălui său văzu pustiul. De ce oare acest sat fusese înălţat pe patru coline, pe înălţimi întretăiate de văi şi de surpături ? Nu putea înţelege de ce strămoşii săi nu avuseseră şi ei vreo cim- pie roditoare ; vru să-l întrebe pe taică-său, dar nu îndrăzni. Ca să nu arate că-i un fiu prost şi neinstruit al acestui sat sărac ? Continuă să păşească pe vechiul drum roman, pe Via Egnatia, pe lîngă alte case în ruină. Satul se învecina cu moşiile turceşti de odinioară, dar ele erau acum părăsite şi pline de spini şi de jnepeni. Cîndva goalele coline erau lucrate aidoma cîmpurilor, dar în amintirea lui rămăseseră tot pajişti pentru animale. Deodată se întrebă dacă micile izvoare secaseră în timpul verii şi dacă pîraiele se umpluseră de părăluţe.

— Pîrîiaşul de lîngă casa noastră susura ! izbucni Alekso.

— Ce-ţi veni acum ? se miră bătrînul. Ce bine mai ţii minte **totul.** Da, nu seca niciodată, adăugă el şi, uimit, clătină din cap.

— Cum să nu ţin minte ? Pîrîul izvora de sub zidurile bisericii Sfînta Vineri. Slujbele se făceau lîngă pîrîiaş, în spatele bisericii, la cimitir, în faţa curţii noastre. Aşa-i sau nu-i aşa ?

Alekso se uita la hăurile din preajmă.

— Slujbele acum nu se mai tin ; popa nu mai vine ! Dar bine-ţi mai aduci aminte ; aşa a fost cîndva ! Dar o să-ţi aduci oare aminte de o dorinţă de-a mea pe care trebuie s-o împlineşti ? întrebă bătrînul gîrbovit şi se opri.

— Pentru tine o să fac totul, tată ! răspunse Alekso.

— Aş vrea să mă îngropi în acelaşi mormînt cu mai- că-ta. Dacă n-o sa uiţi. Ai să ridici numai piatra, o să jeleşti un pic şi o să mă aşezi lîngă ea. Aşa i-am promis Iaglikăi, şi aşa trebuie să fie ! O să uiţi dorinţa mea ? întrebă din nou bătrînul.

— O să mai treacă încă multă vreme, tată, pînă se va împlini dorinţa asta ! Oho, cîtă apă va mai curge pe pîrîul nostru ! rîse îndurerat Alekso Ivanov.

— N-are decît să curgă, nu mă grăbesc ! intră în joc Simon. Dar aici nu se mai naşte nimeni. Doar se moare ! Au mai rămas doar cinci suflete în Posoki ! Nu ştiu dacă voi fi ultimul, dar dorinţa mea ţi-am spus-o ! I-am promis maică-ti; n-ai voie să uiţi ! termină calm bătrînul.

în gîndurile lui Alekso îşi făcu loc o ciudată veselie. Bărbaţii din Posoki, dintotdeauna, au fost nişte şmecheri, îşi zise în timp ce mergea. Intr-adevăr, unii ajunseseră proletari şi populaseră pentru totdeauna oraşele, dar cei ce rămăseseră în sat nu se schimbaseră. Ce înseamnă asta, să putrezeşti lîngă propria-ţi nevastă ? Adoraţie, supuşenie, iubire, slugărnicie ? îşi privi propriul tată albit şi-i veni să rîdă ; făcu un mare efort ca să se abţină. Dar cum erau femeile din Posoki ? se întrebă. Adevărat, ele nu purtau chiloţi nici vara, nici iarna, şi, după fiecare aplecare, barza aducea un copil! Dar aici deja nu se mai naşte nimeni, tresări el. Amintirile din copilărie din nou îl năpădiră şi-l întristară. Femeile n-aveau voie să taie drumul bărbatului cu urcioarele goale fiindcă s-ar fi dus pe apa sîmbetei toată truda cîmpului. Superstiţiile domneau de veacuri. Aici norii aducători de grindină erau alungaţi de babe cu secerele-n mîini. Nici cucul nu trebuia ascultat pe inima goală, fiindcă lucrul acesta ar fi adus seceta, foametea şi molima printre animale.

Ivanovii, continuă să-şi aducă aminte Alekso, dormeau pe rogojină de paie peste care puneau cerga din păr de capră, iar deasupra velinţa cu care se înveleau. înainte de a se culca mîncau

pîine de secară, ardei pisat, iar uneori şi lapte bătut. Hrana le era sărăcăcioasă şi numai de sărbători adăugau la ea miere şi carne. Maică-sa, Iaglika, fie-i ţări na uşoară, ştia să facă plăcinte cu verdeaţă, colţunaşi, şi o papară minunată din pîine fărîmiţată, amestecată cu brînză, ouă şi unt. De lăsata secului pregătea o halva pe cinste. Tocmai în lunile de iarnă tata Simon tăia cîte un grăsun sau vreun porc de mai an ori găini bătrîne care uitaseră să mai ouă. In casa lor erau mîncate cele mai rele fructe ; cele bune luau drumul pieţii. Aveau o masă rotundă, întărită cu stinghii; mîncau cu linguri de lemn, din vase de pămînt şi din tăvi de aramă. Toţi Ivanovii şedeau pe scăunele triunghiulare, cioplite din buturi de lemn, înalte de-un cot. Părinţii, Simon şi Iaglika, dormeau pe perini umplute cu paie şi, uite aşa, muiau pîinea în strachină, sorbăcăiau din cenac şi mestecau în tăcere. Ivanovii trăiau în sărăcie, dar cu cinste. Aşa trăiau, se gîndi Alekso cu durere. Jumătate din casă era folosită de familie, iar în celelalte încăperi trăiau animalele. Găinile iernau pe grinzi. Intre oameni şi animale se ridica o poartă de stejar, iar mirosul balegilor pătrundea pretutindeni. In spatele casei, în colibă, se afla războiul de ţesut, alături fînarul, iar ceva mai încolo coteţul porcilor. Vara, Simon şi laglika dormeau în fînar ; acolo, la lumina lunii «rau încropiţi copiii. Primul s-a născut Iordan, care ma tîrziu şi-a întemeiat familia în savana din Western Australia, după el s-a născut Petar care a murit pe front, ir. Srem, apoi Temia^a, care acum trăieşte la ferma ei dir Arkansas, după ea Ivan pe care l-au mîncat lupii în munţi Izvorinka a murit de tuberculoză ; după ea a văzut lumina Ghiorghi, căruia acum i se zise Iorgo şi ţine o prăvăli f cu aur în regiunea Salonikului, în Vardaria. Abia după ei a venit pe lume şi Alekso. în fiecare ari laglika năştea ci te un copil şi, tot aşa, pînă au prins-o necazurile muiereşti.

— De dormit tot odată cu găinile dormi ? întrebă pe negîndite Alekso Ivanov.

— Picotesc eu şi-naintea lor ! rîse Simon. Mă folosesc tot de lampa cu gaz, aia adusă de Ghiorghi de la Ss- lonik, dar gaz se găseşte din ce în ce mai rar ! mai zise el cu glas tremurat.

— Şi chiar nu vrei să te muţi la mine ? mai întrebă Alekso şi, apropiindu-se de taică-său, îi strînse pe după mijloc. Uite-aşa o să te iau pe sus şi drept acasă o să te duc! Sîntem bogaţi, tată, foarte bogaţi! Vino să trăieşti cu nfepoţii !

— Nu mă strînge aşa tare, că mi s-a dus puterea I

— Hai, mută-te la noi şi trăieşte-ţi traiul !

Alekso îi întinse bastonul care-i căzuse pe pietre.

— Nu-mi vine uşor să pun lacăt la casa în care mi-su crescut copiii! Ţi-am zis şi de mormîntul maică-ti ! O uiţi ce mi-ai promis cînd am să mor ? întrebă din nou, gîffiind, bătrînul.

— Mai lasă moda asta veche ! Trebuie să trăieşti cur» se trăieşte. Ce importanţă mai are unde-o să putrezeşti mai apoi ? glumi Alekso Ivanov.

— După urmă ne dăm de gol ! Asta-i important!

Privea în jos, spre satele de cîmpie, unde de multă
vreme fusese băgată lumina electrică. Dar Posoki e un sat cu totul sărac, gîndi bătrînul, de-aceea a şi rămas un pic tăiat de lume. Nu mai are nici şcoală, nici prăvălie, viitorul îi e pecetluit. Ce pot face cinci oameni ca să schimbe viata acestui sat ? Se aşezară sub ramurile unui prun. Alekso îşi privi din nou tatăl : simţurile scăpătate, trupul părăginit. Şi acum, ca şi-n urmă cu decenii, el mai purla pantaloni de şiac şi vestă lucrată cu fir şi fără mîneci, chimir de culoarea vişinei, obiele şi opinci. îmbrăcămintea lui nu se încheia cu nasturi, ci cu şnururi sau copci. Cum şedeau, deodată Alekso îşi aduse aminte şi chipul Iagli- kăi. Mai tînără, ea purta cămaşă lungă, brodată pe poale, şi bete din păr de capră. Mai înainte de a naşte îmbrăca o giubea din şiac, roşie, fără mîneci, lungă pînă la genunchi, care semăna un pic a

samar. Era o femeie tare frumoasă, cu toate că născuse atîţia copii ; pe Simon îl pizmuiau parcă i-ar fi fost securea îngropată în miere.

— Chiar acum mi-am amintit de chipul mamei ! zise tulburat Alekso, după ce se ridicară şi porniră la drum.

— Ea va şti că ai fost la mormîntul ei, fiule ! De la ea aţi moştenit, tu şi surorile tale, firea asta blîndă. Fraţii tăi îmi seamănă mie : tari ca o cremene, toţi la fel, chiar şi Ivan pe care l-au mîncat lupii ! Of, ce mamă ai avut tu, Alekso ! oftă Simon.

— Au trecut zece ani de cînd a murit ?

— Numai opt şi două luni, răspunse bătrînul. Inchi- puie-ţi, Alekso, ea era sigură ca tu ai să ajungi mai departe decît toţi ceilalţi copii ! Biata de ea, a prevăzut asta ! Ti-a fost grea copilăria, dar, pe urmă, ţi-ai terminat toate şcolile ! Iar Dumnezeu ţi-a dat tot ce ţi-a poftit sufletul ! Păzeşte-te, nu te-nfrăţi cu Necuratul ! mai spuse bătrînul.

— Aici o să ne despărţim ; la vale e povîrniş ; nu mai coborî ! îi propuse Alekso la răscruce. Am să vin din nou înainte de căderea zăpezii ! Vrei să-ţi aduc ceva ! Cizme de pănură, vreun cojocel sau vreo şubă ? Un tranzistor cu baterii ? Sau te hotărăşti poate să-ţi petreci iarna la noi, în Podgorie ? îşi termină întrebările fiul.

— Ehe, cît mai e pînă la vremea zăpezii ! Mai întîi să se strîngă roadele. Salută-mi nora şi nepoţii, mergi sănătos şi nu uita dorinţa mea în privinţa mormîntului maică-ti ! Aşa i-am promis, aşa şi trebuie să fie ! oftă Simon întinzîndu-i mîna-i uscată şi tremurătoare.

Chiar după primul deal Alekso uită de taică-său. Păşea pe vechiul drum comunal plin de hîrtoape fără a în- tîlni pe nimeni. Un vint adia dinspre apus-miazăzi, foşnind prin crengi. Trecu de cîmpurile cu varză, apoi se rvi
o mică aşezare de grădinari. Un tren tîra după el, spre răsărit, o mulţime de vagoane. în piaţă, negustorii vindeau fructe şi verdeţuri. Bău o cafea

la restaurantul *Simpatia,* alături de niște bătrîni care moţăiau. Restaurantul murdar, ceşti galbene, muşte roind printre clienţi.

În cele din urmă drumul îl purtă în clisură. în jur păştea o turmă de oi tunse, costelive, care se chinuiau să smulgă iarba. Drumurile erau pline de colb ; nişte tractoare trăgeau după ele remorci. întîlni şi o fată înaltă, cu ochi mari, care aştepta autobuzul local. Vru s-o ia cu el, să-i dea un servici la tipografie şi să-i ceară ceva din tinereţea şi din frumuseţea ei, dar ea îl privi bătoasă, ră- mînînd să-şi aştepte autobuzul. Alekso îşi continuă drumul în jos şi simţi mireasma florilor de cîmp. Pe coamele îngălbenite se vedeau vaci tărcate. Trecu peste pîrîul care se pierdea în vale şi, în cele din urmă, se opri în faţa motelului *Madona*; lîngă un camion vechi zări şi mercedesul întreprinderii.

Pero, şoferul, trăgea un pui de somn în maşină, iar consilierul directorului, Andrei Pagiov, îşi bea cafeaua şi coca în restaurant, ascultînd discuţia dintre un pădurar şi stăpînul restaurantului, ins întors cu cheag din Belgia. Aici, în vremile de demult, poposise un timp o înaltă misiune, la dorinţa comună a bisericii şi a ţarului bulgar. După spusele gazdei, aproape de hotel se-nălţa o cetate; într-o aripă se afla biserica, bogat pictată, iar cealaltă aripă devenise muzeul antichităţilor din ţinut.

— Ştii ce e nou la tipografie ? întrebă Andrei care era pus la patru ace, în timp ce-i turna directorului său coca în pahar.

Dar directorul îl urmărea cu interes pe pădurar, aşa că răspunse distrat:

— O să-mi spui pe drum. Mai că nu-mi vine să CIL'I că aici ar fi tras vreo misiune.

— Să nu întîrziem la şedinţa ! îi aduse aminte Andrei.

— Ce ţi-e atît de teamă ? se-ncruntă Alekso Ivanov.

— Mai bine să fim la timp ! Meşterul ăla, Virgil Pi- seski, are limba cam lungă ! Ştie s-amestece minciuna cu adevărul, cum ai amesteca apa cu

vinul ! răspunse Andrei.

— N-o să-mi ceară el iar să-l ajut ? bombăni mulţumit Alekso.

— Crezi că dacă o să muşte o să şi turbeze ? ! chicoti Andrei. Dar cum mai e acolo sus, în Posoki ?

— Ca-n basme ! Timpul s-a oprit în loc : viaţă pe cei de vîrste matusalemice ! Nici taică-meu nu stă prea rău cu sănătatea ! dădu din mînă Alekso şi iarăşi ascultă atent ce spune pădurarul.

îşi sorbiră iute băutura comandată şi se duseră în cetate să vadă biserica şi muzeul. Pădurarul nu minţise : într-adevăr acolo poposise o misiune duhovnicească. Alekso Ivanov, împătimit colecţionar de antichităţi, se în- credinţă cu propriii săi ochi că biserica-i fusese închinată doamnei Anghelina, o misionară, nebună la început, apoi mamă, apoi văduvă, şi în cele din urmă, călugăriţă. Dar pentru el cu mult mai interesantă se dovedi cealaltă parte a cetăţii, muzeul de antichităţi cu mica sa prăvălie de cărţi religioase şi suveniruri. Andrei glumi în timp ce Alesko cumpără nişte cruciuliţe aurite pentru ele trei fice. Nerăbător, propuse să pornească mai iute la drum, dar directorul era cu totul furat de exponate, de parcă un magnet îl ţinea în loc.

— De care comună o fi ţinînd ? se interesa el cu

1 âcomie. Mi-ar putea dărui cîte ceva !

— O să-ntrebăm, dar acum să ne grăbim ! repetă Andrei Pagiov.

Alekso Ivanov continuă să privească obiectele casnice, o veche colecţie de veselă, unelte de lucru de mai bine de trei veacuri, cîteva arme arhaice, mobilier din timpul robiei turceşti. Văzu paturi de lemn răzbite de carii, vase pentru spălatul îmbrăcăminţii, puşti vechi cu cremene, apoi veşmintele propovăduitorilor, străvechi cărţi bisericeşti, hărţi geografice rupte şi inexacte, fotografii,ale revoluţionarilor de la începutul veacului. Cît de mult şi-ar fi dorit să aibă toate aceste lucruri în palatul din Santara ! Mai aruncă

o privire marilor clopote bisericeşti aduse de la Petersburg şi apoi chipurilor de sfinţi. Şi totuşi viaţa i-a jucat pe degete pe toţi, gîndi la ieşire Alekso. în casa lui toate aceste puşti cu cremene şi-ar fi dobîndit vechea lor strălucire ! De ce să se distrugă în muţenia acestei **clădiri ? Chiar o să-ntrebe în grija cărei comune cad toate Vechiturile astea.**

— De cîtă vreme lucrăm împreună şi nu te-ai învrednicit să mă cadoriseşti cu nimic mai de Doamne-ajută ! îi zise Alekso consilierului său.

— Vechituri, aşa-i, nu ţi-am adus, dar ştii, pentru fete n-ar merita sa mă dojeneşti, răspunse Andrei.

— Eu am conştiinţa curat\! i-o reteză Alekso.

— Prea mult te frămînţi f ridică tonul consilierul.

— Mă tem să nu mă-mbăt ! i se plînse Alekso.

— Chiar şi cînd eşti beat tu nu încâlci legea ! îl îm- bărbătă făţarnic Andrei.

— Spune cinstit, chiar gîndeşti aşa ?

— Să-mi moară Isac şi Natalia ! se jură Andrei.

Alekso privi cerul şi decise că e vremea de plecare.

Apoi mercedesul coti spre un rîuleţ, dincolo de care, spre răsărit, se întindeau nişte ferme cu iarba în pîrgă, unde turme mari de vite păşteau pe sub coroanele copacilor. Urmă o casă părăsită, o casă în ruină, cu gardul dărăpănat, dincolo de care înfloriseră mărăcinii. Radioul maşinii anunţa tot soiul de greve şi de revolte, apoi mai pomeni şi de catastrofa unui avion în Marea Nordului şi, în sfîrşit, se auzi şi o muzică plină de viaţă.

— O problemă nu-mi dă pace ! îi scăpă lui Alekso care scrîşni din dinţi.

— îmi închipui ! Te întrebi dacă nu cumva fecioru-tău
o **să** te părăsească şi-o **să** te dispreţuiască! se grăbi Andrei Pagiov.

— Da’ Viktor e ca aurul strecurat! se amestecă stîn- gaci şi Pero, şoferul.

— Ce timpuri au venit! Cum să-mi salvez obrazul faţă de propriii mei copii ? Aştia

dispreţuiesc totul ! Ştii că Viktor nici nu vorbeşte cu mine ? mai rosti resemnat Alekso Ivanov.

— Mi-a spus aseară ! zise Andrei Pagiov. Nu le cînta în strună ăstora tineri ! Şi nu te mira că sînt puşi pe surparea faptelor noastre !

— Da' ce-am surpat noi, ăştia mai bătrîni ? se amestecă Şi şoferul.

— Cum ce-am surpat ? Şi te amesteci neîntrebat în Vorbă ? Ce, nu mai credem nici în propria operă ? Am surpat exploatarea din punctul de vedere al claselor, apoi am micşorat diferenţele de trai în această epocă de tranziţie de la clasele sociale spre o societate fără clase ! Am făcut schimbări structurale în problemele economiei şi ale demografiei ; am pus bazele unui viitor mai luminos ! încheie Andrei.

— Aş vrea ca Viktor să mă-nţeleagă ! mai oftă Alekso şi se crăcănă pe canapea.

— Ei, prietene, da' multe mai vrei ! Dar tu îl înţelegi pe Simon ?

— Aseară l-am rugat să se mute la mine ! Azi dimineaţă i-am zis din nou ; pe braţe l-aş fi adus, dar el a rămas in colibă ! Dar ultima dorinţă am să i-o împlinesc ! oftă din nou Alekso.

în faţa lor un pirîiaş leneş se mistuia într-altul mai mare. Cerul era ca sticla, iar soarele după-amiezii ardea. Jur împrejur coame pline de stînci fulgerate ; ici şi colo se zărea cîte un tufiş ; era secetă, iar depărtările fumegau aducînd miros de mirişte arsă. Se apropiară de o duzină de case vechi ; o tăbliţă indica, la marginea drumului, numărul locuitorilor. La o răscruce, cîţiva inşi cu nişte ceal- male albe pe creştet, nebărbieriţi şi cu chipuri soioase, aşteptau să-i ia careva. Nu departe păştea o turmă de oi.'

— Ţi-aduci aminte de bătaia de la *Vechea Europă ?* întrebă deodată Andrei.

— Parcă numai o dată ne-am bătut ? Puţin îmi pasă mie de ea ! De ce mi-aş aminti ? întrebă în cele din urmă Alekso.

— Iar o să fiţi laolaltă ! Ha, ha ! Bătăuşul şi cel bătut ! strigă Pero şi izbucni în ris.

— Tu vezi-ţi acolo de volan ! Nu vezi cit am întîrziat ? îl certă Andrei.

— Am înţeles ! răspunse Pero speriat, aranjîndu-şi şapca. Chiar dacă am rîs, eu nu vă urăsc ! adăugă el mai apoi, slugarnic.

— La bătaia aia au luat parte toţi cei din generaţia noastră ! Ţi-e clar ? i se adresă Andrei lui Alekso. Toţi craii şi divorţaţii, ştii ? Dintre toţi numai tu n-ai divorţat ! E-adevărat că în curînd te desparţi şi tu ? întrebă consilierul întorcîndu-se cu spatele la şofer.

— Şi dacă divorţăm crezi că noi sintem oameni de două parale ? întrebă tulburat şi Alekso Ivanov.

— Nici vorbă ! Nu sintem străini de nimic ce-i omenesc ! Noi sintem o generaţie aparte, trimisă de providenţă. Faptul că noi avem în mînă puterea, nu-i deloc în- tîmplător ! O să vezi cît de sus vom urca ! se făli, radiind de bucurie, Andrei.

— Eşti un demagog ! Dintotdeauna te-am bănuit! ţipă la el Alekso Ivanov.

— Aşa l-au născut! zise Pero, scărpinîndu-şi un pic gîtul.

— Cine te-a-ntrebat pe tine ceva ? strigă Andrei ameninţător la şofer.

Soarele se revărsase peste munţi. Imediat se ivi o rezervaţie cu păsări de baltă, apoi un motel cu un parcaj enorm. Alekso zări o turmă de cai păscînd buimăciţi iarba pîrlită a fermelor. Nişte zilieri îşi lăsaseră uneltele şi mîn- cau pe pietre harbuji.

Alekso tremura din tot trupul : drumul acela, pînă-n Posoki, îl istovise. Deodată îl cuprinse disperarea. Norocul meu e plin de păduchi, se gîndi el în maşină. Şi viaţa mea pute a mucegai, iar ideile mele nu fac nici doi bani. Intr-o bună zi am să-nghit şi scoruşa, ca micii burgheji, lu- crind împotriva dorinţelor mele. Conştiinţa îi spunea că-şi trădase ideile de tinereţe şi lucrul acesta reuşi să-l sperie. Ura şedinţele la care lua parte ; îl dispreţuia şi pe popona- rul de lîngă el. îl iubea pe Viktor, pe curajosul său fiu, îşi diviniza toate cele trei fete. Descoperi unele asemănări între

caracterele lui Simon şi Viktor. Şi totuşi planurile de viitor îl legau de cei pe care-i ura : Andrei Pagiov şi Tanas Saveski. Se minţea singur că ei îi vor înlesni succesul. Şi de aceea se înfricoşa că viitorul îi va fi plin de păduchi, iar norocul ca un dinte ştirb. Blestemate ambiţii : aştepta ziua în care să-i latre cîinii în cap şi să-i ţipe fazanii, iar bucuria să-i fie împlinită. Dar ce putere îl tîrîse spre aceşti oameni pe care-i dispreţuia ? Dacă nu cumva se înşela, la prima-i tinereţe şi el fusese aidoma lui Viktor : nu-1 interesase nici puterea, nu jinduise nici după bogăţie.

In timp ce treceau de casele unei mahalale, îşi aduse aminte de-un vis pe care-1 avusese în urmă cu patru luni. Lucrurile se petreceau într-un oraş de pe ţărmul Mării Negre, acolo unde era născută maică-sa, Iaglika. Parcă toate femeile se prefăcuserâ în fiare ; tîrîte de forţe supranaturale îşi căsăpeau în pripă şi fără să le pese bărbaţii, în vis Alekso le ruga să arunce cuţitele şi să se-ndure de atîtea ţipete, dar ele erau în culmea nebuniei, cu spume la gură şi alergau să pună mîna şi pe el ca să-l taie. Era atît de înfricoşat încît se urcase într-un cireş bătrîn şi, de sus, le lămurea că nu-i bine să-şi ucidă bărbaţii, fiindcă vor rămîne fără urmaşi. Ele îşi ascuţeau cuţitele şi răspundeau că aşa e porunca de la Dumnezeu. O mare forţă de sub pămînturi le dădea ghes şi acum trebuiau să-l omoare şi pe el. O fată frumoasă deja se urcase-n cireş. Alekso o rugă să-şi vină în fire, dar ea se apropia cu un cuţit între dinţi. El căzu din cireş şi aici se termină şi visul. Acum, în maşină, se întreba din nou ce-o fi fost cu aiureala aceea de la ţărmul Mării Negre şi dacă în oameni există, într-a- devăr, puteri care nu pot fi îmblînzite. Poate că de aceea adeseori oamenii făptuiesc lucruri pe care nici cu gîndul nu le gîndesc şi nici n-ar dori să le făptuiască ! Deodată îl fulgeră un gînd, dar el nu văzuse sînge, aşa că toată povestea nu putea să însemne nicidecum vreo nenorocire. **In** aceeaşi lună se certase cu Iana îvanova care, furioasă,

blestemase tot neamul bărbătesc. „Să dea Domnul nici să- mînţă să nu mai rămînă“, zisese la ceartă nevastă-sa, dar mai mult ca sigur că nu gîndea aşa.

— Nu cumva încurci lucrurile cu bătaia ? Eu cred că asta a fost la *Armonia !* strigă Alekso de cum îşi uită de vis.

— Ba la *Vechea Europă !* îmi aduc aminte ca şi cînd ar fi fost ieri ! Chiar am să-l întreb la şedinţă pe Tanas Sa- veski ! se grăbi Andrei să răspundă.

— La ce şedinţă mergem ? De ce-oi fi atît de uituc ? se miră Alekso Ivanov.

— Sînt multe pe ordinea de zi; chiar ai uitat ? Formarea fondurilor fluide în societate, urmările pozitive şi negative ale reformelor, apoi îmbogăţirea indivizilor, justificarea diferenţelor sociale, urmările părăsirii satelor, fenomenul muncitorilor plecaţi temporar peste mări şi ţări! în- tr-adevăr, ordinea de zi a şedinţei de după-amiază întrece măsura ! Se va îndruga şi despre manipularea fondurilor în interes personal, apoi despre corupţie în formele clasice şi-n alte forme, despre favoritism ca evidentă pricină a diferenţierilor sociale ; va fi vorba şi despre sursele neprevăzute de îmbogăţire, cum ar fi loteria, despre diferitele abuzuri în servicii şi despre planificarea familiilor musulmane ! termină Andrei pieptănîndu-şi părul moale şi bine îngrijit.

— O să se aducă oare vorba şi despre micile noastre venituri ? se interesă şoferul.

— Ordinea de zi mai poate fi schimbată şi în ultima clipă ! Ştii doar că Tanas e bun de surprize ! continuă Andrei să i se adreseze lui Alekso. Fac pariu că se vor căuta ţapi ispăşitori în urma feluritelor abuzuri în serviciu ca şi pentru pagubele masive înregistrate în economie.

— Dar veniturile noastre ? se amestecă şoferul.

— întoarce maşina-ndărăt ! porunci deodată Alekso şi se întinse din nou pe banchetă.

— încotro ? întrebă surprins şoferul.

— Spre Santara, să frigem un miel ! răspunse Alekso.

— Aşa m-am gîndit şi eu ! se însufleţi Andrei Pagiov.

— Cunosc un ins care ne aduce lapte ; o să ne-aducă iute şi-un miel, născut acuma, vara ! Ia-o îndărăt ! porunci şi mai tare Alekso.

— O să vină cu noi şi şoferul ? întrebă în bătaie de joc Andrei.

— N-am spus nimic ! N-am auzit nimic ! se apără Pero.

— Gura ! Te cunosc după cum respiri ! îl mustră Andrei.

— N-ai dat niciodată nici doi bani pe mine, şi cîte treburi personale nu ţi-am dus eu la bun sfîrşit ! Să intru eu în pămînt dacă bîrfesc ! se jură Pero ridicîndu-şi şapca.

— Tu eşti plătit tocmai ca să conduci ! Nu cumva te mai doare capul şi de altceva ? Pînă acum te-am înghiţit cu sforăriile pe care le tot tragi, dar, ori îţi bagi minţile-n cap ori o să treci la tractor ! Maşina asta are nevoie de-un şofer discret ! Vrei să te pun portar de noapte ?

— Nu, tovarăşe Andrei, se sperie şoferul.

— Ce-1 tot înspăimînţi ? Termină odată ! urlă Alekso.

— Ştii tu ce vorbeşte ăsta despre noi ? C-am fi cei mai depravaţi inşi din lume ! ţipă şi consilierul.

— Ai martori ? Scoate-i, să văd şi eu cine mă sapă ! se supără şoferul.

Pe drum se vorbiră ce să facă la moşia din Santara. Pînă va sosi de la munte omul cu mielul, Alekso îi va arăta lui Andrei dormitoarele, pe care le pusese la punct în vara asta, baia şi robinetele aurite, apoi căruţul din onix, pentru servit la masă, pe care i-1 dăruise frate-său Iorgo din Vardaria Salonikului. Dacă va fi cald vor înota un pic in lac. îi vor telefona lui Tanas Saveski să grăbească plic-tisitoarea aia de şedinţă şi, spre miezul nopţii, să se arate In Santara.

— Poate că dealurile astea ascund petrol ! zise Andrei, uitîndu-se la nişte arbori ce semănau a cedri.

— Pur şi simplu rămîi cu gura căscată ce poate

face natura ! încuviinţă Alekso.

— Bogată e ţara asta a noastră !

— Crezi că duce o politică bună ?

— Nu mai vorbi aşa de faţă cu şoferul !

în curînd maşina se şi afla parcată în apropierea balconului, sub steagul unduit de o briză uşoară. Acasă îi aştepta Aniţa. Iana Ivanova şi Solza erau pe plajă, iar Viktor telefcnă din cartierul brigăzilor de tineret. Frumoasa zi se apropia de asfinţit ; Alekso şi Andrei sorbeau un scoci cu gheaţă în faţa televizorului. Telefonul sună de două ori ; nişte glasuri bărbăteşti o căutau pe Vida. Ornicul de perete bâtu orele şapte din seară. Obosit de şederea în Posoki, Alekso se chinuia să se ţină treaz. Privi cu dispreţ hainele consilierului său. Pesemne că le are de la gingaşii săi frăţiori, se gîndi înghiţind lichidul din pahar.

De ce s-o fi lăudînd că e ca o nucă pe care n-o poţi sparge uşor ? Păi e plăpînd ca un stînjenel, medită încruntat Alekso. Mîna stîngă a lui Andrei era împodobită cu un ceas de mare preţ, bătut pe margine în diamante şi legat cu brăţară de aur. Purta inele de opalin, iar la gît îi spin- zura un lanţ de aur. Nu prea arăta a fi îmbrăcat ca pentru şedinţa comitetului industriei poligrafice, ci ca pentru o intîlnire în prag de seară : despre asta vorbeau şi cămaşa sa de mătase cu găurele şi pantalonii albi, şi cureaua înzorzonată. Mersese atîta cu mercedesul şi, uite, abia acum simţi parfumurile în care Andrei îşi scăldase trupul. Da, şi ochii îi luceau de mulţumire. Fin, cu un aer feminin în îmbrăcăminte, trup îmbăiat în pomezi, miros aproape brutal. Lui Alekso i se făcu teamă de consilierul său. îşi şterse sudoarea de sub bluza tip helancă şi abia aştepta să se ivească lăptarul cu mielul.

— Ai făcut jar pentru grătar ? îl întrebă în curte, în- tinzîndu-i banii.

— Asta mi-e în sînge ! Cel mai mult pe lume îmi place să fac focul ! răspunse ţăranul care umbla descheiat la cămaşă.

— O să vedem ce ştii ! se îndoi Alekso.

— Dă-mi nişte haine vechi ! ceru lăptarul.

— Mai vechi decît ale tale ? se mira Alekso.

— O să fie nevoie de vin alb şi de bere ! adăugă lăptarul.

în timp ce focul se înteţea, Iana şi Solza se întoarseră şi ele. Lumina stelelor prinse să se reverse peste munţii din jurul lacului care fremăta. Alekso, împreună cu fetele, servi băutura ; Andrei tăie mielul în bucăţi; Pero, şoferul, luă cîteva îmbucături şi se duse la maşină să se odihnească. Carnea îi atrase şi pe vecinii mai apropiaţi. Pahar după pahar, pe neştiute, se încropiră şi cîntecele ; Solza dădea tonul ; ea era membră a ansamblului *Hora,* aşa că nimeni nu putea s-o întreacă.

Pe moment Iana îvanova se bucură din nou. Uitase de durerile de stomac şi de toate certurile cu soţul ei. Cîntă nebuneşte, uitînd să-i mai amintească şi de inspectorul care-i vizitase dis-de-dimineaţă. Alekso îşi învinse repulsia pe care i-o trezea propria-i nevastă, ciuguli cîte puţin, dar bău zdravăn din vinul alb pus la gheaţă. Cîntă şi el din vîrîul buzelor, dar gîndurile deja îi rătăceau la îmbrăţişările amantei. Cu totul furat de gînduri, sub cerul înstelat, se trezi mîngîind-o pe Iana ; cînd îşi dădu seama îi aruncă o privire sălbatecă, 1 etrăgîndu-şi mîna de parcă ar fi atins o urzică.

Spre miezul nopţii se întoarse şi Viktor. Era istovit de munca la ziarul brigăzii, aşa că tiptil urcă spre balconul de sub steagul ce se unduia. Ochii tatălui său se aprindeau în lucirea razelor de lur.ă ; băutura deja îl ajunsese ; limba

i se împleticea din pricina vinului. Il zări pe Viktor şezînd sub steag şi-l chemă lîngă foc. Dacă ar fi fost singuri în curte, Viktor, neîndoielnic, i-ar fi întors spatele. Se apropie fără nici o plăcere, zvelt şi tăcut şi rămase mut, cu cărţile-n braţe. La început Alekso se interesă de examenele din toamnă, la jurnalistică. Andrei Pagiov îi întinse o bucată de miel, pe care Viktor o refuză. Solza îi umplu un pahar cu vin, iar el îl sorbi însetat. Oaspeţii cîntau un cîntec despre nu ştiu care eroină din vremea ultimului război. Suflă o boare mai răcoroasă care făcu crengile să se legene şi păsările adormite să forfotească.

Alekso Ivanov, ca ieşit din minţi, sări, abia ţinîndu-se pe picioare, şi prinse să-şi lovească fiul. Palmele i se lipeau de gîtul, de obrajii, de umerii lui Viktor care rămăsese ca o statuie, strîngînd din dinţi şi îndurînd. Iana Iva- nova dădu fuga şi sări între ei ; Solza izbucni în plîns şi-şi îmbrăţişa fratele, apoi o luară spre casă. Andrei Pagiov se apropie de Alekso şi-l întrebă ce se întîmplase. Alekso tremura ca un mesteacăn în ploaie şi înjura :

— Fiu de căţea ! Auzi, să-mi zică burghez roşu ! Averea asta e adunată numai din sudoarea mea curată ! Da* ce. o s-o duc cu mine în groapă ? mormăi el în noapte.

2.

A doua zi la tipografia *Doi mai* nu-i servi nimeni cafeaua. Mai întîi culegătorii refuzară colaborarea, apoi îi întoarseră spatele şi ceilalţi. Pînă şi femeile de serviciu se ascundeau prin closete, ca să nu dea ochii cu el pe coridoare. Adjunctul său Eţo Paskov nu venise la lucru din pricina vechii sale spondiloze, iar consilierul Andrei Pagiov se vîntură prin secţii, văitîndu-se de urmările beţiei din

noaptea trecută şi apoi intră într-o şedinţă de sindicat. Alekso Ivanov se simţi ca un conducător nedorit, cu toate că încă nu-1 părăsise curajul. Într-adevăr azi noapte se-mbătase mai-mai să-şi piardă minţile, dar fizic îşi revenise destul de iute. Iana Ivanova îi făcuse pînă după miezul nopţii limonade cu ierburi chinezeşti ; vomitase în cadă şi adormise pe la trei către ziuă, fiindcă ştia că în zori îl aşteptau la lucru. Care o mai fi uneltit ca să-i distrugă cariera ? într-adevăr firma înota în datorii, dar n-avea de gînd să-şi ia pe umeri toate ipotecile. Numărul sabotorilor cine să-l ştie, hoţii nu fuseseră prinşi, iar în actele legale era prevăzută răspunderea colectivă.

Sună la cabinetul lui Tanas Saveski, să-ntrebe de ce nu venise ieri noapte în Santara. I se răspunse că preşedintele Comitetului industriei poligrafice e undeva, pe teren, pentru scurtă vreme. Privi pe fereastră, afară, în curte ; şi trandafirii erau singuri. Se apropia vremea micului dejun, dar semnalul încă nu se auzise. Ce i-o mai fi apucat şi pe tipografii ăştia, se întrebă ; doar n-or fi ho- tărît nimicirea lui. Să nu fi ştiut nici consilierul, nici şoferul ceea ce i se pregătea la tipografie ?

Tulburat, ascultă vechile maşini cum scîrţîiau de parcă ar fi plîns. Se tipăreau cărţi, ziare, formulare, necroloage şi ambalaje. Nu se mai aştepta de la nimeni să-i mai întindă o mină prietenească ; în faţă parcă i se căscase o prăpastie, dar simţea că va trece şi peste acest hop. Ultimii zece ani şi-i petrecuse cu aceşti oameni şi, chiar dacii firma aproape dăduse faliment, partidul avea încă, despre el, aprecieri pozitive. în primăvară, de sărbătoarea muncii, i se decernase pînă şi ordinul cu eşarfă, iar aceasta era cea mai înaltă distincţie. Aşa că, deşi în toiul a cinci decenii de viaţă, avea încă destulă energie ca să-şi ia asu- pră-i şi riscuri. Deja ştia ce avea de făcut.

îi trecură prin minte ideile unor inovaţii tehnologice, înainte de orice, să se termine cu duhoarea din barăci. Să se înnoiască parcul de maşini, să se cumpere matriţe şi aliaje de plumb. Să se ridice standardul de viaţă al tipografilor, în cîteva cuvinte : trai bun pentru toţi. Odată cu motivaţia unor norme mai mari, Doi *mai* va putea concura cele mai bune firme din oraş. Se va promova şi autoconducerea : fiecare să participe la împărţirea beneficiului. Atunci muncitorii nu vor mai da pe gît băuturi ieftine şi nu vor mai mînca brînză viermănoasă şi varză stricată la restaurantul *Armonia*. în ateliere vor primi lapte proaspăt, bogat în grăsimi; nu vor mai avea cum să se plingă de boli profesionale, de hemoroizi şi de otrăvirea sîngelui. Alekso se jură că va angaja chiar şi un medic şi-şi pironi privirile pe zid, la portretul unui revoluţionar. în cabinetul său va putea să intre oricine după un sfat; va îmbunătăţi relaţiile interumane, acum stricate rău de tot. Va garanta fericirea şi progresul, dar mai întîi va trebui să-i descopere şi să-i pedepsească pe purtătorii microbului acestui climat nesănătos din întreprindere. Natural că trebuiau smulse din rădăcină rămăşiţele vechii mentalităţi. Trebuie să

înţeleagă fiecare că numai prin muncă îşi clădeşte propriul viitor. Şi astea nu-s vorbe goale, rostite de vreun demagog, se îmbărbătă Alekso Ivanov, ci cuvinte rupte din experienţa unui încercat conducător comunist.

Dar curajul i se preschimbă iute în teamă. Tipografii erau deja revoltaţi, nu mai credeau în nimeni, îşi căutau alinai ea în alcool. De cîte ori nu dăduseră foc barăcilor datorită nepăsării lor ; sabotau oare producţia din pricina măruntelor incorectitudini ? Intr-adevăr, acum se hotărî- seră să-i găsească nod în papură, gîndi el, învirtindu-se de colo-colo prin cabinet. îşi aduse aminte de cei şase colegi, din industria chimică, aflaţi deja în închisoare datorită speculaţiilor cu avuţia ţării. Ieri lăudaţi, astăzi uitaţi, îşi spuse Alekso. La proces depuseseră mărturie şi secretarii lor personali, aşa că fîntîna se dovedi şi mai adîncă. Ferească Dumnezeu să nu-1 închidă şi pe el ! tresări în mers. De partea cui ar fi atunci Maia Arsova ? De ce şi această credincioasă colaboratoare a sa nu venise astăzi la lucru ? Unde sînt devotamentul şi fidelitatea ei ? Ce crede fata asta ? Dacă începe ghemul să se deşire, dacă-1 vor priva de libertate, Maia, neîndoios, o să-şi salveze obrazul. îşi trosni degetele şi se holbă la portretul revoluţionarului, de parcă l-ar fi rugat să-l ajute. Aseară, după ce se întorsese din Posoki, fusese atît de sigur de puterea lui, iar acum simţea că se unelteşte împotriva sa ; cabi netul nu-1 mai încăpea. în cele din urmă sună şi acasă la adjunctul său Eţo Paskov. Fiică-sa, Nevena, îi dădu ştirea că bătrînul, din păcate, se află la doctor ; avusese o noapte de groază, cu mari dureri de mijloc şi de şira spinării. Către amiază îşi va face obişnuita-i plimbare prin Pădurea Roşie, se auzi Nevena în telefon, şi abia după aceea se va întoarce să prînzească. Glasul ei era calm, dar Alekso se nelinişti şi mai tare ; alergă în hol şi-l strigă pe şofer :

—Ce prăpădenie oi fi făcut azi noapte ? îl întrebă în şoaptă, dar cu o mînie care-i urcă tot sîngele în obraji.

— Nimic ; pe copiii mei ! Mielul l-aţi plătit din buzunarul dumneavoastră ! răspunse Pero cu glas de slugă fricoasă.

— Dar ce-i cu liniştea asta ?

— Sînt în şedinţă ; nu ştiu ce vor hotărî !

— Cine să hotărască ?

— Culegătorii ! Virgil Piseski. Toţi sînt în şedinţă ! ridică Pero din umeri.

Ei, iar întorsul ăsta din Australia, tresări Alekso Iva- nov. Ce tot o fi vrînd Virgil ? Or fi încetat lucrul ? Metode apusene, capitaliste, în apărarea drepturilor ? îi porunci şoferului să-l cheme la el. Şi, în timp ce aştepta în cabinetul său, puse la cale să se răzbune. O să-i roage pe prietenii săi de la sindicate să-i găsească lui Virgil vreun loc în vreo cancelarie, numai să nu mai dea de el la tipografie. Culegătorul cel grăsun bătu imediat la uşă şi intră; pe faţă i se citea batjocura ; parcă jubila.

— Ce se-ntîmplă cu noi ? întrebă Alekso împăciuitor, cu un tremur în glas.

— Miroase a primeneală ! Pregătiri de despărţire ! răspunse guralivul Virgil şi, nepoftit, se aşează în fotoliu.

— Ce primeneală ?

— N-o să ne mai vedem la faţă ! Aşa vom fi ca nişte noi născuţi ! răspunse, foarte sigur pe el, culegătorul.

— O să pleci ? Ai găsit altceva mai bun? întrebă Alekso.

— Eu cred că tu ai să pleci !

— Nu fi atît de sigur ! Misiunea mea aici nu s-a terminat încă.

— Glumesc, ce te superi aşa iute ? rîse Virgil.

De vreme ce-i făcuse cunoscut faptul că organele auto- conducerii plănuiesc o şedinţă în care îşi vor exprima neîncrederea în director şi în colaboratorii săi apropiaţi, înseamnă că el, totuşi, nu glumise, ci-1 sfătuise să părăsească tipografia şi să-şi caute leacuri legale pe la avocaţi. Alekso îl mustrului pentru obrăznicie şi-i atrase atenţia că problema votului de neîncredere trebuie pusă în Comitetul industriei poligrafice. Culegătorul îl

informă că totul fusese făcut acolo unde trebuia şi cînd trebuia. Aminti şi de nu ştiu ce cuţit pînă la os şi de nu ştiu ce apă pînă-n buză. Alekso întrebă cum de şi-au permis să fixeze şedinţa fără să-l invite şi pe el. Culegătorul rîse din nou cu cinism, răspunzîndu-i că lucrul acesta era cel mai neînsemnat pe care şi-l permiseseră muncitorii. îl ameninţă că ei îşi vor permite cu mult mai multe dacă el va continua să rămînă în acel cabinet. Nişte inşi supăraţi îl vor întreba de ce Doi *mai* înregistrează în ultimii şapte ani numai pierderi, iar veniturile personale nu pot hrăni nici cîinii. Unde se topiseră marile credite luate pentru înnoiri şi extinderi, de vreme ce încă se lucrează cu maşini uzate ? în cele din

urmă culegătorul îi aduse la cunoştinţă că tovarăşii săi vor examina şi notele de plată pentru petrecerile de la *Vechea Europă,* apoi călătoriile fără nici un rezultat în străinătate şi aşa mai departe.

— îţi ordon să-ncetezi ! strigă Alekso.

— Atunci de ce m-ai chemat ?

— Pînă acum n-aţi luat cunoştinţă de notele de plată 7 întrebă Alekso tremurînd de furie.

— De ce ţi-e teamă, dacă nu eşti vinovat ? se miri Virgil.

— Te consideram prieten !

— Pe tine nici fiul tău nu te-nghite ! sâri peste cal culegătorul.

— Marş afară !

Tipografii îşi îngăduiseră să ţină şedinţa fără încuviinţarea lui, şi faptul acesta nu mai putea fi schimbat. N-au decit să decidă ce vor, dar, ca să le iasă pasenţa, era nevoie de majoritate de voturi. Cu mîna pe clanţa uşii, culegătorul îl sfătui să nu incite şi mai mult spiritele, fiindcă maşiniştii se pregăteau de ceva şi mai rău. De ce să fie aruncate toate mizeriile în capul directorului, de ce să se despartă ca nişte duşmani ? N-are decît să ia exemplu de la fiul său, de la Viktor care lucrează la ziarul tineretului şi pe care-1 divinizează toţi tipografii fiindcă iubeşte dreptatea şi ştie să pună preţ pe muncă. Dacă el crede că e nedreptăţit, n-are decît să i se adreseze juristului primăriei cu problemele autoconducerii, tribunalelor, parlamentului sau primului ministru. Acolo există avocaţi mai ceva decit el, iar dreptatea, oricum, va învinge. De ce s-a speriat dacă nu-i vinovat ? Astfel, mulţumit de faptul că-1 făcuse de două parale, Virgil Piseski se-ntoarse în secţia sa. Potolim noi revolta asta, gîndi Alekso, încredinţat că va ieşi învingător ca de-atîtea ori pînă acum.

Dar vedea negru în faţa ochilor, aşa că nu mai vru să rămină în cabinet. Revoltă — respiră el din greu —, încercare de schimbare ! Il durea mai mult faptul că Virgil, atacîndu-1 pe el, îi lăudase fiul. Trinti uşa în urma lui şi deja grăbea pe hol.

Şoferul îl pofti in mercedes, dar Alekso Ivanov urcă în mustangul său şi plecă s-o caute pe Maia Arsova. De ce oare n-o fi venit la serviciu ? Dacă Tanas Saveski s-ar afla în oraş poate că i-ar da nişte sfaturi folositoare. Ce-i debandada asta, se întrebă în timp ce grăbi cu maşina fără să-şi poată aduce aminte care ar putea si fie acel prieten adevărat în stare să-l mîngîie. Cei doi adjuncţi, ia-i de unde nu-s : unul bolnav, celălalt la şedinţă.' Totuşi îi mai rămăsese s-o caute pe Maia Arsova ir* accl (apartament comun, la al nouălea etaj al blocului turn din faţa hotelului *Kontinental.* Conducînd, parcă se mai linişti puţin, mîngîindu-se la gîndul că întreruperea lucrului la tipografie nu era un fenomen nou, şi totdeauna se aflase o rezolvare de ultim moment. Şi alţii traverseazA [1] aceeaşi criză, conchise el laconic în holul blocului turn.

Apartamentul era pus la punct, dar acasă nimeni. Citi biletul de pe măsuţă şi înţelese că Maia plecase la masi la un restaurant din apropiere. -«Ieri n-ai venit tu la lucru, azi e rîndul meu», scria în post-scriptum-ul biletului. Căţeaua, după cum îi e interesul ! Cită lipsă de morală la o fată ca ea : nici un respect pentru serviciu, se gîndi Alekso şi decise s-o caute. Neîndoios, ea nu-i amestecată in intriga asta împotriva lui; aşa i-a dictat încăpăţînarea ei muierească. în curînd ea trebuie să-şi schimbe locul de muncă. O să-i facă un copil şi o să rîvnească o viaţa liniştită cu un bărbat cinstit. Nimic ciudat în toată povestea, gîndi el, cîte secretare nu s-au măritat cu şefii lor! Şi poate că ea nici nu-i femeia interesului, se autolinişti in timp ce-o căuta. îşi vor împărtăşi totul şi pînă la sfîrşit se vor bucura. Acum avea nevoie de un prieten căruia să i se destăinuiască. Voia să fie încredinţat că revolta de la tipografie se va stinge, iar tipografii vor renunţa la votul de neîncredere. Cu cine să se sfătuiască în clipa asta ? Să-şi caute fiul în cartierul brigăzilor de tineret ? Azi noapte îl bătuse, iar acum cum să ceară să-i întindă o mină prietenească ?

Era aproape amiază cînd intră în barul de la

Kontinental şi comandă un pahar de vin negru. Il răci cu gheaţă şi-l sorbi pînă la ultima picătură. Barmanul chel, care-1 cunoştea, îi aduse ouă bine prăjite şi o farfurioară cu muşchi afumat, întrebîndu-1, cu un surîs, dacă nu-i cumva prea devreme pentru vin. Alekso ridică din umeri neavînd de gînd să i se spovedească. Cu greu îşi înghiţea îmbucăturile, îl speria gîndul că nu are şi el un prieten cu care să-şi împartă chinurile. îl neliniştea şi cele petrecute azi noapte
cu Viktor. Se simţi singur ; în subconştient îşi promitea să înceapă o nouă viaţă, mai plină de căldură şi de cinste. Numai să-l ajute Dumnezeu să-şi găsească amanta. Pe nevastă-sa, care se afla în Santara, o uitase cu totul, de parcă nici n-ar fi existat.

Afară se înnorase ; se făcuse un pic mai răcoare cînd porni din nou cu maşina. Nervos, se strecură prin aglomeraţia traficului, cu ochii în patru la trecători, rîvnind să descopere chipul Maiei. în cele din urmă, parcă într-un pasaj subteran şi ieşi iute în stradă. Căută, în gînd, de altfel cu destulă superficialitate, să descopere neajunsurile muncii sale, dar de găsit nu-şi găsi nici o vină. Chiar aşa : ce păcat e să ai o amantă ? Fără îndoială, de greşit mai greşise, conducător perfect nu există, dar avusese şi bune rezultate ! Ordin cu eşarfă nu i decernează orişicui ! Aşa că, în tainiţele sufletului, spera ca, totuşi, comitetul muncitorilor să nu-şi aplece urechea la presiunile culegătorilor. Dar chiar şi dacă s-ar întîmpla ce e mai rău, tribunalul tot va respinge decizia. Dacă acum s-ar fi aflat lîngă el amanta, pe dată i-ar fi vorbit despre planurile sale şi ar fi împărţit cu ea supărarea. împreună ar fi fost mai puternici ; întocmai ca la serviciu.

Ce caut eu în cartierul studenţesc ? se întrebă el tulburat. Şi iute îi trecu prin minte că numai subconştientul îl minase acolo. Maia Arsova era studentă la fără frecvenţă la ştiinţele naturii, la fel ca şi fiica sa, Vida. Iar răzvrătitul ăla de Viktor

studia jurnalistica. încă nu era vremea examenelor, cu toate că în jur roiau o mulţime de oameni tineri şi frumoşi. Of, dacă şi-ar întîlni aici şi iubita ! Se simţea ca săgeata în arc ; şi îi înjură pe toţi : pe Tanas Saveski, manechinul ăla închipuit, pe Andrei Pagiov, demagogul ăla şi tot comitetul muncitoresc de la Doi *mai.* Ieri, Simon Ivanov recunoscuse că avusese o copilărie plină de greutăţi şi-i urase ca Dumnezeu să-i dea şi pe viitor tot cea ce-i poftea inima. Nu cumva toată povestea asta

o fi vreo magie a bătrînei ţestoase din Posoki ? îl cuprinse teama că totul nu-i nimic altceva decît un complot împotriva fericirii sale. Acum bat alte vînturi, uite, o mulţime din colegii mei sînt deja la închisoare ; vina iese tot^auna

la suprafaţă ! Dar din punctul acesta de vedere nu vedea nici un motiv de teamă.

Şezind în grădina restaurantului studenţesc şi, în timp ce bea un suc de căpşuni, lua aminte la acea lume tînără din juru-i. îi veni din senin să vomite, imediat ce sucul

i se amestecase în stomac cu vinul, dar strînse din dinţi şi se holbă prostit. Văzuse o tînără care-şi sorbea leneş limonada, muşcînd din cînd în cînd dintr-o plăcintă. Avea gîtul prelung şi frumos, ca al iubitei lui. Prin fusta răs- croită i se zăreau chiloţii albi şi fini, în timp ce-şi sucea trupul; iar trupul îi clocotea de tinereţe şi farmec. Avea buzele bine conturate, ochii îi scînteiau deasupra nasului drept, iar sinii, ca nişte jivine, i se jucau sub rochie. Mînca şi surîdea ; pentru o clipă reuşise să-i alunge grijile. Uitase şi de problemele de la tipografie ; fata îi amintise de fiică-sa, de Vida. S-o fi dedînd şi ea la plăcerile iubirilor pasagere, se trezi Alekso întrebîndu-se, luînd în rîs moralitatea tineretului.

Un timp, soarele străluci la apus. Alekso se încălzise preumblîndu-se în parc printre studenţi.

Dar în piept îi rămăsese totuşi un bulgăre de gheaţă. Ca prins într-o capcană, se tot socotea ce avea să-l aştepte : căderea sau succesul ? Pe cine-o fi căutînd aici : fiica, fiul, sau, totuşi, amanta ? Chipuri şi caractere felurite : bărboase, golaşe pînă la scîrbă ; tot soiul de tineri forfotind pe alei. De vreun prieten nici vorbă. Oare se va putea vreodată înţelege cu această lume vijelioasă ? se întrebă scuturîndu-se la amintirea bătăii de azi noapte. Dar unde s-o fi aflînd acum revoltatul său fiu ? se tîngui Alekso şi-l cuprinse disperarea. L-ar strînge în braţe şi i-ar demonstra că, practic, nu poate să existe o burghezie roşie. Dacă-i e un prieten adevărat, atunci Viktor îl va înţelege. în locul fiului, pe lîngă el trecu un negru în costum albastru, cu o cravată vişinie ; cămaşa îi era veche, dar curată ; mîinile şi le ţinea în buzunar. Ochii îi erau întredeschişi, părea căzut pe gînduri, trist şi rătăcit. Mai mult ca sigur şi el o fi avînd niscaiva griji ascunse, se gîndi Alekso şi acum nu i-o fi arzînd de prieteni. Imediat mai apoi întîlni o tînără cu nişte sîni cu totul uriaşi, cu buze cărnoase, ca ale Videi, dar brunetă şi cu părul scurt, îmbrăcată într-o bluză de mătase fumurie ; ţinea în mînă o farfurie plină şi căuta o bancă liberă unde să se aşeze. Eh, suspină Alekso, cită deosebire între anii ăştia şi anii lui de studenţie ! Cît de modest şi cît de decent era, cum umbla el încopciat pînă-n gît, ce educaţie patriotică şi cît curaj avea ! Numai Tanas Saveski făcea notă aparte, fiind mai extravagant şi mai avut ; zilnic îşi schimba costumul; toţi ceilalţi din generaţia sa erau exemplu pentru tineretul proletar. Dar acum veniseră alte vremuri pentru tineri; libertăţile în universităţi sînt neîngrădite ; ce-o fi în mintea lor ? se întrebă plin de invidie. Ăştia şi-ar vinde pînă şi ţara pentru o distracţie pe cinste. Prinse să-i judece pe aceşti tineri atrăgători şi plini de voioşie, uitînd că, de fapt, tocmai printre ei ar fi vrut să-şi găsească un prieten.

Dădu fuga pînă la primul telefon public şi sună din nou acasă la Tanas Saveski. Glasul destul de neprietenos al văduvei Sintia răspunse că nu ştie

nimic de fratele ei. «Cine sînteţi dumneavoastră ?» întrebă tărăgănat Sintia. «Alekso Ivanov, oare m-aţi uitat ?«• răspunse el mirat, dar discuţia se întrerupse. Şi acum ce să facă ; unde să-şi găsească un prieten căruia să-i împărtăşească grijile ? Ieşi din cabina telefonică şi privi cerul. îi trecu prin cap să telefoneze în Santara să vadă ce-i face familia. Iana, sigur, gătea ceva la bucătărie şi-l aştepta cu cina, iar Solza şi Anita, mai încape vorbă, o ajutau, ca totdeauna. Ideea de a-i pune şi pe ai casei pe gînduri nu-i plăcu, aşa că renunţă. Dacă o să sune, o să audă cine mai ştie ce, neplăcut, despre Vida, şi bulevardista asta o să-l aducă într-o stare şi mai disperată.

Se hotărî să grăbească spre Pădurea Roşie ; poate că, acolo, îl va întîlni pe adjunctul său, pe Eţo Paskov. Lîngă fîntîna arteziană se jucau nişte copii, iar o fată murdară îşi curăţa părul de insecte. Nu-i mare lucru să fie plină de păduchi, mizerabila, sudui el dispreţuitor. Aici, în apropiere, zări un tînăr ras în cap, înveşmîntat ca sectanţii, într-o cămaşă lungă şi albă. Lumea se duce de rîpă ; fără ordine nu există nici sistem social, gîndi scîrbit Alekso. Fanaticul ăsta ar ucide cu sînge rece pentru bani, iar după crimă ar cînta la ghitară şi ar medita, drogat, mai mult ca sigur. Într-însul nu întrezări un prieten tocmai bun să i se plîngă de culegătorii de la *Doi mai*. Nu-şi dădu seama nici cînd îşi scosese maşina din parking pentru a se îndrepta spre Pădurea Roşie. Prinse a se îndoi de toată lumea şi-i veni să plîngă. Amanta nu şi-o va pierde pentru totdeauna, atîta timp cît putea să-şi recîştige funcţia pe calea legii, asta în caz că va fi destituit. Şi dacă îi este scris să aibă parte de o soartă şi mai neagră, precum a colegilor săi din industria chimică ? Un fior îi trecu prin tot trupul ; privea înfricoşat. Trecu pe lîngă ferme, cafenele, pe lîngă reclamele de pe tablele de pe marginea autostrăzii, iar la radio se auzea un cîntec despre un brav gaucio. Din cînd în cînd, la ultimele ştiri, veşti despre războaiele de pe mapamond, ultima afacere cu devize libere, un hoge

din Ma- kedonia plătit pentru activităţi ilegale, anunţa spikerul, iar acum un grup de nouă parlamentari îi cercetează faptele, îl vor închide oare, se întrebă Alekso ţinînd strîns volanul, oare îl vor condamna ? Dar ce-i pasă lui de hogea ăla ; îşi alungă gîndul Alekso, cu toate că ar fi plătit mult mai mult decit paralele acelea libiene, numai să dea de un prieten adevărat. Unde o fi acum Maia Arsova ? Şi-ar fi vîndut pînă şi palatul din Santara pentru fetiţa asta plăcută. îi venea să înnebunească.

Drumul făcu o cotitură şi maşina intră în Pădurea Roşie. Dar pe cine căuta acolo : pe Maia, amanta, sau pe Viktor, propriul său fiu ? se întrebă uitîndu-se la arbori. Poate că sub un arbore mai înalt îl va întîlni pe adjunctul său Eţo Paskov, îşi zise. O adiere mai răcoroasă venea dinspre munţi, curată şi numai bună pentru odihnă, dar lui Alekso i se făcuse silă de toate. Ce căuta el printre aceşti sequoia cu vîrfurile nevăzute ? Citi despre originea lor pe tăbliţele de pe trunchiuri, dar toată povestea aceasta îl enervă şi mai tare. Acum îi era gîndul la amantă sau la un prieten, fie el şi de rînd dar cinstit. La întoarcere, luă un prospect din care află că sequoia se înmulţeşte numai şi numai pe bază de sămînţă, iar arborele roşu din lăstarii iviţi din rădăcini. De cîtă răbdare e nevoie ca să trăieşti o mie de ani ! se mira el, gîndindu-se cine ştie unde. Un paznic îl rugă să nu calce pe lîngă potecă, fiindcă ar putea frînge mlădiţele abia răsărite. Arborele sequoia rezistă la foc, începu să-i explice paznicul, nu-l năpădesc insectele şi ciupercile, conţine multă apă, creşte şi dăinuieşte cu veacurile. Ii spunea toate aceste lucruri de parcă Alekso atît ar fi aşteptat să afle, că e vorba de cel mai înalt şi mai vechi vieţuitor al planetei. Dar paznicul se lipise de el şi prinse a se lăuda că acolo trăiesc cele mai frumoase animale, de departe cel mai cunoscut fiind cerbul cu coadă roşie, apoi micul călugăr de care-i plină iarba, veveriţa, rakumul şi bursucul şi atîtea păsări care cîntă pe ramuri. Alekso fu

nevoit să afle că, dintre toate jivinele pădurii, salamandra e cea mai de preţ. Nervos, îl îndepărtă puţin pe paznic, fiindcă pe sub arborii de sequoia zări apropiindu-se un grup de tineri cu însemnele de brigadieri. Ar fi jertfit totul pentru o discuţie prietenească, atît de greu îi venea în după amiaza aceea. Ochii îi luciră şi se apropie grăbit de grupul de tineri :

— Ce noroc, Viktore, să te întîlnesc aici ! se bucură Alekso revenindu-şi ca dintr-un şoc.

— Colegii mei n-au călcat niciodată în pădurea asta, răspunse Viktor, despărţindu-se de grupul de prieteni. Sînt din diferite părţi ale ţării, iar parcul le-a plăcut la nebunie!

— Cred şi eu ! răspunse Alekso sunîndu-şi cheile maşinii în palmă şi amintindu-şi de întîmplările din noaptea trecută de la Santara. Te-ai supărat ? îndrăzni el în cele din urmă.

— De ce-aş fi supărat ?

— Pentru azi-noapte ! Cred că am întrecut măsura, se justifică tatăl.

— Am şi uitat ! Şi mie, ieri, mi-a mers rău ! zise Viktor cu privirile aplecate în pămînt. în loc să te întreb ce mai face bunicul din Posoki, te-am învinuit ! Aşa că am primit ceea ce am şi căutat !

— Vrei să ne întoarcem împreună acasă ? Să înotăm în lac ca odinioară ? Să-i facem maică-ti o surpriză ? propuse Alekso.

— Astă seară trebuie să rămîn pînă mai tîrziu în cartierul nostru. Mai bine, totuşi, să nu mă aştepţi. O să vin eu şi cu autobuzul ! răspunse Viktor.

— Te pregăteşti probabil de examen ?! Se apropie sesiunea !

— Cine mai are timp să se gîndească şi la asta ? ! rîse Viktor şi privirile îi fugiră spre o fată din grupul de brigadieri.

— Aşa-i, facultatea n-o s-o ia la picior. Văd că ţi se duc colegii. Numai ea a rămas să te-aştepte, zise Alekso căruia îi plăcuse brigadiera.

— Ce-i cu voi ? Mai adineauri şi nenea Eţo Paskov mi-a pus aceeaşi întrebare ! Iar acum, hop şi tu ! se zburli Viktor, şi plecă spre fata care-l

aştepta.

— Unde e Eţo ? strigă Alekso.

— Acolo, la marginea parcului! arătă cu mîna Viktor. Totu-i în regulă cu tine ? întrebă el oprindu-se-n loc.

— Ce-mi poate lipsi ? se supără tatăl. Am obosit tot căutîndu-1 pe nebunul ăsta de adjunct. Firma e în găleată, toţi sînt la lucru, iar el prin parc ! Unde e, că-i arăt eu lui ? şi Alekso o şi porni în direcţia arătată de fiul său.

11 căută îndelung şi tot nu dădu de el. Obosit şi mîh- nit, se aşeză din nou la volan, luînd-o spre oraş. Prinzi la restaurantul pensionarilor : un soi de biftek suedez şi piure de cartofi. întîlnirea cu Viktor îi trezi şi mai multe bănuieli. De ce-1 întrebase dacă totul e-n regulă cu el ? Poate că el o fi ştiind mult mai multe lucruri despre ce se petrece la *Doi mai;* fără-ndoială şezuse de vorbă cu maiştri care tipăreau ziarul tineretului. Nici povestea de azi noapte din Santara nu-i întâmplătoare, îi trecu deodată prin minte lui Alekso, în timp ce-şi înghiţea în silă bifte- kul. Cu toţii sînt puşi pe uneltit împotriva mea, pînă şi bătrînii ăştia din restaurant, care mă învidiază. Păi sigur, tot eu sînt vinovat şi pentru că n-au strîns şi ei un pic de cheag, fiindcă norocul nu le-a surîs şi lor şi pentru că viaţa şi-o termină ca nişte accidente sociale, cu un mic ajutor din fondurile de stat. Adevărat că şi ei sînt constructori ai ţării, cu merite în progresele obţinute pînă acum, dar, din păcate, cu ce-ar putea el să-i ajute ? Şi, la urma urmelor, ce-i pasă de ei; cum veniseră pe lume, n-au decît s-o şi ia din loc. Sigur, soarta lor era tristă şi te putea înfiora, dar şi el era rupt în şapte de problemele lui personale. De ce n-or fi stînd şi ei pe creste ca şi taică-său, să le vadă lumea sărăcia ? Ieşi din restaurantul pensionarilor, t im- pără cîţiva ciorchini de struguri, acri; păşea pe uliţeie-n pantă şi rupea cîte-o boabă. Trecu de Muzeul recordurilor, ascultînd hodorogeala tramvaiului. Prostituatele, pe la colţurile străzilor, te îmbiau la amor şi masaj, promi-

teau neuitate clipe de dragoste. Minciuni pentru naivi şi bogătaşii din sudul Makedoniei, îşi zise Alekso scirbit

Avea de ales una dintre următoarele patru direcţii : să se întoarcă la tipografie şi să vadă ce hotărîseră tipografii, Bă urce la etajul nouă al blocului unde locuia amanta, să se îndrepte spre casa din Podgorie şi se să culce scăpînd de ziua asta groaznică ori să alerge cu maşina spre Santara şi apoi să cineze împreună cu Iana Ivanova.

Soarele trăgea să moară deasupra zgîrîie-norilor cînd Alekso se hotărî să se întoarcă la blocul turn. încă din vremea studenţiei ştia că în preajma Bit-Bazarului găseai femei frumoase şi ieftine, dar el acum avea nevoie de amanta lui. întîmplările de la *Doi mai* păreau uitate, iar la Iana Ivanova nici nu se mai gîndi. Grăbit, aruncă o privire la vitrina magazinului *Fantezie în roşu,* în faţa căruia se aflau nişte bărbaţi cu căciuliţe. Pe acolo tăiau frunză Ia cîini şi adolescenţi curioşi, doritori să se deprindă mai repede cu o astfel de viaţă. Scenele ce i se perindau prin faţa ochilor i se arătară respingătoare ; numai soiul acela de femei care trăiesc în felul pisicilor, tolănite în pat.

De cum trecu de prăvăliile aurarilor, se trezi deja în zona drogurilor, care i se păru ca o vale înceţoşată, unde hălăduiau tineri veseli, plină cu tot soiul de localuri în care înfloreau perversiunile. Ce lucruri umilitoare, gîndi Alekso uitîndu-se la un marinar care tocmai vîra o fată îmbrăcată în galben într-un combi. Deodată se înroşi cd un rac, şi rămase prostit de ceea ce văzuse.

— Vida ! Ce cauţi aici, Vida ! strigă şi o durere îl fulgeră în piept.

— Dama nu se numeşte Vida, domnule, ci Vanesa ! îi răspunse o femeie care făcea trotuarul.

— Te omor, Vida ! urlă Alekso Ivanov.

Combi-ul dispăru iute înspre port. Alekso deja nu mai era sigur dacă-şi văzuse sau nu chiar propria-i fiică. Istovit, vroi să-şi astîmpere setea cu un pahar de vin ; îşi roti privirile, mîngîindu-se cu

gîndul că fata aceea nu era Vida. în subconştient, din cauza acelei blestemate gelozii i se nelinişti întregul trup, de parcă se trezise într-o capcană. Nesigur, se întrebă dacă nu l-ar ucide pe eventualul iubit al Maiei. Fără-ndoială, amanta i-a fost răpită din apartamentul de peste drum de *Kontinental,* îi trecu lui prin minte în timp ce mergea. Să nu-şi fi vîrît coada negustorii ăia din Bit-Bazar ! Carnea albă încă mai e la mare preţ, mai cu seamă în Orient, socoti Alekso Ivanov.

Uliţa pe care se întoarse spre maşină era veche, murdară, hidoasă. Intîlni un tînăr cu pălărie gen Texas pe capu-i ras, cu un şirag de mărgele roşii la gît ; avea în mînă un casetofon şi îşi unduia trupul după ritmul muzicii. Lîngă el un alt tînăr cu obraji şi buzele rujate, cu mici cercei de fildeş la urechi, cu pantofi coloraţi ţipător, ridicaţi pe tocuri, se fîţîia mîndru, elegant îmbrăcat, ca să atragă luarea aminte ; purta o pereche de ochelari negri de soare ca să-şi dea şi mai multă importanţă.

Zăpuşeală, zgomot, forfotă, muzică. Dar totul nu-i decît o născocire pentru turiştii străini, se mîngîia în gînd Alekso. Oraşul are nevoie de dolari, de importuri fără vamă, îşi zise şi mai tulburat. De la cel mai apropiat telefon public sună în Santara. Glasul Ianei Ivanova îi insufla linişte, cu toate că venea ca din nori.

— Fetele sînt acasă ? întrebă cu suflarea tăiată Alekso.

— Solza şi Aniţa sînt pe terasă. Brodează o faţă de masă ! răspunse Iana.

— Vida e-acasă ? grăbi cu întrebarea Alekso.

— N-a venit nici azi-noapte. A uitat să mai sentoarcă ! răspunse ironic Iana.

— Cască bine ochii şi ai grijă de copii ! Pe străzi e o golănie groaznică ! o sfătui Alekso la telefon.

— Ce trebuie să fac ? se miră Iana.

— Fetele să rămînă acasă ! Moralitatea străzii e foarte scăzută ! răspunse tăios Alekso trîntind telefonul.

Grăbea spre blocul turn cu gîndul să tragă un pui de somn. îşi găsise destul de greu mustangul şi

la fel de greu se strecură pe străzile cu sens unic. Privea din nou femeile acelea despuiate şi pudrate care rămîneau în urma maşinii. Maia, sigur, nu bate străzile astea şi nu se expune privirilor acestor negustori pisălogi, se socotea el la volan. Dar înţelese destul de iute că se amăgeşte singur şi trase adine aer în piept. Ce zi scîrboasă ! îşi zise în clipa cînd zări firma hotelului. Conducea cu capul în nori şi puţin lipsi să nu calce un copil care alerga neatent.

îşi pusese în gînd s-o mai sune încă o dată pe văduva Sintia, în Mantovo, ca să-ntrebe dacă fratele ei sosise acasă. Apoi îşi va înfrînge ruşinea şi-i va face o vizită Per- sei Arsova ; nu era exclus ca Maia să se afle la maică-sa. Seara îl va căuta pe Virgil Piseski la *Hora,* poate că se va nimeri să-l găsească. Mai mult nici Dumnezeu nu avea cum să facă ! Cum va trăi el fără tipografie şi fără amantă ? Ajunse în grabă în faţa blocului turn, vizavi de *Kontinen- tal,* parcă pe trotuar şi dădu fuga spre lift. O, de-ar fi acum Maia Arsova acasă, îşi zise, plin de dorinţe, ascultind zgomotul unei maşini de făcut gheaţă ; i-ar împlini toate poftele, i-ar dărui tot ce şi-?r visa o femeie tînără ca ea. Ar plimba-o să vadă cele mai frumoase ţări din lume, ar adora-o ca pe un înger. S-ar despărţi de Iana Ivanova cit ar putea mai iute, se jură el în timp ce aştepta liftul. Atunci, cine ştie de unde, se ivi şoferul său, gîfîind, dar cu surîsul pe buze.

— Gata, v-au dat din nou votul de încredere ! Dracii împieliţaţi; nici ei nu ştiu ce vor ! se hlizea Pero cu şapca în mînă.

— Ce încredere ? Care draci ? se miră Alekso.

— S-a ales praful de uneltirile lor ! răspunse bucuros şoferul şi prinse a imita glasul piţigăiat al lui Virgil Piseski.

— Ia, bea şi tu în seara asta ! zise Alekso mototolin- du-i în palmă o bancnotă.

— Mîine dimineaţă viu să vă iau ! mulţumi servil Pero, urmărind liftul care urca.

Tare ciudat şoferul ăsta, îşi zise Alekso Ivanov

în drum spre cel de al nouălea etaj. Se înşeală dacă i-o fi trecînd cumva prin minte că-1 cred. Toţi subalternii ăştia sînt nişte prefăcuţi; te slujesc numai cînd te simt stăpîn şi puternic, apoi sînt primii care dau din clanţă. Alergă spre uşa apartamentului, plin de dispreţ faţă de această ciudată loialitate a şoferului, jurîndu-se ca, de acum înainte, să nu mai aibă încredere în nimeni. Dar teama că în apartament nu va fi, din nou, nimeni, îl înnebunea. Pentru el nici bogăţia adunată în Podgorie şi Santara, nici cei patru copii, nu mai însemnau nimic. Parcă-i luase Dumnezeu minţile.

Trebuie să încep o viaţă nouă, să schimb totul din rădăcini, îşi zise el cu disperare. De vreme ce mi-au dat iarăşi votul de încredere la tipografie, acum voi introduce un regim dur; să vedem noi dacă îndrăzneşte sindicatul să spună că sînt un dictator ! In afara adevăraţilor prieteni, pentru ceilalţi oameni voi fi inaccesibil. Doar o dată în viaţă trăieşti ! De femeia aceea din Santara nu mai am nici o trebuinţă. Adevărat, mi-a educat şi crescut copiii, găteşte mîncăruri gustoase, dar în pat mă ia cu friguri lîngă ea. A îmbătrînit prea iute şi seamănă cu o babă, pe cînd tinereţea mea încă mai atrage luarea aminte puştoaicelor.

Deja de cîţiva ani viaţa împreună cu Iana devenise un infern, o prefăcătorie ; se îndepărtaseră tot mai mult şi mai mult de ceea ce se putea numi dragoste. Păi aşa ceva nu mai e de suportat, îşi plînse Alekso de milă, frînt de oboseală, atingînd clanţa uşii. Divorţul e rezolvat pentru amîndoi, iar dacă ea se va împotrivi, va trebui s-o înghită întunericul.

Era un amurg plăcut, cu toate că pe ceruri grăbeau nori greoi, iar vînturile îşi umflau pînzele. Alekso Ivanov aţipise puţin, dar Arsova îl trezise din somnul în care căzuse — şi acum părea întors dintr-o luptă grea. Simţise cînd îl mîngîiase prin păr, pe lîngă urechi, cînd îşi trecuse, lin, degetele lungi peste pieptul său. Căţeaua asta cu trup

frumos, gîndi Alekso şi se răsuci în pat, fără s-o întrebe pe unde bătuse cîmpii de dimineaţă.

— Trezeşte-te, lupule ! La noapte iar o să numeri oile! Uită-te pe fereastră, norii sînt ca nişte scame de vată ! şopti Maia aplecată peste trupul său obosit.

Oricit era de frînt, Alekso simţi totuşi sînii atingîndu-i pielea, cum şi mireasma de-trandafiri a fetişcanei. Acum ea voia să se alinte, era fericită de parcă şedea în grădina raiului.

— Ce vrei de la mine ? întrebă bărbatul frecîndu-se la ochi.

— Putere, lupule, energie ! Mă întreb dacă vom ajunge să trăim în bună înţelegere ! răspunse Arsova şi, înduioşată. se întinse lîngă el.

O tulburase vestea despărţirii lui Alekso de Iana. Uneori se simţea ca vrăjită, tremura de emoţie, dar nu mai puţin o şi speria acest gînd. Diferenţa de vîrstă dintre ei era de netăgăduit pentru viaţa lor intimă. Ea era de vîrsta lui Viktor ; mai mult, şcoala elementară o terminaseră împreună. Cu toate că el avea energia unui tînăr, era doar cu puţin mai tînăr decît mama ei. Cînd făceau dragoste, adeseori ea îi spunea că e un lup pornit după pradă, iar apoi îl lua în rîs şi uita de sufletul lui blînd.

— Pe unde ai cules de dimineaţă miere ? nu se mai [1] abţinu Alekso Ivanov foindu-se în pat.

— Nu cumva eşti gelos, lupule ? Abia am aşteptat si te întorci acasă ! minţi Maia Arsova şi-l strînse dulce în braţe.

Reuşi destul de iute să-i trezească simţurile, să-l înaripeze, să-l înflăcăreze ca la primele zvîcnituri ale tinereţii. Apoi el capitulă cu totul, iar discuţia continuă plăcută şi neserioasă. La întrebarea dacă era mulţumită şi fericită, răspunsul veni afirmativ. Iar fetişcana chiar arăta o neobişnuită bucurie. Sigur îi plăcea faptul că el avea grijă de ea, împlinindu-i pînă şi cele mai mărunte dorinţi. Ea
ii şopti că-i pare rău de cele întîmplate la tipografie. Simţise că se pune ceva la cale

împotriva conducerii, dar nu credea că, pînă la urmă, culegătorii vor cere un referendum. Ii jură lui Alekso că niciodată nu-1 va mai lăsa singur şi că nu va mai lipsi de la serviciu fără voia lui.

Afară se înteţi o furtună care ţinu cam o jumătate de oră. Ploaia se prefăcuse în potop şi picăturile grele loveau în fereastră. Din timp în timp norii erau brăzdaţi de fulgere, o lumină lăptoasă strălumina cerul.

— Apă pentni lacuri şi cîmpuri! zise Maia uitîndu-se cînd la bărbat, cînd la ploaie.

— Prea era mare seceta ; potopul ăsta e cu noroc ! o întrerupse Alekso dînd din mîini.

— De ce eşti trist ? Culegătorilor de la tipografie nu le-a reuşit nimic ! Ţi-a spus şoferul ? Dar de ce eşti trist ? Iţi pare rău că ai spus că divorţezi ? Ce-i cu tine ? se încâ- păţîna Maia Arsova, speriindu-se la fiecare fulgerătură.

— Am problemele mele, dar le dau eu iute de cap ! Aş vrea să uit ziua asta ! răspunse Alekso oftind din rărunchi.

— Nu vrei să le-mpărţim ?

— Ce anume ?

— Problemele, lupule !

— Uită chestia asta ! Ia stai ! O să ţi se ia de atîta-m- părţit ! şopti el cuprinzînd-o cu amîndouă mîinile.

— Nu crezi că ar trebui să aerisim ? întrebă ea, ocolind un răspuns şi scăpîndu-i printre degete.

— Aş mai trage un pui de somn ! zise Alekso şi din nou se trînti în aşternut.

— Promite-mi că ne vom plimba pe malul fluviului I

— Mai pe seară, promit ! zise Alekso prinzînd-o de poalele combinezonului.

— O să mi-1 rupi ! ţipă Maia.

— De mult ţi l-a rupt cine ştie cine ! Acum vii sau nu vii lîngă mine ? întrebă tragînd-o de-un picior sub cearceaf.

— Ce eşti atît de repezit ? Aşteaptă să mă spăl! ţipă Maia şi, încetul cu încetul, i se furişă din braţele lungi şi butucănoase.

— Am uitat că nu-mi eşti încă nevastă !

răspunse Alekso cu ochii la chiloţii pe care şi-i dezbrăca.

— Eşti un necioplit ! Uită o dată de culegătorii aceia ! Linişteşte-te ! îl sfătui Maia cînd se întoarse în aşternut.

— Ce frumos miroşi ! Ai închis uşa ?

— Ţi-e teamă în propria ta casă ? rîse Maia Arsova. Gustă încă un pic ! Hi, hi, hi !

— Poftim ?

— O să-ţi pofteşti tu copilul! Cît eşti de necioplit. Oh, mîinile astea ca de gorilă ! Hi, hi !

Cu gura deschisă, cu toată căldura, îl strr se puternic pe după gît. Astfel fericită, gîfîia pe pernă cjsfăcîndu-şi larg picioarele şi un dulce, transparent surîs îi juca în ochi. Acum lui Alekso îi veni la îndemînă să se arate puternic şi dur, să se răzbune pe toate necazurile dimineţii ; îi muşcă sînii, dar Maia nu se văicări de durere. Căţea pentru plăceri, îşi zise Alekso, e atît de frumoasă încît ar trezi şi un mort în aşternutul ei. Din îmbrăţişările cui s-o fi întors acasă ? Era nemulţumit şi, din răzbunare, o muşca de umerii goi. Acum n-o să mai aibă cum să i se strecoare ca o anghilă printre mîini, îşi zise înduioşat; de cum se vor căsători, ea va trebui să ţină cont de toate. Şi poate că nu va fi ca-n poveşti, fiindcă, sigur, căţeaua iar va rîvni să se ducă la măcelărie, dar el va şti cum să-i bage minţile-n cap. îi va oferi ce-i va trebui unei femei tinere, dar de încredere nici pomeneală. Alekso Ivanov se umplu de transpiraţie, dar tot nu era sigur dacă e fericit sau numai se răzbună. Jocul în aşternut poate că nu dură mult, dar cînd se-mbrăcară, Maia Arsova se simţi înfometată şi însetată.

Ieşiră din apartament şi se-ndreptară spre cheiul fluviului. Fetişcanei aerul îi mirosi a reziduuri de petrol; ochii
îi ardeau de-o arşiţă ciudată. I se făcu silă văzînd cit de murdare erau trotuarele. Pungile cu gunoaie şedeau încă neridicate ; pretutindeni plutea o miasmă de rămăşiţe de mîncare şi de fecale, iar pisicile cotrobăiau prin pungile de

nailon, sfîşiindu-le. Mai întîi se plimbară pe bulevardul Oktombrie, apoi cotiră pe Evreiască, o stradă care venea dinspre nord-vest şi se ducea spre sud-est. Celelalte străzi erau drepte, tăiau de la nord, de la chei, către sud, în direcţia Expoziţiei; acolo se încrucişau cu Industriska şi se terminau în vreo mahala.

In seara aceasta Alekso vroi să se răzbune. O conduse pe Maia pe uliţele negustoreşti din Bit-Bazar, unde avusese parte să vadă toate umilinţele. Se rugă la Dumnezeu să nu dea din nou peste Vanesa, fata aceea cu combi-ul, şi ocoliră prăvăliile cu mărfuri erotice. Prostituatele se postaseră pe la colţuri. Pe toţi i-aş închide, gîndi Alekso dezgustat, şi i-aş trimite pe cîmp, la muncă ! Deodată îşi aduse aminte una dintre discuţiile avute cu Andrei Pagiov, consilierul său, cum că Persa Arsova, mama fetişcanei de lîngă el, curvăsărise şi ea ca şi maimuţele astea, sulemenite, numai piele şi os de cît erau de muncite. Dar min- ţise, demagogul. Alekso îşi alungă aducerea aminte şi se uită la un tînăr ras în cap -care vindea amorul în odăi â la sultani.

Intrară într-un magazin cu aparatură electronică. Lîngă vînzător, un tînăr negru ; Arsova recunoscu un prieten. Un ins cu părul lins, cu obraji fini şi bucălaţi, destul de scund şi foarte elegant, cu toate că era îmbrăcat sportiv, în timp ce vînzătorul îi pălăvrăgea şi-i arăta lui Alekso ultimele tipuri de dighitroane, propunîndu-i mari reduceri de preţ, Maia şi cel cu părul lins purtară o discuţie destul de ciudată.

— Rafail, ce cauţi tu aici ? surise fetişcana, întin- zindu-i mîna.

— I-am făcut o vizită fratelui meu ; nu-1 mai văzusem de-o vară întreagă ! răspunse insul şi salută călduros.

— Ai fost pe la mama ? Vezi că o să se supere pe tine !

— Am sunat de m-am săturat, dar poarta era încuiată ! ridică el din umeri.

— Am auzit că te-ai angajat! Ei, cum ai reuşit, Rafail ?

— Oho, îmi ajunsese cuţitul la os ! răspunse Rafail în în timp ce un surîs ironic îi porni de pe buze spre ochi.

— Iţi mai rămîne doar să te-nsori, îl provocă Arsova.

— Şi cine crezi că o să mă ia ?

— Oho, doar să mişti un deget! zise Maia, roşind.

Alekso Ivanov nu putu să-şi ascundă curiozitatea şi
fetişcana trebui să-i povestească totul. Faptul că prietenul ei se numea Rafail Burov, inspector superior. Făcuse dreptul vreo şapte ani, cu toate că toţi cei de vîrsta lui terminaseră studiile doar în patru. Şi, ceea ce era mai important, Maia recunoscu faptul că Rafail îşi petrecuse toţi cei şapte ani în casa maică-si. Plătea o chirie de nimic ; e dintr-o familie de ciobani, mai adăugă Maia păşind lîngă Alekso. Apoi povesti cum Persa îşi făcuse planuri s-o mărite cu el şi să şi-l ia de ginere.

— Dar eu am crescut cu un cap mai înaltă ca el ! Ce mai puteai face ? se destăinui Maia dînd din umeri.

— Domnul e sodomit! zise Alekso cînd se depărtară de magazin.

— Cine, Rafail ? o apucă rîsul pe Maia.

— Nu el, fratele său ! răspunse Alekso.

— Dar nu-i este frate adevărat ! zise Maia.

— Tu te uitai la dighitroane, cînd el mă pipăia ! Dar ia stai, de ce a minţit ?

— Vrei să ne întoarcem ? propuse Arsova.

Caldarîmul îi purtă, printre vechile hanuri, pînă la
dubul *Concordia* care era deschis, ca de altfel tot timpul. Maia se uita uimită la afişele cu femei frumoase şi cam golaşe. «Deschis- tot timpul, dar

numai pentru maturi», scria pe tăbliţe. Peste drum de *Hanul vizirului,* pe o străduţă luminată ca ziua, ţi se oferea o exotică bucăţică din Tahiti.

Alekso deja se enervase: toată această strălucire mincinoasă era etalată la fiecare pas pe afişe şi-n fotografiile revoltătoare de pe ziduri. Deci aşa, muieruşca să te alinte, să te slujească precum o roabă, şi tu să uiţi de viaţa asta plină de plictis, în timp ce la Doi *mai* se pun la cale revolte împotriva şefului care cu trei luni în urmă fusese decorat cu un ordin pentru merite excepţionale, în timp ce în Santara o bătrînică aşteaptă, o bătrînică în al cărei aşternut e rece ca dracu.

— Ofertă a tot ce e intim ! scuipă scirbit pe trotuar Alekso Ivanov.

— N-ai intrat în prăvăliile astea pînă acum ? îl întrebă deodată Maia. Poate că Vida ţi-a povestit cum e !

— Ce să caute fiică-mea aici ? întrebă tulburat Alekso.

— Dar de ce mă porţi pe mine aici ? Ca să mă umileşti ?

— Să te umilesc ? se văzu Alekso prins in laţ.

— Ascultă, lupule ! Viaţa maică-mi a fost destul de grea ! Ea fost nevoită să pupe opincile tuturor. Intr-adevăr ea s-a tîrît pe uliţele astea ; nişte tîlhari au dus-o chiar şi pe Bosfor ! Dar asta n-are nici o legătură cu mine, pricepi ? strigă Maia Arsova şi-o luă cu cîţiva paşi înaintea bărbatului.

— ■ Mă jur pe Solza : nu ştiu nimic despre maică-ta ! Dar de ce ai amintit de Vida ?

— Nici eu nu ştiu nimic de fiică-ta ! Scoate-mă mai iute din porcăria asta ! Mi s-a făcut foame ! se supără Maia.

— *Vechea Europă* e-aproape ! O să cinăm acolo !

Alekso o îmbrăţişă mîngîios şi prinse a-i explica pe-nde-
lete cum stau treburile cu toată negustoria asta

cretină care nu-i pentru oameni normali şi sănătoşi, ci pentru cei care nu mai ştiu cum să-şi cheltuiască banii.

— Vreau să cinăm undeva unde să fim numai noi doi ! ceru Maia.

— Poate că va trece pe acolo consilierul meu, Andrei Pagiov ! Noi ne întîlnim adeseori acolo ! O să ne spună care mai e politichia oraşului. Condamnări, închişi, afaceri ; el e la curent cu totul; mormăi Alekso Ivanov.

— Cît sînt de flămîndă ! Hai să ne grăbim ! Dar Andrei nu ţi-e prieten, lupule ! i-o tăie Arsova.

— N-are importanţă. Cei ca mine nici nu au prieteni !
E acolo o orchestră de jazz care cîntă minunat, iar de bucătărie, ce să mai vorbim ! zise Alekso.

Restaurantul *Vechea Europă* se afla la răscruce. între Epirska şi Bulevardul Soarelui. Partea aceasta a oraşului avea case minunate, construite în stil colonial. Pretutindeni' cîntau orchestre de jazz ; programe pe bandă rulantă se derulau în înserare. Imediat lîngă *Vechea Europă,* vreo zece restaurante cu scenă pentru orchestră ocupau şi o parte din stradă, astfel că, vara, muzicanţii puteau să improvizeze, cu trompetele lor, la vedere şi să atragă xnlăuntru trecătorii. Pretutindeni strigăte şi forfotă. Vor păcăli vreun ţăran cu cheag şi ţăranul va plăti şi, apoi, pe cîmp se va gîndi cît de minunat petrecuse. Dar Maia nu avea chef să asculte toate perversităţile de pe lume, îi era foame şi-l îndemna să se grăbească. Cine nu se teme de vreo boală mai de Doamne-ajută se culcă, prostul, cu ele, se gîndi Alekso Ivanov, cu ochii la casele vechi, pline de podoabe. Era aproape sigur că iubita lui ştie ceva mai mult decît el despre viaţa de noapte. Dar nu cumva şi Vida s-o fi vînturînd pe străzile astea ? tresări el ca ars.

La *Vechea Europă* li se oferi o masă lîngă orchestră şi astfel, în timp ce aşteptau cina comandată, se apărară de zgomot cu mîinile la

urechi. Restaurantul era plin de fum; aerul mirosea a băutură şi a droguri, a tutun şi a transpiraţie. Cînta o negresă grasă al cărei glas răsuna in ton cu sunetele orchestrei. Oaspeţii aplaudau frenetic, unii căzuseră în transă, fluierau înnebuniţi cerînd să se repete cîntecul. Cei mai zgomotoşi erau marinarii unui vapor pripăşit în rada portului Salonik, care şedeau la două mese lipite una de cealaltă, în apropierea lor. Ei cunoşteau şi numele cîntăreţei şi, în repetate rînduri, aruncară pentru ea bani pe tăvile chelneriţelor. Iar chel- neriţele în fuste mini, cu şorţuri albe şi mici, legate peste mijloc, abia se strecurau să servească. Marinarii le ciu- peau şi le plesneau veseli peste fund ; ele se uitau galeş, apoi grăbeau spre tejghea, cu tăvile-n mîini. La o masă, lîngă ieşire, se iscă o bătaie. Doi inşi beţi se legaseră de fetişcana unui marinar care plătea consumaţia.

— Vida ! sări înnebunit Alekso Ivanov.

— Ce ţi-e, omule ? Păi aia nu e Vida ! zise Maia şi încercă să-l domolească.

— Am să-ţi frîng gîtul ca la o pisică !

Lui Alekso i se urcase sîngele în obraji; se ridică furios de la masă.

— Stai jos ! porunci glasul gros al unui marinar cher- chelit de la masa vecină. Şi cumpără-ţi ochelari ! Aia nu e Vida, ci Vanesa ! adăugă şi izbucni într-un hohot de rîs.

— Ştiţi cine e fata de care trag ăia ? îl întrebă întărî- tat Alekso Ivanov.

— Ha, ha, ha ! Ţi-e greu s-o recunoşti pe Vanesa ? i-o întoarse marinarul rîzînd în hohote.

Oameni tocmiţi pentru ordine săriră între bătăuşi şi rezolvară totul pe dată. Marinarul îşi plăti nota, apoi ieşi cu fetişcana. Cîntăreaţa se ivi în faţa orchestrei, luă microfonul în mîna dreaptă şi stîmi iute aplauzele în restaurant. Glasul ei îi cucerise pe toţi ; marinarii de la cele două mese

lipite, la fel ca şi ceilalţi, amuţiră.

Alekso înţelese că negresa cîntase pentru marinari, iar în cîntec era vorba despre un vapor care plutea pe mări, despre oamenii frînţi de oboseală, în căutarea unui port unde să arunce ancora. Ei se luptau cu uraganul care-i tîra în largurile apelor, dar ei totuşi reuşeau să se apropie de ţărmuri. Cîntăreaţa punea toată pasiunea, fiind sigură că în cîntecul ei marinarii vor învinge uraganul. Deci aşa, în cele din urmă, ei sînt mai puternici decît toate vînturile care bîntuie mările ; nu se tem nici măcar de musoni ; uite, de-aceea femeilor le plac marinarii. Terminînd de cîntat, aşează microfonul la loc pe suportul de metal şi făcu o reverenţă. Marinarii se ridicară cu paharele-n mînă, tulburaţi, trimiţîndu-i bezele, bătînd cu lingurile şi cuţitele în farfurii, chemînH-o pe nume şi rugînd-o să cînte din nou. Orchestra continuă cu muzică de dans şi zgomotul se înteţi. Atunci, Maiei şi lui Alekso le aduseră cina : muşchi în sînge făcut pe jar, şi răcuşori bine copţi, două salate de fasole, un bocal cu vin negru şi o sticlă de pepsi cola. Chel- neriţa cu şorţuleţ făcu pe loc nota de plată, scuzîndu-se că nu va putea veni încă o dată. Cineva, în apropiere, sparse un pahar, apoi izbucniră aplauze ; parcă un cazan dăduse în clocot.

— Ce ne-o fi trebuit să intrăm aici ? surise Maia.

— Vrei să dansăm ? şopti Alekso şi îşi încorda auzul.

— Marinarii s-au îmbătat! zise Maia şi arătă în jurul
lor.

— Vrei să-i caftesc ?

— Cum aşa ? Mai bine taci ! îl sfătui, veselă, Maia.

— Simt o putere nebună care nu mă mai încape ! Aş frînge totul în mîini ! se lăudă Alekso strîngîndu-şi pumnii.

— Iute te-ai mai afumat ! E bun vinul ?

Maia întinse mîna peste masă.

— Gustă un pic ! zise el oferindu-i paharul.

— Vinul e prea tare pentru tine ! trase concluzia Maia, strîmbîndu-se, de cum gustă din pahar. De ce n-ai comandat berea aceea din rădăcini ?

— Ce rădăcini ? Te gîndeşti la tipografii ăia care s-au revoltat ? O să-i pun pe toţi cu botul pe labe ! Smulg eu totul din rădăcină ; urmă n-o să mai rămînă ! Pe mine m-au decorat sau pe culegătorul ăla ?

Alekso Ivanov făcuse spume la gură.

— Mai bine să ne întoarcem acasă. De acord ? îl rugă Maia Arsova.

— Ştii că simt cum îmi cresc aripi cînd sîntem împreună ? insistă Alekso golind pe fugă încă un bocal cu vin. De nimic altceva n-am nevoie ! De ce să mă încred în oameni cînd. răul zace în ei ? Mă simt atît de bine cu tine ! Hi ! Hi !

Abia ceva mai tîrziu prinse să i se amestece totul în cap. Dar era bine dispus şi nu mai vroi să se ridice de la masă şi să plece de la *Vechea Europă.* Mai comandă încă două bocale cu vin şi începu s-o convingă pe Maia că oraşul se duce de rîpă. Nu numai că oamenii se vor hăitui între ei, hi, hi, dar în curînd îşi vor lua şi pielea unii altora. Hi, hi ! Cei cinstiţi vor înfunda puşcăriile, hi, hi, iar tîlharii vor da banchete. Grădinile zoologice vor fi pline de animale domestice, iar afară vor rămîne fiarele ! Hi, hi ! Nu mai poate fi nici o surpriză, hi, hi !

Parcă nişte mîini bărbăteşti îl ridicaseră în slăvi ; Maia Arsova îl rugă să se întoarcă spre casă, dar el se simţea ca un emir drogat şi nu dădea semne că ar vrea să părăsească masa. Generaţia lui are acum hăţurile-n mîini, hi, hi !

Cîntăreaţa nu mai apăru, iar orchestra cîntă io surdină muzică de dans. Consumatorii prinseră să se răărească, îndrăgostiţii dansau încă, iar marinarii povesteau în gura mare ceva despre siluirea unei femei. Alekso era cu totul în alt şaptelea cer, beat turtă ; începuse s-o ia razna, gura îi duhnea acru, rîgîia de ţi se făcea greaţă. în privirile sale se clătina întregul restaurant, iar urechile îi zumzăiau ca un stup. Nu-şi putu aduce

aminte dacă doar cu puţin mai înainte vorbise cu demagogul de Andrei Pagiov sau nu şi nici ale cui braţe de bărbat îl ajutaseră să se ridice-n picioare. Frînturi de imagini ale întîmplărilor din zilele trecute prinseră să-i treacă prin faţa ochilor. Mai întîi de la nunta fiicei lui Paskov, la *Kontinental,* nunta fostei lui amante, Nevena. Apoi hoinăreala aceea pe stîncile din Posoki, noaptea petrecută în coliba tatălui său, dnd se temuse să nu-1 năpădească păduchii, cearta cu Virgil Pi- seski în cabinetul său, cînd culegătorul îi pomenise cu- vîntul înnoire. în cele din urmă un glas îl chemă în apa tulbure a Lacului Lung. In curînd oraşul se va duce de rîpă, hi, hi ! Nevinovaţii prunci vor pătimi ! Hi, hi! Sări pe masă ca o gorilă dresată ; trupul îi tremura, năclăit de sudoare. Doar mai tîrziu, cînd îşi recăpătă luciditatea, îl cuprinse disperarea. Se trezi lîngă marinarii care-şi bă- teau joc de el.

— Ştii că Vanesa n-are părinţi ? îi strigă careva. Nici mamă, nici tată ! Mai mare ruşinea ! Om în toată firea să mintă.

— Dar unde a dispărut Maia ? sări ca muşcat de şarpe Alekso.

— Ia nu mai răcni, că am nişte urechi gingaşe nevoie mare ! îl ameninţă un marinar care cînta tînguios.

— Care Maia ? S-a prefăcut în maia ! Ha, ha, ha !

La *Vechea Europă* se aşezase la masă împreună cu Maia Arsova şi mîncase came de vacă. Şi atunci cum de apăruse la mesele acelea lipite-ntre ele, laolaltă cu marinarii ? Fiarele pe stradă, hi, iar animalele domestice în cuşti ! Hi, hi, ! Ce se-ntîmplase azi noapte cu el ? Era speriat, rătăcit, îl durea capul of, ceafa, se zgîia în juru-i ca nebunii; întrebă de iubita lui. Un marinar îi smulse fire albe din păr.

— Maia s-a cărat de aseară ! îi strigă cel care lălăise.

— Cum şi-a permis ? Cu cine ? tresări Alekso.

— Dacă vrei să ştii, cu doi poponari ! îi răspunse lălăi- torul şi ridică paharul să toasteze.

— N-ai văzut cînd ţi-au furat muierea ? îl împinse careva din grup.

— Cît e ceasul acum ? întrebă speriat Alekso.

— Ehe, de mult e trecut de miezul nopţii! glumi lălăi- torul.

— Zori de aur ! Bună dimineaţa !

— Deja au dat drumul fiarelor din cuşti, ha, ha, ha ! Să rîzi să mori de babacul ! izbucni altcineva în rîs.

— Ce ştiţi voi, hi ! mormăi Alekso !

Apoi se sprijini în coate şi, istovit, ascultă povestea cu femeia siluită, învăţătoare, mamă a doi copii. « Unde s-a mai întimplător şi asta ?» şopti cu gura căscată. «în blestematul ăla de Salonik !»• răspunse lălăitorul şi prinse să-i turuie în amănunt. « Lasă înfloriturile şi treci la fapte !» îl îndemnă careva din grup, pe care muzica începuse să-l deranjeze.

— Nu pricep încotro a luat-o lumea ! continuă lălăitorul. îţi laşi nevasta, singură, acasă, şi străbaţi mările, şi vine un mucos şi ţi-o siluieşte ! într-adevăr, încotro a luat-o lumea ? repetă el, dînd pe gît încă un pahar.

— Vrei să-ţi spun încotro ? Hi, hi ! Spre război, ascul- tă-mă pe mine ! De rîpă se duce ! sări Alekso Ivanov.

— Ce război, bre, moşulică ! Cui îi arde să se războiască ? se supără lălăitorul.

— Popoarele sărace, uite cine ! răspunse sigur pe sine Alekso. Şi culegătorii nemulţumiţi s-ar război ! Hi, hi !

— Cine e deşteptu ăsta ? De ce l-aţi adunat la masa noastră ? se înfurie lălăitorul.

— De unde să ştiu cine e ? Cît a fost beat s-a tot lăudat că e tatăl Vanesei ! Poate că a minţit ca să-i plătim vinul ! Zicea că ăi de-un leat cu el au puterea în mînă în oraşul ăsta ! Pe cuvînt de onoare, habar n-am cine e pisălogul ăsta, se apără un marinar chel.

— Fie el oricine-ar fi, da’ conştiinţa nu-i e fără pată ! rîse unul de la masă.

— Hai, fă-i vînt de la masa noastră ! D-alde

ăştia ne 6iluiesc femeile ! ţipă lălăitorul.

— N-o fi cumva căpitan de vapor ?

— Vezi ce-nseamnă mintea limpede ? Păi el voia să se războiască ! se potoli lălăitorul şi-l plesni pe Alekso peste frunte.

— Voi habar n-aveţi de nimic ! Hi, hi !

Rupt de oboseală, beat, buimăcit, îşi plimba privirile cînd spre orchestră, cînd spre mese, cînd pe feţele marinarilor care-şi băteau joc de el. încă nu pricepea cum ajunsese în compania lor şi nu putea să-i lămurească de faptul că s-ar fi luptat cu toate armatele. Şi din nou îl cuprinse teama, iar trupul i se-nfrigură. Ce-or fi făcut hoţii ăştia de marinari cu amanta lui ? Nu cumva pe ea or fi siluit-o azi noapte ? Dacă ar fi avut un pistol, pe loc i-ar fi cosit la masă.

— Noaptea asta ţi-ai petrecut-o cu noi, de ce te miri ? Deja se crapă de ziuă ! Iar dama aia a ta doarme în pat, numai că nu ştiu cu cine ! A şters-o de cum te-ai îmbătat ! zise lălăitorul.

— Vrei să fii mai clar ? îi ceru Alekso.

— Nu mai ţii minte ce cuvîntare ai ţinut ? Ţipai cît te ţinea gura împotriva statului şi a sistemului ! Cine e ăla care vrea să te bage la zdup ? glumi chelul.

— Vrei să fii şi tu mai clar ? i se adresă Alekso şi lui.

— Pe dracu mai clar ! Dacă nu te luam noi de pe masă, te lua miliţia ! Ştii ce-ai spus ! Hi, hi, hi ! Mi-e şi Erică să repet! Şedeai acolo singur ca un corb la ananghie şi ni s-a făcut milă ; erai beat mort ! Acum ai putea să ne cînţi ceva, okei ? zise chelul şi-l îmbrăţişă cu mîna-i osoasă.

— Să povestească mai bine despre războaie !

— Despre Vanesa ! Despre popoarele sărace ! Despre tipografi !

— Mai duceţi-vă dracului ! le aruncă Alekso supărat şi se ridică iute-n picioare. Voi sînteţi ca nişte căpuşi, hi, hi ! le zise, băgîndu-şi cămaşa în pantaloni şi luînd-o, pe două cărări, spre ieşire.

— Ei ! încotro ai de gînd s-o iei ? încă nu s-a deschis nici un restaurant ! întoarce-te, frăţioare,

că aici e cel mai bine ! îl rugă lălăitorul.

— Te-ngrijim ca pe copilul nostru, iar tu fugi cînd ne e mai greu ! Hi, hi hi ! se puse chelul pe rîs.

— Crezi că ţi-ai plătit ce-ai băut ? întrebă un alt marinar.

— Dama te-a părăsit, dar noi o să-ţi purtăm de grijă ! Of, cît eşti de nerecunoscător ! îi strigă chelul, printre hohotele de rîs.

— Hai, povesteşte despre războaie, povesteşte ! auzi Alekso glasul lălăitorului.

Porni ca săgeata şi în curînd se şi trezi în blocul turn, la etajul al nouălea. Camerele erau goale, patul neatins. Căută pe masă vreun mesaj, ca şi ieri, dar acum nu găsi nimic. Unde o fi dispărut fata, se întrebă el, şi capul şedea să-i plesnească. Să n-o fi luat-o pe urmele maică-si ! Şi, urcîndu-se iar în lift, ajunse iute pe trotuar. Intră în barul de la *Kontinental,* şi chelnerul îl servi cu o cafea expres. Apoi ieşi s-o caute pe Maia prin oraş. Era transpirat şi istovit ; bătu străzile pînă nu mai putu. Se opri şi mîncă, la restaurantul *Kukuş,* papanaşi cu zahăr şi o cană cu lapte. îi veni să vomite, în timp ce deasupra creştetului transpirat i se-nvîrtea un enorm ventilator care abia aducea o picătură de răcoare. Chelneriţa servea cu un surîs blînd care i se citea şi în ochi şi pe buze. Dar în dimineaţa aceasta îi era silă de tot şi de toate ; îl cuprinsese greaţa pînă şi de fetişcanele astea. Ii trecu prin cap să se-ndrepte spre tipografia *Doi mai* ca să-şi intre în pielea de director. Va urmări producţia, se va lupta pentru un venit mai bun, pentru ca firma, în sfîrşit, să poată ieşi din noroi. Îi veni să vomite. Femeile sînt necredincioase şi de-aceea omul nu trebuie să sufere prea mult după ele, hrana e rea şi otrăvită, şi însăşi viaţa e scîrboasă, îşi zise ameţit. Ce-ar fi dacă s-ar întoarce în sînul familiei, în Santara, să se răcorească un pic în lac ? Uite, acum şi stomacul i se-ntorsese pe dos, plin de aciditate, din pricina vinului, iar în ochi simţea o mie de împunsături care-i înceţoşau privirea. Şi-ar fi desprins capul cu

un satîr, atît de tare îl durea şi-i vuia. Aşa-i, într-adevăr femeile sînt necredincioase, iar viaţa nu-i decît o blestemată de suferinţă, gîndea el plin de amar. Maia e cu două feţe, la fel ca şi Iana ; mai mult ca sigur, s-a dus cu primul bărbat care i-a ieşit în cale. Neîndoios, duce o viaţă dublă, ca şi maică-sa ; face dragoste cu cel puţin doi inşi. Aşa că gîndul la o căsătorie fericită s-a dus pe apa sîm- betei: visuri de neîmplinit; nălucire, nebunie curată. Cine a reuşit vreodată să fie fericit cu o femeie imorală"? Afurisita asta de Maia, îşi zise, înghiţindu-şi ultima îmbucătură ; îţi azvîrle cenuşă în ochi şi nimic altceva. Te duce de nas cum vrea ea ; îţi dă cîteva clipe de fericire şi zile întregi de chinuri. De s-ar arăta acum, la *Kukuş,* i-ar frînge gîtul cu manile lui, aici, de faţă cu lumea. Indîrjit, îşi privi degetele lungi, şi le împreună ca nişte cleşti şi doar atunci îl apucă frica. Ar fi ucis toate femeile, pînă şi pe fiică-sa, pe Vida, gîndi pătimaş.

Dus pe gînduri o luă pe chei, amintindu-şi de anii de studenţie. In parc ai fi zis că aceiaşi porumbei din vremurile acelea romantice îşi văd de vînzoleala lor, iar prin magazine parcă lucrau aceiaşi vînzători de la care odinioară cumpăra pateuri, lapte la pachet şi haine ieftine. Hoinărea la întîmplare, fără nici un ţel, ca toţi oamenii fără căpătîi ai oraşului. Bău nişte bere din rădăcini pentru a-şi potoli setea, dar durerea de cap i se înteţi. Femeile sînt necredincioase, repeta el ca un papagal. începu să numere femeile ce lucrau la Doi *mai* şi care îşi înşelaseră bărbaţii. Astea fac amor chiar lîngă maşini, prin closete, prin barăci, îşi zise cu scîrbă şi scuipă pe trotuar. Nici Maia Arsova nu-i mai brează ca ele. Fără-ndoială că şi Iana Ivanova duce o viaţă dublă, poate cu măcelarul ăla pieptos din Santara sau cu lăptarul. De ce ar merita ăia jertfa ei ? Le dăruise celor două femei ultimii ani ai tinereţii ca să le asigure existenţa materială.

Vroi să-şi mai aerisească mintea, să se odihnească un pic. Se apropie de port. Vasul *Morfoza* tocmai pleca ; Alekso Ivanov urcă, iar

vasul porni pe fluviu spre Lacul cel Lung. Sus, pe a doua palubă, cînta un soi de armonică dublă, un instrument ciudat botezat c*aliop*. Muzica îl linişti. cu toate că era prea tare. Vasul ducea vreo trei sute de călători ; se tîra încet pe fluviu, pentru a nu se lovi de stînci, în timp ce sirenele îi vesteau prezenţa. Apa murdară mirosea a peşte stricat. Cînd, în cele din urmă, după vreun ceas de mers pătrunseră în Lacul cel Lung, întîl- niră vapoare care aşteptau să fie încărcate sau descărcate. Greva docherilor din delta Salonikului semănase peste tot dezordinea. Ceea ce vedea acum nu mai avea nimic comun cu lacul; aici era un port împuţit pentru vapoarele care
cărau minereuri. Crapi şi eleni ameţiţi se zbăteau la suprafaţa apei.

Trecură pe lîngă o uriaşă fabrică de zahăr. Din ceea ce rămîne de la fabricaţia zahărului se face mai apoi ra- ahiul acela vestit, îi trecu prin gînd lui Alekso. Şi totuşi materia primă este adusă din străinătate, rîse în sine, în timp ce plutiră prin dreptul cimitirului ce se înălţa pe mal. Armonica de pe palubă cînta încă, iar vîntul fierbinte risipea sunetele peste Lacul cel Lung. O mică ambarca- ţiune cu motor purta marinarii pînă la vapoarele ancorate la ţărm. Alekso îi recunoscu pe glumeţii de la *Vechea Europă* şi, ruşinat, îşi plecă privirile. De cum dispărură, se apucă să citească numele vapoarelor ; spera ca, în felul acesta, în cele din urmă, să-i treacă durerea de cap. Pe ţărm zări o stradă, plină de magazine, care se pierdea în pădurea luxuriantă. In depărtare se zărea clădirea înaltă a hotelului *Mavrovo,* unde, în vremurile fericite, dădea cocteluri pentru partenerii de afaceri ai tipografiei. Acolo oraşul se lărgea, înfăşurat într-o ceaţă cenuşie, pe cînd aici, lîngă lac, se vedeau numai casele părăginite ale foştilor ţărani.

Simţea că-1 doboară oboseala. Transpirat tot, se retrase în barul de pe puntea de sus. Comandă o sticlă de bere şi se mai răcori puţin. Pe un balansoar, lîngă el, şedea un bătrîn zdrenţăros şi murdar care cînta la vioară şi. strîngea ceea ce i se

dădea de pomană. Alături un călător gras, încălţat cu sandale, îmbrăcat într-o cămaşă înflorată şi pantaloni de catifea, mînca pepene galben şi struguri dintr-o farfurie ; năduşise tot în timp ce înfuleca. Alekso îşi dădu seama că vagabondul care cînta lucrase cîndva la Doi *mai,* dar îl dăduse afară fiindcă furase. Tapaj lung la tribunal; hoţul vroia să dovedească faptul că la tipografie toată lumea fura, dar tribunalul nu l-a crezut.

Fugi cît mai departe de el şi se aşează lîngă două femei frumoase. Sută în sută sînt suedeze, se gîndi Alekso. Cea mai în vîrstă ţinea un prunc în braţe şi-l tot săruta ; cea mai tînără îşi rotea privirile pe lac într-ascuns şi, de ochii lumii se extazia în faţa dărniciei naturii. Ei nu-i păsa nici de greve, nici de războaie ; se distra şi, mai mult ca sigur, ar fi vrut să fie atacată de tîlhari aşa cum i se în- timplase şi misionarei Mis Stone, sau să dea nas în nas cu cine ştie ce semisălbatec trib euroasiatic. Dar vremurile s-au schimbat pentru totdeauna, gîndi Alekso, n-au rămas decît legendele. Iar legendele sînt pentru ţînci, rîse apoi prosteşte, golind sticla. Amîndouă femeile îl priviră cu compătimire. Acum există tîlhari ce se plimbă în limuzine de lux şi fură poporul pe faţă, îşi zise Alekso. Păi, nu-i aşa, celor două doamne nomade nu le mai rămaseră decît să se fotografieze pentru a avea o amintire din vechea Makedonie. N-au decît să se gîndească la vremurile misterioase de demult ! Dar vremurile acelea or fi fost ele mai frumoase decît cele moderne, se întrebă Alekso, cu ochii la zdrenţărosul care cînta la vioară. îl luă cu frig la gîndul că s-ar fi putut întîmpla să fi trăit în alte vremuri, de robie. Uf, poate, că măcar atunci femeile le-or fi fost credincioase bărbaţilor, îşi zise cu îndoială, uitîn- du-se urît la barman. Acum nu mai există credinţă, fiindcă în dragoste totu-i minciună. De ce să se încreadă el în Maia Arsova cînd nu se deosebeşte cu nimic de celelalte femei. Cîţi bărbaţi n-o fi avut ea pînă acum şi de cîte ori i-o fi căzut în păcat, aidoma maică-si, pe vremea cînd îşi cîştiga pîinea în Bit-Bazar. Şi cine i-ar

putea garanta că ea poartă în pîntec copilul lui ? Cine să se încreadă în jurămintele ei, de vreme ce dispărea cînd îi venea cheful şi se întorcea cînd avea poftă. Se înţolea bătător la ochi ca să placă hoţilor ; îi zicea că-1 iubeşte şi prin asta îl mintea şi mai cu neruşinare. De ce o fi închizînd ochii cînd se culcă împreună ? Nu, nici vorbă să creadă minciunile ei.

Fără îndoială e o fiinţă cu două feţe, continuă să se amărască în bar. Trăia cu el, dar şi cu alţi bărbaţi. Mai mult ca sigur că în curînd o să se şi care de la tipografie. Aseară îl lăsase la *Vechea Europă* cu mizerabilii ăia de marinari, ca să-şi facă mendrele cu vreunii mai tineri, îşi poate oare permite o adevărată femeie să facă una ca asta ? în sfîrşit i se deschiseseră ochii şi nu mai avea de gînd, în ruptul capului, să mai plutească în ceţurile acelei iubiri. Acum îl mai chinuia numai întrebarea : cu cine o fi fugit de la *Vechea Europă* ? Fără să vrea îşi aduse aminte de Andrei Pagiov, şi nu numai de el ci şi de cu- mătrul acela al lui, Rafail Burov, pe care-1 întîlnise în magazinul de aparate electronice. Dar cine mai ştie, pcate că greşesc, îşi zise.

Încet-încet, se îmbătă din pricina berii calde şi căzu în tristeţe ca într-un puţ adînc. Nu mai auzea nici cîntecul armonicii fiindcă prin cap începură să i se perinde imagini din copilărie. Ce-o fi făcînd acum Simon în Posoki ? Ori o fi stînd lîngă pîrîiaşul murmurător ori o fi curăţind piatra de pe mormîntul Iaglikăi, ori l-o fi prins moţăiala amiezii şi o fi stînd în colibă. Cînd era copil, Alekso bătea dealurile, răsturna cuiburile de prepeliţă sau prindea mrene în Posociţa. «Dar acum acolo nu se mai naşte nimeni !» îşi aminti vorbele tatălui său. Atunci de ce, el, Alekso Ivanov, nu s-ar întoarce pe stîncile acelea ? Ce idee minunată, se entuziasmă cu berea în mînă. Toate ziarelor ar scrie despre fapta sa. Ce gest, hi, hi ! Mai întîi s-ar duce la şeful partidului, i-ar preda cheile casei din Podgorie şi ale palatului din Santara şi, apoi,

mîndru, cu fruntea sus, s-ar întoarce în ţinutul natal. Atunci fiul său, Viktor, n-ar mai avea de ce-1 învinui că face parte din burghezia roşie, în plus, şi conştiinţa i-ar fi curată. Gîndul e absolut excelent, hi, hi. La cea dintîi ocazie favorabilă, hotărî Alekso Ivanov, am să-l duc la împlinire ! Apoi se întoarse iar cu picioarele pe vapor ; în jurul său roiau copii şi femei parfumate care comandau cîte ceva barmanului, pe punte. îi ura pe toţi, nu fiindcă în Posoki nu mai existau copii, ci din pricina tristeţii că Maia e o femeie necinstită. «N-am noroc în dragoste», îşi zise căinîndu-se de unul singur. Şi chiar ar fi plîns dacă nu şi-ar fi adus aminte de un popă dintr-unul din satele de pe lîngă Posoki. «Cine are muiere frumoasă, pe ăla o să-l doară mai tare capul», zisese popa atunci. Hîtru ins şi într-adevăr avea dreptate, se convingea singur Alekso, stînd în barul de pe puntea vaporului.

Bere după bere, se îmbătă din nou. în spatele tejghelei, în barul de pe puntea de sus, televizorul transmitea cu- vîntarea unui lider sindical. «Cine nu-i în stare, n-are decît să părăsească prima linie de bătaie !» zicea glasul din cutie. Dar aparatul avea pesemne vreun defect fiindcă ecranul deforma chipul vorbitorului, iar călătorii din faţa tejghelei rîdeau în hohote de plăcere. Liderul asudase pe ecran ; crispat îi ameninţa pe oportunişti şi pe toţi cei

care puneau interesul propriu mai presus de cel al obştei; declară că, în sfîrşit, stabilizarea economică trebuie să reuşească şi, în cele din urmă, pomeni de un viitor mai luminos pentru noile generaţii. După ce termină, îşi şterse fruntea cu o batistă albă şi, alături de el apărură şi trei ziarişti. Acum liderul aştepta întrebările lor. Cel mai tînăr dintre ei se ridică un pic nervos, apoi se întoarse în fotoliu, se apropie de microfon şi-l întrebă pe lider : «De unde putem şti că de data asta nu mînţiţi ?» Aşadar, mai mînţise şi pînă atunci, gîndi Alekso în aburii beţiei şi se arătă încîntat de ziaristul care dovedise curaj. în bar se iscară aplauze şi aprobări, dar tocmai atunci emisiunea fu întreruptă de o reclamă făcută unor sucuri naturale şi a unor săpunuri parfumate. Apoi Alekso văzu aşezîndu-se lîngă el un tip beat şi bărbos care înghiţi nişte whisky cu apă şi mormăi ceva, neclar, ca şi cînd ar fi vorbit cu propria-i barbă ; cenzura, spuse el, e o treabă scîrboasă.

E supărat pe cineva care l-a păcălit; pesemne că acum se gîndeşte la răzbunare, presupuse Alekso. într-adevăr, uite pe cineva asemeni lui; încă un om păcălit, încă unul care pune la cale o mare răzbunare. îl mai privi încă o dată pe insul cel beat şi hotărî, totuşi, să nu aibă de a face nimic cu el.

Imediat i se adresă barmanului, rugîndu-1 să-i dea o cabină, dacă exista ceva liber pe vas. Barmanul ridică din umeri, chipurile îi părea rău că toate cabinele erau ocupate. Atunci îi mai ceru încă o bere rece şi, astfel, mîhnit, se îndepărtă de tejghea. în semiîntuneric, în spatele violonistului care strîngea banii daţi de pomană, îi zări din nou pe marinarul şi pe fata care stîrniseră incidentul de la *Vechea Europă.* Sîngele i se sui la cap : care Vanesa, cînd vedea bine că fata nu era alta decît fiică-sa ? Văzu negru înaintea ochilor.

— Vida, ce cauţi tu aici ? ţipă şi dădu fuga spre uşă.

— Pe mine mă strigi ? întrebă marinarul, ciufulit şi Infoiat ca un păun, de cum fata dispăru pe uşă.

— Nu, pe fiică-mea, pe Vida ! răspunse Alekso strîn- gînd în mîna care-i tremura sticla de bere.

— Nu cunosc nici o femeie cu numele ăsta ! i-o tăie marinarul şi porni decis către uşă.

— Dar pe Vanesa ? întrebă neputincios Alekso, ţinîn- du-se cu greu să nu cadă pe podea.

— Nici pe Vanesa, nici pe Venera ! Bea-ţi tu berea aia şi cară-te cît mai departe de mine ! îi aruncă marinarul cel încrezut şi pe-aci ţi-e drumul în căutarea fetei.

— Pînă unde mergi ? se interesă barmanul care urmărise totul.

— Pînă-n Santara, hi, hi ! Ce-ţi pasă ţie de mine ? Hi, hi ! răspunse Alekso şi se întoarse legănîndu-se la lejghea.

— Păi Santara e la apus, iar noi plutim spre mare ! îi strigă barmanul. La ce-ţi trebuie cabină ! Să mor dacă pricep ! Că aşa cum arăţi nici măcar o curcă chioară nu s-ar culca cu tine ! rîse el.

— Pot să dau şi eu un telefon, îl rugă Alekso, frînt şi copleşit de durerea de cap şi de stomac.

— Cabină fără femeie ! Ciudat tip mai eşti ! Ascultă, Iţi dau o cheie de la o cabină de clasa întîi. Dar îţi trece prin minte de ce ? îl întrebă în şoaptă, batjocoritor, barmanul.

— Hi, hi ! izbucni Alekso Ivanov. Păi sigur, ţi-e milă de mine ! Hi, hi!

— Ai nişte fete frumoase, uite, d-aia ! Ha, ha, ha ! îl luă peste picior barmanul şi se aplecă peste tejghea.

— Şi ce dacă am ? Hi, hi ! Cine mai eşti şi tu ? Dracu ? se interesă Alekso, fixîndu-şi privirile în părul său cenuşiu.

— Sînt şi eu acolo un marinar obişnuit, un barman. Dar nu pot să-ţi explic acum ! Ia cheia, odihneşte-te un pic, în cabină ai televizor, baie, telefon şi frigider. Ai s-o duci domneşte ! Fă ce ai de făcut, da' ţine-ţi gura ! Mai dăm noi ochii ! încheie barmanul şi, surîzînd, îi vîrî cheia în mînă.

Vasul se lăgăna pe valuri şi din nou pe Alekso îl luă cu ameţeli, în timp ce căuta, prin strimtul coridor, uşa cabinei. Întîlni şi alţi călători care-o feşteliseră ca şi el, dar se petrecu şi cu marinarul acela ce se umfla în pene. O vreme domni tăcerea ; se afla deja într-o odaie care semăna cu

apartamentele de la *Kontinental.* Scoase o bere rece de la frigider, dădu drumul televizorului şi se aşeză într-un fotoliu adînc. Prinse să urmărească un film despre viaţa fermierilor. Aşadar, in curtea un3i case dărăpănate, şedea gîrbovit un bătrînel ca şi taică-său ; arunca grăunţe găinilor şi le chema. Se iviră grohăind cîţiva grăsuni, un bou zbiera pe deal, un cocoş cînta pe gard, iar pe drumul plin de noroi grăbea o căruţă trasă de cai. La fel ca în satul meu, ca-n Posoki, gîndi Alekso Ivanov. Chiar atunci îi atrase atenţia un ţipăt de femeie din cabina vecină. Dădu mai încet televizorul şi se apropie de perete ca să priceapă mai bine ce se-ntîmplă la vecin. Şi din nou domni tăcerea. Dar nu după multă vreme, în aceeaşi cabină, auzi suspinele unei femei. Dar suspinele acelea erau dulci suspine, iar gîfîielile, fără-ndoială, de plăcere ; femeia se afla sub trupul unui bărbat puternic. Deodată îi trecu prin cap că bărbatul nu putea fi decît marinarul acela înfoiat, iar femeia nimeni alta decît acea ciudată Vanesa. Dar capul îi crăpa de durere, iar stomacul îl ardea de atîta aciditate. Femeia continuă să ţipe isteric şi apoi se domoli. De ce trebuise să facă marinarul ăla chestia asta pe vas, se întrebă enervat Alekso. Şi ce zid o mai fi şi ăsta care desparte cabinele ? Ñ-o fi făcut cumva din hîrtie tipografică : şi din pricina asta oaspeţii pot fi deranjaţi pînă şi de cele mai mici zgomote ? Totul îl enerva aici ; voi să-i strige ceva femeii care îşi făcuse mendrele : «De ce dracu nu faceţi chestia asta acasă ?» urlă el în cele din urmă, bătînd cu pumnii în perete.

Se întoarse în fotoliu, în faţa televizorului, după ce mai luă încă o bere din frigider. Se chinui să nu mai ia în seamă ţipetele acelei femei înnebunite de plăcere şi începu să urmărească pe ecran o emisiune despre cosmos. Alte planete, lumi necunoscute, fantezii, galaxii mult mai civilizate şi mai umane decît pămîntul. O fi oare posibilă în viitor cunoaşterea lor ? se întrebă stingîndu-şi setea cu o înghiţitură de bere. Apoi se ridică şi se apropie cu paşi de pisică de pat. Smulse telefonul şi după o îndelungă apăsare pe buton, rugă să i se dea legătura cu consilierul

său, Andrei Pagiov, la tipografia Doi *mai*. La început telefonista nu-i recunoscu glasul şi nu voi să-i dea legătura, dar mai apoi, slugarnic, strigă : «Rămîneţi pe fir încă un pic, vă rog !»

Demagogul nu se aşteptase să fie chemat şi se miră. îl întrebă pe Alekso de ce nu venise la lucru, povesti ceva

şi despre tipografi care aveau de gînd să ceară scuze conducerii. Apoi îi aminti şi de cîteva probleme ce nu puteau fi rezolvate fără el. Controlul financiar de stat va face iarăşi o trecere în revistă a felului cum fuseseră întrebuinţaţi banii. Banca naţională deja investighează destinaţia folosirii creditelor. Alekso Ivanov fu nevoit să asculte şi faptul că nu le ajungea hîrtia tipografică, şi problema şoferilor care se plîngeau că nu mai au piese de schimb. De şapte ori pînă acum am avut parte de restricţia de curent, i se jelui Andrei ; treaba nu merge, au izbucnit noi certuri între tipografi «Ce să fac în viesparul ăsta ?» striga înfricoşat Demagogul. „Să te...» oftă Alekso din greu. «Poftim ? De ce nu eşti mai clar ?» întrebă în şoaptă consilierul.

— Cu ce aş putea să vă fiu de ajutor ? strigă Alekso.

— Vino încoace, să ţinem o şedinţă, să ne sfătuim ! propuse Andrei Pagiov.

— Nu mai vreau să mai aud nimic despre voi, hi, hi ! Mîine o să-mi dau demisia, hi, hi, nu ajunge hîrtia, hi, hi, piese de schimb, păi ce, nervii mei cît crezi că mai pot fi întinşi ! Hi, hi !

Lui Alekso îi veni să vomite.

— Da’ de ce nu eşti mai clar, Fumicarule ? Cum o să se descurce *Doi mai* fără tine ? întrebă, făţarnic, Andrei.

— Hai, gata cu linguşelile ! Hi, hi! Spune-mi ceva de Maia ! Hi, hi ! N-a venit la lucru ? sări în sus Alekso.

— Da’ ce, nu sînteţi împreună ? Ha, ha ! triumfă Andrei Pagiov. Nici Maia n-a venit la lucru. Ea crede că *Doi mai* e propria ei prăvălie şi că tu eşti la comanda ei! Ha, ha ! Şi-o fi răcorind trupşorul pe undeva ! încheie cu cinism Demagogul.

— Vezi că prea îţi iei nasul la purtare, hi, hi!

Ascultă, Demagogule ! Dacă-mi bagi intrigi, să ştii că te rad ! Eşti sigur că Arsova nu-i acolo ?

— Mă jur pe Isac şi pe Natalia, pe cuvînt de onoare ! Pun mîna în foc că e acasă la maică-sa ! răspunse cu glas potolit Andrei.

— Să ştii că am să verific dacă nu cumva ai minţit, hi, hi ! şopti istovit Alekso Ivanov.

— Hei, Furnicarule, aşteaptă ! De unde suni ? N-ai nevoie de maşină ? Ai cumva de gînd să vii încoace ?

— Du-te dracului, hi, hi ! îi răspunse Alekso mort de beat.

— Stai, nu închide ! Casiera, Tania, vrea să te întrebe ceva ! Contul ne e gol, lovele ioc ; au să ne lichideze ! urlă Andrei Pagiov.

— Eu am nevoie acum de Maia, nu de Tania ! Bou încălţat, hi, hi ! se enervă Alekso urlînd în microfon.

— Ţi-am spus doar, caut-o acasă ! La maică-sa ! Ha, ha ! Cuiburi de îndrăgostiţi, inimi frînte, păi fiecare fuge de malul care se surpă ! se semeţi din nou Demagogul cu un hohot de rîs care-i aprinse urechile lui Alekso Ivanov.

— Ce ştii tu despre dragoste ? Crezi că aia se poate cumpăra cu bani ? ţipă Alekso, gata, cu preţul ultimelor puteri, să-l facă zob la telefon.

— Nu se cumpără, ci se vinde ! Ha, ha ! Ascultă, trebuie să ne vedem ! Ţi se pune ceva negru la cale ! Di- seară Comitetul industriei poligrafice se întîlneşte iar în şedinţă ! Trebuie să mergem acolo ! Dacă nu reuşim să obţinem aminarea creditelor, fă-ţi crucea pe frunte ! Culegătorii au să ne spînzure, mă auzi ? întrebă glasul panicat al Demagogului.

— Crezi că aşa se moare ? oftă Alekso Ivanov. Fiul se va întoarce în Posoki, hi, hi, înapoi nu mai calc !

Microfonul îi căzu pe pernă, continuînd să şuşotească înfundat. Atunci o durere amarnică îi cuprinse capul, ca şi cînd cineva i-ar fi frînt coastele. Privirea i se înceţoşă, simţi un fulger în creier, apoi un şuierat ucigător în urechi. Parcă plutea într-o încăpere unde nu mai exista gravitaţie ; se topi, îşi pierdu şi puterea şi cunoştinţa, leşină.

Spre amiază, cineva îl luă din portul Lacului cel Lung şi-l duse în Santara, la ai săi.

4.

Peste noapte, cînd se trezi, capul îi plesnea de durere ;

In stomac îl ardea ceva ca o cocleală, privirea-i era încă înceţoşată, dar îşi dădu seama că afară ploua. Iana Iva- nova şedea lîngă el şi-i punea batiste umede pe frunte, in timp ce afară tunetele bubuiau căzînd în lac. Cum o fi ajuns în Santara şi cine l-o fi culcat în aşternut ?

— De ce plîngi ? A murit cineva ? îşi întrebă nevasta.

— Praful s-a ales de casa noastră ; nimic n-a mai rămas ! răspunse Iana intinzîndu-i un pahar cu apă.

— Copiii dorm ? se interesă el în şoaptă.

— Vida tot nu s-a întors ! Iar Viktor a sunat din Podgorie. Solza şi Aniţa sînt neliniştite ; ni ştiu ce-i cu ele în noaptea asta ! zise Iana schimbîndu-i catista de pe frunte. Nici Aniţa nu mai e de acum un copil, Alekso ! pricepe totul! adăugă plîngărea+ă.

— Vida mai are şi alt nume ?

— Cum adică alt nume ?

— Nici un cum adică ! se supără bărbatul. Dar cum am ajuns acasă ?

— Doi bărbaţi au sunat la poartă şi s-au făcut iute nevăzuţi în întuneric ! Cum să-i vezi ? era furtună şi, cînd am ieşit în verandă, te-am găsit doar pe tine, azvîrlit ca o zdreanţă ! Ai vomitat, m-ai înjurat şi turbai împotriva uneia, Vanesa ! Solza şi Aniţa plîngeau, bietele fetiţe : cîte n-au auzit de la tatăl lor ! spuse Iana oftînd şi iar se puse pe bocit.

— Despre copil ?

— Despre care copil ? Vorbeai de niște fete care fac trotuarul, le ziceai boarfe și te jurai că ai să omori nu știu ce marinar ! răspunse Iana îngrijorată.

— Ce fel de marinar ? Unu bățos ?

— De unde să știu cum ? Unul de pe vasul *Morjoza*, izbucni din nou în plîns Iana.

Blînd îi prinse palma stîngă, cu privirile pierdute la fulgerele de afară. Prin ochii înroșiți, îi pluteau fârîme de imagini din ziua trecută. Intîmplările, mai mult ca sigur, îl tulburaseră atît de tare și îndeosebi acele întîlniri cu Vida. Ceea ce nu mai știa era dacă nu cumva apucase să strîngă, în cele din urmă, de gît pe cineva cu degetele acelea lungi și osoase. Iana Ivanova își puse capul pe pieptul său și suspină adînc ; se folosea de ultima-i șansă ca să-și mențină căsnicia.

— Nu ți se pare că ne-am dus de rîpă ? întrebă în șoaptă, așteptînd ca Alekso să răspundă ceva contrar.

— Ia nu mai cobi, femeie ! o amenință el.

— Și Vida a luat-o pe urmele tale ! îndrăzni Iana.

— Ce urme ?

— Spre beznă ! se puse Iana Ivanova din nou pe plîns.

Ei îi era teamă de orice : de viața destrăbălată dusă
de Alekso prin cafenele, de divorțul anunțat de două ori, de inspectorii care cercetau rapida lor îmbogățire și, mai mult decît de orice, de greșelile în care puteau să cadă copiii ei. Se perpelise de grija Videi, care nu se mai întorsese acasă de două nopți. Se rugase la Dumnezeu să dăruiască liniște și noroc familiei sale. Acum nici nu se mai gîndea prea mult la boala care o rodea. Adusese pe lume patru copii, îi făcuse mari și-i educase atît cît putuse. Dar acum totul îi zburase din mîini. Știa că și bărbatul și-l pierduse în îmbrățișările unei femei mai tinere și mai frumoase, dar se străduia ca pierderea s-o suporte cu fruntea sus. Suferea nu numai din pricina ulcerului stomacal, ci și din cauza infecției renale, a măririi tensiunii arteriale, și a unor chisturi ; își aștepta pensia de invaliditate și, cu ultimele puteri, se străduia să-și mențină familia. Trupul ei era ros de boli, pe cînd el, Alekso Ivanov,

cu toate că păşise în al patruzeci şi cincilea an, rămăsese cu o înfăţişare cumva tinerească, foarte atrăgător pentru femei. Şi poziţia în societate îi înlesnea să întîlnească fetişcane frumoase. Nu-l invidia ; se temea numai.

Alekso o mîngîie pe păr şi aţipi din nou. Se visă cerînd ajutor fiindcă toţi creditorii, fără nici o milă, îi hărtăneau averea ca să acopere datoriile care trecuseră de termen. Mai apoi, în vis, se făcea cum că-i luaseră şi casa din Santara. Deodată se văzu şezînd pe hotarul grădinii, cu capul sprijinit în mîini. Avea sufletul amar fiindcă nimeni nu-i întindea o mînă de ajutor. Recunoscu în cele din urmă că, pe drumul îmbogăţirii personale, făcuse destule greşeli ; din lăcomie, făcuse pesemne uz de funcţia sa, dar promise să îndrepte totul. «Voi plăti, voi înapoia, daţi-mi încă un mic răgaz !»- mormăia disperat prin somn. Ii era teamă s-o ia de la capăt.

Il trezi o bubuială în apropiere ; se ridică din pat şi privi afară. Ploaia se oprise ; Iana nu se mai afla în odaie, iar în depărtare lătra un cîine. Gura îi era uscată şi-amară ; abia se tîrî pînă în bucătărie, după apă.

— De ce te-ai ridicat ? Iţi aduceam eu la pat ! îl dojeni Iana care făcea cafea.

— Nu vreau nimic de la tine ! îi răspunse tăios Alekso şi dădu pe gît o cană plină cu apă.

— Iar cauţi ceartă, ca să pleci de acasă ? întrebă femeia, închizînd fereastra de la bucătărie.

— Să-mi spui cinstit : ai avut amanţi ?

Alekso începu cearta umplînd o nouă cană cu apă.

— Pînă cînd ai să-mi mănînci tu ficaţii ? Ţi-e teamă ca nu cumva să te învinuiesc eu de imoralitate ? De-aia ataci ?

— Ai uitat ce mi-ai promis înainte de căsătorie ? Că te voi găsi totdeauna acasă neatinsă de alte mîini bărbăteşti ! Ce femeie credincioasă ! Ia zi-i ; cu măcelarul sau cu lăptarul ? N-oi fi luat-o şi tu pe urmele fiică-ti, pe urmele Vanesei ! urlă Alekso deschizînd uşa bucătăriei.

— Care Vanesa ? se miră Iana Ivanova.

— Curviştină sub acoperişul meu !

— Doamne Dumnezeule, salvează-mă de fiara asta ! Sîngele mi l-a supt fără să fiu vinovată ! Priveşte ce face din casa asta ! strigă Iana după ce puse ceainicul pe aragaz.

— După faptă şi răsplată ! răspunse Alekso şi trinti uşa după el.

— Dar ce-s de vină copiii ? ţipă Iana în urma lui.

— Sînt vinovaţi, vinovaţi ! Du-te în Bit-Bazar şi cau— tă-ţi preferata acolo !

Vîntul de nord se umfla în foaie ; pe verandă era frig şi deodată braţele lungi şi goale prinseră să-i tremure . Ca şi cînd cineva îi luase toată puterea, se clătină şi dori să iasă soarele. Dimineţile în Santara erau de obicei răcoroase datorită lacului şi munţilor din apropiere. In minunea aerului transparent, în timp ce pasările se foiau pe crengile cele mai înalte, frînte de trăsnete, iar nişte vaci mugeau în depărtare, îl cuprinse din nou moţăiala care se dovedi mai puternică decît dorinţa de a porni la lucru. Pe poteca umedă îl zări pe lăptar, leoarcă de ploaie. îşi opri căruciorul în curte, iar bidoanele se loviră cu zgomot între ele ; îşi urară «bună dimineaţa.» Lăptarul umplu sticlele şi, cu

priviri piezişe se uită spre steagul care flutura. Rareori avea prilejul să-l vadă pe stăpîn la ceasurile dimineţii, dar auzise atîtea despre el prin vecini de-i venea şi lui să creadă că ştie totul. Pesemne că nu mai are mult pînă cînd va fi închis. Impozitele îl hăituiesc fiindcă nu are cum justifica averea pe care a adunat-o ; agenţii fiscali îl string cu uşa din pricina pagubelor aduse statului, ce mai încolo şi-ncoace, prinse să-l deplîngă lăptarul. Ce i-o fi trebuit să-şi părăsească femeia pe care şi-o luase pe vecie şi să se lase amăgit de puştoaice, se miră cu bidoanele-n mînă. Cîndva plănuise să-l roage să-i facă un mic hatîr ; fata mai mare îi şedea acasă, în sat, fără serviciu. Lasă să facă şi el un bine pînă nu intră la pîrnaie, îşi zise lăptarul legînd bidoanele la loc, iar apoi nici el nu-i va rămine dator. Pentru faptă bună se ridică troiţă.

— Ziua o să fie acum ca spălată la faţă ! glumi Alekso.

—Sus, la tîrlă, s-a frînt cerul, nu alta ! Trăsnetul mi-a ucis trei oi! se plînse lăptarul.

— Nu le-aveai asigurate ? întrebă Alekso Ivanov.

— Pă dracu ! se prinse lăptarul în joc.

— Şi pielea le-ai belit-o ?

— Le-am îngropat, ce era să fac ! Abia am coborît, domnule, să mă ia viiturile cu bidoane cu tot, nu alta! zise lăptarul urcîndu-se pe bicicletă.

— Sfîntul Ilie şi-a făcut plimbarea azi noapte ! surise în silă Alekso.

— Nu te-am întrebat de miel, domnule !

— Se topea în gură ! Păi nu l-ai fript tu ? se miră eL

— L-am fript, dar nu l-am gustat! ridică lăptarul din umeri.

— Vrei să guşti o bucăţică ? îi propuse Alekso Ivanov.

— Să-ţi dea domnul sănătate ! blagoslovi lăptarul, plecînd.

— Nu cumva te chinuie vreo problemă ? îi citi Alekso gîndurile.

— Eh, problemă ! se opri lăptarul. Intreabă-mă de vreo bucurie, nu de probleme ! O puicuţă, acasă, îmi stă fără lucru. Rochie, pantofi, palton ; cere ca o fată de la oraş ! Iar impozitele sînt mari. Aluia care o să mi-o ia de pe cap, la fiecare sărbătoare naţională, o să-i aduc în dar cîte un miel ! zise el, ştergîndu-şi gîtul cu o batistă mototolită.

— Nu-i nevoie de nici un miel ! adu-o tu doar pe fi- ică-ta ! îl îndemnă Alekso.

— Gura să-ţi fie aurită ! mulţumi lăptarul şi apoi dispăru spre casa vecină.

Alekso Ivanov se dezmorţi şi oasele îi pocniră. îl aşteptau drumul spre metropolă şi discuţii importante cu partenerii de afaceri, o şedinţă extraordinară a Comitetului pentru industria poligrafică, vizite la bănci şi alte problema, dar de grăbit nu-i venea să se grăbească. începu să facă vreo cîteva exerciţii ca să-şi pună şîngele în mişcare, dar amintirile din ziua trecută îl obsedară din nou. De ce nu-şi vedea el de drumul său de conducător bine apreciat ? Nu-şi va păta oare astfel ordinul care i se decernase ? Un roi de întrebări îi bîzîia în cap, în timp ce asculta zgomotul depărtat al automobilelor. Vecinul îşi arase o parte din grădină cu motocultivatorul şi, in urma sa lăsase brazdele proaspete care se întindeau pînă-n ceţurile orizontului. Văzu un cîrd de ciori care

scormoneau prin pămîntul afînat din care ieşeau aburi. De ce n-o fi aşteptat oare vecinul să se usuce pămîntul, >e miră Alekso, gîndindu-se la potopul de azi-noapte.

Soarele se alese dintre ceţuri şi, încetul cu încetul, reuşi să învingă puterea vîntului de miazănoapte. Pe lac se iviră primele bărci, iar prin apropiere trecu un elicop- I ter. Alekso îşi privi nervos ceasul de la mină şi grăbi spre] baie să se radă. Şi, în timp ce se bărbierea, prin uşa în- 1 tredeschisă auzi muzica unui aparat de radio pe care-1 deschisese cineva la bucătărie. Deodată cîntecul fu în- ' trerupt de o reclamă, chipurile leacul pentru reumatism se prepară din frunzele galbene ale unei plante ciudate care mai creşte numai în Makedonia. Spikerul zise că planta era de mare viitor pentru medicină. «Cu cît o calci mai tare, cu atît creşte mai mare !»• rîse cu gura pînă la urechi Alekso, iar rîsul său se amestecă pe clipă cu acordurile care continuară. Şi Iana ar fi vrut să rîdă, dar nu ştiu pricina ; îşi pusese şorţul şi pregătea ceva pe aragaz.

— Cînd să te aştept acasă ? întrebă ea.

— Cum o să mă mai eliberez puţin, cum vin acasă ! răspunse cu jumătate de gură Alekso.

— Deja şi copiii suferă ! se plînse Iana Ivanova.

— Dacă apare Vida, sună-mă la lucru !

— Pe ea am şi pierdut-o ! oftă Iana. Dar mi-e teamă pentru Solza.

— Ce-i cu ea ? întrebă grăbit Alekso.

— Suferă de inimă rea, biata fetiţă. Ieri a auzit că au să te condamne şi a crezut ! A plîns toată ziua, zise îngrijorată Iana.

— Pe mine să mă condamne ? se trezi Alekso.

— Solza crede orice cleveteală, ştii şi singur ! Vino la prînz şi vorbeşte-i şi tu ca un tată.

— Pînă peste cap sînt de ocupat astăzi ! se plînse Alekso.

— Mă tem, tare mă tem ! Şi copilul ăsta o să ne scape din mină ! oftă îndurerată Iana Ivanova.

— Dacă am să pot, am să vin ! răspunse rece Alekso.

Astfel, îngrijorat şi tulburat de clevetelile auzite de fiica sa, se îmbrăcă, urcă în mustang şi plecă. Pe drum se bucură de brazdele lăsate în urmă de motocultivatorul vecinului. Se întreba cine i-o fi adus acasă maşina şi privea la urmele pe care le lăsa automobilul. în oglinda retrovizoare o zări pe Iana Ivanova, cum şedea înciudată lîngă stîlpul deasupra căruia flutura steagul. Sigur, ea aşteptase să ia împreună micul dejun, dar el nu-şi luase nici măcar rămas bun. N-are decît să aştepte vreo cîteva zile, îşi zise ţinînd strîns volanul: cum să rezolv în acelaşi timp toate problemele ? Ce femeie ciudată ! Toată căldura şi-o revărsase asupra copiilor, iar ei îi fugeau din mină. Nimic nu-i mai rămăsese pentru aşternut. într-adevăr e cea mai bună gospodină din Santara ; toate femeile îi recunosc priceperea, dar asta nu e de ajuns pentru fericirea lor. Ce să facă el cu o femeie cu atîtea boli, pe care n-o poate scoate în lume, la banchete şi întîlniri ? Cîndva era mort după mîncarea pe care i-o pregătea, cum era mort şi după trupul ei ce mirosea a mesteacăn tînăr. Dar Iana îmbă- trînise iute, în timp ce lui îi rămăsese şi tinereţea şi puterea. De aceea azi dimineaţă trecuse prin casă ca prin- tr-un cimitir ; îl lovise drept în faţă mirosul cărnii fripte de miel care mai rămăsese, iar din cauza tortului de fructe lăsat la

vedere, îi venise să vomite. Acum trupul său puţea a transpiraţie şi a bătrîneţe şi-l îmboldea să grăbească spre tipografie sau spre blocul turn. Maia Arsova deja face cafeaua de dimineaţă cu frişcă, iar în cabinet se răs- pîndeşte mireasma trandafirilor. Alekso, zi de zi, descoperea frumuseţile tinereţii şi nu avea de gînd să se în- toarcă la o viaţă mai potolită. Dar la întrebarea : cum să se dezlege din laţul celor două femei, trebuia să găsească, pe cît mai iute posibil, un răspuns. Ceea ce auzise Solza, cum că îl vor condamna, n-are nici în clin, nici în mînecă, se ştie, cu adevărul, îşi zise îndreptînd volanul maşinii. Ca să fie condamnat trebuie mai întîi să fie învinuit. Acum, mai important decît orice, era să-şi găsească amanta şi si pună cap la cap întîmplările.

Deodată, în timp ce-1 urmărea ca pe o pată ce dispărea din raza vederii sale, pe Iana îvanova o cuprinse o neliniţte ciudată. Ulcerul o fulgeră mai tare şi, cum ducea sticlele cu lapte la piept, îşi aduse aminte cum îi dăruise fecioria. Prima oară făcuseră dragoste în mansarda unde locuia Alekso, care pe atunci era student. De întîmplarea aceasta o despărţea aproape o veşnicie, dar amintirea se dovedi, în clipa aceea, mai puternică decît timpul. Atunci Alekso o umpluse de-o nemăsurată fericire, iar ea parei plutea prin grădinile raiului. Mult mai tîrziu, cînd copiii crescuseră, el îi întorsese spatele. Nici nu-şi mai aducea aminte cînd o îmbrăţişase ultima oară în pat, şi lucrul acesta o supără cel mai tare. Adesea, fără să-şi dea seama, cînd îşi dorise să fie mîngîiată, se temuse pînă şi la gîndul că trebuie să-l invite pe măcelarul din Santara măcar la
o cafea.

Amintirile o asaltau în valuri. Era o iarnă timpurie cînd se întîmplase să facă dragoste pentru prima oară. Nu-i părea rău : aceasta fusese cea mai mare fericire a ai şi, atunci, se jurase să i se dedice pînă la capăt în această viaţă pâmîntească. Pentru ea, lucrul acesta fusese o nemaicunoscută şi nemaivisată trăire ; o fericire atit de mare nu mai simţi niciodată, cu toate că-i născuse şi patru copii sănătoşi. Şi uite, de-atunci cursese destulă vreme ! îşi zise Iana punînd laptele la fiert. Astfel, pregătind micul dejun pentru Solza şi Aniţa îşi alungă amintirile, de parcă ar fi vrut să le şteargă cu un burete umed. în faţa ei se afla realitatea : avere cu carul şi fericire pe sponci ; un bărbat care îşi face de cap cu femeile din lumea largă, o fată dedată desfrîului. O oarecare mîngîiere îi era fiul, Viktor, dar şi el începuse să se înstrăineze de ea. Acum îşi petrecea concediul în casa aceasta cufundată în verdeaţă ; lacul i se vălurea la doi paşi şi, cu toate acestea, din nou ii veni ideea să găsească o fringhie şi să se spîn- zure de sculptura aceea de lîngă cămin care-1 înfăţişa pe Isus. Liniştea bucătăriei fu tulburată de nişte zgomote surde, de nişte bocănituri ce veneau din şantierul de pe rivieră. Grea zi va mai avea de îndurat şi nu doar din pricina bolilor trupeşti, ci şi din cauză că nu mai voia să lupte. O cuprinsese neputinţa.

Bolile, care n-aveau de gînd să se lecuiască, le- ar fi dus ea cum le-ar fi dus, dar la ce bun cînd nu mai era nicicum respectată ? Ar fi oare

posibil, se întrebă, ca Alekso să-şi schimbe firea ? O lacrimă îi alunecă în oala cu lapte. Deznădăjduită îşi scutură capul şi aruncă laptele in chiuvetă ; luă o altă sticlă. Unde o fi blestemata aia de Vida, ca să-i smulgă părul din cap, amenință ea ştergîn- du-şi lacrimile. Totul i se amestecă în gînd. îşi aduse aminte o discuţie avută cu socru-său în Posoki, în vara aceea cînd se născuse Aniţa. «Viaţa e un lung chin !>► zi- sese Simon atunci. De parcă ar trebui să ne scîrbim şi noi de viaţă. Şi Ianei îi licăriră lacrimile-n ochi ; ieşi din bucătărie pe verandă şi privi cenuşa ceţii de pe lac.

Se înnorase din nou. Se auzeau bubuiturile valurilor care se spărgeau de ţărm : aidoma vieţii ei frămîntate. Aşteptînd să se pornească din nou ploaia, o cuprinse o teamă ciudată ; simţi că alunecă întv-o prăpastie. Solza şi Aniţa încă mai dormeau cînd Iana se hotărî să spele mţ>i întîi vasele din bucătărie, iar apoi ori să se ducă să se înece în lac ori să se spînzure de sculptura de lîngă cămin.

O măcina deznădejdea ; rămase ca împietriţă in balcon. Dacă i-ar răsări acum Alekso în faţă şi i-ar surîde, fericirea i-ar cuprinde din nou întregul trup. Frumuseţea divina a grădinii şi-ar recăpăta din nou întreaga-i valoare, iar bătrîna vegetaţie a ţărmului ar cînta. închipuita privire pătimaşă a lui Alekso ii cutremură întregu-i trup şi-i dărui o nesperată putere. De unde ştie Simon că viaţa e un lung chin ? De ce să se scîrbească omul de el însuri ? Viaţa e o mare fericire ! îi devenise mult mai clar acest lucru. Alekso ştie să trăiască ! Pe verandă amintirile izvorau mai vii din uitare. Iana se închipui la anii tinereţii, cînd se pregătea să ajungă învăţătoare şi cînd îi dăruise lui Alekso, în mansarda aceea, fecioria.

Totul se întîmplase într-o zi ploioasă, rece, ca toate zilele de iarnă. îl căutase pe Alekso în amfiteatru şi atunci făcuse cunoştinţă şi cu prietenii lui : Tanas Saveski, poreclit Manechinul şi cu Andrei Pagiov, poreclit Demagogul. Toţi viitorii jurişti aveau porecle. Alekso fusese botezat Furnicarul. Ştia ca nimeni altul să se linguşească, uite, parcă acum îi şoptea că chipul ei, atît de gingaş şi de fără ajutor, are nevoie de un bărbat care să i-1 apere. Iar Iana îl iubea nebuneşte. Farcă în transă, Alekso îşi adunase hîrtiile de pe banchetă şi împreună, ca nişte zmintiţi. o luaseră la fugă pe scări. Afară cădea o ploaie amestecată cu lapoviţă ; el îi mîngîia fruntea umedă şi ţopăia de fericire. Ţinîndu-se aşa de mină, puţin mai tîrziu o luară pe uliţa întunecoasă, către odăiţa strimtă de la mansardă. Ei ii era teamă ca nu cumva, pe drum, vreun ins cu inima rea, să citească fericirea din ochii ei şi s-o blesteme, pentru că aceea era ultima ei zi de feciorie. Tremurînd ca fi- rul ierbii in vînt, se ascundea sub paltonul lui.

Poarta micii curţi era deschisă ; gazda şi soţia lui, amîndoi ucrainieni. priveau cu invidie prin fereastra udă. Ori îi invidiau ori îi urau. Un student atît de sărac, care face foamea şi care abia îşi putea plăti chiria, să închidă în odăiţa lui o fată atît de frumoasă ! Cei doi n-aveau de unde să ştie că ea era nebună după Alekso. Uşor, ca în- tr-un ritual, Alekso o trecu

pragul. O boteză *ruaha,* ceea ce în arabă însemna *suflet,* iar Iana îi mulţumi cu un : *eşnuruh.* începuse s-o cuprindă frica ; cum va fi împreunarea aceea ? Oare nu va durea ? Părinţii o crescuseră în severitate, în duhul vechilor obiceiuri makedonene : să i se dăruiască numai mirelui, iar nu iubitului. Dar în suflet
i se învîrtejeau propriile-i sentimente, aşa că atunci venise rîndul şi pierderii fecioriei şi învăţăturilor în frica de Dumnezeu. Se grăbise să se topească în braţele bărbă- tuşului, aşa cum ar fi zis tovarăşii din Palestina, şi să mîngîie trupul studentului. El o ridicase în braţele-i lungi şi osoase, şi în cîteva clipe o şi făcuse fericită. O dorise cu nesaţ, cu toate că era speriat de atîta bucurie care-1 năpădise ca un pîrîu. Şedea lîngă ea tulburat, o îmbrăţişa, apoi îşi puse capul pe pieptul ei. Iana uitase de sine, iar Alekso, cu o mînă îi mîngîia părul, iar cu cealaltă îi des- cheia flanelul. îi cunoştea prea bine acei sîni durdulii şi, fericit de cît erau de ţanţoşi, îi muşca. Ochii îi scînteiau, îi ardeau în timp ce o adulmeca. Iana tremura ca o ciută în mîinile sale, temîndu-se parcă de apropierea bărbatului, dar dorinţa de a i se dărui era mai puternică decît frica. Degetele lui alunecau mîngîioase. îmbujoraţi de emoţie, acum îşi trăiau clipa, fără să le mai pese nici de gazdele din Ucraina, nici de larma de pe uliţă. El era vrăjit de trupul ei bine-mplinit, de albeaţa lui, de gîtu-i mîn- dru şi lung, tupilat printre zulufii aurii ; o muşca înnebunit. Doar chiloţii negri stricau albeaţa trupului. O ridică numai atît cît să-i dea la o parte cosiţele-i lungi şi prinse din nou s-o sărute.

Era goală-goluţă şi tremura de ruşine, speriată de ceea ce avea să urmeze. Nici nu simţi cînd Alesko îşi lepădă cămaşa transpirată de pe trupul său păros. O muşca în continuare, nebuneşte, lăsîndu-şi urmele dinţilor. «Tanas Saveski n-o să aibă în viaţa lui parte de o asemenea plăcere !» îi şopti încrezut. îi îndoi mijlocul şi rîdi— cîndu-i şoldurile o acoperi cu trupul său. Şi ea îl sorbea din priviri, şi se simţea în al nouălea cer. Auzi cînd îi spuse : «Vei fi a mea acum şi în veci !►>■ îi răspunse iute : *«Habibi, saufa bahaibek !»,* ceea ce după cum o învăţase o palestiniancă însemna : «Iubitule, cît te voi iubi !«■ Apoi adăugase : *„Daşmek",* ceea ce însemna : «Pe totdeauna».
0 cuprinse lin şi Iana nici nu ştiu cînd îi pătrunse în pîn- tec. Fusese un pic cam brutal cînd îi înlănţuise mijlocul, dar ea tremura îmbătată în braţele sale. Extazul li se-n- gemănase ; el reuşise s-o facă întru totul fericită, iar ea atinsese culmea desfătării. Se purtase cu blîndeţe pînă cînd îi luase fecioria, străduindu-se ca să nu se simtă bruscată. Transpirat, lăsîndu-se în voia trupului de fecioară, se încredinţă de nevinovăţia iubitei sale. Doar cu puţin înainte crezuse că în oraş nu mai exista nici o fată mare, că toate femeile sînt nişte curviştine. Cu mîna pe inimă, Alekso recunoscu faptul că pentru prima dată în viaţă avusese un asemenea noroc. De aceea i se jură că va fi a lui şi numai a lui, la bine şi la rău, şi că va trăi numai ca s-o vadă fericită.
Pesemne că amintirile îi erau naive, dar atunci totul 1 se păruse minunat. Plînseseră unul în braţele celuilalt din cauza fericirii care dăduse peste ei. Cînd Alekso se ridică, urma sîngelui îl înebuni. Poate că nu pricepuse întru totul bucuria lui, dar fiindcă fusese primul ei bărbat, Iana îi jură că va fi

şi unicul care îi va mai ţine vreodată trupul în braţe. Ea îi promise că-1 va desfăta totdeauna. Alekso îşi aduse aminte apoi de unele ritualuri: îşi pătă cu sînge batista albă, de mătase şi se jură că o va păstra pînă la moarte. Se îmbrăţişară, în timp ce gazdele din Ucraina ciuleau urechile la hîrjonelile lor. Vremea trecea, iar Ianei nu-i mai venea să se ridice din pat. Alekso se ruga lui Dumnezeu ca totul să ţină o veşnicie. Dar în el se trezi destul de iute gelozia. Cu adevărat, ea îi jura o dragoste veşnică, şi l-ar fi urmat şi în moarte, dar el oare ar fi urmat-o pe ea ? Oare şi moartea i-ar fi fost tot atît de dulce împreună cu el. Cu toate că în odăiţa fruguroasă ea îi adusese focul, el tot n-o credea. Ciudată gelozie ; adevărată boală ! Poate că unii îl urau, îl dispre- ţuiau, alţii, fără îndoială, îl invidiau, dar Iana îl iubea ca-n poveşti. Se va ţine pe urmele sale şi va trece toate rîu- rile şi toţi munţii şi-i va încălzi trupul. De ce ura să nu fie mai slabă decît dragostea, se întrebă sfîşiată de gînduri.
stînd pe verandă şi privind vasul cu pînze care tăia valurile lacului.

O pasăre ţipă deodată pe una dintre crengile mai joase ale arborilor atrăgîndu-i privirile rătăcite. Dar pe poteca asfaltată dădu cu ochii de insul acela cu părul lins care-o vizitase nu de mult ; cu geanta în mină, el îi surîdea, dar ea se sperie. Ceea ce îi spusese Solza despre Alekso nu-i mai ieşise din cap. In oricine s-ar fi apropiat de palatul din Santara, ea vedea un duşman. Rafail Burov făcea semne stăruitoare cu mîna, în timp ce Iana îvanova voia să fugă în casă.

— Pînă la amiază soarele va învinge totul ! Şi norii şi vîntul ! Vom avea din nou o zi călduroasă ! strigă Rafail surîzînd.

— Aşa e, vara încă ne ţine partea ! răspunse Iana.

— Viktor doarme ?

— Fiul meu nu-i acasă ! Să-i transmit ceva ?

— Nu ! In curînd o să merg în Posoki ; aş fi vrut să-mi ţină companie. Dar, dumneavoastră, doamnă, nu vă mai aduceţi aminte de mine ? întrebă Rafail apărîndu-se cu mîna de razele nesperate de soare.

— Creşteţi atît de repede ! Cine să vă mai poată recunoaşte ! ridică Iana din umeri şi îşi întinse gîtul spre curte.

— Dar eu nu prea am crescut ; poate că glumiţi !

— Intraţi, am să vă fac o cafea ! îl pofti, fără nici un chef, Iana.

— Am să trec altădată, să mă văd cu Viktor ! răspunse Rafail şi continuă discuţia cu vecinul care-şi ara grădina.

Ce s-o fi punînd la cale ? se întrebă Iana, uitîndu-se după Rafail. Nu vroia să i se întîmple nimic rău soţului ei. El e atît de cinstit şi de drăguţ ! Amintirile din mansardă îi roiră din nou prin minte. Oftă adînc şi se depărtă iarăşi de realitate. îşi aduse aminte de-o întîmplare din tinereţe. Ploaia şiroia, vîntul şfichiuia ; Alekso o însoţea în autobuz spre casa părintească. Intraseră în zona industrială a oraşului, cînd el i se plînse că nişte derbedei îl ameninţaseră că-1 vor bate măr cînd îi va fi lumea mai dragă. Nu se urcase cumva în autobuz vreo namilă de bărbat ? Era gata să-şi dea viaţa pentru ea, dar totuşi de unde s& aibă Alekso putere s-o

salveze ? Lîngă ei şedea o femeie şi se uita dispreţuitoare la Alekso, de parcă el ar fi fost vinovat de faptul că Iana avea buzele umflate de atîta sărutat, iar obrajii rumeni de zbenguială.

Se nimerise a fi o iarnă geroasă, continuă să-şi aducă aminte, cu plăcere, Iana Ivanova ; îngheţase pînă şi lacul din Santara. Serile îndeosebi erau tare friguroase, dar, nu ştiu cum se făcea, că ei îi era totdeauna cald. Şi acestea nu erau semnele vreunei boli, ci naturale fierbinţeli femeieşti. Bunda scurtă şi-o purta descheiată, iar sub ea numai bluza fină, de mătase. Alekso murea de plăcere cînd mătasea bluzii îi foşnea în mîini trezindu-i bărbăţia. Dar adeseori era gelos şi-i cerea să nu se mai umfle atîta în pene cu sînii ei', ca să nu-i aţîţe pe bărbaţi. Dar ei îi era cu adevărat cald. Se opreau la fiecare colţ întunecos de stradă, pe chei, în spatele Muzeului recordurilor, sub streşini, pe lîngă chioşcuri. Sărutări, mîngîieri, plăcerea de a-1 şti gata, cu orice prilej, s-o facă să i se dăruiască. Se opreau printre blocurile întunecoase şi el îşi vedea visul împlinit pe furate, iute, puternic, minunat. îi venea greu numai cînd se furişau pe sub poduri, fiindcă era terorizat că-i urmărit de derbedeii aceia, care puteau să-l stîlcească-n bătaie şi să-l arunce în apele tulburi. în zadar îl îmbărbăta Iana ; Alekso era într-adevăr speriat. Iar iarna nici nu era prea plăcut să stai pe sub poduri.

în parc intrau adeseori. Pe lîngă cei care făceau glume pe seama Ianei, erau şi destui care-o plăceau ; vorbele vulgare aruncate lui Alekso o dureau, dar dragostea ei neschimbată îi lecuia rănile. Batjocura colegilor lui îi era însă cel mai greu de suportat; căţeii ăia erau cei mai răi. Chipurile ea îşi alesese un băiat care îşi va face poftele cu ea, un fătarnic care o să-i dea papucii. Timpul era preţios, zilele prea mici pentru dragostea lor. Strimta odăiţă de la mansardă le devenise cuibul cald şi intim. Din Liban îi sosise blana pe care i-o comandase Alekso. Într-însa Iana arăta ca o tînără doamnă de-o vrăjită frumuseţe. Iarna îşi vedea de drumul ei cu zile ploioase, înnorate şi ceţoase, care-i aduceau dureri de cap, dar aceste dureri Alekso parcă i le lua cu mîna. Prin aceeaşi supapă prin care i se goleau emoţiile, i se şi întorcea sănătatea în trup. Se lăsau în chip şi fel furaţi de dulceţile amorului, iar în aşternut nu mai existau nici interdicţii, nici stinghereală. Ianei îi era un pic teamă doar de iuţeala cu care creştea în el gelozia. «Nu cumva s-a dedulcit pe sub poalele tale careva?» o întreba adesea.

Pe amîndoi îi cuprinsese dorinţa unei căsătorii din dragoste. Iana se întreba numai cum să facă să capete şi încuviinţarea părinţilor ei. Într-o bună zi îşi luă inima-n dinţi şi-l duse acasă, în zona industrială. Alekso radia de fericire, dar inima îi era cît un purice. Se salută cu părinţii ei, cu maică-sa, Elena, cu taică-său, Ilia, le sărută mina după vechiul obicei, dar ei la început se arătară cam neliniştiţi, li arătară toată, ospitalitatea lor simplă, puseră pe masă tot ceea ce aveau, apoi, cu vorbe măsurate, ii dădură de înţeles că Iana e unica lor bucurie, şi că n-ar vrea să aibă parte de un viitor nefericit. După toate socotelile sale pricepu că-i făcuse să creadă că aveau de a face cu un tînăr la locul lui care, fără tăgadă, o va iubi totdeauna pe

Iana lor. El rămase pînă seara tîrziu şi, după ce cinară se şi înţeleseră asupra viitorului. După o lună, făcură iute logodna, dar de nuntă încă nici pomeneală. Părinţii Ianei, cu toate că trăiau la oraş, erau mult mai săraci chiar decît părinţii lui Alekso în Posoki ; de aceea se şi amînară cheltuielile.

Dragostea, oricît era ea de puternică, lumea reuşi să le-o tulbure. Nişte curviştine îl minţiră pe Alekso cum că Iana ar iubi un alt bărbat, astfel că deveni insuportabil de gelos. Chiar şi Ianei îi scriau în bătaie de joc, cum. că va trăi ca în deşert, iar distracţia ei va fi aceea că Alekso o va purta pe măgar prin Posoki, iar viitorul îi va fi plin de stînci şi de secete care-i vor acoperi chip şi trup. încetul cu încetul, Iana se obişnui cu clevetelile, dăruindu-i, aşa cum se juraseră, toată dragostea ei. Tîrziu, în primăvară, după ce se căsătoriră, dragostea ei deveni şi mai tare, ca de granit. Mi-am luat un flăcău ca-n poveşti, îşi cînta fericită. Bărbăţelul meu poate fi mai dulce ca smochina, se amăgea ea. în curînd, cum în capul lui Alekso gelozia tot stăruia, un cariu începu să le roadă căsnicia. Alekso ura orice bărbat care-şi arunca privirile spre Iana lui şi prinse să-şi facă de cap, alergînd după alte femei. La serviciu îi înfloreau trandafirii : generaţia lui se strecurase la condu- tere şi avea mînă liberă să facă tot ceea ce voia. Şi cu cit averea lor creştea, cu atît mai neagră era viaţa Ianei. Se născuseră copiii şi, după ce-i puse cît de cît pe picioare, începu să se şi ofilească, iar bolile să-i macine trupul ; acum îi mai rămăseseră doar acele frumoase amintiri din tinereţe. De dimineaţă, pe verandă, şi le răscoli încă o dată, ca totdeauna cînd îi era mai greu.

Aşa, bolnavă şi obosită, Iana era totuşi însetată după •dragoste ca un pustiu după apă. Ii dăruise lui Alekso din toată inima tinereţa ei, iar el o răsplătise cu dispreţ, în- torcîndu-i spatele. Ultimii doi ani fuseseră plini de certuri ; în acelaşi timp Alekso era şi gelos şi-şi făcea şi de cap. Iana rîvnea ca Alekso să facă dragoste cu ea, s-o aducă în pragul exaltării, să suspine şi să geamă de plăcere, trupul să-i dogorească în flăcări. Chiar şi azi noapte, cînd se desfăcuse din beţie, ea dorise s-o facă fericită, cu toate că el puţea a băutură. In zadar îl mîngîiase, în zadar îl TUgase ; în cele din urmă o apucase disperarea. Il alintase din nou, îi pusese batise umede pe frunte, îl mîngîiase pe păr, îl sărutase pe urechi şi pe gît, îi amintise de mansarda tinereţii lor. Dar Alekso Ivanov era ca o stană de piatră : nici nu dăruia nimic, nici nu primea. Poate că Iana i-ar fi iertat toate aventurile azi-noapte, în timp ce fulgerele spintecau valurile lacului. Dar el nu voise să-i dea atenţie nici cît unui obiect. In zori el plecase lăsînd-o să caute alţi bărbaţi în Santara. Măcelarul, uite, cu plăcere i-ar fi făcut hatîrul acela atît de mărunt. Şi de ce n-ar proceda aşa, se întrebă ea trezindu-se, îndîrjită, la realitate. Şi aşa bolile ei erau fără leac ! Căsnicia îi ajunsese chin şi povară, dar totuşi trebuia să-şi trăiască în vreun fel şi ulti- mele zile. Trupul ei încă nu era de azvîrlit; încă mai putea lua minţile unui bărbat zdravăn. îşi va pune cea mai frumoasă rochie de vară, va lua două doze din pastilele pentru ulcer, se va parfuma ca un mesteacăn în floare şi se va duce să cumpere carne. Spera ca măcar pe stăpînul satirului să-l vrăjească şi să-l atragă în împărăţia ei. Se va dărui acelui ins musculos şi mustăcios ; astfel jură să se răzbune.

— Mamă, laptele dă-n foc ! strigă Aniţa din bucătărie.

— Of, ce soartă pe capul meu ! gemu Iana alungîn- du-şi din cap amintirile.

— Nu-ţi fă griji, mămicuţo ! Vida a şi pus apa de ceai! Nu te necăji, o să punem din ceaiul de la bunicu ! o linişti Sclza pieptănîndu-şi părul.

— Vida ! Unde e făptura asta care bîntuie trotuarele, ca s-o văd şi eu ? strigă Iana şi se- ntoarse în casă.

— Stai, mămicuţo, hai, iart-o de data asta ! o rugă Solza apărînd-o pe Vida care pregătea sendvişurile pentru micul dejun.

— Cînd te-ai întors, neruşinato ? întrebă ca turbată Iana.

— Cu primul autobuz de dimineaţă ! — N-am putut ajunge mai iute ! se apără Vida ascunzîndu-şi vînătăile de pe gît.

— Cîte zile te-am căutat, nenorocito ! Unde umbli şi de ce nu suni ? întrebă mai potolită Iana cu ochii la vînătăi.

— N-am putut să sun ! Aşa au stat treburile ! Mă jur că n-am putut ! ridică din umeri Vida, aşezînd sardvişu- rile pe masă.

—. Şi cine ţi-a făcut rănile-acelea pe gît ?

— Nu pot să-ţi spun ! Scuză-mă dar multe mai vrei să ştii ! răspunse Vida prinzînd curaj.

— Neagră o să-ţi fie soarta, fetiţo ! Ai luat-o pe- un drum greşit ! se enervă din nou Iana Ivanova.

— N-o să-mi fie mai neagră decît a ta ! îi aruncă Vida şi se aşează la masă.

— O să-ţi pară rău, fata mea, o să-ţi smulgi tu şi părul din cap ! înghiţi Iana.

— Nu mai ţipa ! Măcar tu ai putea să mă înţelegi ! Atîta poţi face şi tu pentru fosta ta preferată, zise Vida printre înghiţituri.

— Cu cîţi bărbaţi te tîrăşti, amărîto ? Cine crczi că o să te ia de nevastă ?

— Nu s-a născut ăla care să mă aleagă pe mine ! De ce te alarmezi, mamă ?

— O cunoşti cumva pe una Vanesa ? întrebă Iana cu glas îndoit.

— Cum să n-o cunosc ? răspunse Vida în bătaie de joc. O să se mărite peste două săptămîni. O să facă o nuntă ca-n poveşti în salonul alb de la *Kontinental.* Veţi fi invitaţi cu toţii, în frunte cu tata, iar cununiţa va fi dusă de Aniţa. Oaspeţii or să mănînce numai trufandale, muzica va cînta în draci, zece marinari vor juca mireasa! Or să moară toţi duşmanii cînd vor vedea acel lux! O să le rămînă osul in gît, şi-or să pomenească nunta ei ! Vechile obiceiuri se vor îmbina cu cele noi !

— încetează odată, Vida, mama a îngălbenit! ţipă Solza.

— Aşa, să ştiţi cu toţii ! Vechile obiceiuri se vor amesteca, da, cu cele noi, iar tortul, tortul va avea patru caturi ! După ce se vor sătura, oaspeţii vor dormi ca godă- cei ! termină batjocoritoare Vida şi o îmbrăţişa pe Aniţa care se afla mai aproape de ea.

— Avea dreptate taică-tău ! Deci tu eşti Vanesa ! Măi- culiţă, fetiţo, cit eşti de stricată ! gîfîi speriată Iana şi prinse să se închine şi să se întindă spre

masă.

— Nuntă lux a-ntîia ! Şi asta chiar c-o să fie !

— încetează, Vida, nu vezi că mama moare ? o rugă, deznădăjduită, Solza.

— Se preface, nu moare ! Să-i spun numărul rujului pe care-1 foloseşte amanta lui tata ? Sau numărul de la chilot ? întrebă provocatoare Vida, cu ultima îmbucă- tură-n gură.

— Ce-nseamnă tăcerea asta de mormînt, Doamne, să nu fi surzit cumva !? şopti extenuată Iana Ivanova şi căzu jos.

— Dă iute apă, mamei i s-a făcut rău ! Vida, umple-un pahar ! ţipă Solza speriată, sărind s-o ajute.

— Viktor unde e ? Frăţioare !

Vida se speriase şi mîinile îi tremurau în timp ce umplea paharul cu apă.

— Să-l sunăm pe tata ! propuse Aniţa plîngînd.

Chiar în clipa aceea Alekso Ivanov se întorsese de la palatul de justiţie, după ce întrebase ce se întîmplase cu cererea lui de divorţ. Deja se îndoia că făcuse tocmai ceea ce trebuia să facă. îşi presimţi graba cu care mergea

{ — Ip3cr;:ul

spre pierzanie. Multe probleme rămîneau nerezolvate atît la lucru cit şi în particular. Era conştient că el conducea o firmă falimentară, al cărei cont bancar era gol, şi că se apropia cu paşi repezi şi timpul să se caute vinovatul. Investiţiile de stat parcă fuseseră supte de nisip, fondurile se evaporaseră. Tipografii erau cu totul împotriva conducerii tipografiei *Doi mai;* sindicatul nu-1 mai sprijinea nici el şi, colac peste pupăză, veniseră astfel de timpuri că nimeni nu mai avea încredere în nimeni. Ca să fim drepţi, el nu mai avea încredere nici în colaboratorii mai apropiaţi. Simţea o ruptură în eul său, pe drum vorbise de unul singur ; îl apucase o stare depresivă. Şi-n timp ce grăbea pe uliţele strimte, bătute de un vînt tare dar fierbinte, se gîndi la noua sa situaţie. Averea din Santara i-o va lăsa Ianei îvanova, îşi zise, iar el va rămîne cu ceea ce avea în Podgorie. Sau poate că asta nu-i cea mai bună rezolvare în cazul că şi copiii ar rămîne cu Iana. Unde vor locui ei pînă-şi vor termina şcoala şi studiile universitare ? în vreo mansardă ca şi el ? Nu ! Să le propună apartamentul în care se instalase cu Maia Arsova, în blocul turn de peste drum de *Kontinental* ? Ori să-l roage pe Tanas Saveski pentru încă un apartament ? îşi poate permite oare aşa ceva ? în acele momente nu putea cîntări dacă aşa ceva intră sau nu în limitele bunei cuviinţe, dacă nu va bate prea tare la ochi. Situaţia lui devenise disperată doar în ultimele luni, de cînd fusese decorat. Hotărî să încerce dacă ţinea cu Manechinul ; dacă nu-i va reuşi, va vedea el ce are de făcut. Bulevardul care ducea pînă la Comitetul industriei poligrafice se întindea în faţa lui.

O să stau eu de vorbă cu Tanas Saveski, îşi zise în cele din urmă, el cunoaşte cursul tuturor lucrurilor în ţară. Astfel, grăbind pe trotuar, se strădui să nu-1 cuprindă cu totul deznădejdea. De dimineaţă culegătorii îl jigniseră zicîndu-i : egoist, imoral, obosit, neputincios, făţarnic, duşman al orînduirii, iar el nu putea să rămînă nepăsător la toate astea. Deja se simţea ca un măgar prea

împovărat şi plin de rîie.

Bulevardul care ducea spre cabinetul lui Tanas făcea parte din zona lumii politice şi culturale şi era flancat de frumoasele clădiri ale companiilor şi de hoteluri.

Acum de pe aleile strimte şi îndreptate spre rîu, sufla un vînt cald care se-nvîrtejea aducînd tot soiul de resturi şi gunoaie. în spatele său veneau doi inşi care vorbeau despre acţiunea tipografilor din faţa *Noii democraţii.* «Dacă ai curaj, ai să lupţi pentru adevăr !» zise unul. «Cine ar vrea să fie tratat ca un cîine ?►> întrebă celălalt. «Vor trebui să le dea norme mai mari, dar şi venitul personal va fi mai bun !» conchise primul. «Nu numai asta ! Pariez că se vor decide pentru o adevărată autoconducere ! Sindicatul va fi de partea lor !» zise şi-al doilea.

Alekso mergea în faţa lor ; era căzut pe gînduri şi trist de parcă el ar fi fost cel dispreţuit, dar, ciudat lucru, adine în şinea şa se bucura de revendicările celor care lăsaseră lucrul. încetă să se mai grăbească ; din cînd în cînd se opri în faţa vitrinelor magazinelor în care abia vedeai cîte un cumpărător. Maldăre de rămăşiţe în pungi negre, ferfeniţate de pisici, aşteptau să fie luate de gunoieri, dar ei nu dădeau nici un semn că s-ar învrednici să facă aşa ceva. Bulevardul era plin de mirosuri dezgustătoare : resturi de mîncare stricată, fecale, otrăvuri. Oraşul parcă murise în zăpuşeala de vară.

într-o vitrină îi atrase atenţia o bluză. Tare drăguţă, îi trecu fulgerător prin minte ; aş putea să-mi permit o mică cheltuială, ziua de naştere a Solzei se apropie. Se răzgîndi iute ; păi el se întorcea de la palatul de justiţie unde se interesase de divorţ. Un timp Solza nici nu va mai vroi să-l vadă. Dar deja se trezise în faţa clădirii pe care o căuta.

— Cum aş putea să intru la cabinetul lui Tanas Sa- veski ? îl întrebă pe miliţianul de serviciu.

— Pe picioare ! Anunţă-te la poartă ! i se răspunse.

Speriat, se opri la coada din faţa clădirii de marmură,

cu toate că în buzunar avea carnetul de liberă trecere. Lîngă el se aflau doi inşi bărboşi ; povesteau despre tot soiul de călătorii nebuneşti prin Orient. Cel mai înalt se lăuda că vrea să strîngă ceva parale şi să zboare peste ocean, dar că mai întîi va traduce două cărţi, una din sanscrită, alta din suedeză. «Lenea nu duce niciodată la bine ! Dacă eşti leneş cu propriu-ţi ogor, cum să poţi să-l ari şi pe-al altuia ? !» răspunse cel mai scund. -«Dar ea nu vreau să scot din asta o capodoperă ! Eu nu, nu mă amăgesc !»■ răspunse cel înalt. «Dintotdeauna te-a caracterizat modestia ! Dar nici eu nu sînt un exaltat !►> rîse cel scund. Vorbeau călduros, ca nişte oameni de mare cultură şi astfel, stînd la coadă, clte nu discutară ! Cel mai scund începu să spună ceva despre imoralitatea unor mari scriitori şi despre convingerile lor politice. în cele din urmă glasul de la ghişeul porţii îi umplură de bucurie, era un glas prietenos, plin de respect, care-i blagoslovi pe bărboşi cu titlul de profesori ; le ceru scuze pentru că

aşteptaseră şi, servil, îi pofti să intre. «Scuzaţi formalităţile? în împrejurări ca astea am întărit securitatea U îi lămuri glasul.

Ce împrejurări, se miră Alekso enervîndu-se. De-o mie de ori intrase pînă acum fără să aştepte. Ce o mai fi şi gluma asta ? La ghişeul porţii se aflau doi inşi pe care nu-i cunoştea ; şedeau la palavre despre nu ştiu ce mîn- care gătită cu carne de raţă, în stil makedonean. încă nu aveau de gînd să-i dea atenţie. Cel mai scund dintre ei se jelui că fiul său mai mic nu mănîncă aproape nimic, nici găină, nici raţă, numai plînge şi întoarce casa pe dos. «Nu cumva îi dau dinţii ?» întrebă cel mai gras. « Aş, dinţii i-au ieşit dar s-a ales praful de ei ! Da' ştii cum l-am botezat pă ăl mic ?» zise insul mai slab. «Nu i-aţi dat un nume străin ?»■ se interesă cel mai gras. «L-am botezat Korab, după numele unui munte !» se lăudă insul mai slab cit ai zice peşte. «De acolo vă trageţi ?» întrebă cel mai gras. Dar de răspuns, cel mai slab nu-i mai răspunse şi de unde se trăgea, ci deschise ferestruica şi, strîmbîndu-se dispreţuitor, îl întrebă pe Alekso ce vrea.

— Sînt membru al Comitetului ! tresări Alekso.

— Care ? Cel vechi sau cel nou ? întrebă cu un tort răspicat insul mai slab.

— Merg la Tanas Saveski ! Nu mă cunoaşteţi ? se miră Alekso Ivanov, ţinîndu-se cu mîna de ferestruică.

— Dacă-ţi dă drumul colega ! zise insul.

— Care *colega* ? întrebă pierzîndu-şi firea Alekso.

— Asta care seamănă cu un butoiaş ! rîse insul mai slab şi arătă cu mîna spre tovarăşul său.

— De ce-1 iei peste picior ? De ce nu-i spui adevărul?!

11 mustră insul mai gras.

— Ala pe care-1 cauţi nu mai lucrează aici ! L-au priponit ! S2 hlizi insul mai slab.

— De ce-1 minţi ? îl mustră din nou insul mai gras.

Alekso Ivanov renunţă să-l mai asculte. înnebunit, o luă la fugă pe trotuar. Rîsul batjocoritor al portarului îl urmări pînă la prima răscruce.

5.

Deschise cu mare atenţie uşa odăii şi o lumină ciudată îi fulgeră ochii. Tresări de bucurie. Maia se afla în pat şi dormea, mîngîiată de ultimele raze ale zilei care era pe ducă. In sfîrşit îi surîdea norocul, îşi zise oftînd adînc. Maia aţipise, goală, sub cearceaful alb. Rochia roşie, combinezonul, ciorapii îi şedeau aruncaţi pe un fotoliu şchiop. Chiloţii căzuseră pe jos. Dădu peste sandale tocmai la intrarea în baie, într-o cutie de carton. Aproape neauzit îşi dezbrăcă pantalonii, se descălţă, îşi trase brutal bluza peste cap, îşi aruncă şi ciorapii transpiraţi şi, în tăcere, se vîrî sub cearceaf. Trupul adormit al Maiei Arsova îl îmbătă de bucurie şi de o neţărmurită fericire, aţîţîndu-1. Duios îi strînse şuviţele răzvrătite ale părului care-i mirosea a tutun şi-a lichioruri, apoi îi îndepărtă un fir de pe frunte, o

sărută pe nas simţindu-i respiraţia egală, îi atinse, cu degetele sale lungi şi tremurătoare, buzele, iar în cele din urmă săltă cearceaful dezvelindu-i trupul. O sărută din nou pe nas, apoi cu stînga o mîngîie pe obraji, oftă mulţumit, lăsindu-şi capul pe pernă. Alekso era fericit pînă la Dumnezeu în clipa aceea : dăduse uitării pînă şi batjocura portarilor. O iubea pînă la nebunie pe Maia şi pentru ea ar fi jertfit pînă şi salamandrele din Pădurea Roşie ; din pricina acestei fetişcane ar fi vîndut şi tipografia *Doi mai* şi, la urma urmelor, s-ar fi dezis şi de familie. Ar fi înstrăinat toată averea şi ar fi ucis pe oricine ar fi vrut să i-o fure. Ea s-a ivit din basme şi are un suflet ca pîinea caldă şi un trup divin, îşi zise surîzînd pierdut, cu privirile ţintă-n tavan. Ar fi vrut s-o trezească şi s-o mîngîie, să-i dovedească o dragoste cum nu mai există alta pe lume. Era sigur că lucrul acesta are să-i placă. încet, temător, cu toate că ura gimnastica, se amăgea cu faptul că, la anii lui, arăta cu totul atrăgător.

Deodată-1 cuprinse o durere nebună de cap ; sări de parcă fusese înţepat cu un ac. Privi sălbatec spre fetişcana adormită. Şi totuşi, pe unde-mi umblase ea atîta timp, se întrebă enervat şi-n faţă îi apăru acea lume-a desfrîului de pe trotuarele dintre Bit-Bazar şi restaurantul *Vechea Europă ;* toată imoralitatea pe care-o văzuse în zilele din urmă i se arătă aievea în faţă, prefăcîndu-i în fărîme fericirea. într-adevăr, astăzi omul poate să viseze în van la femeia cinstită, îşi zise încruntat şi mîhnit de moarte. Fata asta, neîndoios, nu-i floare s-o ţii în glastră, de vreme ce dispare cînd îi e placul şi se-ntoarce cînd
i se face somn. Unde să fi umblat pînă acum decît cu un bărbat ? Şi-a făcut el careva poftele cu trupul ei ! Sigur şi ea fusese fericită în braţele acelui ins, tîrfa dracului, îşi zise Alekso oftînd din rărunchi, strîngîndu-şi mîinile ca nişte cleşti. Avea degetele neobişnuit de lungi şi de osoase, din care cauză, în vremea studenţiei, îl şi porecliseră Furnicarul ; acum, cu aceste degete voia s-o ucidă. Cît e de nerecunoscătoare şi de rea ! îi făcuse rost de un acoperiş şi-o salvase din sărăcia în care familia ei se zbătea, îi dăduse un serviciu pe sprinceană la tipografie şi, doar un bob zăbavă, s-ar fi şi căsătorit cu ea. Şi, după toate astea, drept răsplată, ea-1 înşela ! Astfel de femei găseşti pe toate drumurile, nişte cîrpe aruncate în stradă ! Doamne Dumnezeule, puţin îi mai trebuia ca să creadă că amanta lui era ca-n poveşti. Nu mai încape îndoială, se culcase cu acel Rafail Burov, chiriaşul de-altădată : făcuse ceea ce fac toate femeile şi de-aceea acum doarme fără nici o ruşine în acest pat, de parcă ar fi fost la arat. Trebuie să se schimbe ceva aici, îşi spuse Alekso nehotărît, aplecat peste trupul ei care duhnea a ţigări şi a lichior. Ce-i trebuie lui o amantă necinstită care să-i frîngă inima şi să-l nefericească în veci ? Mai bine s-o ucidă cu mîinile lui, acum, fără martori. Cu adevărat, unde umblase ea prin oraşul ăsta al stricăciunii, unde, dacă nu se culcase cu fostul chiriaş ? O fi el scund, dar e bărbat frumos, şi nu încape îndoială, încă-1 mai place. Ea îi jura lui Alekso că e cinstită, dar deja îşi călcase cu vîntul, pătîndu-i numele şi onoarea. Acum trebuia pedepsită. E frumoasă ca o icoană, îţi stîrneşte

toate simţurile trupeşti şi te face cu adevărat bărbat, dar totuşi trebuie să moară. Lumea e plină de femei necinstite; o să fie cu una mai puţin care să pîngărească pămîntul, îşi zise înnebunit, strîngîndu-şi degetele în jurul gîtului Maiei Arsova.

îi tremura întreaga fiinţă, un ţipăt bolnav i se opri în gîtlej, o sudoare rece îl podidi, pe neaşteptate îşi pierdu puterea. Astfel, cu mintea rătăcită, îşi luă mîinile de pe gîtul Maiei, respiră agitat şi-şi lăsă iarăşi capul pe pernă, îşi agăţă privirile tulburate de lustra de pe plafon ; abia mai deslusea zgomotele din faţa *Kontinentalului* şi slaba lumină ce se strecura prin fereastră. Era atît de istovit de parcă ar fi arat un întreg ogor pietros ; frînt, aţipi.

— De ce n-ai venit la lucru? întrebă în şoaptă Maia.

— Ne-am petrecut, asta e ! răspunse Alekso ca prin vis.

— N-aş mai vrea să mă întorc acolo! Groaznici oamenii ăia de la tipografie ! Totdeauna se găseşte careva gata să te jignească ! Virgil ăla nu ştie deloc ce vorbeşte ! A zis că-s o uşuratică fiindcă mă ţin cu tine! şopti galeş Maia.

— Mai rabdă încă un pic ! răspunse fără chef Alekso.

— Caută-mi în alt loc un serviciu, salvează-mă, şopti stăruitor Maia Arsova.

— Lasă-mă să aţipesc un pic ! M-aşteaptă o întîlnire foarte importantă ! Of, ce nenorocire pe capul omului obligaţiile astea ! răspunse Alekso căscînd şi se-ntoarse pe partea cealaltă.

— Şi unde te-ai obosit atîta ? îl sîcii Maia, mîngîin- du-1 prin păr.

— Căutîndu-te pe tine ! Ajunge ! Ce vrei să faci tu din mine ? O fleandură ? întrebă picotind Alekso.

— Hai, culcă-te, lupule ! Hîm, crezi că interesul mă leagă de tine ? se supără, chipurile, Maia.

Vise, vise goale. Un soi de letargie, groaznice presimţiri ; Alekso se trezi în puterea nopţii, adormi din nou, realitatea amestecîndu-se cu închipuirea. In vis oraşul era inundat de soare ; cîţiva nouraşi se fîţîiau în ceaţa depărtărilor, iar pe zare se conturau locuri din vremea studenţiei. Forfotă mare de maşini pe toate străzile. In vis hotă- i'îse să-şi întrebe amanta despre întîmplările pe care nu le putea lega între ele. îl rodea un vierme să ştie unde se făcuse nevăzută şi de ce se întorsese din nou, dar deja na mai era sigur cum se petrecuseră lucrurile. Dacă plecase sau nu cu *Morjoza* spre Lacul cel Lung, dacă Maia Arsova fugise sau nu de la *Vechea Europă,* dacă o-ntîlnise pe fiică-sa, pe Vida, sau doar pe o oarecare Vanesa. Poate că toate întîmplările acestea nu erau decît născociri ale fanteziei sale bolnăvicioase. Dacă ar întreba-o acum pe Maia, va fi, sigur, luat peste picior. Ea e tînără şi are o bună ţinere de minte şi poate să-i arunce în faţă că e un bătrîn ramolit. între vis şi trezie îl cuprinse iarăşi bănuiala că Maia face dragoste şi cu fostul ei chiriaş, Ra- fail Burov, care îi luase, neîndoios, şi caimacul. O mulţime de gînduri îl răscoleau ; dacă nu cumva fiică-sa, Vida, se droga, dacă Manechinul fusese într-adevăr închis. Totul i se îmbulzea în minte.

încetul cu încetul se trezi pipăind prin întunericul ca- re-1 speria. Dar, mai înainte de a

aprinde veioza, atinse tremurător o mînă de femeie care-l liniști. Acum singurul adevăr era prezența fetișcanei în pat. Furia aproape-i trecuse ; îl cuprinse o nebună poftă de a face dragoste și vroi s-o trezească. Deodată, privind ceasul, își schimbă gîndul. îl fulgeră gîndul că Andrei Pagiov îl așteaptă de multă vreme la *Vechea Europă*. își dădu în fugă cu apă pe față, îmbrăcă o cămașă și un pulovăr, își puse pantalonii pe el, își trase pantofii-n picioare. Puțin mai apoi coborî cu liftul și auzi zgomotul mașinii de făcut gheață. Se gîndi ca, în drum, să se oprească la un telefon public și să sune în Santara, să-i ceară iertare Ianei Ivanova și să-i spună că s-ar putea să i se-ntîmple ceva, și că tocmai de aceea o iartă și el.

De ce se grăbea să-și întîlnească oare consilierul ? El risipise o groază de bani de proveniență dubioasă. Nu demult se despărțise de soția sa Ivona și, cum făcuse cum nu făcuse, reușise să nu plătească pensia alimentară pentru Isac și Natalia. Muncitorii de la Doi *mai* îl urau, miliția era cu ochii pe el, dar totuși imoralitatea lui nu fusese clătinată. Făcea și el parte din Comitetul industriei poligrafice cum și din alte organisme obștești. Mergînd pe trotuar, Alekso Ivanov recunoscu faptul că se grăbea să audă vești despre Tanas Saveski, poate că-l va mai prinde în restaurant. Dacă într-adevăr l-au închis pe Tanas, o să fie o grea lovitură pentru toată generația. Dar Demagogul știe el și gîrliciurile dracului, se încredința Alekso, se va găsi ea o salvare de ultimă oră.

La *Vechea Europă* era liniște. Un casier cocoșat, cu ochelari pe nas, ședea cu coatele pe măsuță și scria ceva într-un carnet. Nici tu marinari, nici cîntăreața. De-afară abia se-auzeau sunetele unei blînde muzici de jazz ; pe stradă trecu mașina zgomotoasă a unei fabrici de pîine. în restaurant dacă erau vreo zece oaspeți cherchelițî, pe care-i servea o chelneriță bătrînă, nervoasă și plină de negi. De fetișcanele cu șorțulețe de-o palmă, nici urmă. Alekso se zgîi, prin lumina roșiatică, peste mese, căutîn- du-și companie. Un grup de tipografi de la *Doi mai* ședeau la tejgheaua de la bar. După ce-i salută, Alekso recunoscu pe dată glasul pițigăiat al lui Virgil care, de la o masă apropiată, striga că, pentru o vreme, criminalii stau la răcoare. Dar că mult mai periculoși decît toți sînt impotenții ăia care au pus laba pe funcții, ca manechinul ăla de Tanas și demagogul de Andrei, se pițigăia el îndîr- jit. Aia au uitat-o și pe mă-sa. Cearta se înteți și mai tare de cum careva spuse că, din păcate, ei sînt vlăstare ale clasei muncitoare.

— Dar cine e garanția prosperității ? întrebă un glas repezit dintr-un colț.

— Nimeni ! Examenul are loc în fiecare zi ! răspunse glasul pițigăiat.

Repezitul nu fusese nimeni altul decît Andrei Pagiov, Demagogul. Alekso se bucură ca un copil; lîngă Andrei se afla și Tanas Saveski, Manechinul. Tipătorul de Virgil Piseski nu-i menajă deloc : îi făcu albie de porci, prin- zînd și mai mult curaj, dar fără să se gîndească la urmări. Manechinul dădea amenințător din mînă, se pregătea să plece, discuția, pesemne, părîndu-i-se suburbană.

— Habar n-aveți de nimic ! Cine moare din

pricina infarctului, cui îi albeşte părul ? întrebă pătimaş Andrei.

— Taci, bă, conte ! Toată viaţa ţi-ai petrecut-o la umbră ! Ce ştii tu despre prosperitate ? întrebă dispreţuitor Virgil.

— Vrei să-mi faci pantofii ? întrebă Andrei, cherche- lit, cu paharul în mînă.

— Aici sîntem persoane particulare, nu facem pantofii ! se amestecă un ins burduhănos din grup.

— In ce gaură te mai scunzi dacă ai să rămîi din nou în stradă ? întrebă provocator Andrei Pagiov.

— Doamne iartă-mă, în aia a doamnei Ivona ! Ha, ha, ha ! răspunse fără perdea pitigăiatul, făcînd-o să rîdă pînă şi pe chelneriţa plină de negi.

Alekso Ivanov ceru un bocal de vin vărsat, ceafă de porc şi plăti imediat. Chelneriţa îi şopti discret că între doi prieteni ai săi şi un grup de tipografi s-a pornit o ceartă de mai mare dragul, care ţine de cîteva ore, acolo in faţa barului : se jignesc fără minte, dar totuşi n-au ajuns să se bată.

Andrei şedea cu coatele sprijinite pe masă şi cînta. După cum împărţea cuvintele în silabe, astfel se şi lovea cu degetele în frunte, bătînd tactul: «Am visat un vis azi noapte şi în el noi amîndoi ! M-a muşcat un şarpe negru, între ochi el m-a muşcat !» termină el de cîntat şi o luă de la-nceput.

— Cam tîrziu ai venit, Furnicarule ! N-ai avut noroc să urmăreşti partida ! îi strigă Tanas Saveski şi-l bătu pe umărul stîng.

— Totu-i în regulă cu tine ?! făcu ochii mari Alekso, pe cît de bucuros, pe atît de buimăcit. înseamnă că portarii m-au minţit. Văd că nu eşti la răcoare !

— Ce-nseamnă asta, Furnicarule ? Ce răcoare ?

— Nimic ! Groaznică zi ! M-aţi aşteptat mult ? întrebă Alekso turnînd vin în pahare.

— Atît cît era nevoie ! Chiar că eşti un furnicar ! Eu mă lupt pentru tine, iar tu, ioc! Am fost mai întîi la tipografie şi Demagogul mi-a zis că răsculaţii ăia ai tăi sînt în schimbul doi ; voiam să-i pun la punct şi să-ţi dau o mînă de ajutor ! îi zise Tanas Saveski.

— Am adormit, pe cuvînt de onoare !

— Recunoaşte ce-ai făcut şi te iert !

— De ce te-aş minţi ?

— îţi ascunzi iubita de parcă ar fi de opal !

— De ce-aş ascunde-o ?

— Cum de ce ? Ţi-e frică de alţi vulturi, rîse Tanas.

— Lasă tu gîndurile astea necurate ! Intr-adevăr portarii au minţit ? se miră Alekso bucuros.

— Ce ţi-au spus, Furnicarule ! Că a început vînătoarea de vrăjitoare ? Ha, ha, ha ! Criminala manipulare a averii obşteşti ? Greşeală ! Abuz de putere datorită funcţiei ?! Iar greşeală ! Liberalism, incompatibilitate ? ! Greşeală după greşeală ! Ha, ha, ha ! rîse Tanas nebunesţe.

— Noaptea e în faţa noastră ! Noi o să rîdem la urmă! Ochi pentru ochi, dinte pentru dinte, prieten pentru prieten, se amestecă şi Demagogul.

— In faţa noastră sînt zorii noii zile ! Trebuie s-o luăm din loc ! propuse calm Tanas.

— Ascultă ! i se adresă Andrei lui Alekso. Ieri am ieşit învingători. Dar războiul e declarat pe toate fronturile ! îi vezi pe porcii ăia ? şi arătă cu

degetul spre tipografi.

— Lasă-i în pace, sînt de-ai noştri, n-au decît să se veselească ! îl îndemnă Alekso.

— Nu sînt toţi de-ai noştri! Pe ălagrasu nu-l cunosc ! E un provocator ! sări în sus Andrei.

— O fi de la vreo altă tipografie ! dădu din umeri Alekso.

— Şi l-ar saluta ăla care behăie ca oaia ?

— Cine. Virgil ? Păi, pe fiică-mea, pe Solza, el o instruieşte. Lasă-l în pace, că nu ştie ce face ! dădu din mînă Alekso.

— Nu ştie ! Dacă m-aţi fi întrebat pe mine, Solza n-ar fi avut ce căuta la el. Dacă ţi-aş spune că trăia cu Ivona mea, mă crezi ? Şi behăie ca o oaie ! sorbi din paharul cu vin Andrei, care se-mbătase.

— Las-o moartă ! Ivona de mult nu mai e a ta ! îl sfătui Alekso Ivanov.

— Aşa e ! Să ne vedem de masa noastră ! Am venit împreună cu ei aici, dar ce să-i faci, ne-am certat imediat. Alte vederi, alte interese ! filozofă Tanas Saveski.

— Virgil al mamii crede că sînt beat ! Dacă-l mai găsesc o dată priponit în patul meu am să-i bag o sticlă în... îmi cade el mie în labă ! ameninţă Andrei Pagiov.

— Hai, nu mai trăncăni ! Nu numai că sînteţi veri, dar şi lucraţi împreună ! De-acum îţi interzic să te mai atingi de el! îl admonestă Saveski.

— Ştii ceva ! Tu-i urăşti pe muncitori ! zise Alekso.

— Iar ţie îţi cresc hemorozii din pricina lor ! răspunse celălalt, arogant.

— Doamne Dumnezeule ! Păi tu habar n-ai ce vorbeşti ! Bine ţi-a zis Manechinul : lucrăm împreună ! ridieă Alekso tonul.

— Bea, dar nu poate duce ! rîse Tanas.

— «Am visat un vis azi-noapte şi în el noi amîntrei. Ne-a muşcat un şarpe negru, între ochi el ne-a muşcat !■* cînta Andrei, agăţîndu-se de Alekso. Să vă întreb eu ceva : puteţi voi amîndoi fără mine ? Cine să vă ducă la capăt treburile voastre-mputite ? adăugă tărăgănat.

— Ce ţi-e astă-seară ? Există ceva mai împuţit ca tine ? se supără Tanas şi vroi să se ridice.

— Deci, nu puteţi ! se răcori Andrei. Pînă cînd am să vă tot scot din noroi ? Vrei o prognoză ! Din noroi Manechinul ajunge direct după gratii! zise bătîndu-l cu mîna pe umăr. Dar tu, Alekso... există două rezolvări ! Dacă nu te bagă în colivie, atunci te leagă la nebuni ! Şi tot aia e ? Hi, rînji el.

— Mai bine să mergem ! propuse Alekso şi strigă după chelneriţă.

— Nu te mişca ! urlă Demagogul. De ieri, îmi eşti dator toată cariera ta. Şi tu şi Manechinul ăsta care mă dispreţuieşte. Hi ! Am fost la două şedinţe şi am slavat două capete ! îl lovi pe Tanas de parcă ar fi încercat un harbuz. Nu e cap, e dovleac ! Hi ! Mîine o §ă-mi plătiţi voi cît am să vă cer ! Hi ! Dar spune-mi acum, Alekso, geografic vorbind, unde se află satul tău, Posoki? Din Makedonia e basmul ăla pe care mi l-ai povestit mai demult, sau l-ai adus din străinătate ? întrebă Alekso su- ghiţînd.

— Nu e basm, ci adevăr care trăieşte !

— Hi, hi ! Femeile acolo nu poartă chiloţi nici vara, nici iarna. O.K., să te cred ! Dar nu le e

teamă să se aplece ? Aici, dacă te apleci, într-o clipă ţi-o fluieră ! Hi, hi, miresele în Posoki poartă veşminte care seamănă a samar ! Iar să te mai cred, hi ?

— N-am ştiut cît poţi fi de măgar ! se supără Alekso.

— Am tînjit după o nevastă din Posoki ! Acolo nu te omoară prin împresurare ? continuă să întrebe Andrei

— Unde s-a îmbătat ăsta azi ? La Comitet ? întrebă Alekso privindu-şi ceasul.

— în cabinetul tău, hi, hi ! Convingînd oile să nu ridice praf ! Hi, hi !

— Crede că a făcut o faptă eroică! Of, nu am de gînd să mai mănînc din acelaşi blid cu tine ! oftă Tanas aprin- zîndu-şi luleaua.

— Ce, ţi-am ştirbit autoritatea ? Ha ! Ai uitat cine e zidarul prestigiului tău ?

— Dar astă seară te-ai îmbătat ! Eşti iertat ! dădu din mînă Manechinul.

— Păi nu s-ar zice că e aşa ! Nu meritam eu să sufăr din pricina ălora ! arătă Andrei nesigur, cu mîna spre grupul tipografilor. Pe Dumnezeul meu dacă ăluia care behăie ca oaia n-o să-i bag o sticlă în...

— Lasă-i în pace să bea ! Nu vezi ce bine se simt ? Ce-i tot provoci ?

— Şi chestia aia pe care a pus-o la cale în patul meu? Hi, hi ? Să-l iert ? Păi o să vrea să-mi bage mîna şi-n buzunar !

— îmi vine să vomit ! zise Tanas punîndu-şi coatele pe masă.

— Hai, mai povesteşte ceva despre Posoki ! se agăţă Andrei de Alekso ! Asta n-are decît să vomite, că tot e plin de venin !

— Ce să-ţi spun, că doar ştii totul ! zise Alekso liniştit. Lîngă sobe se usucă putregaiurile acelea ca tine ! Peste ele se pun ţoalele umede, obielele, scutecele, opincile din piele de porc şi ciorapii de lînă! Dar tu nu mă auzi, Andrei, tu eşti ca pămîntul, ţipă Alekso.

— Aud, că doar nu sînt surd ! Dar acolo de crescut creşte ceva pe ogoare ?

— Climă de munte, floră slabă ! Dar ştii tu ce e aceea floră ? întrebă în bătaie de joc Alekso.

— Dacă ar fi fost femeie, aş fi schimbat-o pe Ivona cu ea ! Hi, hi ! răspunse Demagogul şi sorbi din pahar.

— Nu crezi că ăia au de gînd să ne bată ? De mult adună în ei veninul ! zise Alekso cu ochii la tipografi.

— Ha, ha ! Hîc ! Capul răutăţilor e ca o oaie! Dacă-mi dai voie o să-i micşorez plata ! Hîc ! într-adevăr sărăcia în Posoki e-ndurată cu fruntea sus ? întrebă tărăgănat Andrei, şi ceru un bocal cu vin.

— Ceva-ceva-i adevărat, ceva-ceva e scornească ! răspunse Alekso.

— Dar vinul cum e acolo ? Hîc ! Deja îmi vine şl mie să vomit. Hîc, Tanas ăsta a şi adormit !

— Acolo nu-mi amintesc de beţivi ! Oamenii sînt sănătoşi şi cinstiţi !

— Da’ ce te superi acum ? Crezi că nu vreau eu să fie sănătoşi şi cinstiţi ? Chiar atît de stricat mă socoteşti ? Hai să ciocnim pentru oamenii ăia frumoşi ! Şi pentru taică-tău ! zise Andrei ridicînd paharul. Da’ cum o să ducem noi hoitul ăsta la

Mantovo ? Hîc ! şi-i trăsni una în cap lui Tanas.

In restaurant se iviră două femei pudrate ; aşteptau să le comande careva de băut. Tanas Saveski se întinse şi, mîngîindu-şi barba, propuse să le cheme la masa lor, dar Andrei respinse ideea ; îl numi bolnav mintal, iar pe femei le înjură. Păi femeile caută rochii de mătase şi de bumbac, combinezoane şi chiloţei, cămăşi de noapte transparente şi smacuri din import pentru întreţinerea trupului. După el, muierile pudrate sucesc minţile bărbaţilor. Lui, exemplul Ivonei îi va fi învăţătură de minte toată viaţa.

— Să te-ntreb ceva ; o să-mi răspunzi deschis ? i se adresă Tanas strîmbîndu-şi gura într-un soi de surîs.

— Cînd te-am mai minţit eu ? Hîc !

— Acum n-ai amantă ?

— N-am, recunosc, hîc !

— Aşa am crezut şi eu !

—Pun mîna-n foc că n-am amantă ! Am eu pe cineva, dar despre asta nu m-ai întrebat! Hîc ! răspunse Andrei golindu-şi paharul.

—Iar inventezi! îi aruncă în scîrbă Alekso. Te cunosc de treizeci de ani!

—Nu inventez, astă seară o să vă arăt! O fiinţă de zahăr ! Poartă mărgele... Nu mă credeţi ? Hi! întrebă Andrei.

— Aşa am crezut şi eu ! triumfă Tanas.

— Deranjează pe cineva ceea ce spun ? Hîc ! Păi îmi face toate mendrele. Da’ să vă-ntreb cinstit, puteţi voi să găsiţi o fiinţă asemeni ? întrebă Andrei sărind în sus. M-a muşcat un şarpe negru, între ochi el m-a muşcat ! Da’ ce, ţie nu ţi-a fugit nevasta ? M-a muşcat un şarpe negru ! cînta în bătaie de joc Andrei, atrăgînd atenţia grupului de tipografi.

— Mi s-a luat de cîntecul ăsta ! Altul nu mai ştii ? întrebă tipograful cel rotofei.

— Of, măi şarpe, negru şarpe ! Nu-i fă rău iubitei mele ! ridică glasul Andrei. Ei, ăsta îţi place ?

— Neagră şi grea e soarta ta ! Dar nouă deja ne-au înmugurit zorii ! sfîşie aerul glasul lui Virgil.

— Vom vedea noi dacă bucuria va fi de partea oilor sau a Domnilor ! Hîc ! răspunse Andrei ridicîndu-se de la masă.

— Poporul ştie să aleagă grîul de neghină ! zise Virgil ridicînd ţapul de bere.

— îmi tai eu urechile dacă tu ai vreo legătură cu poporul ! Beee ! Acum ţi-am spus unde e locul tău ! răspunse ţîfnos Demagogul.

— Asta nu ştie să se oprească ! îi şopti Alekso lui Tanas. Hai să mergem ! Mîine m-aşteaptă o zi grea. Ce zici$_{7}$ îmi dai o mînă de ajutor cu băncile ?

— Dar cînd te-am mai refuzat? Hai să ne vedem înainte de prînz ; de acord ? Şi eu am nişte planuri cu tine ! spuse Tanas Saveski şi continuă să urmărească schimbul de cuvinte dintre Andrei şi tipografi.

— Vorbeşti cam mult, domnule ; îţi umblă gura ca o morişcă ! izbucni grăsunul, răsucindu-se spre Andrei.

— Cine te-a-ntrebat de vorbă pe tine ? mormăi

respingător Andrei.

— Aştia au să ne bată ! Ii cunos eu ! i se adresă Alekso lui Tanas. Nu ţi-am zis să ne cărăm ?

— Nu mă mişc de-aici ; am să-aştept cafeaua ! răspunse Andrei în locul lui Tanas şi se aşează pe scaun.

In restaurantul *Vechea Europă* domni o linişte ciudată. în timp ce Alekso se întreba de ce orchestra n-o mai fi cîntînd şi-n noaptea asta, îşi dădu seama că vreo trei inşi care şedeau lîngă uşă se făcuseră nevăzuţi. Din grupul lui Virgil Piseski se desprinse apoi şi grăsunul, şezu o clipă în cumpănă, apoi, suflecîndu-şi mînecile, se îndreptă spre tejgheaua barului. Luă un bocal cu vin negru, plăti imediat şi se îndreptă spre masa lui Andrei Pagiov. Chel- neriţa îl rugă să nu sară la bătaie fiindcă va plăti toate oalele sparte, dar grăsunul făcu a lehamite cu braţul său musculos. Virgil se bucura ca un copil, arătînd cu pumnul ce soartă-1 aştepta pe Demagog. Chelneriţa încă se ruga să nu înceapă bătaia, jurîndu-se că altfel va chema şi oa- menii de ordine.

— Zici că nu m-ai Întrebat de vorbă? gîfîi, furios, grăsunul.

— Absolut nimic ! Tu, pentru mine, nu exişti ! răspunse băţos Andrei şi sorbi din pahar.

— N-ai auzit că sînt frînge-coaste ? întrebă grăsunul.

— Cară-te şi nu-mi mai face umbră ! răspunse enervat Andrei.

— Ia-i bijuurile ! Inelele nu-s ale lui ! il îndemnă fericit, Virgil.

— Nu sînt ale lui ? rîse grăsunul.

Totuşi, păru speriat. Ridică din umeri, mîngîie lanţul de la gîtul Demagogului, se uită la chelneriţă, apoi spre grupul de susţinători. Se socoti dacă să-i frîngă ori nu coastele sau dacă nu cumva-i mai bine să se întoarcă la masa lui, dar, cum fusese lovit în amorul propriu, ca ieşit din minţi, ceru să se decidă odată ce-1 socotesc : oaie sau domn, apoi prinse să-şi toarne, tacticos, vinul în capul lui Andrei Pagiov. Alekso, cu jumătate de gură, îl sfătui să înceteze şi să nu se mai expună şi la necazuri mai mari, dar grăsunul, cu toate că păru speriat, nu mai putu da înapoi.

— Acum mă cunoşti ? întrebă satisfăcut. Lucrez la *Noua democraţie* şi sînt prost plătit!

— Nu vreau să te cunosc ! se încăpăţîna Demagogul

— Ha, ha ! Parc-ai fi un ou de Paşte ! Hi, hi, hi ! Costum de import, ai ? De ce nu spui ? Dar gura ţi-e ca o morişcă ! urlă grăsunul, turnîndu-i tot vinul în cap.

— Beee! Cară-te la oile tale şi nu-mi mai face umbră! zise Andrei abia reuşind să se mai abţină, ştergîndu-şi gîtul cu o batistă albă.

— Fraţilor ! Aţi auzit ce zice domnul ? Că noi sîn- tem oi ! Voi lucraţi împreună cu el şi başca paşteţi iarba! ţipă grăsunul punînd bocalul pe masă şi luîndu-şi o poză de bătăuş. Trebuie să frîng nişte coaste ! dar apoi dădu din nou a lehamite din mînă.

Andrei îşi şterse cu palma ceasul umezit, scrîşni din dinţi şi privi scurt spre uşă. Acolo îl zări pe tinerelul cu lanţ la gît despre care-i povestise lui Tanas ; ca şi cînd îi crescuse aripi, se ridică de pe

scaun şi, fulgerător, puse mîna pe bocal. Grăsunul era cu totul furat de isprava sa şi de laudele celor din grup care-1 îndemnaseră să-i smulgă lui Andrei bijuteriile, aşa că nici nu văzu cînd fu lovit, fulgerător, cu boxul între vintre ; în timp ce se zvîrcoli de durere, ţinîndu-se cu mîinile de boaşe, cocoşîndu-se şi văicărindu-se, Andrei îi sparse bocalul în cap. îl mai trăsni încă o dată, în bărbie, apoi îşi luă scaunul în braţe şi porni spre Virgil Pişeski. Alekso Ivanov îl rugă să nu-şi murdărească mîinile, iar Tanas Saveski, rămas cu gura căscată, căuta speriat vreun mod de a se face nevăzut. Virgil îşi ridică mîinile şi, neputincios, rămase înlemnit. Simţi că e luat de urechi de tinerelul care apăruse mai adineauri. Scaunul se frînse sub el şi Virgil căzu jos, în timp ce tinerelul se pregătea să-i taie o ureche.

— Pe grăsun nu-1 cunosc, vericule, dar pe tine te-am prins în aşternutul meu ! tremura Andrei în timp ce lovea.

— Ce faci, nebunule ? O să-l omori ! Vrei să te odihneşti pe de-a moaca la închisoare ? strigă la el Alekso Iva- nov cît putu de tare.

— Lasă-1 să călătorească în lumea minunilor şi a fan- taziei ! răspunse Andrei făcînd spume, continuînd să-l lovească pe Virgil. Lasă-1 să vadă el şi lumea aia de mîine! îi arăt eu pe cine a jignit el în noaptea asta : domn sau oaie, ai ? Hîc ! Acum o să-i ard una mai zdravănă ca să-l trimit în pustiuri şi savane, iar de-acolo n-are decît s-o ia pe mări cu corăbiile piraţilor, hîc, şi să se plimbe prin dis- părutele cetăţi ale pămîntului ! Oaie s-a născut, că d-aia a trăit în Australia ! Ce dacă am împărţit patul cu el ? Hîc ! O să-l trimit la tîrlă ! Beee ! Visează, Virgile, zorile îţi strălucesc în faţă : visează un viitor mai bun ! îţi zo- besc creierii cu lemnul ăsta, o să uiţi de tipografia în care lucrezi, acum te trimet pe lumea ailaltă, unde ai mai fost după cîştig ! sfîrşi Andrei şi prinse a-şi şterge năduşeala de pe frunte.

— De ce nu eşti mai milos ! Un pic mai lipsea şi-l omorai ! ţipă la el, îngrijorat, Tanas, sorbindu- şi vinul din pahar.

— De ce nu i-ai sărit în ajutor ? îi răspunse Andrei.

— Nu te-am ştiut aşa ! răsuflă Alekso.

— N-ai pic de milă în tine! repetă Tanas.

— Ha, milă ? Nu era mai bine dacă-1 omoram ? Ce crezi că lui i-ar fi fost milă de mine ? Puneţi mîna pe cuţit, fraţilor ! Ori ei ori noi ! urla ca o fiară Andrei, şter- gîndu-şi cămaşa udă şi. pătată.

— Căraţi-vă de-aici, făceţi-vă nevăzuţi! ţipă Tanas uitîndu-se scîrbit la tinerelul cu lanţ la gît care-1 ajutase pe Andrei. Să vă fie ruşine ! N-aveţi deloc nici un respect faţă de cinul meu ! şuşoti ridicîndu-se.

— Să mai împartă el iar aşternutul cu mine ! urla gifîind Andrei.

— Fugi cît mai e încă buimăceala asta ! îl sfătui Alekso Ivanov pe Tanas Saveski ! Eu o să-l ajut pe culegător.

Andrei şi tinerelul lui se făcură iute nevăzuţi; chelneriţa strînse cioburile cu mătura pe un mic făraş şi se retrase în spatele tejghelei. Piţigăiatul de Virgil îşi veni încet-încet yi fire, strîmbîndu-se de durere, masîndu-şi grumazul. Pe Alekso îl

apucase mila şi după ce se înţelese cu Tanas să se vadă înainte de prînz, se duse să-l ajute pe Virgil. Dar Virgil se ridică pe fugă, îşi privi directorul cu ură, apoi se-ndreptă spre masa lui, dar prietenii săi dispăruseră fără urmă şi grai, tîrîndu-1 de subsuori pe grăsun ; mai mult ca sigur n-aveau chef să dea ochii cu miliţia. Virgil îşi luă ţigările şi bricheta de pe masă şi-i ceru chelneriţei nota de plată pentru ţapul de bere. Ea răspunse că insul cu barbă plătise totul, chiar şi bocalul spart, şi continuă să spele vasele în chiuvetă. Culegătorul

*• se îndreptă spre uşile batante, dar îşi pierdu iute cunoştinţa şi căzu la podea. Alekso îl ajută să se ridice şi astfel îl sprijini cum putu, luînd-o pe stradă în jos, către staţia de autobuz, fără a-şi mai arunca nici o privire spre restaurant, întrebîndu-se neliniştit cît poate fi ceasul.

— Ah, ce mi-o fi trebuit toată chestia asta ? se văita Virgil în timp ce Alekso îl ajută să urce în autobuzul roşu. Spune-mi cu cine te însoţeşti ca să-ţi spun cine eşti, zicea maică-mea, Dumnezeu s-o ierte !

— Eşti într-adevăr rudă cu el ? întrebă Alekso Ivanov.

— Veri primari, de la doi fraţi ! Dar el s-a cocoţat sus ! răspunse piţigăiat Virgil. Şi numele de familie şi l-a schimbat ! Aş vrea să-l văd cînd o să cadă ! adăugă oftînd.

Lîngă ei, muncitori care mergeau la lucru pe la fabricile din zona industrială vorbeau în gura mare şi pătimaş. Alekso cunoştea linia aceasta de autobuz din anii studenţiei, cînd o conducea pe Iana acasă. Il auzi pe un tinerel dintr-un grup spunîndu-le celorlalţi că, în curînd, va termina ingineria şi, astfel îşi va mai uşura părinţii, izbăvin- du-i de greutăţi. N-avea de gînd să emigreze în căutare de lucru, ci să găsească în oraş un loc bine plătit şi, cît era tînăr, să strîngă o sumă mare de bani. Poate că mai tîrziu, la anii maturităţii, va pleca în vreo ţară occidentala ca să strîngă ceva devize, dar cine mai ştie ce va mai fi, se destăinuia tînărul.

Dar discuţia luă iute sfîrşit, fiindcă şoferul anunţă că ajunseseră în zona industrială, iar autobuzul se goli. Alekso îl ajută pe Virgil să coboara ; Virgil tremura tot, dar încetul cu încetul, îşi mai reveni. «Ce nevoie aveam de bătaia asta !►> ofta pe drum, văicărindu-se cu glasul său piţigăiat : «Ai păţit-o de la ruda cea mai apropiată !» glumi Alekso şi-l bătu pe umerii care-1 dureau. «Nu mai mă face nebun acuma !>► se supără Virgil. «Pe-aproape ţi-e casa?» întrebă Alekso. «De atîta timp am grijă de fiică-ta, de Solza, iar tu habar n-ai încă unde mi-e casa ! A doua stradă la dreapta ! Nu cumva eşti supărat de activitatea mea la tipografie ?» se interesă Virgil Piseski. «Cînd eşti cinstit eu te stimez !» minţi Alekso Ivanov. «Nu crezi că am dat faliment ?» întrebă în cele din urmă Virgil, dar nu mai primi răspuns.

Puţin mai tîrziu se şi aflau într-o odaie în dezordine, urît mobilată, plină de muşte care bîzîiau. Beau rachiu de strugure şi mîncau murături dintr-un ceaun. Virgil se lăuda că ardeii şi castraveţii sînt culeşi din grădina lui. Una peste alta, se purtă ca un adevărat gospodar. Alekso se

mira cît de puţine lucruri ştia despre cel mai bun lucrător al său. Virgil povestea cu tristeţe despre problemele pe care trebuie să le rezolve în fiecare zi, despre lipsa presantă de bani, despre necazurile pe care i le aduce salariul prea mic, singura lui distracţie fiind activitatea în cadrul asociaţiei folclorice Hora : cînd îi e mai greu se-apucă şi cîntă sau joacă. «Dacă n-ar fi asta, aş crăpa ca un cîine.» Apoi schimbă discuţia. «Aici casele sînt în buza fabricilor !»■ în timp ce făcea cafeaua, îi arătă cu mîndrie fotografiile îngălbenite agăţate pe perete : fiul şi fiica ţinîndu-se de mînă şi surîzînd ruşinoşi, apoi un grup de liceeni, matu- ranţi, în curtea şcolii, o distracţie familială, femei şi bărbaţi cu paharele ridicate sus de tot, amintiri din viaţă. în cele din urmă Alekso privi cîteva fotografii color cu fete îmbrăcate în costume populare ; surise cînd îşi recunoscu propria-i fiică. «Mare talent, dar ciudat, caracter !» strigă Virgil, gîndindu-se la Solza Ivanova.

Capul îi plesnea de durere, dar se străduia să glumească pe seama lui însuşi. Deja se căia că stîrnise toată cearta aceea de la *Vechea Europă* şi socotea că, în cele din urmă, avusese totuşi noroc. Vărul Andrei intr-adevăr îi spărseşe el ţeasta, dar puţin mai lipsise ca ţinerelul ăla să-i taie o ureche. «Păi cum ar fi fost să mă mai prind în horă, fără o ureche ? Ha, ha, ha ! Aş fi renunţat la toate !» rîdea Virgil cu toată tristeţea din el. «Am ajuns tîrziu şi n-am văzut tot ce s-a petrecut !» ridică Alekso din umeri. «Totul a-nceput ca între prieteni !►> începu să se spovedească Virgil. Cam pe la sfîrşitul turei schimbului doi, la *Doi mai* au apărut Tanas Saveski şi Andrei Pagiov. Preşedintele Comitetului industriei poligrafice declarase că va trece pe la unitate fără să anunţe, ca să scape de orice protocol. Discuţia se înfiripase spontan, tipografii se plîngeau, el îi îmbărbăta, îi sfătui să caute să suporte atît noile greutăţi cît şi căderea standardului de viaţă. «în curînd şi pe dumneavoastră o să vă încălzească soarele !*• promisese solemn Tanas Saveski. Vorbă după vorbă, tipografii se îmbunară şi l-au crezut. Au hotărît să se veselească ; preşedintele a vrut să-i cinstească, invitîndu-i la un pahar de băutură, îl căutaseră pe Alekso la telefon ; pe drum îl întîlniseră pe grăsanul de la *Noua Democraţie* şi, în cele din urmă, se înfiinţaseră la *Vechea Europă.* Dar cearta se stîrnise destul de iute, fiindcă Andrei n'u-1 putea suferi pe Virgil din pricina unor socoteli nelămurite. Andrei îl jignise ; chipurile, Virgil era un parazit care-şi ştie numai drepturile, dar nu şi datoriile. «De aceea tipografia se va duce de rîpă !» îl provocase Andrei Pagiov. Totuşi, diferenţele de cîştig erau cauzele principale ale discordiei. Grăsunul se plîngea că, luna aceasta, greva îl va duce în sapă de lemn, că venitul i-1 mîncaseră creditele neplătite la vreme. «Unde-i solidaritatea între voi ?«■ întrebase Tanas Saveski şi plătise un nou rînd de băutură. Asta e, tipografi-lor le fulgerară ochii.

— Dar sistematic luăm împrumuturi ! continuase Virgil să lămurească lucrurile. Pînă acum solidaritatea a funcţionat !

— îţi sîngerează capul ! Va trebui să-ţi iei concediu medical ! îl sfătui Alekso cu ochii la sîngele care i se scurgea pe grumaz.

— Să mă duc la doctor ? se miră culegătorul.

Durerile mele nu le poate lecui nici un doctor.

— Odihneşte-te vreo cîteva zile ! îi propuse Alekso Ivanov.

— Nu cumva tu vrei să mă cumperi ? întrebă Virgil.

Sîngele i se prelingea pe grumaz, pe sub maieu ; se vedea clar că nu era în stare să meargă la lucru, dar nu căzu de acord nici cu menajamentele. Va dormi pînă la amiază, dar mai înainte va pune un leac pe răni. La amiază va fi prezent la lucru ; obosit şi mahmur, va lucra vreo cîteva ore, apoi se va duce pe la ansamblul *Hora*. Se plînse directorului că are nevoie de bani ca de pîine şi, fiindcă nu vroia nimic de pomană, nu-i putea cîştiga decît lucrînd. Alekso Ivanov îl asculta cu luare aminte şi, în clipa aceea, se ruşină la gîndul că-şi cunoştea atît de puţin muncitorii de la Doi *mai*. Culegătorul aştepta ca, prin muncă, să cîştige mai mult, dar firma îi dădea peste nas. Nevastă-sa zăcea de doi ani într-un spital de psihiatrie, abia se mai lupta să trăiască. Virgil se chinuia.

— Acum s-a făcut mai bine !

— O vizitezi des ?

— Pe cit e posibil ! răspunse Virgil.

De cum se va pune pe picioare, spera s-o aducă din nou acasă şi să-i găsească o slujbă la vreo fabrică de textile. «Dar cu bolile psihice nu-i niciodată uşor !»■ oftă culegătorul şi se duse să se spele de sînge. Deodată întoarse capul şi-l întrebă pe Alekso dacă e adevărat că şi el o dusese cîndva foarte greu. Alekso încuviinţă dînd din cap şi vroi să-i împărtăşească şi lui Virgil cîte ceva, dar culegătorul dispăruse în baie. Unde i-or fi acum copiii, se întrebă Alekso, aşteptîndu-1 să se întoarcă. Vroia să-l sfătuiască pe Virgil ca, totuşi, cînd soţia lui se va înzdrăveni, să n-o trimeată la lucru la fabrica de textile, ci s-o ţină acasă. Dar, mă rog, doctorii neîndoios îi vor recomanda bolnavei să ducă o viaţă liniştită. Cine să ştie cum e mai bine ? 1 se făcu scîrbă din pricina mirosului greu din odaia murdară şi dori să iasă cît mai iute în grădină, printre ardeii care începuseră să se-nroşească. Virgil apăru din baie, unde se ştersese pesemne cu vreun ştergar murdar ; se privi în oglinda spartă de pe perete şi, gemînd, îşi pipăi cucuiele. Dar bine l-a mai aranjat ăla, surîse în sine Alekso.

— Deci tu aici trăieşti ? întrebă cumva fără nici un rost Alekso.

— Nu ţi-a spus Viktor ? îi răspunse Virgil.

— A fost fiul meu aici ?

— Mi-a adus nişte manuale pentru fiică-mea, se lăudă Virgil.

— O duci destul de greu !

— Creditele m-au mîncat ! Cu un singur salariu, şi ăla mic, cum s-o duci bine ? zise culegătorul turnînd rachiu în pahare.

— încearcă să faci altceva ! Deschide o prăvălie de papetărie ! îi propuse Alekso Ivanov.

— Nu ştiu nici eu ce să mai fac ! Casa asta veche trebuie şi ea reparată ! Mîncarea e scumpă şi-o să fie şi mai şi ! îşi sorbi el rachiul din pahar făcînd o mutră acră. A dracului viaţă. Trebuie să mănînci şi să te-mbraci totuşi omeneşte.

Culegătorul înălţă din umeri, de parcă suferinţele i se amestecaseră cumva cu un soi de

speranţă. îşi turnă din nou un păhărel. ■« Bere la restaurant şi tescovină acasă ; da' ştiu că merge una cu alta !>► glumi Virgil strîm- bîndu-se, şi-şi duse mîna la gîtlej fiindcă rachiul îl arsese. Turnă din pahar în palmă şi -şi trecu degetele peste rănile din păr şi de pe gît. « O să-mi treacă, ce mai încolo, ca la cîini !» adăugă şi se puse pe rîs.

— Ia zi-i, chiar te-ai cocoţat în pat străin ? schimbă Alekso, în glumă, conversaţia.

— M-am. Nu ascund, dar dorinţa n-a fost a mea ! se apără Virgil surîzînd mulţumit. Dacă te interesează adevărul gol-golut, să ştii că le-am fost ca un rob Pagiovţilor ăia ! Meşter bun la toate în casă ! Vărul-meu e un zgîrcit şi jumătate, dar nevastă-sa era darnică ! Şi, în afară de asta, ea ştia că nevastă-mea va sta mai mult timp în spital ! Suflet bun ! Mă tachina, mă măsura, îşi cerea dreptu ! Eu nu eram rudă cu ea, ci cu bărbatu-său ! Iar ea pe Andrei nici nu voia să-l vadă în ochi ; nici n-o merita. Foarte frumoasă şi simţitoare muieruşcă ! Să-ţi spun, da' să rămînă între noi ! Asta s-a-ntîmplat în primăvară ! Nu se despărţiseră încă, hi, hi, hi ! Cum de n-ai cunoscut-o pe doamna Ivona ? mai zise Virgil roşind.

Apoi ieşiră-n grădină. Soarele urcase deja de-o suliţă. Lui Alekso acum îi părea rău că nu oprise bătaia aceea de la *Vechea Europă.* îi plăcea felul de a fi al culegătorului şi se mira cum de nu băgase pînă acum de seamă că Virgil e un om cinstit şi dintr-o bucată. La despărţire, chiar îi împărtăşise speranţa că vor veni ani mai buni şi pentru familia lui. Va strînge din dinţi pînă cînd băiatul şi fata lui vor fi pe picioarele lor, se destăinui Virgil, apoi va vinde casa asta veche ca să cumpere una mai mare şi mai frumoasă, în vreun cartier mai curat al oraşului. Iar pe băiat îl va sfătui să nu se însoare de tînăr, fiindcă o căsătorie e mare povară. «Cu destrăbălarea asta de pe străzi, ei, să se însoare ceva mai tîrziu !» repetă culegătorul. «Poate că ne-om îmbogăţi şi noi, că doar n-am dat cu pietre în Dumnezeu !»- rîse el cu de-a sila.

— Ne vedem la tipografie ! îi strigă Alekso Ivanov.

— De ce nu vii la o repetiţie la ansamblu ? Fiică-ta o să fie acolo ! îi propuse Virgil Piseski.

—' Ştiu ! i-o tăie Alekso. O să vin împreună cu Solza.

— Ai grijă de fetiţa asta ca de ochii din cap ! începu să filozofeze Virgil conducîndu-1 la autobuz.

— Dar cînd l-ai cunoscut pe fiul meu ? se interesa Alekso, ocolind orice discuţie despre preferata lui.

— Cînd, cînd ? Păi nu la noi se tipăreşte ziarul tineretului ? Ai un băiat tare deştept, iar tu habar n-ai de nimic ! Viktor trece adesea şi pe la ansamblul nostru, mai ales în lunile de iarnă, cînd ziua e mai scurtă ; o ia pe Solza de la repetiţii ! E nevoie să aibă grijă cineva de fetiţa asta ! mai zise Virgil Piseski.

Autobuzul sosi plin cu ţigani care grăbeau să facă ordine şi curăţenie prin casele din Podgorie. Discutau despre sport şi muzică. Şi, în timp ce se depărta de zona industrială, Alekso rămase cu ochii la casa şubredă a socrilor săi; acolo trăiau părinţii Ianei Ivanova. Ideea de s le face o vizită o respinse de cum îi veni-se. Astfel, în autobuz îşi aduse aminte de anii de sărăcie ai studenţiei De asemenea se

înveseli gîndindu-se la piţigăiatul de Virgil care, acum, mai mult ca sigur, se culcase. Mahmureala pe care o simţea după noaptea pierdută o luă drept o lecţie la şcoala vieţii. De n-ar fi fost bătaia de laVec*hea* Europă, n-ar fi ştiut nici unde, nici cum trăieşte cel mai bun culegător al tipografiei *Doi mai.* De aceea îşi promise să fie mai omenos cu toţi cei din subordine, să se lupte pentru a le asigura un viitor mai luminos. Dar, gîndi Alekso, lucrul acesta va fi cel mai greu : chiar astăzi îl aştepta un examen urît; să capete o amînare a returnării vechilor credite şi să împrumute ceva parale pentru plata salariilor. Spera ca Tanas Saveski să-şi pună la bătaie autoritatea sa şi să-l ajute în chestiunea aceasta. Dar banca va fi ea dispusă să investească noi capitaluri într-o firmă falimentară, se întrebă el, coborind din autobuzul roşu.

în apropiere de *Vechea Europă* se strecură într-o cabină telefonică şi făcu numărul din Santara. Auzi glasul Solzei şi, imediat, se lăudă că fusese în casa coregrafului ei. Hotărîră să meargă împreună la *Hora,* dar nu mai înainte de a cina. Alekso vroise să-i spună că e mîndru de ea, dar nu reuşi. Solza începuse să-i povestească despre boala maică-si ; acum se afla la controlul obişnuit la policlinica din Santara. Alekso se interesă şi de celelalte fiice. Solza îi făcu o bucurie spunîndu-i că Vida se întor

sese acasă încă de ieri dimineaţă, iar apoi trebăluise fără pic de răgaz prin casă, ştersese toate geamurile de la catul de jos, şi după aceea învăţase pentru examene pînă la miezul nopţii. Acum Aniţa avea grijă de lapte, să nu dea în foc, iar Viktor se dusese să înoate în lac.

— Ta ti, de ce ne laşi singuri ?

Glasul Solzei era rugător şi plîngăreţ.

— Am de rezolvat grele probleme, fetiţa mea ! Vremuri tare grele au venit ! minţi Alekso şi, pe urmă, o întrebă ce şi-ar fi dorit să-i cumpere de ziua de naştere ce se-apropia.

— Te vreau doar pe tine, tati ! Şi pe mama !

Solza era gata să izbucnească în plîns.

— Diseară punem totul la cale ; de acord ? Tu eşti fetiţa tatii cea viteză şi mă mîndresc cu tine ! prinse să se înduioşeze Alekso Ivanov. Am o zi tare grea ; nu ştiu dacâ-mi va mai rămîne timp şi pentru masă ! Dar diseară o să ne ospătăm ca la masă împărătească, bine ?

— Ştii ceva, tati ? Te iubesc mult, mult de tot, dar deja nu te mai pot suporta aşa ! prinse Solza curaj la aparat.

— Ce tot spui, fetiţo ? se supără Alekso.

— Mama s-a-ntors, vrei să-i auzi glasul ? întrebă Solza în gura mare.

— N-am timp ! Salut-o din partea mea ! mai zise Alekso şi trînti receptorul, înjurînd-o apoi pe Iana Iva- nova, de parcă ea era vinovată de obrăznicia Solzei.

Nu-i mai ardea de glumă ; trebuia să se grăbească, fiindcă era aşteptat.

Oraşul se-ntinde în strimta căldare şi pe malurile po- vîrnite ; aci urci pe ulicioare, aci cobori ca-ntr-o prăpastie. Clădirile din centru sînt înalte, trotuarele destul de murdare, cu toate că un vînt puternic le bate dinspre fluviu. Astfel, în timp ce Alekso Ivanov grăbea către bancă, bucurîndu-se la gîndul noii întîlniri cu Tanas Saveski, căută un telefon public de unde să telefoneze în Santara, s-o întrebe pe Solza ce voise de fapt să zică atunci cînd îi spusese că-1 iubeşte foarte tare, dar că nu-1 mai poate suporta. După discuţia cu Virgil, în casa acestuia, începuse a se teme că lumea ştia despre el că duce o viaţă dublă şi se poartă ca un făţarnic. Cuvintele

Solzei îl arseseră ca niște răni deschise. Cînd crescuse oare preferata lui ? Auzi, să-l iubească, dar să nu-1 mai suporte ? !

Diseară ea va veni încoace şi va dormi în Podgorie. După ce va termina repetiţia la ansamblul folcloric, îşi zise din nou, o va duce să cineze la restaurantul *Pir;* la o discuţie prietenească, el va cîntări de ce se purtase ea atît de tăios. îl iubea, dar deja nu-1 mai putea suporta ! Avea dreptate Virgil, conchise Alekso mergînd, are un caracter ciudat. N-o să mai telefoneze acum în Santara dar, diseară, o să caşte bine ochii. Gîndul la întîlnire îl înduioşă ; grăbea spre Tanas Saveşki şi era preocupat de copii ! începuse să se amăgească singur că ei sînt educaţi aşa cum trebuie ; nu-i venea să creadă că ar. fi apucat pe drumuri greşite. Pînă şi Vida nu-i neapărat să aibă vreo legătură cu stricata de Vanesa ; iată, se-ntorsese acasă, muncise, învăţase, fiindcă sesiunea de toamnă se apropia. Cît despre Viktor, o să ajungă să-i înţeleagă el

opera, îşi zicea Alekso, o să-i treacă repede tinereţea aceea revoluţionară. Păi el e un adevărat erou dacă găsise timp să-i aducă fetei lui Virgil manualele. Şi Aniţa va fi ca el, sufletistă, muncitoare şi isteaţă. Toţi copiii îmi sînt grozavi, îşi zise, şi surîsul îi înflori în colţul bubelor ; îi iubea şi se mîndrea. Dar de ce, adine, în subconştient, o ura pe mama lor, pe Iana Ivanova ? Parcă nici nu i-ar fi născut ea, parcă nici nu i-ar gospodări două pase. Iar se trezi prins în cursă. Păi el îl ura şi pe Tanas Saveski, la care mergea ca să-l roage. Se bucura de-ntîl- nire, dar şi pe el îl ura. Nu-era sigur de cine-i era mai scîrbă : de Tanas sau de Iana. Dacă ar fi putut, i-ar fi ucis pe amîndoi. Nu cumva asta-i din pricina celor spuse de Solza, că poţi iubi fără a suporta pe cineva ? Grăbi pasul, speriat de propriile sale gînduri, lovindu-se de trecători.

Tanas îl aştepta într-un restaurant grecesc numit *Graizos.* înăuntru era linişte ; din bucătărie răzbăteau sunete de buzuki; un ins, lîngă uşa de la intrare, mînca un gulaş ; în spatele tejghelei, două bucătărese frămîntau aluat de plăcinte. Manechinul se ridică în semn de salut, se lumină la faţă, ca-ntr-un surîs, apoi îşi şterse buzele cu un şerveţel. Şi, în timp ce-şi netezea barba-i neagră, bine îngrijită, presărată însă cu destule fire albe, spuse că pauza de prînz şi-o luase

mai tîrziu, iar de azi-noapte toate mergeau pe dos : «Stomacul îmi cerea ceva de mîn- care» spuse, sperînd că va scăpa de starea de vomă. Comandase un copan de curcan, o prăjitură şi bere. După drama de azi-noapte, de la *Vechea Europă,* spera ca prîn- zul acesta să-l mai pună pe picioare. Mîncare orientală cu tot soiul de condimente, gustoasă şi servită în farfurii curate, se lăudă Manechinul, plătind consumaţia. Stăpî- nului restaurantului îi spuse că, pe viitor, va considera *Graizos* drept localul său preferat, alături de *Armonia.* Stăpînul, un grăsan, se înclină servil ; obrajii îi roşiseră de mulţumire că-şi atrăsese în localul său un oaspete atît de preţuit. îi conduse mulţumind pentru bacşiş apoi, dispreţuitor, se apropie de masa de lîngă fereastră unde nişte inşi obosiţi sorbeau o cafea albă şi, mai mult ca sigur, se gîndeau la ziua grea din cale-afară.

— Nu pot să uit ceea ce mi-a făcut Andrei la *Vechea Europă!* se plînse Tanas, curăţindu-şi dinţii cu o scobitoare şi uitîndu-se la o vitrină cu blănuri.

— Prea e răsfăţat Demagogul ! într-o zi o să ne ardă de-o să ne usture ! Cum o să mai dea ochii la lucru cu Virgil ? se întrebă Alekso Ivanov.

— Ce fel de om e culegătorul ? se interesă Tanas.

— Suflet blînd, bun ca pîinea caldă ! Şi eu l-am apreciat greşit ! De dimineaţă am fost la el acasă şi-am văzut cît o duce de greu ! explică Alekso.

— Merită să-i dai o şansă ?

— Poate că mai tîrziu ! Cred că ne-am împrietenit f Inchipuie-ţi, fiul meu i-a dăruit manualele chiar fetei lui Virgil, se lăudă Alekso.

— Ha, ha, ha ! Viktor o să-ţi poarte samarul ca măgarii ! rîse Manechinul.

— Dacă te-ai pus să mă jigneşti... zise Alekso, dar nu-şi termină gîndul. Mie îmi ard călcîiele, iar tu ţi-ai găsit să-ţi baţi joc !

— Dar şi mie îmi arde velinţa, Furnicarule ! Ha, ha, ha ! Trebuie să rîdem şi atunci cînd ne vine greu ! Urv infarct şi gata ! Ha, ha, ha ! Vrei să mergem în portul pescăresc ? Ai uitat cît de des mergeam noi acolo ? Vrei ? Nu e nevoie să mai trecem pe la bancă ; totul e aranjat h Ha, ha, ha ! Rîzi, ca să nu mori prost ! îl bătu pe umăr Tanas.

— Nu-mi pot ieşi deloc din minte portarii ăia ! De ce au minţit că eşti închis ? şopti Alekso simţind o

gheară în piept.

— Ha, ha, ha ! Ţi-au spus adevărul ! hohoti Tanas Saveski. Greşeală după greşeală ! Sigur, te interesează epilogul. Mi-au cerut scuze, am băut cîte o votcă, m-au rugat să-i iert şi, în cele din urmă, ne-am despărţit "prieteni.

6

— Nu pricep nimic ! se supără Alekso.

— O să treacă un timp şi totul o să-ţi fie clar ! Ha, ha, ha ! Mergem sau nu în portul pescăresc ? îl prinse *Ianas pe Alekso de braţ.

— Dacă n-ai altceva mai important... încuviinţă ^Alekso.

— Plimbarea n-o consideri tot muncă ? Tu crezi că nu ne mai vin idei dacă ne plimbăm ? Inima, circulaţia sîngelui, totul e în funcţie de ideile mele ! Mă plimb, rid, îmi conserv sănătatea ! Dar tu încă nu ai probleme cu circulaţia sanguină ? întrebă Tanas mai apoi şi începu să se închidă la nasturii hainei de vară, la două rînduri.

în timp ce se plimbau prin faţa vitrinelor se stîrni şi vîntul, silindu-i să se grăbească. Alekso păşea în urma lui Tanas şi se gîndea la firea lui, la însuşirile care-1 osebeau de alţii. Tot aşa era şi în vremea studenţiei ; fetele îl divinizau, băieţii să nu-1 fi văzut în ochi. Se isca- seră glasuri că, chipurile, face abuz de putere, că, în timp ce îşi înmulţeşte averea, nu face mare diferenţă între ce-i al său şi ce nu-i, între banii săi şi ai statului, că n-ar şti nici el singur ce-i al său şi ce-i al obştii, aşa că şi delegaţii aleşi pentru a face parte din Comitet erau surprinşi de ideile sale. Se răspîndiseră tot soiul de poveşti, de la aceea cum că orice ar atinge s-ar preface în aur, pînă la aceea, că, vezi Doamne, profita de scaun ca să-şi realizeze planurile sale reacţionare. Iată la ce gîndea Alekso pe drum, şfichiuit de vîntul fierbinte, fixînd cu privirile chelia Manechinului împreună cu care astă noapte se îmbătase la *Vechea Europă.*

Deodată simţi ceva ca o fulgerătură în creieri; durerea îl făcu să îngheţe, pielea i se încreţi din pricina unei temeri ciudate şi el îngălbeni în plină stradă. Nu cumva Tanas Saveski era membru al lojii masonice ? O fi existînd aşa ceva în oraş sau nu era decît o născocire a lătrăilor ? îşi punea tot soiul de întrebări nefericite, lipsite de şansa de a primi vreun răspuns franc, păşind în urma sa ca un cîine în lesă.

Orice ar fi Manechinul, conchise în cele din urmă Alekso, acum e nevoie de ajutorul lui. în caz contrar, în cel mult două săptămîni va trebui să-şi dea demisia de la tipografie, iar deficitul îi va face zile negre.

— Relaţiile interumane la tipografie sînt tulburate ; greu îţi va fi să-ţi mai conduci oamenii ! zise Tanas oprin- du-se sub un arbore.

— Totul a luat-o la vale ! oftă Alekso.

— Dracul nu-i chiar atît de negru ! începu să-l liniştească Manechinul. Şi eu am fost ieri la strîmtoare, dar azi mă simt bine ! Rîzi, mă, ha, ha, ha ! Tot mai ai amantă ? Nu ţi-e teamă de scandal ! hohoti Manechinul.

— Văd că ştii şi singur ; mă gîndesc să mă-nsor cu în ea ! recunoscu, un pic ruşinat, Alekso.

— N-ai înnebunit cumva ? Dar cu Iana ce-ai să faci ? Aia nu va fi de acord să piardă nimic ; o cunosc eu destul de bine ! îl bătu pe umăr Tanas.

— Ce mă doare pe mine de ea ? Copiilor nu ştiu cum să le explic ! se strîmbă Alekso.

— Vrei să te-ajut ?

— O să mă căznesc şi singur !

Urcară într-un tramvai şi se îndreptară spre portul pescăresc. «Asta e cel mai periculos tramvai din lume ; spaimă şi tremurici pentru fricoşi !» mormăi Tanas pînă se mai obişnui cu zguduielile. Era de fapt un tramvai cu un singur vagon hodorogit, condus de un tînăr musculos ; se căţără pe uliţele în pantă, prinse să alunece îngrozitor în jos, spre Bulevardul Soarelui. Călătorii se simţeau ca peştii într-o conservă ; cînd trecură peste rîpă, ţipară înfricoşaţi ; cuprinşi de teama că ori frînele ar putea să cedeze ori vatmanul s-ar putea pierde cu firea. Tramvaiul acesta era păstrat ca atracţie turistică, primăria aco- perindu-şi astfel pierderile.

în cele din urmă, după ce coborîră înfricoşaţi pe strimtele uliţe, ajunseră-n port. Puţin mai apoi se şi plimbau prin faţa restaurantelor şi prăvăliilor cu profil de vinat pescăresc scos din apele mării; erai îmbiat să cumperi : raci, peşte, ţestoase, ciudaţi cîini de mare. Apa clocotea în cazane : puteai cumpăra ceva şi, aceiaşi negustori, să-ţi şi prepare

la repezeală mîncarea. Strigau lăudînd marfa ca să-şi atragă muşterii, dar vîntul care sufla cînd fierbinte, cînd rece, parcă-ţi lua orice chef de fructele mării.

Vîntul se înteţi pe fluviu, Alekso Ivanov se adăposti sub streaşina unei prăvălii. începuse să se enerveze, dîn- du-şi seama că-şi pierde vremea în zadar. De ce l-o fi tîrît pînă aici Manechinul ăsta cînd lui îi ard tălpile ? îl cuprinse dorinţa să-l scuipe în ochi şi să-şi urmeze propriul său drum. Dar porni iarăşi în urma lui Tanas. Pe celălalt trotuar văzu nişte ţigani care dansau în tactul muzicii unui tranzistor. Lîngă ei se afla o pălărie vînătă în care strîngeau pomenile, dar acum nimeni nu se mai gîndea la aşa ceva. In faţa lui Tanas se ivi un ţăran care, la colţul străzii, cinta la cimpoi aşteptînd şi el să i se arunce vreo monedă pe o hăinuţă ponosită, trîntită pe jos. Ceva mai încolo se arătă şi un clovn, neobişnuit de înalt, care vindea baloane pe care le tot umfla, făcînd. tot felul de giumbuşlucuri ca să înveselească trecătorii ; la fel ca şi ţăranul, aştepta ceva pomană. Trecură şi trei fete în rochii albe, de bumbac, cu semnul crucii pe frunte, care strîngeau ajutoare pentru construirea unei biserici.

— Nu ţi se pare că s-au cam înmulţit cerşetorii ? întrebă Aleteo Ivanov cu ochii la ţăranul care cînta la cimpoi.

— Miliţia doarme ! Ar trebui să-i strîngă cu un combi ! răspunse Tanas Saveski.

— Iute se schimbă oraşul! Prostituţie, cerşetori *

— Sătulul trebuie să-i creadă săracului, dar asta-i prea de tot! se oţărî Tanas. Fii sever, dar fii şi uman ! zicea taică-meu. Poţi să mă-nţelegi ce vreau să zic ? Politica socială nu-i bună ! se mai potoli el.

— Şi străzile sînt foarte murdare ! adăugă Alekso.

— Ţie nu-ţi place oraşul! De-aceea vara ţi-o petreci in Santara ? surise Tanas.

— Deja totul mă scoate din sărite ! oftă Alekso.

— Poţi să fii sincer ? Dacă o fi să mi se întîmple ceva, ai să rămîi de partea mea ? întrebă pe nepusă masă Manechinul.

— N-am încotro ! ridică din umeri Alekso. Noi sintem ca nişte fraţi gemeni.

— Aşa mi-am zis şi eu, ha, ha, ha ! se însufleţi

Tanas Saveski.

—Ascunzi de mine vreo taină ? se grăbi Alekso Ivanov.

—Cine nu se dedublează ! răspunse laconic Tanas şi pufni intr-un rîs gîlgîitor.

Alekso Ivanov se ţinu după el.

—Am nişte planuri în ceea ce te priveşte, zise Tanas confidenţial.

— După evenimentele de ieri ?

—Cît eşti de slab de înger ! îl dojeni Tanas. Ziua de ieri s-a dus fără întoarcere ! Acum să ne gîndim la ziua de mîine ! Dacă vrem să conducem, optimismul trebuie B& ne lucească-n priviri!

— Ce planuri ? întrebă curios Alekso.

— Serviciu contra serviciu ! Poţi să tipăreşti la repezeală o carte ? întrebă Tanas în şoaptă.

— Pentru asta m-ai tîrît pînă aici ? se stropşi Alekso.

— Nu ! răspunse Tanas. Am vrut să te plimb pe coridoarele tinereţii ! prinse el să rîdă. Eşti prea îngîndu- rat; o să mori repede ! Semeni cu un corb cu penele smulse ! Ha, ha, ha ! Sus fruntea ! Doar n-ai adus tu criza în tipografie ! Rîzi şi tu ca un om mîndru ! Eşti aşteptat la bancă !

— Dar luna-i pe sfîrşite, iar salariile nu sînt asigurate ! se plînse Ivanov.

— Dar ai să capeţi bani; eşti aşteptat la bancă ! îl îm- bărbătă din nou Tanas Saveski.

— Ce carte-i aia ?

— Ai să citeşti ! Părerile mele referitoare la stabilizare ! Ce zici, ai să poţi ? se interesă Tanas.

— Depinde de mărime ! Şi de cît de grabnic vrei!

— Zece coli ! Cît se poate mai grabnic ! răspunse Tanas.

— De ce n-o tipăreşti în altă parte ? se încăpăţînă să întrebe Alekso. Calitatea tiparului la noi e foarte slabă !

— Dar tu de ce nu ceri ajutor de la alţii ? se supără Tanas Saveski. Poţi sau nu poţi ? îl prinse el de umăr.

— Să-ncerc ! răspunse Alekso.

— Aşa te vreau ! izbucni Tanas mulţumit. Ascultă, ţi-a plăcut seara aia în casa mea din Mantovo ? Sora-mea, Sintia, va fi fericită să prepare ceva gustos ! propuse el în cele din urmă.

— Nu ştiu ; mi-e tare teamă ! Parcă simt tot timpul pe cineva pe urmele mele ! se plînse Alekso.

— Cunoşti drumul spre casă ? Să-ţi explic : o ţii tot pe lîngă lanuri !...

— Dar ce, n-am fost eu la tine în Mantovo ? îl întrerupse Alekso şi-l prinse de mînecă. Spune-mi sincer, ţie nu ţi-e frică ? îl întrebă abătut.

6

Se opriră în faţa Muzeului recordurilor ; printr-un megafon oamenii erau poftiţi să intre în sala în care erau expuse tot soiul de ciudăţenii ale naturii; dar rareori se hotăra cineva să viziteze sala cu pricina. Tanas îi propuse lui Alekso să se despartă acolo, fiindcă la cabinet îl aşteptau treburi ce nu sufereau amînare. Se vor vedea mîine seară la cină, în casa lui. Şi, în timp ce era bătut pe umăr şi încredinţat că «toate problemele se vor rezolva, numai că noi nu vom mai fi», lui Alekso îi veni să-l scuipe şi să plece. Dar în loc s-o facă, primi invitaţia în Man- tovo, promiţînd să vină cu amanta.

Cină la Tanas Saveski, prietenul cu fire de păduche, dar cu putere de vrăjitor ! Se înveseli iute din pricina invitaţiei şi deja îşi făcea planuri mari. Tipografia sa e un atelier pentru tipărirea necroloagelor, vechi şi nerentabil. Dar în cel mult două zile va tipări cartea preşedintelui Saveski, iar în programul stabilizării economice va cere să fie prevăzută şi înnoirea tipografiei. Ce rezolvare simplă, se iluzionă Alekso. Serviciu pentru serviciu, îşi aminti el vorbele Manechinului. Cît de superficial e, şi totuşi cît de bine îi merge omului ăsta. De vreme ce îl roade propriu-i interes, poate că va asigura şi nişte parale nereturnabile pentru cumpărarea unui nou parc de maşini tipografice care ar deschide pentru *Doi mai* noi perspective. Pune el la cale ceva Manechinul, altfel de ce l-ar fi invitat, dacă n-ar avea veşti bune pentru el ! Cei de teapa lui Saveski nu-şi iau ei obligaţii aşa fără un plan şi fără un ţel foarte precis, se înţelege ; arată ei superficiali, dar ştiu bine ce fac. Nu degeaba se şuşotea prin oraş că Tanas e şeful lojii masonice, cu toate că lucrul acesta nu poate fi dovedit. Lui Alekso Ivanov puţin îi mai păsa acum de toate argumentele ; ar fi intrat în horă pînă şi cu dracul, numai să nu dea faliment. îi sfîşîiau călcîiele ; băncile de mult nu mai dădeau doi bani pe tipografia *Doi mai,* ca de altfel pe

toate firmele împovărate de datorii. Organizarea muncii slabă, productivitatea disperantă. Pe de altă parte, culegătorii şi sindicatele stăruiau în a-i arăta neîncredere, vroiau să-l împingă in noroi ! Astăzi îi apăruse totul clar în faţa ochilor ; ieşiseră la iveală pricinile care-1 sileau să-l urască pe Tanas. «Serviciu contra serviciu», zisese atotputernicul cu bărbuţă. Alekso cu adevărat credea că rezolvările sînt simple, numai ţelul e complicat.

6

Grăbea spre centrul oraşului. în drum cumpără două bucăţi de cîrnaţi dintre cei aşa numiţi «cîine în călduri»- ; în punguţă mai fuseseră puse nişte chifle, o roşie şi sare. în cele din urmă se opri în staţia de tramvai unde, bătut de vînt, aşteptă îndelung vagonul acela hodorogit. De ce n-o fi făcînd cu mîna vreunui taxiu, se întrebă stînd la coadă printre călători. După un timp, din nou îl cuprinse teama că e urmărit de cineva. Se gîndi şi la familia din Santara ; la Solza care, neîndoielnic, se afla în drum spre Podgorie. în cele din urmă sosi şi tramvaiul, iar vatmanul anunţă că vor face un ocol, fiindcă nişte turişti dintr-o ţară nealiniată, Bahreim, îşi exprimaseră dorinţa să ajungă pînă-n zona industrială. Cineva spuse că aşa ceva e un abuz, dar vatmanul nu auzi. Alekso plănui să caute în zona industrială vreun telefon public şi să sune în Santara pentru a întreba-o pe Iana Ivanova de sănătate. Şezînd lîngă beduini uită repede totul. îl interesară numai veşmintele acelea arabe, numite *galabii.*

După o jumătate de oră se zări şi hotelul *Kontinental.* Amiaza s-a dus, se gîndi el, grăbind spre blocul turn. Făcuse vreo ispravă sau nu ? Tresări. Parcă era însetat şi dus peste o apă. Auzi vîntul lovindu-se de blocurile vecine, topindu-se, apoi şuierînd înspre rîu. Se simţi de parcă era zdrobit. O fetişcană cu tuleie îl îmbia să se distreze în maşina ei parcată în apropiere. Dar Alekso grăbi spre liftul în care urcă împreună cu doi pensionari care se-ntorceau de la piaţă.

Maia trîndăvea în pat, cu părul pus pe moaţe, strîns într-o eşarfă transparentă ; citea o carte în timp ce la televizor se transmitea un film despre religiile terei. Alekso aşează cîrnaţii pe măsuţă, lîngă telefon şi dori s-o sărute, dar ea se trase îndărăt din

braţele lui şi deschise din nou cartea.

— Mi te-ai supărat ? întrebă umil.

— Aştepţi să mă bucur ?

— Iar nu te-ai dus la lucru ?

— Nu mă mai duc acolo ! Toţi mă jignesc ; găseşte-mi ceva în altă parte ! se oţărî Maia şi continuă să citească.

— Şi ce citeşti acolo ?

— Ceva despre pasiuni!

— Pot să mă-ntind lîngă tine ? o rugă în şoaptă.

— De ce mă ţii aşa, agăţată de-un fir de păr ? se ridică Maia în coate. Că tu n-ai de gînd să te desparţi de familie ! Fiică-ta, Solza, mi-a spus totul ! zise, făcîndu-i loc în pat.

— Te-a sunat fiică-mea ? se miră Alekso Ivanov.

— A fost atît de obraznică ! Să-l las pe tăticu în pace, să nu-1 mai zăpăcesc ! Mă stimează, dar nu mă suportă ! Ce obrăznicie ! Oricine poate să ţipe la mine ! De ce mă ţii ca la închisoare ? Nu se trăieşte de două ori în viaţă ! Cine crezi că o să-mi mai dea o altă tinereţe ? Acum plac şi eu bărbaţilor, mai tîrziu aleluia ! De aceea, hotărăşte-te o dată :. cu nevastă-ta ori cu mine ! se burzului Maia.

— Aşteaptă şi-o să te convingi ! zise spăsit Alekso.

— Dar ai îngheţat în toiul verii ! Unde ţi-e forţa, lupule ! se întinse Maia.

— Vînturile astea care suflă dinspre fluviu ! Ştii cum e Manechinul. Te ajută, dar nu se lasă pînă nu te duce de nas. Nu-mi ardea mie de plimbări, dar el e ca păianjenul. îşi ţese plasa şi abia după un an îţi dai seama că eşti prins în ea !

Alekso o luă în braţe pe Maia.

— Crezi că o să-ţi meargă uşor cu mine ? se aplecă Maia apăsîndu-1 cu sînii.

— Să-mi trag un pic sufletul! zise Alekso uluit de întorsătura lucrurilor.

— Te-au căutat de la bancă !

— Cînd ? sări ca ars Alekso Ivanov.

— Au sunat de două ori ! îl privi mirată Maia. Totul e mai important decît mine ! se plînse ea.

— Mă-ntorc repede ! îi promise pieptănîndu-şi părul.

— S-o înveţi pe fiică-ta cum să se poarte ! Şi să

te decizi odată ! Nu vreau să ajung la nebuni ! Mi-e foarte frică, fiindcă nu ştiu ce-o să fie cu mine ! se văicărea Maia cu cartea în braţe.

— O să-ţi placă de Solza, crede-mă ! O să-i explic şi-o să te iubească ! o sărută el şi plecă pe fugă.

6

Clădirea băncii *Măkedo* îi era cunoscută încă din vremea studenţiei. Lîngă ea se afla un chioşc unde se vindeau sandvişuri şi hamburgheri, iar peste drum se aflau mai multe firme pentru import-export. Faţada băncii era placată cu marmură cafenie ; avea ferestre din profile de oţel şi geamuri mate. La parterul ei se afla o librărie bine aranjată din toate punctele de vedere. Directorul creditelor pe termen scurt, Niazi Osmanov, îl primi în cabinetul său roz. O fată blondă se grăbi să le aducă sucuri. «Intervenţii din toate părţile, iar pe dumneavoastră a trebuit să vă căutăm de două ori!» glumi Niazi. Apoi se interesă de situaţia de la *Doi mai;* cum de le ajunsese cuţitul la os aşa încît salariile trebuiau plătite din fondul de împrumuturi în cazuri de urgenţă ? mai vroi el să ştie. Dar Alekso nu-i putu da vreo explicaţie. Chipurile toată lumea pusese la cale ceva împotriva tipografiei sale. Adăugă că la el nu-s nici tu greve, muncitorii nu cer nici tu coajă de pîine mai mult, dar cu toate astea situa- ţia-i neagră. O analiză pe ramură va lămuri problemele : unde s-a greşit, de ce nu le reuşeşte nimic etc. Discuţia nu dură prea mult fiindcă Niazi Osmanov îl întrerupse cu observaţia că politica de îndrumare a unităţii nu-1 interesează, el fiind un creier care judecă lucrurile la rece şi logic şi, drept pildă că nu se lasă înşelat de sentimentalisme, se lăudă că nici măcar nu-i membru al partidului de guvernămînt. Toţi cei ajunşi în funcţii de conducere săvîrşeau, după el, abuzuri. Banca trebuie să lucreze cu profituri, filozofa Niazi, altfel ajunge în sapă de lemn. în vremurile de criză, unde dai fuga după ajutor decît la bancă ? Nu uită să se laude, în treacăt, că el nu poate fi cumpărat cu nimic ; că el spune pe şleau ce gîndeşte, lucrează corect şi nu se teme de cei care sînt la putere. Alekso era în sinea lui sigur că nu există nicăieri bancheri cinstiţi, dar nu avu curajul să-l contrazică.

— Sînteţi cumva rudă cu Tanas Saveski ? întrebă Alekso.

— Nu recunosc nici un soi de rude ! răspunse spilcuitul bancher, rîzînd fără jenă.

— Dar creditul ? Ştiţi, de anul trecut mă tot zbat să ajung la dumneavoastră ! se miră Alekso.

— Acum nu am timp să vă explic ! Contractele sînt clare, acolo e totul scris negru pe alb ! îşi privi Niazi Osmanov ceasul său de buzunar. Semnaţi sau renunţaţi! Situaţia dumneavoastră e grea, de aceea condiţiile de re- turnare a creditelor sînt şi mai grele !

6

— Altă alternativă nu avem ! ridică Alekso din umeri şi, simţindu-se luat prea de sus, făcu o grimasă şi mototoli contractele, vîrîndu-le în buzunarul hainei.

— Dacă veţi trece acest examen, o să trăiţi mult şi bine ! Aş vrea să ne vedem încă o dată ! termină el cu o nuanţă ciudată de mister în glas şi, întinzîndu-i lui Alekso o mînă flască, dispăru imediat.

La ieşire, Alekso întîrzie cîteva clipe în librărie. Cumpără două cărţi despre păsările şi sălbăticiunile din Ma- kedonia, apoi cu paşi iuţi, se îndreptă spre blocul turn. Totul i se tulburase în minte ; nici nu-şi mai putea aduce aminte cum arăta Niazi Osmanov. Cămătarul ăsta, îşi zise pe cale, lucrează pentru toţi şi împotriva tuturor, îl invidia pe acest bancher bizar, nu atît pentru felul său chibzuit, cît pentru puterea pe care-o avea. Răsfoi contractele şi, văzînd care era valoarea cametei obişnuite, plus a celei de penalizare, mai să leşine. Se gîndi să se întoarcă la bancă şi să-l scuipe în faţă, dar coti pînă la primul chioşc şi cumpără o pastă de dinţi. Se jură să nu mai intre niciodată pe uşa băncii *Makedo;* afacerea asta murdară o s-o lase, ca şi pînă acum, în seama Demagogului. Se apropie de un telefon public, cu intenţia să-i sune pe ai săi în Santara. Dar o forţă nevăzută îl trase înapoi. La ce bun să mai sune, cînd între el şi nevastă de mult nu mai încăpea nici o tandreţe ? Era însă obsedat de propunerea bancherului ; uite că vizitase şi un bancher neruşinat. Amiaza trecuse, slujbaşii mergeau la masă ori se-n- torceau la lucru, oraşul vuia de maşini. Vîntul mătura străzile, iar claxoanele răsunau neîncetat. Pe cît se depărta de bancă, pe atît îi creştea şi neliniştea. Îi trecu ceva prin minte şi din

nou îl cuprinse disperarea. Întîl- nirea cu Niazi Osmanov îl încredinţase că picioarele îi sînt ca de sticlă ; toţi îl urau. Era răvăşit, totuşi cineva îi atrase atenţia : un marinar îmbrăcat în nişte haine murdare şi jerpelite grăbea către *Vechea Europă.* Fudulul, gîndi furios Alekso tăindu-i calea.

— Ce te dai, bă, mare ?

— Domnul pofteşte ceva ? se interesă marinarul împărţind cuvintele în silabe.

— De ce eşti îmbrăcat ca marinarii ?

— Pe domnul îl deranjează hainele mele ? se miră fudulul marinar.

— Da' ce, să mă fi înşelat ? N-am studiat împreună dreptul ? căută să scape Alekso.

— Să nu-ţi bateţi joc de mine ! urlă marinarul.

— Nu eşti Perikle ! dădu Alekso, pas cu pas, înapoi.

— Da' tu nu eşti Claudiu nebunu ? ţipă fudulul co- trobăindu-se prin buzunare.

Apoi Alekso urcă la etajul al nouălea şi se aşeză pe pat. Un canal al televiziunii transmitea un film despre un rege care abdicase din cauza unei iubiri. In clipa aceea, cu toate că era răvăşit după întîlnirea cu bancherul şi marinarul, credea fără tăgadă că omul trebuie să i se dedice, toată viaţa, iubirii. Curajul şi frica i se amestecară în suflet. Ii era totuşi teamă pentru viitorul său. îşi jertfise familia, soţia, fetele, fiul, ascunzîndu-se cu amanta în apartament. Cele mai negre presimţiri îi dădeau ocol. Şi nu vedea nici o ieşire. Bancherul acela, Niazim, îi salvase luna aceasta cariera, ca să i-o distrugă în cea următoare. Şi Manechinul îşi bătea joc de el ; îl împingea spre stîlpul infamiei. îi risipise fericirea tocmai în clipa cînd era gata să pună piciorul în grădinile raiului. Situaţia sa fusese şi pînă acum disperată, dar de priceput abia astăzi pricepuse acest lucru.

Dezbrăcîndu-se, aştepta înfierbîntat să se deschidă uşa băii şi să vadă trupul atît de iubit. Doar o singură dată trăieşti, restu-i minciună, îşi zise clătinînd din cap şi alungîndu-şi grijile ca şi cînd nici n-ar fi fost. Se zgîia la uşa băii închipuindu-şi cum va arăta iubita sa. Se va ivi cu sînii ei ţanţoşi şi încă îmbrobonaţi, cu obrajii şi buzele rumenite de

apa fierbinte, cu părul strîns, cu gîtu-i prelung, păşind agale în sandalele-i cu toc. Şi va uita cu totul de cămătarul de la bancă. Astfel de evenimente îl înnebuniseră totdeauna, istovindu-1 pînă la ultima picătură. Era încă sigur că Maia se fericea şi-n braţele altora ; însă o aştepta, tremurînd de dorinţă. Dar de data aceasta ea întîrzia în baie, iar filmul despre regele care abdicase era pe sfîrşite. Ce-o fi făcînd acolo în cadă ? Nu cumva fata asta capricioasă o fi citind ca să-şi omoare timpul şi să nu se mai enerveze de faptul că el întîrzia ? Dar ea promisese să-l aştepte-n cameră şi nu în closet Vru să bată în uşa băii, dar se răzgîndi iute ; îşi trecu nervos degetele prin păr şi-şi aruncă privirile pe fereastră. Departe, la orizont, strălucea hotelul *Mavrovo,* iar zona industrială era acoperită de smog. Acolo undeva se afla casa Ianei Ivanova, rana lui vie. Cu ochii la norii de fum îşi aduse aminte că-i promisese Maiei Arsova o plimbare prin Belomorska Makedonia. O aventură cu o fetişcană cu mult mai tînără ca el, nimic altceva, îşi zise răvăşit şi prinse din nou să citească contractul bancar. Un transport combinat, da, o să-i placă Maiei : cu un automobil închiriat, cu avionul, cu vaporul; vor fugi de monotonia acestei vieţi. O să-şi permită şi el o mulţumire, acolo, apoi
o să vadă ce mai e de făcut.

6

Simţea că-1 părăsesc puterile. Maia se afla încă în baie. Furios, se întinse pe pat şi adormi cu gîndul la Posoki. Visă un zidar care zidise, ani de-a rîndul, o casă mică dar tare frumoasă. Zidarul tuşea înăbuşindu-se în flegmele amestecate cu sînge ; cu greu mai ridicase şi ultimul zid. Alekso vroise să-l ajute şi se urcase pe schelă, dar chiar atunci se porni potopul. Nu se mai putea lucra în ploaie, aşa că, amîndoi, se aciuară sub streşina unei colibe, îşi aprinseră cîte-o ţigară ; zidarul adusese o sticlă cu horincă, şi începuse să-şi povestească necazurile. Dar potopul şi tunetele îi alungară visul. Alekso Ivanov se ridică neliniştit, cu contractele bancare în mînă, se frecă la ochi şi privi în jur.

7

Maia dormea lîngă el; sînii i se ridicau şi-i coborau în ritmul respiraţiei; televizorul fusese

închis, iar în odaie domnea liniştea. Soarele asfinţea lin, ultimele-i raze înroşite se strecurau, prin geam, pînă-n pat. Cearceaful care servea de velinţă de vară era tras lăsînd gol sînul stîng al Maiei. O mîngîie cu gingăşie simţindu-i dogoarea pe care trupul ei o emana ; pentru o clipă Maia dădu semne că s-ar trezi, dar se linişti din nou. Atunci îi trase cearceaful pînă la genunchi, desfătîndu-se cu miresmele pielii ei. Ar fi oare mai bine s-o trezească, se întrebă, să se desfete împreună, sau să nu mai aştepte ? Dar acest lucru nu însemna cumva că-şi siluia amanta, că-i încălca sentimentele ? Dilema nu dură prea mult; prinse s-o sărute pe Maia şi simţi mirosul atrăgător al şamponului de urzici; Maia îşi mişcă picioarele, apoi suspină, un suspin care i se prelinse pe buze, dar continuă să doarmă. Frumuseţea ei îl prinsese în mreje ; aruncă pe măsuţă contractele bancare.

Indecis, se ridică din pat şi o luă alene spre baie. Pe stativul pentru prosoape zări combinezonul alb de satin, apoi chilotul de mătase cu floricele, sutienul cu margini brodate. Bău apă de la robinetul de deasupra căzii. Şi din nou simţi aciditatea aceea neplăcută a stomacului, fapt care-i aduse aminte că nu mai era chiar atît de tînăr. Cumpănind ce să facă îşi pocni degetele, se opri în faţa oglinzii şi se văzu tras la faţă şi îmbătrînit. Mahmur şi însetat, se simţi deodată singur. Apoi îşi aduse aminte că se apropie vremea întîlnirii cu fiică-sa.

Se-ntoarse în cameră, dădu drumul televizorului şi se uită puţin la o emisiune despre noile descoperiri din lumea medicinei. Căută pe alte canale ceva în stare să-l atragă şi să-l liniştească, dar în zadar tot atingea senzorii. În cele din urmă îl închise la loc, se hotărî să se îmbrace şi să bea ceva, la barul de la *Kontinental*. Dar în aceeaşi clipă se şi răzgîndi şi se vîrî din nou sub cearceaf, lîngă amantă. Dulcea şi blinda ei respiraţie îl aprinse şi mai tare. S-o trezească şi să-i spună că o doreşte sau să coboare cu liftul la bar ? Dilema nu-i mai dădea pace ; nu mai ştia ce să facă nici cu degetele sale lungi, de furnicar. Socoti că prima idee nu-şi mai avea nici un rost ; un om civilizat nu-şi putea permite să siluiască o femeie care doarme.

6

îşi frecă fruntea şi privi îndelung buzele roşii, tinere, ale fetei. Se hotărî să i le sărute aşa, din zbor, atîta doar cît să-i simtă respiraţia. Maia se destinse în somn şi oftă adînc, iar cu manile îşi aruncă cearceaful de pe piept. Obosită de lunga aşteptare ea dormea nepăsătoare, fără să simtă atingerea bărbatului. Iar el îşi lăsă rrîinile să-i alunece pe pîntecul ei, o sărută pe urechi, apoi pe gît, iar îi atinse buzele, apoi îi cuprinse sinul stîng. Lin, cu gesturi dibace, trase cu degetele de la picioare cearceaful, iar trupul Maiei se ivi în toată splendoarea lui pînă la pulpe. Se aplecă atent, şi prinse s-o sărute pe pîntec ; deja nu mai putea să dea înapoi.

Se simţi ca un nou născut ; aştepta ca Maia să se trezească. De cîteva ori îşi cutremură şoldurile, ridicîndu-şi pe neaşteptate picioarele, începu să respire mai agitat, deschise gura de parcă ar fi căutat mai mult aer, dar totuşi continuă să doarmă. Pe Alekso îl cuprinse o neaşteptată tristeţe şi în aceeaşi clipă-şi pierdu pofta de a rămîne întins peste trupul ei adormit, îşi strîmbă gura într-o grimasă şi se ridică pe-ndelete. Acoperi cu tandreţe trupul fetei, se spălă pe fugă în baie, îşi trase o cămaşă sport, pantalonii şi pantofii, apoi, hotărît, coborî în barul de la *Kontinental*. Ziua i se păru neaşteptat de lungă: nicicum n-avea de gînd să se însereze.

Coborînd se gîndi ce vor fi făcînd ai lui în Santara. îl cuprinse o amarnică tristeţe ; i se întîmplau lucruri de necrezut. La bar comandă un cocteil ca să se răcorească şi ascultă discuţia dintre patru vameşi care vorbeau despre importanţa războaielor. Chipurile războaiele aveau darul de a reîmprospăta lumea, care astfel devenea mai înfloritoare şi mai frumoasă. îşi sorbi în fugă băutura, plăti barmanului cel chel, mai luă un pahar de coca de la automatul cu băuturi răcoritoare şi se îndreptă din nou spre blocul turn. în faţa liftului dădu cu ochii de şofer care-şi învîrtea şapca în mînă. Alekso îl întrebă dacă nu cumva se întîmplase vreo nenorocire, dar Pero surise, vrînd să spună că nu-i un poştaş care să

aducă veşti proaste. Venise să spună că la tipografie sunase fiul său Viktor care vroise să discute cu taică-său nişte chestiuni personale şi-l rugase pe Alekso ca, neapărat, seara să treacă pe-a- casă, în Santara. Şoferul coborî scările de parcă s-ar fi simţit vinovat cu ceva că-i încurcase planurile directorului său. Alekso apăsă pe butonul de la lift şi abia atunci îşi dădu seama de toată încurcătura. Astă seară va rămîne în Podgorie, ca să cîntărească de ce Solza nu-1 mai putea suporta. Iar i se învîrti totul în cap. Vameşii ăia beţi vorbeau despre costul armatelor, după ce mai întîi căzuseră de acord asupra preţului aurului, iar el, mai adineauri numai, îşi siluise amanta. De ce nu s-a putut înfrîna, se întrebă. Ar fi fost mai omeneşte s-o trezească, oricum, ea nu l-ar fi dezamăgit. Astfel, nemulţumit, bătea coridorul voind să uite cît mai iute ziua aceea cu totul ciudată.

Se auziră sirenele unei salvări, oraşul clocotea, pe străzi era furnicar, uşile magazinelor nu mai ştiau ce-i liniştea.

O găsi pe Maia îmbrăcată, şezînd în faţa televizorului. Se plînse că e obosită şi adăugă că ar vrea să se ducă la maică-sa. Alekso o îmbrăţişă, mîngîind-o drăgăstos şi-o întrebă dacă nu-i cumva supărată pe el. Abia şoptit, Maia răspunse că e supărată pe ea însăşi, că înţelesese că lucrurile nu mai puteau merge aşa. Poate că era mult mai bine să se despartă pentru totdeauna şi trecutul să-l ia amîndoi drept un vis urît. Mîngîind-o pe gît, pe Alekso îl năpădiră cele mai negre presimţiri. Nu cumva s-o fi agăţat de alt bărbat ?

Ii propuse să meargă la un restaurant ţinut de nişte makedoneni musulmani, aici, în apropiere de *Kontinental.* Maia se rujă în cîteva clipe şi se ivi gata de plecare. Pe drum îi privi chipul, alungîndu-şi bănuiala ca Maia ar trăi şi cu alţi bărbaţi. Mari schimbări aveau loc în mintea sa. Cu toate că era obosit şi nedormit, o răcoare asemeni vîntului de pe fluviu îl lovi în piept. Fata asta îl umplea de fericire. Ce puternică şi înţăpăţînată, ce tînără. Şi cît de prezentabilă e Maia Arsova ! Va fi invitat cu ea la toate banchetele şi seratele din oraş. Bogătaşilor şi potentaţilor zilei le place

frumusețea, își zise, și au ochi pentru așa ceva. Dar, tot gîndindu-se că Maia e o frumusețe rară, îl luă cu frig și gelozia îl umplu de teamă. Cine are nevastă frumoasă, ăla are și dureri de cap, își aduse aminte cu cinism. Dar mai întîi să se căsătorească, apoi va mai vedea el dacă o s-o scoată sau nu din casă.

Deodată se puse pe un rîs nebun, își îmbrățișă iubita și abia se mai putu abține să nu arate ca nebunii în strada mare. Iana Ivanova nu-i femeie atrăgătoare, dar are grijă de copii în Santara și-și apără căsnicia ca pe o cetate de nebiruit. Cum îl îndemnase taică-său, Simon, să fie în căsnicie, așa era Iana. Îl vor invidia din pricina amantei, dar asta era la fel ca și cînd i-ar scuipa în fereastră. în curînd va călători împreună cu ea, atît cît să se mai destindă ; vor vedea galerii de artă, muzee și biblioteci, va avea întîlniri cu personalități, va vizita și cele mai vestite morminte faraonice, apoi muzeele zborurilor cosmice, dar de divorțat nu va divorța, își va retrage cererea de divorț și va tăcea din gură ca toți oamenii cu scaun la

•cap. Se jură ca, de acum încolo, să-i mintă pe toți și astfel să se răzbune. Deodată îl puse pe gînduri întrebarea amantei, dacă peștele mare îl înghite pe cel mic. El îi răspunse încurcat că peștele mic oricum ar da-o tot e înghițit. Dar gîndul la Tanas Saveski și la bancherul Niazi Osmanov avu darul să-l neliniștească întru totul. în comparație cu ei se văzu ca un pește mic. Pesemne că Maia Arsova se gîndea la aceleași lucruri.

Deodată se porni o ploaie mărunță, vînturată de o •boare caldă, de sud. Cumpără de la restaurantul makedo- nenilor musulmani sandvișuri cu carne de pui, apoi, la braț cu Maia, se întoarse iute acasă. Ea îl strîngea puternic și el îi simți toată tinerețea clocotindu-i sub bluză. Vroi să se spele de rușinea după-amiezii. Dar, încetul cu încetul, gîndul îi zbură la ansamblul *Hora.* înghiți pe ■drum sandvișurile, dar tot nu se săturase. Maia Arsova se plînse de ameteli. «Am dormit prost ; m-a trezit țipătul unei pisici : parcă-i smulgea cineva pielea»- șopti ea în timp ce se așezară în grădina de la *Kontinental* ca să bea ceva. îi servi o chelneriță tînără și atrăgătoare. Maia se uită la picioarele ei lungi,

încălțate în sandale albe, ca ale surorilor de la spitale. «Fac pariu c-a avut o noapte grea !>» zise Alekso sorbindu-şi apa din pahar. Se întinse cu neruşinare, iar oasele îi pocniră. «Te gîndeşti la cearcănele de sub ochii ei ? Parcă ar fi lăcustă !«■ îşi dădu cu părere Maia, trosnindu-şi degetele. Alekso voi să adauge că trupul chelneriţei lasă impresia unei femei nesătule după dragoste, dar Maia i-o luă înainte : «Chiar că n-ai nici un pic de gust! Astea ca ea n-au nici un dram de sensibilitate !»

— îi vezi pe ăia doi de acolo din colţ ? arătă cu degetul Alekso.

— Aia cu vestele colorate ? se interesă Maia.

Doi bărbaţi blonzi îmbrăcaţi cu veste ţipător colorate, împodobiţi cu lanţuri la gît, şedeau la masă, în spatele unui grup de fete machiate din plin. Pe cel ras în cap, Alekso îl cunoştea deja ; luase parte la bătaia de la *Vechea Europă.*

Chelneriţa aduse bere de rădăcini şi coca, apoi, ruşinată, se-ntoarse în bucătărie. Alekso dădu bătură pe gît şi se uită la ceasul de la mînă. Maia trebuia să se ducă la maică-sa, plănui Alekso, iar el o să i se dedice în astă seară Solzei. Chelneriţa trecu din nou prin grădină ducînd un ambalaj de bere la depozitul de gunoaie. «Parcă ar fi singura care slujeşte aici !» şopti compătimitor, cu ochii la ea. «A început să mă enerveze lăcusta asta !»■ ţîţîi Maia sorbindu-şi coca.

încălzită de ultimele raze de soare care cădeau sorbind picăturile de ploaie rămase pe mesele din grădina de vară, Maia se căznea să se uite la cei doi bărbaţi. Dar deja totul o enerva. De undeva se auzi o muzică în surdină, iar din bucătărie se auzea o maşinărie care bătea frişca. Aruncă o privire spre fetele acelea boite care mîn- cau clătite cu căpşuni. «Chiar că sînt negre ca tăciunele. Natura le-a sluţit, iar ele se umflă în pene. Se cred frumoase !>► şopti Maia plină de invidie. Lui Alekso îi plăcuseră : cochete, golaşe, fuste scurte şi cu şliţ adînc ; sporovăiau şi mestecau gumă, iar rîsetele lor erau molipsitoare. «Dacă nu mă-nşel cumva, fetele aniversează ceva !» zise Alekso. «Cine se uită la ele ? Numai ţie îţi curg ochii după ele !» îi reproşă Maia, pregătindu-se de plecare.

Alekso Ivanov lăsă banii deasupra notei de plată şi se ridică. Maia îşi şterse buzele cu o batistuţă scoasă din poşetă. Cunoştea şi ea pe cineva care lucra la tipografia *Doi mai* şi care venea pe la ei pe acasă în vizită la chiriaşul lor, Rafail Burov. Alekso vroi să-i ştie numele, dar ea se porni pe rîs, refuzînd a-i satisface curiozitatea. «Nu-i şi Rafail d-alde ăştia ?» se interesă Alekso. «Prostii ! Ala e bărbat, nu glumă !» răspunse Maia. în gîndul lui Alekso se trezi ura împotriva «bărbatului nu glumă», «Prea mult îţi lauzi fostul chiriaş !» îi aruncă pe drum. «Mama l-a poftit la cină ! El trăieşte undeva prin provincie, dar serviciul îl mînă mereu în oraşul ăsta ! Mama abia aştepta să-l invite la cină !»- turui Maia cu vizibilă intenţie de a-i trezi gelozia. Dar Alekso Ivanov, cu toate că era neliniştit şi înfuriat pe Rafail Burov, pe care nici nu-1 cunoştea personal, trebui să se grăbească. O conduse pe Maia de mînă pînă afară, o lipi la pieptul său şi-i propuse să ia a doua zi prînzul împreună. «Vreau să-i ţii o lecţie Solzei !» prinse ea curaj în cele din urmă.

— Mîine o să prînzim împreună ! strigă el de cum s depărtă cîţiva paşi. Saşlîk, supă, un pic de vin, ok ?

— La *Armonia* ? întrebă Maia Arsova.

— Nu ! Intr-o circiumă siriană care se numeşi *Efoloku Lokoku !* răspunse Alekso, şi adăugă că strămoşii circiumarului veniseră dinspre rîul Bolenţa, pe vrema osmanlîilor.

— Dar rîul acela nu se află în Siria ! Pînă cînd ai ie gînd să mă tot minţi ? Cît o să mă mai iei drept o gîscu- liţă ? Pentru asta ai să-mi plăteşti !

Maia rămase cu supărarea ei pe stradă.

Soarele începuse să se ascundă după vineţii munţi cînd Alekso şi Solza grăbeau să cumpere un inel. Lui i se părea că ţine de braţ o desăvîrşită, eterică şi tînără femeie căreia trebuia să-i cumpere o amintire pentru aniversare celor şaptesprezece ani. Dar fiică-sa ştia că băieţii n-o socoteau frumoasă şi de aceea o ocoleau. Acum trecătorii nu băgau de seamă că, din pricina dioptriilor destul de mari, purta lentile de contact. Trăsese singură următoarele concluzii : după soră-sa, Vida, bărbaţii alergau cu limba scoasă, pe cînd pe ea nici n-o

băgau în seamă. Dar reuşise, în cele din urmă, să-şi învingă complexele, învăţa mult şi, cel puţin la gimnaziu, era prima.

Străzile fremătau pline de lume veselă ieşită la plimbare, oameni care nu se gîndeau la greve, cu toate că greutăţile economice se simţeau din plin dacă priveai preţurile mărfurilor. Zumzetul era adesea sfîşiat de urletul sirenelor. Văzduhul se umpluse de zăpuşeală, iar soarele se pierduse printre clădirile înalte ; mirosea a asfalt topit. Doi tineri bărboşi ţineau o pînză în patru colţuri : alături, al treilea ţinea o cuvîntare. Strîngeau ajutoare pentru construirea unei şcoli makedonene în Noua Zeelandă. Grămada de bani adunată pe pînză era destul de mare, trecătorii arătîndu-se darnici. Ceva mai încolo un grup de fete făceau reclamă hotelului *Mavrovo,* minunea minunilor : cocteiluri, atmosferă intimă, fără smoking, fără consumaţie, de luni pînă duminecă, totdeauna minunat, iar la miezul nopţii soare tropical. De cînd s-o fi pus oraşul ăsta pe reclame, se întrebă Alekso şi se simţi vinovat din cauză că despre tipografia *Doi mai* nu ştia nimeni. Undeva,

6

în apropiere, sirenele urlară din nou : mirosea a incendiu. Nişte fete alergau aruncînd fluturaşi pentru reprezentaţiile unui circ. O seară nebună, se gîndi Solza strîngîndu-şi tatăl de braţ, uitîndu-se la un cerşetor şchiop care îşi imprimase la un magnetofon glasul gros şi strîngea banii din pomeni într-o conservă de peşte. Se opri şi ascultă înregistrarea care spunea că omul care ţine conserva în mînă e orb, îşi pierduse o vreme cunoştinţa şi acest lucru nu însemna decît epilepsie, urmare a războiului civil din Belo- morska Makedonia. Puţini erau cei ce se opreau în faţa şchiopului cu glasul gros ; conserva lui răsună de monedele puse de Solza. Oamenii parcă nici nu voiau să-şi aducă aminte de urmările războiului, parcă îi atrăgea numai lăsarea serii. Viaţa e scurtă, fiecăruia îi este dăruită numai o singură viaţă, îşi zise liceanca, dar unde o să ajungem cu nepăsarea asta ? Pentru anii ei Solza era mult prea sensibilă.

— Cum se simte mama ? întrebă Alekso după ce Solza se întoarse lîngă el. O mai doare stomacul ?

— Durerile apar valuri, valuri, nu ştii, tati ? se

mină Solza. Dar de ce vă certaţi atît de des ?

— Dar Viktor ? fugi Alekso de răspuns.

— Se pregăteşte de plecare în armată. Te-a căutat să-ţi spună !

— Ce-o să ma fac eu cu fratele tău ? Doar ne-am înţeles să facă armata mai tîrziu ! Să termine mai întîi facultatea şi să nu mai depindă de nimeni, oftă nemulţumit.

— Mi-e teamă pentru noi, tată ! Ce-o să se-ntîmple în cele din urmă ? tremură Solza punîndu-şi capul pe umărul lui Alekso.

— De ce ţi-ar fi teamă ? Tu eşti copil încă ! o linişti tatăl.

— Ce copil ? La vîrsta mea ţigăncile au cîte doi copii ! Crezi că nu ştiu ce se-ntîmplă in casa noastră ? întrebă Solza cu lacrimi în ochi.

— Toate vor fi la locul lor ! minţi Alekso, mîngîindu-i gîtul.

— Vreau să fim împreună ! De o lună sîntem despărţiţi unii de alţii ! zise Solza.

— O, porumbiţa mea ! Cînd ai crescut şi te-ai făcut mare ? rise îndurerat Alekso. Iţi promit că totul va fi aşa cum vrei tu !

Căutarea unui inel, cu unul sau două diamante, se dovedi a fi un lucru îngrozitor. Şi nu din pricină că ar fi existat un număr prea mare de modele, ci pentru că* preţurile erau enorme, iar buzunarul lui Alekso destul de gol. Tot cheltuind cu Maia Arsova, iar cîştigurile nesosindu-i la timp, dorinţele i se dovediră mai mari decît posibilităţile. Aşadar, pe de o parte, nu putea să-şi permită să cumpere un inel cu multe diamante, iar pe altă parte se temea că negustorii oricum îl vor păcăli, li vor lua o mulţime de bani, pentru un lucru de nimic, iar apoi vor rîde pe sub mustaţă. De aceea se şi învîrti de cîteva ori pe Evreiska, amînînd cumpărătura, cu toate că se ruşina în faţa fiică-si. Mai bine, totuşi, Solza să-şi aducă aminte de el ca de un tată darnic, aşa că se hotărî să-i cumpere un cadou tipic pentru o femeie în toată firea ; poate că viaţa n-o să-i fie prea uşoară, îşi zise. Nu uitase datoriile care-1 strîngeau de gît la toate băncile, dar încăpăţînarea şi prestigiul îl si’eau să cumpere acel inel frumos cu care voia să-şi facă fiica

fericită.

— Iar Vida s-a adunat de pe drumuri acasă ! continuă deodată Alekso.

— Trebuie să stai de vorbă cu ea, tati ! îl sfătui Solza.

— Mi-a pătat onoarea ! mormăi tatăl.

— Dar dacă i-am cumpăra un cadou ? Ştii cît o să se bucure, tati ? Te va ruga s-o ierţi, pe cuvînt ! strigă bucuroasă Solza, trăgîndu-1 de mînecă.

— Dar acum e ziua ta, Solzuţa ! Vreau să-l pomeneşti pe tăticul tău ! răspunse Alekso. O să transpirăm puţin, dar tot alegem un inel.

— Vida o să se mărite ! murmură Solza.

— Prea multe noutăţi mi-ai spus pentru seara asta ! Viktor pleacă în armată ! Vida se mărită ! Nu cumva încurcî treburile ? se împotrivi Alekso, uimit şi-ngrijorat.

Se opriră în faţa prăvăliei *Gomei* unde se vindeau ceasuri încrustate cu diamante, lanţuri de aur şi inele. Alekso Ivanov roşi de ruşine fiindcă inelele erau superbe, dar peste suta de mii bucata. «Nu sîntem de nasul acestei prăvălii !» zise în şoaptă, de parcă şi-ar fi vorbit în gînd. Solza îl rugă din nou să renunţe la ideea lui şi s-o ducă la ansamblu. Dar el se încăpăţînase ; voia ca fiica lui să arate ca o fată din lumea bună. Videi îi interzisese că umble cu băieţii, pe cînd Solza fugea de ei. «Să ne mai uităm încă puţin !►► îi propuse surîzînd acru. «Altfel cum putem să ştim ce există prin prăvăliile astea ? !«•

La *Nina* îi propuseră să cumpere un inel cu garanţie de c:ili ta te, dar preţul şi aici era de neatins. Vînzătoarea dădu din umeri, îi propuse o mare reducere de preţ, îi arătă şi alte inele, mai ieftine însă frumoase, dar se vedea că nu-s acelaşi lucru. în prăvălia *Salim* tînărul cu tichie scoase zece modele de inele, dar preţurile din nou se dovediră inaccesibile. Micşoră preţul acolo, în faţa lui, se trudi să-l cîştige, îi propuse în cele din urmă să încalce legea, să cumpere fără a plăti taxa de stat. Tînărul îl trase şi de mînecă, dar Alekso Ivanov ieşi ruşinat în stradă.

— Nu te recunosc, tati ! De ce te umileşti ? întrebă îngrijorată Solza.

— Taci acum, ce-ţi pasă ? îi şopti blînd tatăl şi o cuprinse pe după umeri.

— Pe degetele mele şi aşa diamantele tot nu străluceşc ! Tati, ai uitat că sînt mioapă ? Nu vreau să faci din mine o păpuşă împopoţonată ! se revoltă Solza.

6

— Aşa am promis, aşa va fi ! i-o tăie Alekso.

— Eşti la fel ca bunicu !

Dorise să-i cumpere un inel fiicei sale şi, peste patru zile, la sărbătorirea zilei de naştere, să i-l dăruiască. Astfel ca Vida să roşească de ruşine, iar Solza să se bucure. Căuta un inel de lux, dar în seara aceasta nu avea bani de ajuns pentru aşa ceva. Toate cărţile de credit îi fuseseră retrase din pricina lipsei de bani lichizi înregistraţi în conturile bancare. Merse mai departe ; la dugheana *Peres,* aidoma ca şi pînă acum, fu îmbiat cu aur, argint, diamante. La colţul unei străduţe, două femei le arătară inele de aur pentru degete gingaşe, bătute în diamante care îţi luau ochii, lucru manual, dar, cînd auzi preţul, Solza mai-mai să leşine.

— M-am săturat de gluma asta, tati ! şopti Solza. Cumpără-mi ceva mai modest, dacă te-ai hotărît să-mi faci o bucurie !

— Mai suporta încă un pic ! se îndîrji Alekso.

Atunci femeia mai tînără îl întrebă cît îl ţine punga.

«Nu mai mult de zece mii !» recunoscu ruşinat Alekso, cu ochii la diamante. Femeia scoase din sertare exemplare mai ieftine, cum le vindea ţăranilor, dar mai înainte îl lămuri că preţul totuşi nu-i o garanţie a calităţii. Făcu noi reduceri, dar Solza îşi trase tatăl în stradă.

— Am uitat să-ţi spun, te-au căutat de la bănci ! se strădui Solza să-l facă să dea uitării inelele cu diamante.

— Asta-i deja rezolvată ! Altcineva m-a mai căutat ? întrebă Alekso, trecîndu-i ca un fulger prin minte întîl- nirea cu bancherul care-i asigurase bani scumpi pentru plata salariilor muncitorilor.

— Cum să nu ! Telefonul a sunat fără răgaz ! De dimineaţă ne-a vizitat din nou inspectorul Santarei pentru provenienţa averii. I-am spus să te caute la tipografie ! Dar tu nu cumva trăieşti în mai multe

case ? îl surprinse Solza.

— Doar taică-tău n-o fi vreun balaur ! se încruntă Alekso.

— Glumesc ! Păi unde să trăieşti decît în casă ? rîse Solza.

— Ştii de ce avem noi nevoie ? Să se însănătoşească mama !

6

Intrară în prăvălia *Iakşi* care, pe lîngă inele, mai vindea şi alte podoabe de proveniență străină. Un timp stăpînul se strădui să le vorbească în ruseşte. Vroia să-i convingă de calitatea obiectelor şi rostea tot soiul de mărci sonore, parcă descoperise nu ştiu ce minune. In privinţa inelelor, mai reduse din preţuri, dar pe tejghea scosese doar un număr mic de modele, pe cînd preţurile rămîneau încă de neatins.

Drumul îi purtă mai încolo, prin zgomotul străzii, Io *Martin ;* vînzătorul era un tînăr tare plăcut la-nfăţişare ; avea unghii îngrijite şi încă nu folosise briciul. Cald, fră- ţioare, se gîndi Alekso, cu ochii cînd la el, cînd la ceasuri. Tînărul le arătă cîteva modele în exclusivitate, care străluceau atît din cauza aurului, cît şi din pricina diamanţelor, dar rosti nişte preţuri cu multe cifre, de neînchipuit pentru Alekso Ivanov. Ca de altfel toţi negustorii, tînărul mai făcut nişte reduceri, cu alte cuvinte voia să-i tragă pe sfoară. Il lăsară în plata lui Dumnezeu şi intrară la *Rubin.*

Ca şi cînd ar fi înghiţit nişte ghiulele, aşa privi Alekso diamantele şi podoabele pentru înfrumuseţarea trupurilor femeieşti. Uşa de la intrare era prevăzută cu un dispozitiv electronic, ca şi al casei sale din Santara. Aici preţurile erau de-a dreptul îngrozitoare, chiar şi după ce vînzătoa- rea făcu obişnuita reducere de preţuri. Ieşi ca opărit cu apă fiartă : i se făcu ruşine şi datorită banilor pe care-i mototolea in buzunar şi datorită Solzei pe care o iubea din toată inima. Nu degeaba se zice despre el că se încăpăţî- nează ca măgarul pe punte. Ce soi de director de firmă era el, dacă nu putea să facă cadou nici măcar un inel cu diamante, se întrebă înnebunit.

— Ce-mi trebuie mie o astfel de bijuterie ? ! se supără iarăşi Solza.

— Ca să ai succes la şcoală ! începu să-i explice Alekso. Meriţi şi un inel cu zece diamante ! Dar dacă nu pot să-l cumpăr acum, asta nu înseamnă că n-am s-o fac în cu- rînd ! O să vină şi ziua asta cu soare, ai să vezi ! se lăudă el cu o lucire nebunească în ochi.

— Banii ăştia dă-i mai bine lui Viktor ! propuse Solza îngrijorată.

— Dar ce, el n-a avut ziua lui de naştere ?

— Numai că el pleacă la armată ! ridică glasul Solza. Au să-i trebuiască de ţigări !

— Fiecare cu ce i se cuvine ! E bine ? i-o tăie Alekso.

Se mai lăsă ispitit şi mai încolo pe uliţă ; intră la *Leon,*
iar guralivul bătrîn se dovedi expert în inele cu pietre scumpe. Ii propuse să cumpere un inel din aur vechi austriac, dar, cum nu căzură la învoială, îi conduse îndatoritor pînă la uşă. --Vă gîndiţi chiar serios să cumpăraţi un inel ?>► Alekso roşi auzind întrebarea aruncată în bătaie de joc. Blestemaţi negustori, nu se înclină în faţa nimănui, îşi zise el cu ură, în cele din urmă trecu şi pragul micii prăvălii *Edelman* ; îl luă în primire o femeie grasă şi politicoasă, care scoase la repezeală din sertare o duzină de inele, încurajîndu-1 că, pentru el, va

face un preţ special. Diamantele străluceau montate în aur, luîndu-i orice speranţă că ar putea să-şi împlinească dorinţa. Dar de ce o fi alergînd el după lux ? Nu mai departe de azi dimineaţă îşi arătase slăbiciunea, cînd cămătarul Niazi Osmanov îi întinsese acel contract umilitor ! Solza avea dreptate să-i propună să renunţe la acest gînd. De ce dorea el să se arate darnic şi generos în faţa unei copile ? Ea doar ştia bine în ce situaţie materială se aflau, văzînd-o pe maică-sa frămîntîndu-se din cauza datoriilor neachitate. Şi, în afară de asta, Solza era o fată atît de modestă ; ar fi bucurat-*- mai mult fericirea familiei ; cu toate că era încă tînără, n-ar fi pregetat să împartă cu ceilalţi şi binele şi răul. De unde i-o fi venit jinduiala din seara asta, se întrebă singur alarmat. Deodată îşi aminti de-o ceartă avută cu Maia Arsova, care, la supărare, îi spusese să se ducă la psihiatru. Şi alţii îi preziseră că va ajunge la spitalul de nebuni, dacă nu va fi băgat la răcoare ; ei, şi ? Dădu din mînă şi continuă să meargă convins că nu-i bolnav.

Luă un sandviş cu nişte carne de pui şi un suc de căpşuni. Solza nu vroi să mănînce înainte de a termina repetiţia. Şi, în timp ce-şi înghiţea, trist, îmbucăturile, se gîndi iarăşi la preumblarea prin împărăţia diamantelor. Nu, nici vorbă, n-o să-i mai calce piciorul pe Evreiska, îşi zise ; văzuse atîtea diamante cît pentru tot restul vieţii. De-a- ceea le-o fi lucind negustorilor de aur atît de tare ochii şi de-aceea le-o fi atît de frică de hoti ? îşi punea tot felul de întrebări clătinînd neîncrezător din cap, ca nebunii. Cu cît mai mult ura diamantele inelelor, cu atît mai tare le dorea. **In** acelaşi timp, din adîncurile subconştientului, îl podideau alte şi alte idei, care îi înflăcărau ambiţiile. Succesul trebuie să fie total, îşi zise ; îi va dărui fiicei sale Solza un inel aidoma celui cumpărat Maiei. O să strălucească bătut în diamante ! O să pomenească ei prăvăliaşii ăştia ; încă o dată au să i se ploconească, respectuoşi, pînă la pămînt.

Spre amurg intrară în sala ansamblului *Hora.* Tinerii de felul Solzei, care nu iubeau modernele

diskocluburi, îşi petreceau timpul liber aici. «Tipografia se poate să dea faliment, dar folclorul e fără moarte !» strigă Virgil Piseski, care-i aştepta la uşă. Era vesel şi proaspăt, de parcă nici nu luase parte la bătaia de astă noapte. Nici tu vînătăi, nici zgîrieturi, se miră Alekso. Oare nu-l lăsase chiar el, buşit bine, în casa aceea veche ? Repetiţia era în toi ; tinerii învăţau noi cîntece şi dansuri. Mîna dreaptă a lui Virgil era tocmai grăsanul de la *Noua democraţie,* dar mai erau ajutaţi şi de trei albanezi. Solza se prinse fuga-fuguţa în horă, iar Alekso se aşează lîngă patefon. Zgomotul era aproape de nesuportat, o lume de culori, căreia îi ardea de joc şi căreia acum nu-i păsa de grevele ce bîntuiau Europa. Cei mai numeroşi erau studenţii din vreo zece ţări nealiniate. începură să joace dansul cunoscut sub numele Ca pe *Belasiţa ;* melodia şi ritmul îţi luau minţile ; dansatorii erau emoţionaţi. Urmă un dans american, numit *Strada numărul doisprezece ;* nişte arabi căzură în transă.

— Oază a folclorului ! glumi Alekso, care nu prea înţelegea entuziasmul tipografului.

— Treci mai des pe aici, aşa cum face Solza ! îi propuse Virgil.

— Cu ăl care te-a buşit ? rîse Alekso.

— Să nu-i mai văd mutra !

— Arabii ăştia se dau în vînt după folclorul nostru ? continuă în bătaie de joc Alekso Ivanov.

— Joacă de parcă ar fi coborît acuma din munţi ! răspunse Virgil încîntat.

— De ce nu formezi tu un ansamblu şi la tipografie ? rîse Alekso.

— Doar nu sînt nebun ! răspunse Virgil. Cine mi-ar plăti munca ?

— Cum de-ai reuşit să-i atragi pe oamenii ăştia ? îl luă din nou peste picior Alekso.

— Idea e plină de umanism, distracţia asta nu costă ; ce vrei mai mult ? Aici se nasc marile prietenii ! îl lămuri Virgil Piseski.

— Aici e de mine ; am să trec mai des ! strigă Alekso Ivanov, iar rîsul său molipsitor se contopi cu

îndrăcitele ritmuri ale muzicii.

— De ce-ţi baţi joc de mine ? îl întrerupse Virgil. Omul, apăsat de beton şi de oţel, vrea să şi joace un pic. Ce-i rău dacă se păstrează folclorul şi obiceiurile ?

— Nu ştiu ce-i cu mine astă seară ; mă hlizesc ca nebunii ! Nu trebuie să te superi ! Rîsul clocoteşte în mine, ha, ha, ha !

— Şi eu aş rîde, dacă lucrurile n-ar sta aşa cum stau ! recunoscu Virgil.

— Ceva veşti despre nevastă-ta ? întrebă Alekso.

— Ce se poate schimba acolo ? dădu din umeri Virgil.

Alekso Ivanov îşi privi fiica ; Solza conducea acum hora. Virgil Piseski începu să spună că, după amiază, la tipografie sosise manuscrisul cărţii lui Tanas Saveski. *Stabilizarea economică, acum sau niciodată !* strigă Alekso gîndindu-se la titlul lucrării şi din nou izbucni în rîs. Virgil se chinui să-i explice că tipărirea va merge foarte greu, dar tropotul dansatorilor se dovedi mai puternic decît glasul său. «Am mai cîrpit-o încă o dată !» zise Alekso printre hohote de rîs. Pomeni de contractul bancar, camăta mare, dar Virgil nu pricepu nimic. «Doi paşi înainte, unul înapoi !*• îi sfătui grăsunul pe dansatori. Alekso se simţea ca drogat ; rîsul îl făcuse să asude. Il privi pe cel mai bun culegător al său, de parcă i-ar fi văzut pentru prima dată obrajii rumeni şi proaspeţi, gîtul scurt în jurul căruia îşi legase o năframă de mătase. In picioare avea nişte pantofi uşori, împletiţi ; colcotea de sănătate şi de energie, iar îmbrăcămintea lui mirosea a rufă proaspăt spălată, de parcă n-ar fi ieşit din tipografia aceea-mpuţită, de parcă n-ar fi fost bătut măr astă noapte. Pe Alekso îl cuprinse invidia cît de iute se refăcuse Virgil; începuse chiar să-l urască. «Totu-i în regulă cu tine ?»■ îl întrebă Virgil cînd se despărţiră.

Alekso o duse pe Solza să cineze la restaurantul *Pir.* Acesta arăta ca un vechi vas părăsit, ca în basmele cu corăbiile piraţilor : scări de lemn, odgoane, catarg, cîrmă şi plase. Ii întîmpinară două

fete frumoase care-i conduse, cu plecăciuni, pînă la masă. **In** faţa Solzei se afla o turbină de vapor, curăţită şi montată lîngă zid. Pe lista de bucate era fotografiat un marinar bărbos întors dintr-o lungă călătorie ; fuma dintr-o lulea, purta nişte haine ponosite şi o pălărie de paie ferfeniţată, iar în mîini ţinea o torbă şi alte bagaje. Alekso îşi aminti de marinarul care-1 poreclise Claudiu nebunul.

— N-ai fost pînă acum aici ? o-ntrebă pe Solza.

— Ce să caut eu aici ? se miră ea.

— Ciudată lumea asta care cinează !

— Cunoşti pe cineva ?

— Numai din vedere ! Dar moralitatea e cam îndoielnică, răspunse Alekso.

— De ce-am venit aici, dacă-i aşa ?

— Ca să vezi cum se trăieşte pe picior mare ! spuse plin de invidie Alekso.

Comandară nişte salate din verdeţuri, apoi el dori o ciorbă cu multă ceapă iar Solza o plăcintă cu brînză şi lapte bătut. După aceea sosiră şi fripturile : carne de vitel bine rumenită, stropită cu ceai rece. Fericit, Alekso îşi sorbea din priviri copila, iar ea, după repetiţia de la *Hora,* înfuleca fără să se uite nici în stînga, nici în dreapta. De ce nu s-o fi dind şi ea în vînt, ca Vida, după dansurile moderne de la discoteci, se întreba Alekso numărîndu-i îmbucăturile. Poate că-i moştenire din satul lui natal. Posoki, astfel Solza continuind tradiţia laglikăi, bunica ei, care n-avea egal cînd se prindea în horă. Sîngele apă nu se face, conchise, în cele din urmă, încîntat. Simţea o infinită dragoste pentru Solza. La gîndul că băieţii n-o băgau in seamă îl cuprinse un rîs pe care nu şi-l putu strivi între buze.

— Ce vezi aşa de rîs la mine ? întrebă Solza.

— Bunică-ta a fost cea mai bună horitoare, ha, ha, ha 1 rîdea Alekso.

— Şi ce-i de rîs în asta ? se supără Solza. Tati, totu-i în ordine cu tine ? repetă ea întrebarea lui Virgil.

— Cum să nu ! Maică-ti nu-i place muşchiul de vită ' Ha, ha, ha ! se strădui Alekso să dreagă

lucrurile.

— Dar ea găteşte mult mai gustos decît aici ! sări Solza.

— Ce-aţi mîncat azi ?

— Fasole la tavă ! răspunse Solza printre înghiţituri.

Seara tîrziu, în timp ce grăbea cu mustangul său spre
casa adjunctului Eţo Paskcv, Alekso se gîndi la neobişnuita dragoste faţă de fiica sa. De ce să n-o bage băieţii în seamă ? se întrebă. E destul de frumoasă ca să poată atrage ochii cuiva ; era sigur de acest lucru şi, în afară de asta, căsătoria cu ea va fi tare ca o cetate. Ce-i cu această nedreptate a naturii ? După Vida toţi aleargă ca ogarii, iar după Solza nu se uită nimeni. El se gîndea acum că Solza suferă din această pricină şi de aceea stă dusă pe gînduri lingă el, în maşină. Ca s-o înseninеze, prinse a-i povesti detalii din viaţa privată a lui Virgil Piseski, coregraful de la *Hor a.* «A fost prins în aşternutul Ivonei Pagiova». -Ştiu totul 1» îl întrerupse, în şoaptă Solza. Apoi adăugă că nevastă-sa se află la spitalul de nebuni. «Ştiu totul !«■ răspunse scurt fiică-sa şi se plînse că lentila de contact de la ochiul stîng
i se desprinsese.

Casa lui Paskov se afla departe, în direcţia Pădurii Roşii, iar Alekso nu mai ştia cum să-şi alunge plictiseala în timp ce conducea. De la tipografie nu avea cum povesti ceva roz, despre amantă nici atît n-ar fi îndrăznit ; pe colaboratorii săi apropiaţi îi dispreţuia, rănile familiale îi era teamă ca nu cumva să le deschidă iarăşi.

— Nu crezi c-ar fi nimerit să vorbim despre noi ? oftă Solza ca o femeie în toată firea.

— Dar ce nu-i natural la noi ?

— Nu vezi cît de greu îi e mamei ?

— Păi ce mai vrea de la mine ? Are două case, patru copii, ce-i mai trebuie ? micşoră Alekso viteza.

— Mama crede că ai o amantă ! îndrăzni Solza.

— Şi tu ? întrebă Alekso îngrijorat.

— Eu am nevoie de voi amîndoi ! răspunse cu tristeţo Solza.

— Mă iubeşti, dar nu mă suporţi ! îşi aduse aminte cu cinism Alekso.

— Fă un efort să-i explici, tati ! Trebuie să faci ceva ! Mama moare sub privirile noastre ! oftă cu durere Solza.

— Munca la tipografie mi-e amanta, uite aşa să-i spui ! Ştii tu cît e de greu să conduci o firmă pe drojdie în vremuri grele cum sînt astea ? Nimeni nu mă înţelege ! se plînse Alekso.

— Explică-i şi ea o să te-nţeleagă ! se înmuie Solza.

— Lasă-mă să mă gîndesc ! Dar ce vrea Iana de la mine ?

Alekso îşi aduse aminte că, luna trecută, deja vorbiseră despre divorţ. Parcă lîngă casa lui Paskov, o luă de gît pe Solza, o sărută pe obraz şi vesel îi promise că o să facă totul pentru armonia familiei. Cu dragoste şi bunăvoie viaţa lor va fi ca odinioară, în tinereţe. Se va gîndi astă seară, cînd se vor întoarce în Podgorie ; poate că chiar îi va telefona Ianei în Santara, îşi zise cu privirile pierdute în întunericul pătat de lumini.

Casa lui Paskov era ascunsă de rămurişul copacilor. Cîndva aici se afla studioul cinematografic, iar prin odăi foiau actorii. De cum Solza şi Alekso intrară, proaspătul ginere al lui Paskov îi îmbie la o cafea. Discuţia se înjghebă la iuţeală şi fără protocol. După ce Alekso spuse care era pricina vizitei sale, adică de-a-1 ruga pe bătrînul Eţo să vină mai devreme a doua zi la tipografie şi să se îngrijească de cartea lui Tanas Saveski, ginerele deja îi împuie capul cu planurile sale pe care voia să le realizeze peste noapte. Cuvintele i-o luau înaintea gîndurilor, fapt care Solzei i se păru caraghios. Şi, în timp ce pălăvrăgeau aşa, soţia lui, Nevena, ‘cu sînii ţanţoşi ca nişte balcoane, îmbrăcată într-o rochie decoltată revoltător, pe buze cu un surîs cald şi natural, îi servi cu bomboane, apoi le aduse şi ceai cu lapte. Solza nu mai băuse aşa ceva, iar Alekso

se temu să n-o doară stomacul. Vroi să-i atragă atenţia, dar nu mai apucă, fiindcă Solzei îi era sete şi băuse pe nerăsuflate. Apoi Nevena le aduse nişte prăjituri din morcovi şi plăcinte aromâneşti, făcute după o reţetă procurată în Kru- şevo. Alekso Ivanov se interesă unde-s acum Eţo Paskov şi nepoţii de la fiica mai mare şi de ce tinerii sînt singuri acasă.

— Sorâ-mea e la şedinţă de partid, cumnată-meu la o întrunire, iar taică-meu în parc cu ţîncii, răspunse, veşnic surîzătoare, Nevena. Asta-i, acasă ne certăm dacă sintem cu toţii !

— O să plecăm iute ! se scuză Solza.

— Dar ne simţim bine cu voi ! să pregătim cina ? propuse Nevena, sfredelindu-şi cu privirile bărbatul.

In cameră era zăpuşeală ; Solza transpirase deja. Se simţea stînjenită şi, fără voie, îşi trecu privirile peste tabloul de pe perete, apoi peste bibliotecă şi peste căminul cu felinar roşu fixat sub butucii de lemn. Frumoasa, golaşa gazdă observă transpiraţia de pe fruntea-i înaltă şi aduse de undeva un ventilator mare şi vechi. «Ai o fată foarte ruşinoasă !»• îi şopti lui Alekso. «Afară s-a încălzit din nou !»■ rise el. «Păi e încă vară ! filozofă ginerele lui Paskov. «Aţi văzut ce zi plină de vînt a fost azi ?►> întrebă Solza. Ginerele lui Paskov răspunse ceva, muşcînd din plăcintă, dar Alekso nu-1 înţelese. El era furat de tînără nevastă care-1 îmbie încă o dată cu lapte şi ceai. Şi-o dorea trupeşte, ca şi pe vremea cînd nu era măritată. Unde şi-c fi găsit bărbatul ăsta pocit, se întrebă sorbind-o din priviri. Cu surîsul pe buzele-i groase, ea aduse pe o tavă nişte biscuiţi, poftindu-1 să se servească singur. Oare pocitul ăsta i-o fi mulţumind poftele acestei femei, se întrebă Alekso îngrijorat muşcînd cu lăcomie dintr-un biscuit. De limbut ce e, pesemne că nu-i mai rămîne vreme să-i mai şi amuşineze fudulele-i balcoane. O fi în stare s-o înfioreze şi s-o istovească în braţele lui ? Stînd lîngă Solza, lui Alekso îi treceau prin cap tot soiul de gînduri drăceşti. Pocitului nu-i dădu nici o

atenţie ; aproape că uitase pînă şi de Solza. Iar Solza şedea lîngă el şi-l asculta cu atenţie pe limbut, care acum vorbea despre valoarea unei rozete care era fixată în plafon.

— în casa asta nu există înţelegere pentru artă ! îi tu- ruia limbutul, Solzei.

— Ce eşti atît de nerecunoscător ? Tata munceşte pentru toţi trei, şi-atunci de unde să mai aibă vreme şk pentru artă ? îl mustră Nevena.

— Cînd vrei, totu-i posibil ! se încăpăţînă bărbatu-său.

O putere nevăzută trezi în trupul lui Alekso pofta de a
face dragoste cu Nevena pe care, în gînd, o şi dezbrăcase ; acum nici pe el nu-1 interesa arta. Trebuie neapărat s-o ia din loc din casa asta, îşi zise tulburat şi, uitîndu-se la Solza, se ridică iute din fotoliu. îl cuprinseră tot soiul de pofte viclene ; o dorea pe Nevena din tot sufletul şi din tot trupul. Ar fi vrut s-o aştepte numai un pic în vreo odăiţă întunecoasă, poate vreo jumătate de oră, ca altă-dată, cînd îl trimitea pe taică-său pe teren, în provincie.

I se părea că Nevena acum coborîse din basme, fragedă şi dulce ca o smochină dată în pîrg ; îşi dori, plin de lăcomie, să-i sărute sînii. Dar era destul de tîrziu, şi pe deasupra avusese şi o zi grea. îşi privi ceasul. Drumul pînă în Podgorie o să-i ia o parte din noapte. Ziua de mîine o socotea hotărîtoare pentru cariera sa, de aceea îi şi propuse Solzei să se grăbească.

— Mai rămîneţi încă un pic ! îi rugă Nevena.

— Sîntem obosiţi, fiică-mea a fost la repetiţii !

— Nu sînteţi în concediu de odihnă ? mai întrebă Nevena.

— Numai soţia se odihneşte în Santara. De unde odihnă pentru mine ? explică Alekso, mîngîindu-şi pieptul. Dar, cum va veni toamna, vom fi cu toţii în Podgorie.

— Frate-meu pleacă la armată, soră-mea se mărită ! ii aduse aminte Solza.

— Viktor în uniformă ! se mira Nevena. Vida mireasă ! Păi cînd au crescut copiii ăştia ?

— Să mi-l salutaţi pe Eţo ! rugă Alekso din prag.

— Mai mare ruşinea să cobesc, dar bătrînul miroase a sapă şi lopată ! îşi dădu importanţă ginerele lui Pasko, proptindu-se de un copac din curte.

— Muşcă-ţi limba ! îl dojeni Nevena.

— Dar asta-i ceva natural, ce te superi ? Toţi o să murim, care mai devreme, care mai tîrziu ! Numai că eu n-am de gînd s-o sfîrşesc în casa asta pentru muţi ! zise aţîţînd lucrurile bărbatul Nevenei.

— Gura, că totul are o margine ! îl ameninţă Nevena, iar Alekso pricepu că erau certaţi.

— Nu vă place aici ? întrebă Solza coborînd scările.

— Oraşul e frumos pentru cei bogaţi şi aceptabil pentru clasa de mijloc ! răspunse ţîfnos ginerele lui Paskov.

— Santara are o climă mult mai plăcută ! încercă Alekso să dreagă situaţia.

— Aceiaşi inşi împuţi şi-acolo locul ! răspunse ginerele lui Paskov, ajutînd-o pe Solza să urce în maşină.

— Dar casa voastră are o poziţie minunată. La marginea Pădurii Roşii ! zise Solza.

— Am părăsit eu casă mai frumoasă decît coliba asta ! Şi-n peşteră să trăieşti, numai să fii fericit ! Nu-i aşa, raza mea de soare ! i se ădresă el în bătaie de joc Nevenei.

— Aşa o să şi fie ! ameninţă ea. O dată cu divorţul se duce de rîpă şi casa ! Zidurile nu înseamnă nimic fără dragoste şi căldură ! zise ea nervoasă.

— Noi trebuie să ne grăbim ! V-am deranjat liniştea ! zise Alekso **înYÎrtind** cheia de contact.

— Mai veniţi pe la noi ! ii pofti din întuneric Nevena, făcînd cu mîna semne de rămas bun.

Miezul nopţii adusese răcoare, iar călătoria spre Podgorie se dovedi destul de plăcută. Alekso

alese autostrada, pentru a ocoli aglomeraţia din centrul oraşului.

— Aştia doi nu mănîncă o pîine albă ! scrîşni Solza din dinţi.

— Trebuie să le dea cineva o mînă de ajutor ! recunoscu Alekso.

— Dar şi tu, la fel te certi cu mama !

— Ce tot inventezi ? Cînd ne-ai auzit tu ?

— Nu numai că vă certaţi, dar vă şi bateţi ! îşi luă Solza inima-n dinţi.

— Nu ţi-am promis doar că asta n-o să se mai în- tîmple ? recunoscu Alekso.

Deodată ceva îl fulgeră în stomac şi fu nevoit să oprească în parcaj, în spatele clădirii de marmoră a băncii *Măkedo.* Şi, în timp ce voma, sprijinindu-se cu mîinile de zid, se plînse că o să-i crape capul de dureri. Se holbă la firma băncii şi, cu ochii în lacrimi, îl înjură pe bancherul Niazi Osmanov. De ce l-o fi jignit el atît de groaznic ? Un fătarnic care ar merita un glonte în teastă ! De parcă el i-ar fi băgat pe gît contractul acela, făcîndu-i viaţa şi mai grea decît îi era în realitate. Alekso mormăi tot felul de vorbe cărora Solza nu le putea pricepe deloc sensul. Aici, zicea Alekso, oricine îşi poate găsi un samsar pus pe investiţii, samsar care, mai apoi, ia chip de gropar, fiindcă hardughia de marmoră de alături se mai numea şi trezorerie republicană. In jur domnea o linişte de mormînt. linişiea de miez de noapte. Paznicii puteau auzi glasul lui Alekso care-i înjura pe proprietarii capitalului acelei bănci. Solza, lîngă zidul clădirii, îl ţinea de haină, promi- ţîndu-i că-i va face, imediat ce vor ajunge acasă, un ceai care să-i domolească durerile de stomac.

— Să căutăm un doctor, tati ! îl ruga speriată Solza.

— Azi-noapte am avut un vis urît ! începu să-i explice Alekso venindu-şi un pic în fire. Mă plimbam într-o ca- leaşcă albă în jurul lacului Ohrid.

— Trebuie să te schimbi, tati ! se văicărea

Solza pe lîngă el. Fără tine mama n-o s-o mai ducă pînă la sfîrşitul iernii ! Ea ştie că tu te tîrăşti cu alte femei ! Trebuie să te schimbi ! bîzîia.

— Şi aşa, mă plimbam în caleaşcă, şi aveam o idilică bună dispoziţie ; în depărtare băteau clopotele, hogea cînta, iar nişte fete în rochii albe aşteptau în parc ! Parcă mă aflam în alte vremuri, liniştit şi adormit, parcă mă întîl- neam cu oameni mult mai cinstiţi ! Of, dac-aş şti cum să tălmăcesc visul ăsta ! zise Alekso şi începu să scuipe cură- ţindu-şi gîtlejul.

— Vrei s-o sunăm pe mama ? îl întrebă Solza mîngîi- indu-1 cu blîndeţe prin păr.

— Fetiţa mea, tare mi-e teamă să nu mor ! Cine m-a răstignit pe cruce ? ! ofta din rărunchi.

— Nimeni, tati, vino-ţi în fire !

— Iar tu promite-mi că vei fi fată cinstită.

— O să fiu, tati, sigur o să fiu ! răspunse tristă Solza, ştergîndu-i gura cu o batistă pe care i-o scosese din buzunar.

Alekso Ivanov simţi că-1 dor vinele umflate de la picioare. Tabletele de multă vreme nu-i mai ajutau la nimic, fiindcă le amesteca mereu cu alcolul. Adormea totdeauna cu mare greutate şi nu-şi găsea nicăieri locul. Uneori îşi zicea că numai Iana Ivanova e vinovată de toate necazurile lui intime ; simţea c-o urăşte din străfundurile sufletului. Timpul lecuieşte totul, se alină el, multe lucruri se vor rezolva de la sinje, aşa că, odată cu sosirea toamnei, va începe viaţa adevărată.

Surdul miez de noapte trecuse, dar nelinişitea prindea şi mai adinei rădăcini în fiinţa lui. Solza îl rugă să se ridice, propunîndu-i să caute vreo policlinică de serviciu peste noapte. Dacă e grav bolnav, promise ea, îl va veghea şi-i va uşura durerile şi-şi va da şi viaţa pentru el. Dar el îşi aduse aminte că prin anii studenţiei trecea pe la *Kukuş* chiar şi după miezul nopţii ; acolo deschid cu noaptea în cap, înaintea zorilor, iar de cele mai multe ori nici măcar nu mai închid. O va duce pe fetiţa Iul acasă, în Podgorie, iar apoi se va întoarce la resturant. Nişte chifle cu miere, cafea cu lapte,

se va răcori cu un pic de apă rece şi abia apoi se va înapoia la culcare. îşi simţea sufletul greu şi lucrul acesta nu mai putea fi tăinuit.

Solza îl rugă să se-ntoarcă, pe cît poate, mai repede ; îi era teamă să doarmă singură într-o casă atît de mare.

Ciudată fată ! îl rugă ca a doua zi, înainte ca el să plece la lucru, s-o ducă pînă la biserica arhanghelului Gavril, în zona industrială, unde era botezată maică-sa. La apus,

voia să aprindă trei luminări : una pentru odihna morţilor, una pentru sănătatea celor apropiaţi, iar a treia pentru ca arhanghelul Gavril să aibă grijă de viitorul părinţilor ei. Parcă ar fi presimţit ceva îngrozitor : un munte înalt, întunecindu-le fericirea, un munte înzăpezit care nu putea fi trecut în această viaţă lumească. Plîngea şi şoptea : «Vă iubesc atît de mult, dar cum să fac să vă ţin alături unul de celălalt ?»•

Alekso o îndemnă să se culce, o acoperi cu o pătură şi apoi o sărută pe frunte. «Dacă într-adevăr eşti bolnav, tati, eu o să am grijă de tine ! >► îi şopti ea deznădăjduită. Tremura ca varga rugîndu-l să se întoarcă mai iute acasă. Alekso citi teama în privirile ei : Solza abia se mai ţinea să nu izbucnească în plîns. Ii promise că se va schimba odată cu începutul toamnei, cînd se vor aduna cu toţii în Podgorie, iar lucrul acesta avea să se întîmple în curînd, nu mai era decît o săptămînă. Mine în zori va telefona în Santara şi-i va spune Ianei Ivanova că petrecuse împreună cu fiica lor o seară minunată şi că discutaseră şi despre fericirea familiei.

Ultimul pas e cel mai greu, îşi zise ajungînd sub teii pe sub care o luă spre restaurant. Avea o fată curajoasă şi deşteaptă, presimţise prăpastia ivită între părinţi şi de aceea se temea. Doar încă vreo cîteva zile şi se vor rezolva toate tainele, se mîngîie Alekso Ivanov. Cu paşi nesiguri grăbea pe stradă la vale şi se gîndea la evenimentele din ziua care trecuse. Dacă i-ar fi apărut cineva acum în faţă, i-ar fi sucit gîtul ca unei păsări.

8.

Adjunctul Eţo Paskov, din Nevrokop, era un bătrîn cu părul alb, plin de zbîrcituri şi de pete pe iaţă. Cunoştea munca de tipografie aidoma celor

mai buni maiştri. în timp ce Maia Arsova le servea cafeaua, el înşira noutăţile de ieri. Controlul obştesc găsise grave abateri de la disciplina financiară ; tribunalul urma să decidă cine poartă vina acestor încălcări. Defecţiunile maşinilor fuseseră remediate, dar sosiseră douăzeci de tone de hîrtie tipografică de proastă calitate. Dar acum pe Alekso Ivanov nu-1 interesa nimic altceva decît cartea lui Tanas Saveski. Aşa deci, continuă adjunctul sorbind din cafea, una peste alta, problemele sînt rezolvate. Culegerea manuscrisului era pe terminate, iar turnarea plumbului cald, la zeţărie, o preluaseră cîţiva meşteri în frunte cu Virgil Piseski. Acum chinul cel mare era o matriţă ciobită la care apăruseră goluri, fiindcă pereţii ei erau mîncaţi. Doi linotipişti, refugiaţi din ţinuturile mării, duceau ultimele rînduri din plumb. Cel mai tînăr, ruşinos, se plînse că maşina pe care lucrează vibrează cam ciudat, de parcă ar plînge. Se încălzea mult prea iute şi acest lucru însemna că i se-nve- chise compasul, adică locul unde erau înşirate matriţele. Şi cel mai în vîrstă cu sfială în glas, aminti că în tipografie nu mai existau rezerve pentru aliajul de plumb

— Ce mai e şi asta : aliaj de plumb ? De ce nu-mi aduc aminte ? întrebă Alekso încă mahmur, cu ochii la picioarele frumoase ale Maiei Arsova.

— Materialul care se topeşte în căzănele ; cu el se şpriţuiesc reliefurile matriţei ! se grăbi linotipistul cel tînăr.

— Plumb, antimoniu şi cositor, adăugă expert Eţo Paskov, sorbind din cafea.

— Mîine vă aduc şi aliajul acela ! promise sigur de sine, Alekso Ivanov.

— Avem nevoie şi de caiele ! se plînse Eţo Paskov, cu ochii la linotipiştii care plecau.

— Minte nu vă trebuie cumva ? izbucni Alekso.

— Caielele sînt bucăţelele acelea care cad între cuvinte ! Nu se poate lucra fără ele ! îl învăţă părinteşte Eţo.

— Matriţe, aliaje şi caiele ! Altceva ? îşi notă Alekso.

— încă vreo cîteva minţi clare ca Andrei Pagiov, răspunse în bătaie de joc adjunctul.

— Iar v-aţi certat ? întrebă Alekso.

— Mi l-a bătut pe cel mai bun culegător ! se plînse Eţo.

— N-a fost chiar aşa ; am văzut cu ochii mei ! zise Alekso.

— E greu de suportat un ins care nu munceşte, dar conduce muncitorii ! într-o zi o să-l găsim făcut zob lîngă maşini ! clătină adjunctul din cap şi, furios, dispăru în hol.

Tipografia Doi *mai* tipărea : cărţi, ziare, necroloage, formulare şi orice altceva mai era de trebuinţă. într-adevăr problemele nu puteau fi rezolvate în totalitate. Şi hîrtia care sosise de dimineaţă era de proastă calitate. Maşiniştii se plîngeau că numai cu mare chin putuseră să tragă ziarul organizaţiei sindicale. Numărul rebuturilor era foarte mare, iar imprimarea clişeelor de slabă calitate ; titlurile se citeau cu greutate fiindcă lipseau din dotaţie o seamă de litere. Eţo Paskov aştepta în fiecare clipă protestele din partea redacţiei, ameninţări, poate chiar renunţarea la contracte. Dar acum pe Alekso îl interesa cartea lui Tanas Saveski. Timp de stat pe gînduri nu prea era ; această comandă specială a Comitetului industriei poligrafice trebuia tipărită. îl rugă prin telefon pe Eţo să vadă ce fac culegătorii şi cînd vor căpăta de la secţia de maşini şpalturile primelor coli.

în timp ce aştepta ca adjunctul să sune, o întrebă pe nepusă masă pe Maia cum se simte după întîlnirea de ieri seară cu fostul chiriaş Rafail Burov. «Mă simt mult mai bine acasă !»• Arsova nu răspunse provocării, dîndu-i nişte acte la semnat. In preajma sa plutea o mireasmă de trandafiri şi respiraţia ei îl atinse. Il tulbură şi lina foşnire a

rochiei croite cu gust pe care i-o dăruise nu demult. Dar ea se făcuse deja nevăzută în biroul

ei. «Iar eu n-am nici un chef să mă întorc acasă !«■ se întinse Alekso cu miinile la ceafă, aducîndu-şi aminte de promisiunea făcută Solzei. Oasele îi pocniră, sîngele îi urcă în obraji, ochii îi rămăseseră furaţi de trupul care dispăruse din cabinet. «Să nu cumva să mai dispari undeva !» o preveni el cu o voce răguşită. «Unde-aş putea să dispar ? !» rîse Maia Arsova, fă- cîndu-se nevăzută cu ceştile de cafea.

Pesemne că matriţele acelea sînt de nefolosit, îşi zise cu lejeritate ; mai mult ca sigur că tipografia are nevoie de baiii grei, de aliaje de plumb şi de mai ştiu eu ce ! Dar Maia luă, în gînd>urile sale, locul tuturor acelor mărunţişuri. Cît ar fi plătit Tanas Saveski pentru această tinără făptură ! Nu cumva din pricina aceasta îi invitase la cină ? Dar răspunsul era clar şi aici nu mai încăpea nici o îndoială : fata nu era de aruncat. Astfel, în vreme ce se fră- mînta ca săracii cu duhul, uitînd cele promise Solzei, se întoarse şi Eţo Paskov, supărat şi îngrijorat.

— N-o să meargă după cum ne-am făcut planul! se plînse el dînd din cap.

— Trebuie să meargă ! urlă Alekso.

— Culegătorii se străduiesc ; am stat de vorbă, personal, cu Virgil. Dar mi-e teamă că vom depăşi termenul 1 Sună-1 pe Tanas şi spune-i să nu ne grăbească ! îl îndemnă adjunctul cu ochii la portretul revoluţionarului atîrnat pe perete.

— Am să-i pedepsesc, să ştii !

— Fă ce vrei ! Culegătorii n-au de unde lua material orb, şi gata, ridică Eţo din umeri.

— Să găsească ! Ce mai e şi ăla material orb ?

— Mai bine să nu-ţi mai spun ! răspunse adjunctul.

— Dar ce există în tipografia asta în afara unor bă- trîni demenţi ? Ascultă, Paskov ! Pentru profil, legături, cuadraţi, să demontaţi paginile ziarului sindicatelor pe care l-aţi tipărit azi-noapte ! Vezi bine că nu avem bani pentru altele noi ! termină Alekso cu glas mai îmblînzit şi-l bătu pe umeri.

— Să-ncercăm şi aşa ! fu de acord Eţo şi cu

paşi grei se-ndreptă spre culegători. Dar treaba o să meargă la fel de uşor ca şi cînd ar urca pînă în satul tău ! adăugă din hol.

Curînd îl anunţară pe Alekso că secţia maşini primise primele coli puse la punct. Corectoarea citise aproape jumătate din carte, care n-avea nici măcar o sută de pagini, cu clişee cu tot; maşiniştii puseseră totul la punct şi lucrul putea să înceapă la prima presă rapidă. Cele două prese sînt şi neproductive pentru ediţiile de mare tiraj, îşi zise Alekso privind pe fereastră. Şi, în afară de asta, la ele se tipăreau necroloage. Aşa era obiceiul, ca pentru fiecare mort să se tipărească în jur de o mie de necroloage care erau lipite pe stîlpi, pe la ferme şi prin cartiere. Dacă, întîmplător, Iana va muri, îi trecu prin cap lui Alekso, va trebui şi el să procedeze după obicei. Dar oare se putea aştepta la aşa ceva în curînd, se întrebă el.

Maşiniştii montau acum colile tipografice, scoteau exemplarele de probă, întindeau grăbiţi culoare în cuvele celor două prese rapide şi, încă şi mai rapid, tipăreau. Hîrtia îi enerva fiindcă foile aveau grosimi diferite şi doar cu mare chin puteau fi potrivite peste zaţ. Dar treaba, în cele din urmă, se urnise ; cumva-cumva o voi scoate la capăt, căuta să se convingă singur, uitindu-se încă pe fereastră, spre mercedes. De la Manechin se putea aştepta la o recunoştinţă mai de Doamne-ajută, la radierea datoriilor, la un loc bun în conducerea politică sau chiar executivă a oraşului ori, în cel mai rău caz, la mutarea lui într-o tipografie mult mai modernă. Şi asta n-ar fi chiar de vise rele, într-o vreme de criză cum e aceasta, cînd toată lumea se văicăreşte şi pretutindeni se ivesc greutăţi economice. La urma urmelor, ar scăpa de zaţul acela cald de plumb, de otrăvurile care-ţi intră de-a dreptul pe beregată. L-ar aranja o culegere fotoelectronică, aşa cum au toate tipografiile moderne ; într-adevăr, bine i-ar prinde să plece de la Doi *mai;* zece ani îi erau de ajuns ; fusese decorat, iar aici nu se putea schimba

nimic. Faptul că firma se ducea de rîpă nu depindea de el, se încuraja Alekso. O analiză făcută de experţi mai mult ar înfierbînta lucrurile : caz de forţă majoră, şantaj din partea partenerilor străini, productivitate scăzută din pricina maşinilor învechite. Nici Dumnezeu n-ar putea să despotmolească tipografia asta, se mîngîia el cu nevinovăţie.

Prin cap îi trecură la repezeală cîteva idei de inovaţii tipografice. Tanas Saveski ar putea, dacă ar vrea, să-l scoată din haznaua asta puturoasă ; dar nu neapărat. Dacă s-ar hotărî să i se ofere un credit gras, ar putea să scoată la pensie acele maşini hodorogite, împreună cu Eţo Paskov. Dacă n-o avea de gînd să-i propună o nouă funcţie, n-are decît să-i asigure condiţii de reamenajare a tipografiei Doi *mai.* Să vezi atunci, îşi zise Alekso, cum aş uni toată industria tipografică a oraşului, cu muncitorii ăia de la *Noua Democraţie* care au încetat lucrul cu tot. Va tipări cartea aceasta a lui Tanas, apoi se va întîmpla ceva important. Acum e la preţ generaţia lui, şcolită, demnă de stimă. Adevărat, sînt ei criticaţi că ar fi un pic obosiţi şi cu greu îşi expun motivele, dar încă ţin bine în mînă frîiele, trase el concluzia în cele din urmă.

Se anunţară probleme de laborator. «Căţea iute, cîinii chiori!» ţipa adjunctul, speriat, în pragul uşii. Fotografiile primite de la Tanas Saveski erau fotografii originale, cu o ţinută exemplară a liniilor. Fotocopierea la aparat, reuşită, negativul arăta aşa cum trebuie, toate bune, dar ceea ce ieşise pe plăcile de zinc arăta îngrozitor ; maşina cu acizi pentru plăci părea defectă, dar încă nu se putea descoperi dacă de vină erau acizii sau aparatul însuşi. Făcuseră şi o probă utilizînd o altă formulă ; aici un grec se arătase a fi adevărat magician, dar, mai apoi, probele de clişee se dovediră iarăşi proaste. Oamenii de la serviciul foto vedeau stele verzi ; Tanas Saveski, preşedintele, arăta acum ca o sperietoare de ciori. Alekso îi trimise să facă alte

clişee, în care figurile să iasă mai clare şi astfel îl prinse deja amiaza. Atunci maşinile se opriră din lucru şi, în timp ce tipografii înfulecau pe băncile din curte, care se scăldau în soare, Alekso Ivanov şi Maia Arsova se făcură nevăzuţi într-o odăiţă întunecoasă. Pe Alekso îl cuprinse pe dată o dorinţă puternică să-i strîngă mijlocul, să-i simtă sînii, s-o sărute pe gură ; apoi totul nu mai depindea decît de capriciile ei. El îi jurase Solzei că se va schimba o dată cu începutul toamnei; acum era o zi plină de arşiţele verii.

Vremea prînzului trecu repede, dar muncitorii rămaseră afară, în curtea cu trandafiri. «Ce-o mai fi şi asta ?» Se întrebă încurcat Alekso, întorcîndu-se în cabinet şi piep- tănîndu-şi părul vîlvoi. «Al dracului Virgil, un rahat nu

valorează cuvîntul lui !» îl învinovăţi Alekso. îl chemă de îndată pe Eţo Paskov şi-i porunci să facă aşa cum i-o plăcea şi cum o şti, dar sectorul maşinilor să intre în lucru cu toată capacitatea. El ridică din umerii săi osoşi, făcu o strîmbătură şi rămase cu capul în piept ca şi cînd era vinovat.

— Nici Dumnezeu nu mai poate să ajute aici! Să-ţi dau un sfat : sună-1 pe blestematul ăla de Tanas şi cere-i să mai amîne termenul. Aici toţi sînt împotriva lui ! încheie el, prinzînd mai mult curaj şi se aşează în fotoliu.

— împotriva lui ?

— Şi-mpotriva ta !

— Şi cine o să le mai plătească ? bătu Alekso cu pumnul în birou.

— Nu te mai da mare, băiete ! prinse aripi Eţo.

— Ce vrei să spui ? se încurcă Alekso Ivanov.

— Nimic ! Dispari zile întregi şi, atunci cînd te în- întorci, imediat spui tot felul de vorbe mari ! Nu-mi explica nimic !

— Mă iei drept un nimeni ? se înfierbîntă Alekso.

Bătrînul îl rugă să nu-şi zdruncine prea tare sănătatea, fiindcă infarcturile sînt cele mai frecvente la anii săi, mai bine cu înţelepciunea unui om cult să privească în faţă adevărul. Sindicatul tipografilor decisese întreruperea lucrului în semn de solidaritate cu *Noua democraţie,* iar aici nu mai era deja nimic de făcut. Asta nu e prima oară şi n-o să fie nici ultima, îi explică prietenește Eţo Paskov. Iar faptul că salariile nu le vin la o dată fixă nu-i sperie nici cît găinaţul de pasăre căzut din cer.

— Iar ginerele tău unde e, să-i frîng gîtul ? urlă Alekso, aducîndu-şi aminte discuţia din seara trecută.

— De unde să ştiu unde e ? Zgîndăre jarul pe undeva! gesticulă Eţo.

— Ce vor ăştia de la mine ? ţipă Alekso Ivanov. Mă iau drept duşman de clasă ?

— De ce nu asculţi veştile la radio ? întrebă cu glas potolit adjunctul.

— Cartea trebuie să apară !

— Trebuie doar să murim !

— Tu eşti de partea lor ? Virgil a făcut şi din tine sluga lui ? îl învinovăţi fără rost Alekso.

— Crezi că nu vreau să reuşeşti ?

— Aşa o să-mi pătez obrazul !

— Dar care obraz ? Deja de o jumătate de veac noi sîntem o secţie de mărunţişuri ! Cîtă vreme mor oamenii în oraş, obrajii noştri rămîn curaţi ! Necroloage, etichete, ziare sindicale ; scoatem o pîine neagră pentru bătrîneţe albă ! zise Eţo Paskov.

— Dar nu-mi pot permite să pierd şansa asta, pricepi sau nu ? se zburli tot Alekso.

— Cum să nu ! Dar fii înţelegător, încetarea lucrului e stabilită, în semn de solidaritate, încă de luna trecută, cînd tu erai în străinătate. Ce să-ţi fac eu acum ? Cum să te ajut ? Să le dau pielea de pe mine ? se enervă adjunctul ridicîndu-se din fotoliu.

— De ce nu m-ai făcut atent ?

— De unde să te iau ?

Alekso văzu negru în faţa ochilor. Il rugă pe Eţo ca măcar să încerce să-i ia cu vorba bună şi să-i întoarcă la lucru. Mîine n-au decît să pună pe tapet problemele auto- conducerii, să găsim o limbă comună. Acum nici nu-i timp pentru rezolvarea problemelor de clasă, cugeta cu egoism Alekso. Il interesa numai şi numai viitorul său. Cu puţin înainte, fără nici o pricină, ţipase la Maia Arsova, cu toate că, la vremea prînzului, făcuseră dragoste în întunericul odăiţei. Nerăbdător, aşteptă să audă tăcănitul preselor rapide tipărind cartea. Blestemată soartă ! Era gata-gata să-şi atingă ţelul. Mîine ar fi putut să fie avansat şi, astfel, pînă la sfîrşitul vieţii, să nu mai dea ochii cu tot soiul de cămătari de teapa bancherului Niazi Osmanov. în cele din urmă ar fi apucat să se bucure de lumina altor zori ; s-ar fi salvat din duhoarea asta. Dar nimic din tot ceea ce-şi închipuise ; tipografii ăştia au să-l distrugă. îi venea să plîngă, ca azi-noapte în faţa Solzei. Viitorul îi părea acum mult mai negru decît îi păruse ieri. Se hotărî să iasă în curte în faţa muncitorilor, să le aducă aminte cinstit că-i sînt datori să-l sprijine şi să-i fie solidari în această clipă grea. Sigur că n-au uitat cît de mult i-a ajutat pe cei ce n-aveau un acoperiş deasupra capului, cum a fost alături de ei cînd le-a fost cel mai greu.

Nu vor putea să-l lase în noroi, îşi zicea plin de furie.

Deodată presele rapide trepidară, Alekso auzi binecunoscutul sunet al maşinilor : tipărirea începuse. îşi aruncă privirile pe fereastră, în curte, neputîndu-şi ascunde mirarea. Acolo nu se mai văzu decît mercedesul. Tipografii se întoarseră în barăci; pe aleile cu trandafiri o zări pe Maia Arsova cu foarfecele-n mînă, tăind rămurelele uscate şi lăstarii strîmbi. «Parcă-i o regină, colaboratoarea mea !» se desfăta Alekso. Maia adunase un buchet, se mişca plină de graţie ferindu-se de spinii lăstarilor. Ochii
i se umpluseră de mulţumire şi de căldură, îi veni să sară pe fereastră s-o sărute şi abia apoi să se-ntoarcă în cabinet. Se gîndea că ea îi convinsese pe muncitori să se întoarcă la rraşinile lor. Atunci se ivi în fugă şi gîfîind şi consilierul său Andrei Pagiov ; rînjea cinic şi se scărpina pe burtă.

— O să te duci de rîpă fără mine, Furnicarule ! se lăudă cu înfumurare.

— Nu te-au scuipat ?

— După cum vezi s-au întors la lucru !

— Dar unde ai fost astăzi ? îl surprinse Alekso cu întrebarea sa.

— Nu ne-am înţeles oare să-ţi ţin locul la toate şedinţele în oraş ? Acuma trebuie din nou să mă-ntorc ! Dacă voi auzi ceva primejdios, tu o să afli primul ! răspunse Demagogul plimbîndu-se neliniştit prin cabinet.

— Deci aşa, ai venit şi-ai învins ! Nu cumva i-ai promis lui Virgil ceva aparte ?

— Care Virgil ? Oaia aia ? Iar tu nu te bucura prea mult ! mai zise prevenitor Andrei.

începu să se laude cum reuşise să-i convingă pe tipografi. Vor tipări cartea, apoi vor depune o coroană de flori la mormîntul lui Avraam. «Vezi că ţi-ai frînge gîtul fără mine ?>► se iţi Demagogul. în zadar se strădui Alekso să afle cum de-i reuşise toată povestea. «Taina vrăjitorului !«• necheza Andrei. Atunci în birou intră şi adjunctul Eţo Paskov. Tremura de emoţie şi nu-i aruncă nici măcar o privire lui Andrei ; nu se înghiţeau unul pe altul adeseori se învinuiau reciproc. Alekso se

străduise să-i împrietenească, dar pînă acum nu reuşise.

— N-o să te superi dacă o să ies la pensie ? întrebă Eţo.

— Eu am să-ţi dăruiesc autoportretul ! îl provocă Andrei.

— Ce-ţi veni acum ? Mai întîi o să înnoim tipografia, fototipie şi tot ce mai urmează, apoi du-te şi fă ce vrei ! îl strînse Alekso de umerii numai oase.

— Dacă m-ai întrebat pe mine, trebuie să ieşi la pensie cît mai iute ! se amestecă Andrei. Tu eşti, frăţioare, ca o lămîie stoarsă.

— Cară-te din faţa mea ! Puţi ca o fată bătrînă ! Mai întîi am să te bag pe tine la închisoare ! ripostă supărat Eţo Paskov.

— înnoire cu schelete ! Ha, ha, ha ! Asta viitor ! De-aia ne merge atît de rău ! rîse Andrei şi ieşi repede afară.

— Am să-l ucid pe băţosul ăsta ! şuieră Eţo Paskov.

Alekso începu să-i explice că, în curînd, Doi *mai* îşi
va schimba chipul. Altele vor fi condiţiile de muncă ale tipografilor — afară de higena absolut necesară, le vor fi cumpărate şi haine de lucru speciale, în aşa fel încît să nu-şi mai expună părţile goale ale trupului. Vor primi lapte proaspăt, cu mare coeficient de grăsimi, pur şi simplu li se vor îmbunătăţi condiţiile de muncă. Atunci n-au să se mai plîngă de boli profesionale, explica în dodii Alekso. Fiindcă praful de plumb nu intră în organism numai pe nas, ci şi prin pori. în curînd problema aceasta va fi rezolvată, iar la tipografie va fi angajat şi un medic. Organizarea muncii, de asemeni, se va îmbunătăţi, vor fi asigurate şi piesele de rezervă şi materia primă. Acum banca *Makedo* le aprobase un credit cît să le ajungă pentru salarii, le amînase şi dobînda la vechile împrumuturi, dar mîine, Niazi Osmanov va veni singur să-i roage să facă noi investiţii. Bancherul e om tare, se lăudă Alekso Ivanov, nici nu-i membru de partid, şi totuşi deţine puterea financiară. Aşadar, de ce *Doi mai* n-ar concura cu cele mai bune firme din oraş ? în timp

ce la *Noua democraţie* continuă greva, ei le vor prelua din mers şi muşteriii. Alekso, patetic şi cu gesturi de om bolnav, îi mai explica adjunctului încă un lucru : că, el, personal va promova autoconducerea, astfel încît fiecare tipograf să ia parte la împărţirea profitului. Atunci muncitorii nu vor mai înghiţi prin cîr- ciumi tot soiul de băuturi ieftine, rachiu şi salată de varză împuţită, brînză cu viermi, vin şi bere. Fiecare îşi va vedea de propriul său interes, iar tipografia o vor iubi ca pe bunul lor propriu. Eţo Paskov, buimăcit, dădu din umeri şi, ruşinat, zise din prag : «Ce harababură e în capul tău. Dar eu nu mai am timp de aşa ceva, băiete ; iartă-mă şi consideră că am ieşit la pensie !» Bătrînul nici vorbă să-l fi crezut.

Dar Alekso era acum sigur că lucrarea despre stabilizarea economică se va tipări iute, mai înainte chiar ca soarele să se retragă spre Santara. Cartea va căpăta forma unei broşuri, fără cotor ; astfel poate fi tăiată mai repede, deodată cu coperţile. Prinderea şi legarea colilor se va face conform planului, apoi vor urma lăcuirea, controlul de calitate şi expedierea cărţii la Comitet. Chiar mîine, la prima oră, Tanas Saveski va rămîne cu gura căscată, fericit; apoi se va lăuda că un asemenea lucru nu poate fi decît opera unui om din generaţia lui. Şi singur îi va face unele avantaje, se gîndea înfierbîntat Alekso. Uitase deja de ultima dorinţă a adjunctului său Eţo Paskov — ieşirea lui la pensie.

Nu auzi nici telefonul sunînd. Cu mintea în altă parte, luă receptorul din frumoasa mînă a Maiei Arsova ; un glas de departe voia să-i facă legătura cu închisoarea regională. Mai întîi tresări înfricoşat, dar îşi reveni iute. închisoarea comandă tipărirea unor ambalaje pentru împachetarea laptelui şi a ouălor produse de ferma proprie. Alekso Ivanov îşi notă comanda, apoi se trînti în fotoliu oftind ca un om frînt de oboseală.

Pe urmă îşi aduse aminte de soţia sa, Iana. Cum se topise oare dragostea lor ? Ce era de făcut cu promisiunea pe care i-o smulsese Solza ? într-adevăr, nevastă-sa nu era o desfrînată, ci o învăţătoare patriarhală care conducea cu succes treburile gospodăriei, dar gîndul că va trebui să se

culce cu ea nu-i dădea pace. Ea se chinuia atît cît putea, să-l mulţumească, cu toate că era roasă de boală. Dar dădea o prea mare importanţă amintirilor, păstrînd cu multă dragoste toate darurile primite de la el. Cîndva îi adusese un trandafir alb şi pentru ea acesta fusese un simbol al fidelităţii ; îl presase între paginile bibliei şi, chiar şi acum, după atîta vreme, putea fi văzut în camera lor din Podgorie. Nu cumva îşi dăruise toată dragostea ei unui om care n-o merita ? Ştia că Iana trăieşte în chip cu totul natural şi că-şi divinizează familia, de aceea îi şi născuse atîţia copii ! Dar acum nu-i putea veni cu nimic în ajutor ; pe zi ce trecea repulsia faţă de ea îi creştea. îl enerva şi bigotismul ei, de aceea şi fugea de ea. Azî-noapte îi promisese Solzei că se va schimba, dar lucrul acesta părea a fi imposibil. Mai bine la casa de nebuni, aşa cum îi preziseseră unii. Nu mai voia şi pace să mai trăiască împreună cu o femeie care cîntă copacilor din Santara versuri din vremuri păgîne, chipurile să dea rod mai bogat. Cu adevărat, era o gospodină exemplară, simţitoare la durerile altora, dar cărările li se despărţiseră, ce mai putea face ! Ea era roaba viselor ei ; cînd el pleca la serviciu îl petrecea bine- cuvîntîndu-1, iar fetelor le ţinea lecţii de morală, să rămînă fecioare pînă cînd se vor mărita. Fără doar şi poate, de aceea preacurvea şi Vida, numai ca s-o contrazică, îşi spuse Alekso. Unii bărbaţi s-ar fi topit după o asemenea femeie care că se trudească să facă din casa ei o cetate, dar pe el nu-1 mai putea ţine legat de ea nici în lanţuri. Dorinţa unei vieţuiri împreună se dusese fără întoarcere, aşa că se pregătea de divorţ. Dar cum să-i explice acest lucru Solzei, preferatei lui ? Ce voiau să însemne vorbele acelea ale ei cum că-1 iubeşte, dar că nu-1 mai poate suporta, se miră în cele din urmă Alekso.

Ce i-o fi venit tocmai acum să se gîndească la Iana Ivanova, se enervă Alekso, cînd încă mai simţea în nări mireasma de trandafiri pe care o risipea în preajmă rochia Maiei Arsova ? Nevastă-sa ştia de legătura sa amoroasă, şi suporta cu bărbăţie faptul că pierduse partida. Poate spera ca aventura să ia sfîrşit, fără divorţ,

iar copiii să crească alături de amîndoi părinţii. Care copii, se enervă în gînd Alekso. Acum erau mari cu toţii; pînă şi Aniţa împlinise doisprezece ani şi gătea la fel de bine şi de gustos ca şi maică-sa; de-ar fi fost ţigancă ar fi şi măritată acum. De ce se chinuise oare cu Iana, dacă dragostea li se topise ca o bucăţică de zahăr, iar căsnicia devenise insuportabilă ? Dar cum să-i explice toate aceste lucruri Solzei?

Trecu şi amiaza tot lăsîndu-se măcinat de aceste gîn- duri; cartea lui Tanas se tipărea; colile ajunseseră în legătorie. Telefonul sună din nou ; bancherul Niazi Osmanov îi propuse o întîlnire. Mai apoi o rudă îl invită să-i facă o vizită, la o varză cu dovleac dulce. Apoi îl anunţară că îl aşteaptă lăptarul din Santara. Astfel, în timp ce, tolănit în fotoliu, privea pe fereastră nişte nouraşi albi, în cabinet intră Eţo Paskov.

— Scuză-mă că te bat la cap, fiule, dar am să-ţi mai pun o întrebare ! îşi luă inima-n dinţi adjunctul, aşezîn- du-se lîngă el.

— Despre Tanas ?

— Ai citit ce-a scris în cartea lui ?

— Crezi că e vorba de afirmaţii mincinoase ?

— Păi cînd, un ins ca el, s-a mai gîndit la reforme şi la înnoiri ? Cînd s-a mai luptat pentru prosperitatea obştei ? Cînd a mai luat apărarea celor asupriţi şi obidiţi? în prima tinereţe ? Acum el e puntea care uneşte reacţiu- nea cea mai josnică, protejează mita şi corupţia, strălucirea şi făţărnicia, desfriul şi abjecţiunea. Ce fel de stabilitate economică poate propune Tanas Saveski ?

Pe Eţo Paskov îl trecuseră năduşelile !

— Bătrîn nebun, ce tot trăncăneşti ? Nu ţi-e frică de puşcărie ? Ai vrea să se întoarcă vremurile vechi ? se înfurie Alekso, ridicîndu-se. Păi Tanas mi-e prieten ! adăugă.

— Renunţă la un prieten ca ăsta ! prinse din nou curaj Eţo.

— De ce-1 urăşti ?

— De vreme ce tot ies la pensie, n-o să fiu la mila lui! răspunse adjunctul.

Ceru să-i fie aduse primele coli tipărite. Un ins gol pînă-n brîu, bărbos, tînăr şi gras îi întinse primele patru coli ale cărţii, mototolite şi tăiate grosolan ; miroseau încă a cerneală proaspătă. Asta e un adevărat parşiv, tresări Alekso dînd citire reformelor economice propuse de Tanas în industria poligrafică. «Intr-adevăr sîntem în criză, dar ieşire există», continuă el cu glas tare, apoi urmări în gînd rîndurile în care Tanas prevedea totul. Din pricina scumpetei preconiza numai o înnoire parţială a tipografiilor, maşinile fiind cumpărate cu valută forte ; tocmai de aceea el propunea statornicirea autoconducerii, fapt care ar fi putut să dea tipografilor posibilitatea administrării producţiei. De asemeni opina pentru formele parlamentare ale contractelor, pentru reorganizarea sindicatului tipografilor. Astfel spus pe limba lui Alekso, Tanas scria, negru pe alb, că sărăcia va pieri din familiile tipografilor, iar pentru tipografii rămaşi fără lucru se va găsi o rezolvare omenească. Astfel se va termina cu exploatarea, element străin oricărei societăţi înaintate şi, datorită acestui fapt, nu se va mai ascuţi nici lupta de clasă, iar muncitorii nu-şi vor mai vărsa sîngele prin tipografii, Activitatea va deveni indestructibilă ca granitul, va da cale liberă inovaţiilor, va fi o garanţie a prosperităţii fiecărui tipograf. Astfel Tanas promitea mai mult decît îl ţineau curelele : o democraţie originală şi o asociere cu capitalul internaţional, productivitate înaltă, belşug, frăţie şi unitate. Prin tipografii vor curge laptele şi mierea, rîse Alekso citind mai departe. îl căută iute pe adjunctul său. Şi natural să promită atingerea unui ţel mai înalt, instaurarea unei democraţii în industria poligrafică, îşi zise aplecat peste pagini. Dar tipografilor le era de mult silă de vorbele goale rostite de la tribună, iar el ştia prea bine acest lucru. Păi, aşa cum procedează Manechinul, ideile din cartea lui pot fi valabile şi în zootehnie, fiindcă ele erau universale. Az- vîrli cît colo paginile fiindcă nimic nu era clar în cartea asta. Stabilizarea economică, acum sau niciodată, se gîndi cu sarcasm. Dacă puseseră mîna pe Manechin şi-l închi- seseră, îi veni o idee

nebunească, atunci cum de i-au mai dat drumul ? II apucă frica la intuiţia că un astfel de haos nu poate duce decît la anarhie.

Zgomotul preselor rapide dispăru ; în baracă prinse a domni liniştea. Eţo Paskov intră şi-i aduse vestea că volumul e gata tipărit, colile vor fi cusute şi legate, iar comanda de tiraj poate fi ridicată ceva mai devreme decît termenul stabilit.

— Cui să i le ducem ? întrebă adjunctul.

— La Comitet ! Aici să nu văd nici un exemplar ! porunci Alekso Ivanov.

— Aşa te vreau ! surise adjunctul.

— De ce crezi că promisiunile sînt mincinoase 7

— Lasă-mă pe mine în pace ! dădu înapoi adjunctul.

— Spune ce crezi!

— Cui îi este de folos toată această ipocrizie ?

— Ai dreptate ! Dar Tanas ridică un număr infinit de probleme ! o îndulci Alekso Ivanov.

— Şi eu aş putea să fac declaraţii de dragoste ! prinse să-i explice Eţo Paskov. S-o pornim de la tine, dacă vrei ! Tu crezi ce spune el ? Nici eu nu cred ! Să-i minţim din nou pe bieţii muncitori ? Le-am dat noi vreo explicaţie pînă acum ? De ce a luat avînt, în tipografia asta, birocraţia ? De ce folosim noi maşina blindată ? Frică de atentate, securitate personală pentru surmenajul nostru ? Şi de ce îi divinizezi pe colaboratorii de teapa poponarului ăla ? Cum să se poată trece de la vorbe la faptă ? Cum să ajungem la o societate fără pierderi, boli, criminalitate, mită şi corupţie ? Putem să înfăptuim acest lucru noi ăştia, obosiţii, mînjiţii ? Cum să crească plăţile mici şi să dispară sărăcia ? Citind cartea lui Tanas Saveski ? Hai de-a mija, să-ţi fac bau ! tremura din tot trupul Eţo Paskov.

— Pe ce lume trăieşti tu ? ridică tonul Alekso.

— Intr-o lume a surzilor ! Ha, ha, ha ! îi răspunse sfidător adjunctul, apropiindu-se de fereastră. Uite, ni s-a mai dus o zi pe apa sîmbetei !

— Chiar nu crezi că ni se va da o mînă de ajutor ?

— Cînd o să facă plopul mere, da ! răspunse Eţo.

— Şi nu eşti mulţumit de ceea ce s-a realizat pînă acum ? se miră Alekso Ivanov.

— De ce mă iei la întrebări ca la judecătorie ?

— Dacă nu-ţi bagi minţile-n cap, poţi fi şi judecat! răspunse Alekso.

— Ascultă, fiule ! Eu tipăresc cărţi încă de pe vremea cînd te năşteai tu ! Cum le culegeam, aşa le şi citeam ! Ştii cîte minciuni am citit eu pînă acum ? întrebă Eţo cu glas molcom.

— Dar tu-l urăşti pe Tanas Saveski!

— Urăsc tot ceea ce e stricat !

— Ştii ce-i acela un prieten ?

— Eu cu dracu nu sînt frate ! răspunse Eţo Paskov.

— Ai vrea să te invit la un prînz la *Armonia* ? propuse din toată inima Alekso Ivanov, cu totul schimbat.

— De acord ! Vom bea şi o bere de rădăcină ! rîse Eţo. Numai să nu-mi ceri să citesc şi cartea asta a lui Saveski.

Puţin mai apoi mustangul se şi urni din loc. «Mai bine să luăm un vin !«■ mormăi Alekso la volan. «Hai s-o facem lată, dacă tot ai înnebunit !«■ se însufleţi bătrînul. Pe drum discutară cum fusese înjghebat restaurantul *Armonia.* Stăpinul său, Petros, care venise din insula Tasos, avusese doi fii ; cel mai mare se numea Filip, iar cel mai mic Ahile. «O duceau bine în mahalaua aia, adunaseră ceva parale după atîţia ani de chin şi hotărîră să deschidă
o dugheană. Filip voia să fie cofetărie, dar Ahile, nu, frizerie. Primului îi plăcea să facă prăjituri, pe cînd al doilea nu visa decît la frizura femeilor !«■ zise Eţo Paskov şi făcu o pauză ca să tuşească. «Dar cine ţi-a povestit toată chestia asta ?»■ se interesă Alekso. «Nu, a zis Petros, cel mai cu minte e să deschidem o circiumă ! continuă Eţo. în mahalaua asta trăiesc mulţi becheri care caută mîncare gata făcută, aşa că nu-i greu să le luăm bănuţul. Se înţelege, cum se gîndise bătrînul aşa făcură şi ăi tineri. Au deschis în curînd restaurantul, toate bune, dar începură să se certe

ce nume să-i dea. Să se cheme Alexandru cel Mare, propuse Filip, băiatul mai mare. Mai bine Ţar Samuil, sărise ăl mic, Ahile. Aşa s-au certat toată noaptea ; pînă a doua zi la amiază s-au tot certat ce nume să-i pună. împărăţia lui Alexandru Macedon a fost mare, susţinea Filip, el a cucerit nu numai Persia ci şi India. Dar împărăţia lui Samuil a avut un sfîrşit tragic, pe cînd Alexandru Machedon e o legendă ca atîtea altele, zicea Ahile. De la ceartă, în cele din urmă, au ajuns şi la bătaie, s-au tăiat între ei şi, a doua zi, au părăsit oraşul. Dar pentru cine oi fi făcut eu restaurantul ăsta, se întreba Petros şi s-a îmbătat turtă. Să moară nu alta de durere după feciori ; deja se gîndea să lase totul baltă şi să se întoarcă în Tasos. într-o zi a trecut pe acolo Tanas Saveski, rudă apropiată a nevestei lui Petros, a ascultat care era durerea lui Petros şi l-a rugat să fie om cu minte şi să nu se dea bătut, să-i dea cîrciumii numele *Armonia,* că în curînd au să se întoarcă şi copiii. Cînd-necînd, copiii îi vor cinta în strună, îi prezise Tanas Saveski !»■ spuse Eţo Paskov cu un surîs misterios.

—Toată povestea asta e o minciună gogonată ! îi strigă Alekso în timp ce-şi parca mustangul în faţa restaurantului.

— Ce ? Nu crezi că Petros şi Tanas sînt rude apropiate? întrebă Eţo Paskov.

— Filip şi Ahile ! Păi aşa ii cheamă pe chelnerii de la *Armonia !* se împotrivi Alekso.

— Aştia sînt fiii lui Petros ! S-au întors acasă, iar acum *Armonia* e adevăratul cuvînt al vieţii lor ! Petros la bucătărie, copiii servesc ! Hai să probăm mîncărurile lor ! îl îndemnă Eţo urcînd scările.

— Spui poveşti despre Tanas Saveski ! Doar nu ţi-ai pus cumva în minte să-ţi rîzi de mine !

— Se poate restaurant fără poveşti ? Ce crezi, de ce e mereu plin aici la Petros ? oftă Eţo căutînd din ochi o masă liberă.

— Mîncare bună, servire ieftină ! răspunse Alekso adulmecind miresmele bucătăriei.

— Să-ţi spun între patru ochi : bucătăria e ca o cocină ! Iar aştia ca Petros s-au umplut de bani ! Toţi fură de la săraci ! şopti Eţo cînd ciocniră

primul pahar.

— Mai poţi aştepta un pic, să mă spăl pe mîini ! il rugă Alekso şi se ridică de la masă.

— Spală-te cu peria ! rîse Eţo in spatele său, gîndin- du-se la colile cărţii Manechinului, pe care le ţinuse cu puţin mai înainte în mînă.

Alekso Ivanov îşi spălă iute mîinile, iar la întoarcere se opri in faţa telefonului care spînzura pe zid. Glasul Ianei Ivanova parcă ieşea dintr-un puţ adine. Ea se în- tristă cînd pricepu că bărbatu-său o să ia masa la restaurant. Ce era de făcut cu toată carnea aceea de miel care rămăsese ? Cine-o să mănînce tortul de fructe, se supără ea. Carnea de miel poate fi pusă în frigider, o sfătui Alekso, să-şi facă, din ea, copiii, sandvişuri, iar tortul poate să-l împartă de pe acum.

— Dar de ce mi-ai făcut viaţa asta un iad ? nu mai putu să se abţină Iana. Cu ce am greşit eu în faţa lui Dumnezeu ? dădu ea apă la şoareci în telefon.

— Fii mai tare, nu dispera acum ! o rugă molcom Alekso, ca să n-audă şi lumea din restaurant. Solza a ajuns acasă ? Nu ţi-a spus ce am stabilit ? întrebă cu ochii la Petros, care, mai mult ca sigur, trăgea cu urechea, aplecat la tejghea.

— Solza nu s-a întors acasă ! răspunse Iana, smior- căindu-se. Iar tu să stai de vorbă cu Viktor, cît nu va fi prea tîrziu ! Că pe mine nu mă mai ascultă !

— Acum n-am timp, sărută-i pe toţi. Ascultă, nu m-a căutat nimeni pe-acolo ? se uită Alekso la ceas.

— Te-a căutat mai multă lume ! începu să-i înşire Iana. Trei creditori de la bancă îşi reclamau paralele ; au pomenit tot soiul de groaznice încurcături judecătoreşti, confiscarea averii, licitaţie publică şi că o să fii băgat un pic şi la răcoare ! Apoi a sunat un ins obraznic şi a întrebat dacă ai treabă cu nevastă-sa ! Ca şi cînd eu ţi-aş ţine luminarea cînd nu eşti acasă ! Alekso, de ce te laşi pe panta asta în jos ? termină Iana obosită de lungile explicaţii.

— Spune-i că mănîncă... Pe mine nevestele altora nu mă interesează ! Dar altcineva m-a mai căutat ? întrebă în cele din urmă.

— Doi inspectori încruntaţi ! Al mai tînăr era deja pentru a treia oară ; poate că-l şi cunoşti, Rafail Burov, din satul tău ! Te-au căutat şi la servici ! Nu ştiu pe unde umbli toată ziua ! îl critică Iana îvanova.

— De ce-mi dai numai veşti proaste ? se enervă Alekso Ivanov.

— Doar nu crezi că te mint ?! Şi eu văd negru în faţa ochilor, crede-mă, îmi plesneşte capul ! Dar acum o să-ţi dau o veste mai plăcută, mă auzi, Alekso ? în legătură cu fata noastră, cu Vida ! Am stat de vorbă aci, mai adineauri ; mi-a adus o veste care m-a bucurat ! A luat cîteva fărîme din carnea aia de miel şi din crema de tort, apoi s-a lăudat că o să facă un copil ! auzi glasul Ianei în telefon.

— Ai priceput cine e Vanesa ?

— Numele de artistă al Viduţei noastre ! Se va căsători peste două săptămîni ! Gîndeşte-te, Alekso, au pus la cale o nuntă de pomină în sala albă de la *Kontinental!* Antreuri, muzică, zece marinari vor dansa mireasa ! Vechile obiceiuri vor fi împletite cu cele noi, va trebui să-l

luăm şi pe socră-meu din Posoki ! Să vadă şi Simon un tort pe patru caturi ! se lăsase Iana luată de vorbărie, ui- tînd de durerile de stomac.

— Mi-ajunge pe ziua de azi, te rog, mi-ajunge ! trînti Alekso nervos telefonul în furcă.

Transpirase de parcă ar fi ieşit dintr-o saună ; în ochi
i se cuibăriseră o ură şi o mîhnire ciudate. Deja se căia că sunase acasă. Dar de ce n-o fi întrebat cine o mai fi şi ăla care-i cadorisise Videi copilul, tresări mai apoi.

9,

Discuţia din restaurant îl răcori ca un balsam pus pe o rană dureroasă. Prînzul fu udat cu vin negru limpezit, din mica pivniţă a stăpînului casei. Fiul mai mare al acestuia, Filip, adusese ca antreu cîte două piroşti, apoi felul doi musaca garnisită cu pătlăgele vinete şi ouă, după care urmară salate de ardei copţi cărora oţetul le mai lua din iuţeală şi, în cele din urmă, spată de căprioară, â la *Armonia.* Astfel, pahar după pahar de vin care aluneca de minune, îi prinse pe amîndoi o ciudată, dulce tristeţe. Toată atmosfera din restaurant era plină de farmec, oaspeţii parcă pluteau într-un cerdac spînzurat în ceruri; problemele lumeşti cu greu mai ajungeau acum pînă la ei. In sunetul de linguri, de furculiţe şi cuţite, cu o servire ca a lui Filip şi Ahile, în cîntecul privighetorilor care-şi făceau numărul în coliviile agăţate de ziduri, notele de plată erau onorate cu-nfocare şi mereu alte comenzi se auzeau. Un vechi casetofon japonez cînta între paharele de pe tejghea, în timp ce Petros nu mai prididea să-şi şteargă faţa cu şorţu-i soios şi să-şi răsucească mulţumit mustaţa albită. Mîncarea parcă se lipea de trupul său predispus la-n-grăşare.

Un grup de muşterii veseli, aşezaţi lîngă strimtele uşi ale closetului, cîntau în turceşte,

atractiv, învăluitor. Trei muncitori tipografi, refugiaţi din insule, erau deja beţi, se bucurau şi rîdeau ca nişte copii; închinară în cinstea tuturor din restaurant şi se simţeau ca acasă. La vechiul casetofon se auzeau cîntece din Balcani şi din lumea largă, dar oaspeţii, veseli, adesea le acopereau zgomotoşi. «Nespus

de plăcut!» zicea acum Eţo Paskov. «Adevărat, rareori ţi se-ntîmplă ca, în acelaşi timp, inima să-ţi şi cînte, să-ţi şi plîngă !»• Aici se ameţise şi Virgil Piseski, iar glasul său piţigăiat se alegea de celelalte. Clătinîndu-se, el se apropie de masa lui Eţo şi Alekso şi-i rugă insistent să primească să le facă cinste cu cîte un pahar de vin.

— Domnilor, păi nici nu ştiţi cît de bine mă simt eu acum ! strigă patetic, cu o anume tristeţe în glasu-i piţigăiat.

— Am dus la capăt o lucrare istorică ! Ha, ha, ha ! rîse în zeflemea Eţo, bătîndu-1 pe umăr.

— Sufletul ţi se-nsenineză fără să vrei ! adăugă Virgil şi încuviinţă din cap. Ca eliberat mă simt acum !

Apoi se aplecă pe umărul lui Eţo Paskov şi începu să plîngă. De dimineaţă primise veşti de la spitalul de nebuni ; nevastă-sa era pe moarte. Doctorii aşteptau ca să se-nzdrăvenească şi să se-ntoarcă la copii, dar cu nebunii nu ştii niciodată ce-o să fie. Alekso Ivanov îl îmbărbătă, îi mulţumi pentru băutura comandată lui Ahile şi-l sfătui să ia neapărat primul autobuz spre zona industrială şi să se ducă să tragă un pui de somn. Ochii îi erau înroşiţi şi urduroşi de parcă s-ar fi beţivit zile întregi. Virgil îi întinse mîna directorului, întrebîndu-1 dacă nu cumva se supărase pe el. Alekso îl bătu pe umăr răspunzîndu-i că nu-i atît de gomos încît să se supere, că-i e tovarăş de lucru. Se lăudă că azi-noapte se simţise minunat în compania lui şi că-1 va vizita mai des. «Ce grozav mă simt acum !» repetă Virgil. «Cînd lucram aplecat peste paginile cărţii ăleia despre stabilizarea economică, mi se strîngea inima de parcă aş fi băut oţet !» mai adăugă înainte de a se face nevăzut în closet.

— Ce i-o fi venit omului ăsta ? întrebă mirat Alekso, cu privirile pierdute prin fumul gros de ţigară.

— Armonia, fiule ! tihnă sufletească ! răspunse Eţo, ridicînd paharul şi închinînd în cinstea turcilor care se clătinau.

Turcii parcă prinseră aripi, începînd un cîntec nou, din Anatolia ; glasul casetofonului se pierdu. Şi într-adevăr reuşiră să ridice veselia în circiumă. Muncitorii cîntau şi mîncau, toastau cu paharele pline ; unii se îmbrăţişau şi se pupau ca nişte vechi prieteni.

— Aşa e totdeauna aici ? întrebă Alekso Ivanov !

— Dar ce, ai uitat ?

— Ce-i cu oamenii ăştia ? Parcă ar fi drogaţi ! se miră Alekso.

— Cum să-ţi explic ? Tot n-ai avea cum să mă înţelegi ! începu să filozofeze Eţo Paskov. Oamenii ăştia au nas bun : adulmecă de departe totul ! Pentru ei e clar cînd lucrurile încep să se-mpută, şi beau fiindcă sînt neputincioşi să facă altceva ! Taică-tău cobora doar rareori din Posoki, dar totdeauna făcea la fel, bea pînă-şi dădea duhul ! Nu ţi-1 aduci aminte pe Simon beat ? Sigur că nu ! Acum e ca un sfînt ! Dar se-mbăta ca porcii ! Ce vremuri de aur ! oftă Eţo.

Vinul începu să pună stăpînire şi pe mintea lui Alekso Ivanov. Uitase cu totul de discuţia avută cu Iana, nu-i mai păsa nici de creditorii care-1 ameninţau că-i vor scoate averea la licitaţie, nici de strălucirea sălilor de la *Konti- nental,* nici de nunta Videi. Acum, în faţa ochilor, nu vedea decît mesele şi ciorchinii de oameni care se veseleau : fete, bărbaţi, femei, ba chiar şi nişte miri. Poate că era vorba de o masă de nuntă modestă sau de vreo logodnă, cine mai ştie ? Tînărul era fericit lîngă frumoasa-i mireasă, parcă ar fi vrut s-o soarbă chiar acolo din ochi, în faţa tuturora, tot timpul o săruta pe zulufi şi pe buze. Astfel, invidiindu-i pe miri, se întristă aducîndu-şi aminte de amantă. Cu adevărat Maia trăieşte vremuri de aur, dar oare va reuşi ea să-i înjghebe un cămin cald ? Şi iar îşi plimbă privirile pe la mese. Ce prestanţă, sufletul ţi se topeşte uitîndu-te la o femeie ca asta, tînji el aiurea, sorbindu-şi vinul din pahar. Mireasa avea un păr castaniu ce-i cădea în inele peste sînii proeminenţi, punîndu-i şi mai bine în valoare gîtul lung şi gingaş. Purta o rochie de gală din mătase de

culoarea colţului de fildeş, lăsîndu-i la vedere umerii dezgoliţi, pielea înroşită şi puţin arsă de soare, iar trupul mai că ai fi zis că avea să i se topească în braţele bărbatului. Aducea un pic cu Maia Arsova şi începu, în gînd, s-o dezbrace. Asta-i imposibil, îşi zise, fiindcă mireasa îi făcea ochi dulci, arătîndu-i dinţii albi ca laptele şi risipind în jur o gingaşă, transparentă boare de nebunie şi de vrajă. Ochii îi străluceau de bucurie, mîinile ei nu mai ştiau ce-i as- tîmpărul; se ridică şi, luînd-o spre toaletă, sinii începură să-i joace sub mătase. Se întoarse din nou la masă şi sorbi din sucul de lămîie. Era neliniştită, îşi sufoca iubitul ca toate femeile nesătule. Deci încă mai cresc pe lume fetiţe atît de frumoase, gîndi Alekso luînd o îmbucătură.

— Ştii că tinereţea e nebunie ? îi întrerupse gîndu- rile Eţo.

— Ce să fac dacă inima mi-e tînără ! se apără Alekso Ivano-v. îmi plac toate femeile frumoase ! adăugă pătimaş.

— Tot ceea ce e de valoare vrei să fie al tău ! De ce-i încurci ploile băiatului ?

— Bătrîn nebun ce eşti, dar n-am mai văzut pîn-a- cum femeie mai dulce ! oftă Alekso şi-şi goli paharul, la fel de setos şi de pătimaş.

— Tu, la anii tăi, eşti nebun ! Nu ţi-au spus-o pînă acum ? ţipă la el Eţo Paskov şi-i ceru lui Ahile nota de plată.

— Ce notă, păi tu-mi eşti oaspete ! se supără Alekso şi-i comandă chelnerului un bocal de vin. Să închinăm pentru despărţirea noastră.

— S-a înserat şi mă aşteaptă acasă ! se apără Eţo pri- vindu-şi în fugă ceasornicul de buzunar agăţat cu lanţ.

— O să faci un pic de politichie cu ginerele, ai ?

— Nu-mi aduce aminte de el, pentru numele lui Dumnezeu ! oftă bătrînul.

— De ce ? Să nu-l compromit ? întrebă Alekso deja ameţit.

— Căsnicia Nevenei mele n-a ţinut nici o lună ! S-au bătut ca chiorii azi-noapte ! zise cu durere Eţo.

— Dar de ce ?

— Păi din pricina ta ! Mîna aia dreaptă a ta, Andrei, i-a umplut capul cu bărzăuni ! Poponarul dracului ! Acum ginere-meu crede că tu te culci cu fie-mea ! Biata Nevena, la ce i-a fost de folos frumuseţea ! Lasă, uită, aşa a fost să fie ! oftă Eţo şi mai trase o înghiţitură de vin.

— O să-l omor pe Demagog ! De ce şi-o fi băgat el nasul unde nu-i fierbe oala ? întrebă cu făţărnicie Alekso.

— Gata, uită cînd îţi spun ! insistă Eţo Paskov.

— Dar ce-ai vrut să spui cu chestia aia cu anii mei ? Că mi-a trecut vremea ! îşi aduse aminte Alekso.

— Uneori omului îi plac toate pisicile jumulite ! răspunse Eţo, ciocnind cu sete paharele şi rîzînd în hohote.

— Nu-ţi place mireasa asta ? Ai vrea una şi mai frumoasă ? întrebă Alekso tolănit pe scaun cu gura căscata.

— Lasă-i-o acolo băiatului, ţi-am mai spus ! Ai o familie exemplară, nevastă vrednică, copii minunaţi, bagă-ţi minţile-n cap cît mai e vreme ! adăugă vesel.

— Dar bătrîne nebun, e oare interzis să te uiţi la o femeie frumoasă ? Doar nu-i vin s-o bei ! se supără Alekso.

— Am glumit, ce te-ai încruntat! Nici eu n-am fost mai bun la vîrsta ta ! Vrei să-ţi povestesc ceva despre mine ? Nu ştii cum le-am mîncat eu zilele femeilor ? întrebă adjunctul Eţo, apoi îşi şterse cu o batistă gîtul şi obrajii plini de pete.

— Ce făţarnic îmi eşti ! izbucni Alekso Ivanov.

— De ce mă jigneşti ? Oricine are dreptul să se dedulcească, nu, cu niste femei frumoase ! Vrei să-ţ: povestesc ? ardea Eţo Paskov de dorinţa să-şi aducă amilii de anii cînd conducea tipografia.

Ahile veni iute cu un bocal de vin, apoi încasă banii de la veselii turci şi se întoarse în bucătărie. De acolo ieşi Filip cu o tavă în palmă, aducîndu-le nuntaşilor chifteluţe cu caşcaval, aprinzînd cu îndemînare, în faţa lor, spirtul din tas. In timp ce flacăra creştea, iar carnea se rumenea în mîinile

chelnerului, mesenii se veseleau pe lîngă mireasă, felicitau însurăţeii, cîntau şi-i urau ginerelui să-şi vadă copiii mari. La casetofon se auziră sunete de flamengo, iar nişte albanezi, pe la mesele vecine, prinseră să se ciorovăiască din pricina evenimentelor care le iguduiscră ţara.

— Dar asta a fost demult, ce să-ţi mai povestesc, poate că o să fie plictisitor ! oftă Eţo Paskov.

— Ce să fie plictisitor ? întrebă cu gîndul în altă parte Alekso Ivanov.

— Păi ceea ce mi s-a-ntîmplat mie ! M-am întors cu avionul acasă ; pe-atunci tu încă erai student! Cînd an coborît, mi-aduc aminte, soarele ardea. Nevastă-mea eru de cinci luni în spital, din pricina unor necazuri de pe cînd o născuse pe Nevena ! Am intrat să mănînc ceva în primul restaurant din cale, *Elita* se numea ; mi-au adus o friptură numai zgirciuri şi, pe deasupra mai mirosea şi a carne stricată ! Am băut o bere de rădăcină, am comandat şi un coniac ca să-mi pun sîngele în mişcare, şi, uite-aşa, s-a dus ziua. Dar, deodată, am amuţit : ochii au prins să-mi curgă după o damă aşezată la o măsuţă rotundă lîngă geam. O prostituată obişnuită din Bit-Bazar, dacă nu mă-nşel, pociță, văpsită, istovită de prea multă treabă. S-o pun în grădină în loc de sperietoare, îmi ziceam, sau s-o iau ca să ungă maşinile la *Doi mai* ? Nici una, nici alta, îmi ieşiseră ochii din cap. Mă îndrăgostisem ! Curvuliţa asta mi-a luat iute minţile, iar ochii îmi ieşiseră din cap ca la bufniţă. Eram încîntat, aşa cum eşti tu acum ; mai întîi i-am comandat o băuturică, un nu ştiu ce burbon, apoi am adus-o la masa mea. Tremuram de nelinişte, de parcă aş fi stat de vorbă cu o regină. I-am plătit masa, băutura şi i-am propus ca, seara, să ne-ntilnim în grădina restaurantului *Casa arabă*. Şezusem atîtea luni fără nevastă şi mă apucase teama să nu-mi fi pierdut cumva bărbăţia, să nu mă fi lăsat hormonii ! tuşi Eţo Paşkov.

— Şi ce s-a mai întîmplat pe urmă ? întrebă curios Alekso.

— Nimic ! Cerul era înnorat, dar eu vedeam numai stele ! Persa, că aşa se numea, îmi făcuse poftă de viaţă ; parcă prinsesem aripi, nu altceva ! zise Eţo şi ridică paharul în cinstea stăpînului restaurantului care, pe lîngă tejghea, se tot trăgea pe lîngă ei. Trebuie să ai ochi ca să vezi frumuseţea, se înveseli bătrînul.

— Care Persa ? Arsova noastră ! sări Alekso pe neaşteptate, roşu de ruşine.

— într-o zi am adus-o la tipografie şi, aşa, am făcut-o casieră ! Abia mai tîrziu s-a născut Maia, cred că peste vreo trei ani ! mai zise Eţo Paskov şi se plînse că are nevoie să se ducă la closet, aşa că se ridică.

— Nu minţi cumva ? Ei, bătrîne nebun, nu cumva Maia ţi-e fiică ? înghiţi Alekso cu ochii cît cepele.

—. Nu ! Asta n-am spus-o ! gemu Eţo şi o luă la picior spre closet.

Alekso Ivanov nu pricepuse nimic ; povestea îl tulburase ; încă nu-i venea să creadă. Oare-i posibil ca Maia Arsova să fie copilul din flori al bătrînului ăsta ? De ce-o fi născocind el minciunile astea nesărate ? In timp ce-şi punea furios aceste întrebări, chipul plin de osîndă al stă- pînului *Armoniei* se aplecă spre masa lui.

— Stima noastră ! strigă servil şi tărăgănat Petros.

— Şi-a mea ! răspunse Alekso cu mintea în altă parte.

— Ce zi ! Oare o să mai dureze mult vremea asta frumoasă ? întrebă Petros şi, pe clipă, se aşează, nepoftit, pe scaunul bătrînului. Vară să fie asta sau toamnă ? mai zise oftînd.

— La radio au zis că o să plouă, dar poate că o să fie soare ! Nu se ştie niciodată! răspunse Alekso şi-l pofti să bea ceva.

— Da, dar una tare ! Da’ o s-o beau mai tîrziu ! Acum să te-ntreb ceva, dar să rămînă între noi ! Prin oraş umbli tot soiul de poveşti ciudate ! Nu pricep de ce lumea nu-şi vede de treburile ei ! îl

provocă Petros, frecîndu-şi mîi- nile cu viclenie.

— Ce fel de poveşti ? Scîrboase ?

— Despre ăi care au în mînă pîinea şi cuţitul, ca totdeauna ! Se şopteşte că ăştia care ţin acuma frîiele au cam călcat în străchini şi ar fi adus pagube statului ! Păi, mi-am zis, puterea ca puterea, poate să se umfle ca aluatul ! Muncitorii care mănîncă aici zic că a venit iar vremea marilor bogătaşi, ca altădată ! Păi nu ştiu, tu eşti om cu minte, eşti la toartă cu ăi mari, d-aia m-am şi aşezat lîngă tine ! Ce-ţi sfătuieşti prietenii, a venit timpul să ne hotărim pentru vechea orînduire ? întrebă în şoaptă Petros. Sau să rămînem de partea ălora ca Tanas Saveski ? Sapă fîntînă nouă, dar nu scuipa în a veche ! Ce zici, e mai bine aşa ?

— De ce nu-ţi speli cămaşa ? Nu vezi cît îţi e de slinoasă ? Ai putea-o folosi ca listă de bucate ! Cum de nu ţi-e ruşine, Petros, că doar dormi pe aur ! ţipă Alekso, chipurile supărat.

— Of, da' rău mai eşti ! N-am înjurat-o pe maică-ta, n-am pomenit de nevastă-ta, şi atunci de ce te superi ? Te-am întrebat de ăi de au pîinea şi cuţitul, eşti om învăţat, aşa că am crezut că poate ştii de ce se umplu din nou închisorile ! Ptiu ! Nimeni nu vrea să fie de partea celor învinşi ! zise Petros desfăcîndu-şi braţele în aer, re- trăgîndu-se, pas cu pas, spre tejghea.

— Pune-ţi cămaşă roşie, ţi-am mai spus ! Alekso surise cu paharul ridicat. Nu-ţi place sfatul meu ? De ce nu iei şi tu pildă de la şerpi ?

— Cămaşă roşie ? Eşti dat dracului ! Păi abia acum am priceput sfatul tău. Eh, smochina nu creşte în păr ! Eşti la fel ca taică-tău cînd cobora din Posoki, ascuns, mintos, un adevărat diavol ! Nu pricep de ce-ţi zic Furnicar ! Păi tu îi dai gata pe toţi ! Bei un vin din partea mea ? Nu mă refuza, că doar mai ieri am lucrat împreună ! îl rugă înveselit Petros şi, rînjind cu gura pînă la urechi, dădu drumul mai tare casetofonului ; se auziră acordurile unui cîntec iute, românesc.

— Unde a dispărut bătrînul ?

— Cine ? Eţo ? S-a dus la closet ca să-şi vomite

musacaua ! îl cunosc eu bine ; nu suportă vinul şi pătlăgelele vinete ! O să se întoarcă imediat ce-o să-şi golească stomacul, zise Petros cu un surîs tainic.

— Ţi-a lăudat bucătăria ! îl provocă Alekso.

— Nu ţi-a plăcut musacaua ? N-ai gustat şi din mîn- cărurile celelalte ? întrebă Petros şi, pas cu pas, se-ntoarse la masă.

— Am mîncat o ciorbă de urzici crude ! Dar altceva ce mai găteşti ? se interesă Alekso turnînd vin.

— Nu ai probat nişte dovlecei cu carne ? Pilaf cu spanac, fasole verde cu ouă, sărmăluţe de varză, miel cu pătrunjel, bame â la Makedonia, maţe răsucite, prapor umplut, iepure copt la tavă ? Să ştii, duminecă o să fac o iahnie cu prune uscate, iepure cu stafide, burtă la frigare, tochitură cu mai multe soiuri de carne, păstrăv de Ohrida cu prune uscate, somotei cu ceapă, crap cu vin, apoi tort cu spumă de migdale, baclavale, sarailii, cataifuri şi tulumbe, cît despre salate, mai bine să nu-ţi mai spun ! Vii la prînz duminecă, ei, ce zici ? Şi Tanas Saveski o să mănînce aici împreună cu trei miniştri ! încheie Petros uluit singur de cunoştinţele sale.

— Miniştrii nu mănîncă aşa ceva ! Ai să vezi că-ţi rămîne totul neatins ! îi zise Alekso Ivanov serios, dar pus pe şagă.

— O să-mi rămînă ? apucă Petros momeala. Păi o să dau faliment, pe cuvînt. Ia spune-mi ce să prepar ; nu mi-a mai rămas prea multă vreme.

— Mai întîi spune-mi de unde o să iei tu păstrăv de Ohrida ? Să vedem de ce minţi ! zise Alekso cu ochii la uşile closetului.

— Păi sună frumos, dar peştele e din ăla californian ;
o să-l aduc de la o crescătorie. Dar învaţă-mă acum ce să gătesc pentru oaspeţi ! se linguşea Petros îngrijorat.

— Dacă vrei să mă asculţi pe mine, atunci găteşte-le nişte oase de viţel cu măsline de oaie, pui fript şi udat cu pipi, ştiucă umplută cu otravă,

miel cu ceapă şi-un pic de rîgîială, frigărui şi ciorbă de la colectorul principal al canalizării, un biftec alsacian din coadă de vită, ficat de căţea moartă, fileu de viţel cu caimac de la femeie nebună şi ai mai putea face şi un ghiveci cu ţîţă de iapă zmin- tită ! îl îndemnă Alekso, îşi sorbi paharul şi mai comandă încă un bocal cu vin.

— Ce-ţi veni ? Ai vrea să-mi otrăvesc oaspeţii şi să mă bage la răcoare ? Să-mi îndoliez casa şi să-mi pătimească şi copiii ? O să-i spun eu lui Tanas Saveski ce şarpe ocroteşte el la sîn ! se ridică Petros, supărat, de la masă.

— Ce te superi aşa iute ? Din cîte ştiu *Armonia* e cuibuşorul intrigilor ! Ce vrei să zici cu asta ? se prefăcu mirat Alekso Ivanov.

— Păi noi nu sîntem aşa ! Nu ne furăm căciula ! cînd sînt flămînzi, oaspeţii noştri sînt membrii aceluiaşi partid ! Uită-te acolo, în bucătărie ! Ei i se ploconesc ! Iar în bucătărie există doar un ţar ! Păi ia nu-ţi mai bate joc de ţar ! zise Petros şi, iarăşi, pas cu pas, se întoarse la tejghea.

— Gluma-i sănătate ! Hi, hi, hi !

—Nici taică-tău n-a fost floare s-o pui la ureche ! Ptiu ! De-aceea eşti tot timpul urmărit ! îşi şterse Petros, înfuriat, năduşeala de pe frunte.

Eţo Paskov ieşi din closet şi se văită că-1 apucase o pîntecăraie îngrozitoare. -«Să-mi vărs şi stomacul !»■ îi şopti lui Alekso şi începu să rîgîie. Apoi îl interesă cum stă şi Alekso cu stomacul. «Mănînc macaroane şi scot cuişoare !►* răspunse în glumă Alekso Ivanov. Atunci lui Eţo îi trecu prin cap că în mîncarea lui fuseseră presărate niscaiva prafuri ; aici îl ura careva, dar pentru ce ? «Aici e şef Tanas Saveski, iar Petros împrăştie veştile mai ceva decît vîntul !» îi spuse în şoaptă bătrînul cînd ieşiră de la *Armonia.* Şi adăugă că restaurantul colcăie de spioni, de provocatori şi de tîlhari. «Nu dai de om cinstit, nici cu luminarea de l-ai căuta !»• mormăi el pe drum. Cînd se aflară în mustang, Alekso îi aduse aminte că *Armonia* e

locul de întîlnire al celor săraci şi, în primul rînd, al tipografilor. «Aşa o să şi rămînă, indiferent de faptul că Petros se-mbogăţeşte !» zise, sigur de cele spuse, Alekso.

— Au vrut să mă otrăvească ! se plînse Eţo Paskov.

— Bătrîn nebun ! De ce bei cînd nu poţi s-o duci ? rîse Alekso grăbind spre Pădurea Roşie.

— Totu-i minciună ! Crezi că nu ştiu cine aleargă după putere ? filozofa Eţo printre sughiţuri.

— Dacă te-aud ai tăi, au să se sperie ! glumi Alekso oprind în faţa casei adjunctului său.

— O să m-audă ginerele, dacă nu şi-a luat picioarele la spinare ! Hi, hi, hi !

— întreabă-1 de lupta de clasă ! continuă să-şi bată joc Alekso Ivanov. Aseară am stat de vorbă despre clima din Podgorie şi din Santara ! Ştii ce i-a ieşit din gura aia blestemată ? Că aceeaşi inşi put şi-acolo şi-aici ! Ha, ha, ha ! El ar vrea să pută şi alţii ! rîdea nebuneşte Alekso salutîndu-1 din maşină, cu mîna, pe bătrîn.

Seara era întunecată, dar totuşi pe străzi ieşise buluc de oameni ; discutau mai ales despre greutăţile economice şi despre vara aceasta lungă şi caldă. Era zăpuşeală ca înaintea cicloanelor ; vîntul nu era în stare să se strecoare nici pînă în mahalale. Alekso, cu toate că era beat, apăsă din nou pe acceleratorul mustangului ; obrajii parcă îi luaseră foc, stomacul i se revoltă şi-i veni să vomite. Acasă, în Santara, n-avea chef să se-ntoarcă ; în Podgorie nici atît. Ruşinos sau nu, avea nevoie de amantă.

Se-ndreptă spre casa Arsovilor, tîrît de dorinţa de-a întreba-o pe bătrîna Persa dacă e vreo picătură de adevăr în povestea lui Eţo Paskov. Ha, ha, ha, rîdea el, a dracului treabă ! A dat de ea la *Elita;* era hîdă şi vopsită ; a vrut s-o pună în grădină pe post de sperietoare sau să ungă maşinile, iar peste trei ani a născut o fată atît de frumoasă ! Minte de îngheaţă apele, se încurajă el, apă- sîndu-şi stomacul ca să nu vomite.

Era un pic speriat cînd sună la uşă. Maia Arsova îi întinse mîinile şi-l trase în casă. De-abia acum tresări, aducîndu-şi aminte că erau aşteptaţi la familia Saveski în Mantovo. Cartea era tipărită, iar masa festivă, sigur, e-ntinsă. Cum o să se scuze în faţa Manechinului, se întreba el nemaiputîndu-şi lua ochii de la amantă. Să plece acum, era prea tîrziu şi, în afară de asta, beat cum era, avea să se piardă printre porumbişti. De telefonat nu-i venea să telefoneze.

— Sîntem invitaţi la cină ! La Saveski, în Mantovo ! se enervă Alekso Ivanov.

— Ce să căutăm la idiotul ăla ? Ştii cît de bine o să ne fie aici ! îi şopti cu glas cîntat Maia.

— Nu mă crezi că sîntem invitaţi ? Hîc ! Crezi că sînt beat ? se clătină Alekso.

— Rămîi aici cu mine ! O să-ţi fac un ceai şi-o să-ţi treacă iute ! Ce să căutăm la Manechin ? Ştii că el mi-a propus să ne căsătorim ? Vrei să te doară iarăşi capul ? îl dăscăli din răsputeri Maia.

— Atunci o să mergem în grădină, la *Kontinental ţ* Chiar că mi-e poftă să văd bărbaţii pupîndu-se ! bolborosi Alekso vrînd parcă să se impună.

— E tîrziu, lupule, rămîi cu mine acasă ! Maică-mea s-a dus în vizită ; o să ne simţim bine în toată casa asta goală ! îi şopti Maia trăgîndu-1 de mînecă.

— Ştii ce ? Hîc ! Eşti tare deşteaptă ! De ce m-ai ales tocmai pe mine şi nu pe Manechin ? Rafail Burov s-a cărat din oraş ? O să-l împuşc ca pe-un iepure ; i-a speriat pe-ai mei în Santara ! o provocă Alekso Ivanov.

— Iar boala aia veche a ta ! Ba te urmăreşte cineva, ba că-ţi sapă groapa ! se întristă Maia Arsova.

— Tu îmi ascunzi ceva, hîc, dar eu ştiu că el e primul bărbat cu care te-ai culcat. Am nimerit ? se clătină Alekso sughiţînd.

— Nu mai vorbi aşa ! Mai încet, lupule ! Ce ţi-a venit astă seară *1* se miră Maia.

— Să-i spui lui Rafail ăla să nu-i mai calce

piciorul în Santara ! ameninţă Alekso.

— O să-i spun, bine, acum culcă-te ! îl rugă Maia.

— Aici nu ! Hîc ! O să mă duc în Podgorie !

— Fii atent cum conduci, dacă tot nu-ţi place aici ! ridică Maia din umeri.

— Ştii ceva ? Hîc ! Nu mă duc în Podgorie ! O să mă duc în Santara ! O să mă duc în patul altei femei ! ameninţă Alekso.

— Pînă fac eu ceaiul, tu hotărăşte-te, lupule ! zise Maia îndreptîndu-se către bucătărie.

— Nu vreau nici un ceai! îmbracă-te şi să ieşim ! Hîe! porunci Alekso.

— Dar ce-i cu tine astă seară ?

— Nimic ! O să mergem la *Kontinental.*

— Ne întoarcem iute ? se hotărî Maia în cele din urmă.

— Mai iute ca maică-ta ! o luă Alekso peste picior, dar Maia nu pricepu.

Se aşează pe un taburet în holişor şi se puse pe aşteptat. Pe moment stomacul parcă i se mai liniştise, dar acum începu să-l doară capul; privirile i se limpeziră. Ce-1 interesau pe el minciunile lui Eţo Paşkov ? Oare trebuia să se teamă că fiul său Viktor îl va judeca pentru faptele sale ? Cînd o s-ajungă la anii ăştia de răscruce, o să vadă el dacă va putea fi mai bun decît taică-său ! Pînă i se-nvîrtiră aceste întrebări prin cap, se arătă şi Maia Arsova. Era îmbrăcată în minunea aceea de rochie roşie pe care i-o dăruise la începutul primăverii. Zulufii i se vîntu- rau pe umeri, iar chipul îi era tot numai prospeţime. Ar fi vrut s-o îmbie spre pat şi să se bucure în culmea plăcerilor, dar simţi că-1 lăsaseră toate puterile ; alcoolul şi zăpăceala îi făceau mari greutăţi. De pomană şi-ar chinui amanta şi i-ar atinge coasta ruşinoasă. Trupul ei clocotea ca un vulcan pe cînd al lui era ca o ciupercă trecută. Deodată îl bătu gîndul că ea e mai puternică decît el. Şi

Rafail Burov e mai puternic fiindcă e mai tînăr, îl înţepă în piept; presimţea că va pierde o mare bătălie.

— Ce-i cu tine astă seară, lupule ? îl întrebă din nou Maia după ce urcară-n maşină, vădit mulţumită că ieşea din casă.

— Numai o dată trăieşti ! Restul e numai minciună ! Hîc !

In grădina de la *Kontinental* cînta o muzică în surdină. Undeva în apropiere mirosea a floricele de porumb şi puţea a peşte stătut. într-un colţ, între o sculptură aşezată lîngă havuz şi intrarea în hotel, un tînăr călugăr propovăduia din biblie. îl ascultau vreo zece femei mai în vîrstă şi, cum termina de spus ceva, îl şi aplaudau. El strîngea danii pentru renovarea mînăstirii Sfîntul Proroc Ilie. Alekso trecu dispreţuitor pe lîngă el şi trase o ocheadă prin grădina plină de lume veselă care cina. Mesele erau luminate discret, cu luminări aşezate în sfeşnice cu clop. Se vorbea mai cu seamă despre oprirea muncii în fabrici, despre greutăţile în aprovizionarea oraşului, şi despre focarele de război. Cu toate acestea Alekso îşi dădu repede seama că acolo nimeni nu părea prea îngrijorat. Mîncarea curgea din belşug, iar afară maşinile alergau în continuu. Astfel, în capul său ameţit, se trezi ideea că panica e semănată de oameni ca el, îmbuibaţi şi sătui, care se luptă pentru putere. Sindicatele cereau salarii mai mari ca să se mai îndulcească scumpetea ; panica nu pleca de la ele. Alekso acum filozofa zicîndu-şi că progresul şi criza sînt frate şi soră.

I se aduse muşchiuleţ în sînge, la grătar, mîncarea lui preferată, apoi salată şi bere de rădăcini. Maia luă clătite şi o coca rece. Mîncînd, el se gîndi la poziţia sa socială. Nu făcuse el greşeli ? îi vor sparge oare capul ? Nu-i oare prea lacom şi hrăpăreţ ? Avea convingerea că muncitorii îi erau mult mai apropiaţi sufleteşte, pentru că şi el cobo- rîse din Posoki ca să ajungă proletar. Dar, practic, deja aparţinea micii burghezii sau, mai precis, noii clase care se născuse din pricina progresului. Aşa-i, recunoscu în sine, ridicînd din umeri. Dar fiecare om cu caracterul lui, îşi luă imediat Alekso o mină mai

veselă. Intr-adevăr, îl făcuseră ipocrit, posesor a tot ceea ce-i frumos, carierist cu şcoală de jurist, dar Alekso Ivanov, totuşi, îşi cunoştea calităţile ; de aceea îi şi ura pe cei din a căror tagmă făcea parte. Avea deja două case pe care le obţinuse cu sudoarea curată a frunţii lui şi asupra cărora încă spînzurau de-un fir de păr ipotecile bancare. Dar va plăti totul. Cine e Rafail Burov ca să cerceteze proveninenţa averii sale ? îşi mesteca muşchiuleţul în sînge şi se învineţi de furie fiindcă totul i se amesteca în cap. Opus succesului e insuccesul, îşi zise uitîndu-se cu sălbăticie la Maia. Dacă el o să se ducă de rîpă, frumuseţea asta o să-i arate fundul, îi mai trecu prin minte. Dar trebuie să învingă. Făcea parte din mai multe organisme de stat, caracterizarea îi era pozitivă, păi nu primise decoraţia mai ieri, în primăvară ? Şi Comitetul îl preţuieşte pentru profesionalismul său, şi atunci de ce s-ar teme el acum ? Se încuraja prosteşte, de parcă ar fi fost împins de cineva să sară un şanţ.

După ce-şi mîncă muşchiuleţul în sînge îşi recăpătă iarăşi buna-i dispoziţie ; deodată îl cuprinse o mare mulţumire. O prinse puternic de mînă pe Maia şi, plin de dorinţă, îşi plimbă privirile asupra gîtului ei prelung, asupra inelelor părului ei care se rostogolea pe umeri ; de parcă alcoolul nu-i tăiase simţurile, îşi lipi cu patimă ochii de trupul ei bine făcut. Pe buzele ei mai stăruiau încă urmele grăsimii clătitelor. Rochia cu nasturi care se-ncheiau la spate îi scoteau şi mai în relief sînii, făcîndu-i şi mai obraznici. Umerii şi-i acoperise cu o jachetă albă şi fină. în timp ce Maia mînca, el o sărută pe ureche, apoi o trase spre el ca s-o mîngîie. Afişă un surîs larg, de învingător care-1 făcea mai puternic, mai mîndru şi mai fericit. Trebuie să-ţi trăieşti clipa cu plăcere, îşi zise, căutînd să-şi biruie crampele de la stomac. Intr-însul se trezi din nou tinereţea şi era deja încredinţat că, după cină, se vor opri undeva în vreun parking de pe lîngă Pădurea Roşie unde o s-o facă fericită.

—Ţi-au plăcut ? întrebă în şoaptă, aşteptînd nota de plată.

— Am cam obosit ! oftă Maia.

— Să luăm o cameră la hotel ?

— De ce să plăteşti, cînd apartamentul e gol ?

— Dacă mi se va întîmpla ceva, o să mă părăseşti ? întrebă deodată Alekso.

— Poate că n-au să mă lase să stau cu tine ! rîse Maia Arsova. Dar de ce te temi, lupule ? îi întinse ea mîinile peste masă.

O privi răvăşit. Acum Maia i se păru mai frumoasă decît toate stuardesele acelea pudrate de pe faţa pămîn- tului. Ce Rafail' Burov ? Cînd vrei să trăieşti, fugi dacă

fioţi de minunăţia asta divină ! îşi zise scrîşnind din dinţi, mblînzit, se trase mai aproape de ea mîngîindu-i păruL cuprinzîndu-i mijlocul, dar, de cum o sărută pe nas, se şi ridică de la masă. Dispărură în întuneric în direcţia par- kingului. Călugărul care propovăduia biblia întinse mina, dar se alese doar cu dispreţul său. Am o iubită ca-n basme, îşi zise mulţumit de sine, în timp ce alerga cu mustangul privind atent în dreapta şi căutînd o bandă mai bună şi mai puţin aglomerată. **In** blocul turn, la etajul al nouălea, nu-i venea să urce ; se plictisise. **In** curînd, poate că peste trei luni, o să-şi împartă căsnicia cu frumuseţea asta, dar atunci vor trebui să se iubească încuiaţi undeva. Afară, pe coclauri, toată lumea l-ar invidia, iar niscaiva derbedei i-ar muia oasele şi l-ar azvîrli ca pe o zdreanţă. Pentru

o clipă îl fulgeră aceeaşi frică din tinereţe, cînd, împreună cu Iana Ivanova, se ferea de podurile de peşte fluviu. Deodată îşi mai făcu loc în mintea sa încă o dilemă. Cum să scape de Iana ? S-o prindă făcînd dragoste cu cineva, s-o roage, prieteneşte, să se despartă, iar el să ia asupră-i întreţinerea copiilor ? Cum s-o facă să dispară, cît mai natural, din viaţa sa ? Oh, de-ar înghiţi-o întunericul. Doar discutase cu ea de divorţ, dar ea nu arătase pic de înţelegere.

Goale şi-ndepărtate dorinţi. Acum în faţă-i apărură luminile unei mahalale. Miezul nopţii

aduse un aer mai răcoros în maşină ; era plăcut să conduci. Dincolo de îngrăditura de la marginea drumului cîntau greierii, iar departe, în zori, luceau fulgerele. Cu dreapta îşi mîngîia amanta pe păr, şi astfel, mişcat, continuă să se gîndească la viitor. Cum o să dezlege nodul căsătoriei cu Iana şi de ce-i promisese el Solzei că se va schimba odată cu venirea toamnei ? Păi toamna bate la uşă, se gîndi el cu disperare, oprind în faţa casei Arsovilor, în timp ce un cîine lătra.

— Pot să vin mai tîrziu la lucru ? întrebă Maia cobo- rind din maşină.

— Nu-ţi vine să te scoli din pat ?

— De două ori nu te rog, lupule ! Acolo mă văd toţi ! răspunse ea supărată şi dispăru în întuneric.

Alekso o luă din loc cu maşina, cu toate că n-ar fi vrut să se despartă de Maia. Acum încotro ? se întrebă învîr- tindu-se pe străzi. Să-l caute pe Viktor şi să aibă cu el o discuţie ca între bărbaţi ? Dacă nu-i în Santara, atunci sigur e în Podgorie. Şi dacă nu-i nici acolo, atunci se află în cartierul brigadierilor. Dar ce să discute el cu un recrut ? Că Maia înseamnă pentru el totul pe lumea asta ? Să ceară sfaturi de la fiu-său ? Păi el e moralist ca şi bunicu-său, Simon Ivanov, ţestoasa aia din Posoki, care divinizează căsniciile puternice ca nişte cetăţi. Astfel, lui Alekso nu-i mai rămîneau decît două drumuri deschise în noaptea aceasta surdă : să-l viziteze pe Andrei Pagiov acasă ori să se-ntoarcă la *Armonia.* Fără-ndoială adjunctul nu dormea la ora aceea. îl va primi făţarnicul cu mîinile întinse şi, în timp ce-1 va servi cu nişte vin de mai mare dragul, îi va povesti totul : cui i s-a mai înfundat, cine s-a mai căţărat la deal. Apoi vor suna la Mantovo, după ce vor găsi o scuză faţă de Tanas Saveski. Demagogul ştia cum să-1 scoată din toate greutăţile în viaţa privată.

Fără nici o plăcere, o luă pe strada care ducea spre *Vechea Europă.* Deodată capul i se umplu de tot soiul de întrebări cu privire la familia lui din Santara. Oare Solza

0 fi ajuns acasă ? Iana îvanova e sigur trează, îşi

apasă pîntecul şi coase peste noapte cuverturile acelea cu motive din Posoki. Biata femeie, începu el s-o deplîngă, nu ştie să trăiască, a îmbătrînit cu atîta amar pe sufletul ei, pielea

1 s-a zbîrcit ca unei băbuţe, s-a hidoşit cu sînii ăia căzuţi ai ei, supţi de patru copii. Ce şi-ar putea spune ei noaptea, cînd aşternutul ei e ca gheaţa şi te pune pe fugă ? Se opri in faţa unei vitrine cu pantofi, neştiind ce să facă în surzenia acelei nopţi. Se gîndi să se-ntoarcă şi s-o cheme pe Maia Arsova, apoi să se adulmece în apartamentul de la etajul al nouălea. încet-încet, ziua izbîndei sale se termină într-o tulbure disperare.

12 – Ipocritul

Văzu nişte lumini lucind departe în zare şi se bucură. Ambală, şi maşina deja alerga spre luminile acelea. Acolo se afla *Armonia,* unde se lucra pînă la ivirea zorilor, adu- nînd deznădăjduiţii, trîntorii, îndrăgostiţii disperaţi, precum şi beţivii de la Doi *mai.* Totdeauna tipografii se opreau acolo la un păhărel de rachiu cu varză murată şi brinză viermănoasă. Şi, în timp ce cu greu mai desluşea indicatoarele în direcţia restaurantului, frînt de oboseală, cu stomacul tobă de vin, pătlăgele vinete, muşchiuleţ în sînge şi bere, se gîndea la faptul că Maia Arsova era dăruită din plin cu simţul amorului şi-şi trăieşte cei mai frumoşi ani ai tinereţii. îi va ierta tot ceea ce fusese între ea şi Rafail Burov, ba chiar şi aventurile avute cu alţi bărbaţi, dar, de-acum înainte, să mai îndrăznească s-o mai atingă cineva ! Era sincer ; pricepuse că n-o merita şi se temea ca nu cumva s-o piardă.

La parcaj nu se aflau decît vreo cîteva limuzine şi un camion. La intrare Filip şi Ahile moţăiau ; li se făcuseră lehamite să tot servească oameni beţi. în colţ, lîngă masa cu veselă curată, îl zări pe adjunctul său, Andrei Pagiov ; lîngă el se afla tinerelul cu lanţ la gît şi încă un tînăr cu părul lins

şi obraji bucălaţi, scund, dar musculos. Sorbeau nişte cocteiluri ca să se răcorească şi-şi roteau ochii prin restaurant. Peste tot, pete de mîncare şi de băutură ; şi o groaznică duhoare ce te ameţea. Andrei seamănă într-ade- văr cu un ţap bătrîn, se distra Alekso în timp ce se apropia de masa lor. Din bucătărie se auzeau sunete de buzuki ; dincolo de tejghea, două bucătărese pregăteau mîncărurile pentru a doua zi. *Armonia* e trează toată noaptea ; Petros e ca o fabrică, nu glumă, lucrează în trei schimburi, îşi zise cu ochii la Andrei, care se ridică în semn de salut, rîse cam mînzeşte şi apoi îşi şterse buzele cu şervetuL.

— Furnicarule, tu întîrzii totdeauna ! Tu şi la moarte ai să întîrzii ! Ştii cîtă nevoie am avut de tine astă seară ? întrebă Demagogul sorbind din paharul înalt.

— De-aia îmi ţiuiau mie urechile ! răspunse cu sarcasm Alekso şi se aşează.

— Eşti mulţumit acum ? I-ai dat peste cap lui Tanas Saveski masa festivă, hai, bucură-te ! Bune mîncăruri ai mai născocit pentru el ! Ştiucă umplută cu otravă, biftec

alsacian din coadă de vită ! Vrei să-ţi otrăveşti cel mai bun prieten care te-a pus în tron să conduci tipografia ! Furnicarule, dacă el cade, pe noi o să ne bată vîntul ! Ce te-ai face tu fără el ? zise Andrei şi începu să-şi vîre printre dinţi o scobitoare.

— Ştii ce-i aia democraţie socială ? întrebă Alekso uitîndu-se cu ţîfnă la Petros, care trăgea cu urechea aşezat pe un scaun la tejghea.

— Şi copiii o ştiu ! încercă să glumească Andrei.

— Dar tu nu ştii ! i-o trînti Alekso.

— Consens al ideilor, bucurie a idealurilor, ce crezi tu ? E cineva pe-aici care să facă o cafea pentru domnul ? gesticulă el. Ai băut desul, Furnicarule, nu-ţi mai da drumul la gură ! Tot ceea ce spui poate fi folosit împotriva ta !

— Eşti un gunoi, iar Virgil a simţit cel dinţii că puţi ! Te-nvîrţi ca floarea soarelui ! Dreptate socială, siguranţă în viitor, mişcare liberă a capitalului ! Noi sîntem oare cadre care să asigurăm belşugul ? Hîc ! întrebă Alekso rîgîind, în vreme ce Filip îi aduse un cocteil rece într-un pahar înalt.

— Cine ţi-a dat drumul la placa de patefon ? Ce ţi-a venit astă seară ? Nu poţi să-ţi duci povara succesului şi a bogăţiei ? A-nceput să te roadă conştiinţa ? se viteji Demagogul ştiind că tinerelul ras în cap o să-i sară în apărare.

— Cum o să rezolvi, în chip uman, şomajul ? Unde o să le găseşti un loc de muncă tipografilor care sînt în stradă ? urlă Alekso Ivanov, gata să arunce cu paharul în tejghea ca să-l sperie pe Petros.

— Foarte simplu ! începu să glumească Andrei. O să-i trimitem în străinătate ! Să cîştige oriunde se iveşte ceva bine plătit ! Ce mai vrei altceva ? îl aţîţă Andrei.

— Şi apoi n-o să mai curgă sînge pe străzi ?

— Păi dacă n-o să mai fie sărăcie, va fi garantată şi fericirea ! răspunse cu cinism Demagogul.

— Eşti un împuţit.

— Bine-bine, ne cunoaştem prea de multă vreme ! Hai acum să bem cîte o cafea ! propuse cu calm Demagogul.

— Ştii ce crede Virgil despre tine ? Ceva oribil !

scuipă Alekso pe jos.

— Ce-i cu tine astă seară ? se miră Andrei, ferindu-se să-i răspundă. Nu ţi-am greşit cu nimic ! Te-am căutat peste tot ! Tanas m-a trimis să te scot şi din pămînt ! se apără în cele din urmă.

— Stabilizare economică, acum sau niciodată ! Tu i-ai scris cartea ! îl strînse Alekso de lanţul de la gît.

— O să mă sufoci, Furnicarule ! Păi a trebuit să-i ajut ! Prieteni sîntem sau duşmani ? se smulse Andrei din ghearele lungi ale lui Alekso.

— Terminaţi odată ! îşi luă curaj insul cu părul lins şi cu obrajii bucălaţi.

— Tu nu te băga, conte, că acum îţi vărs creierii aici ! îl ameninţă Alekso şi-l privi tăios pe bucălat, care i se păru cunoscut cumva.

— Atît de puternic eşti ? îşi încordă muşchii insul lins în cap.

Lui Alekso Ivanov capul îi era greu ca de plumb. Mîn- carea îi veni pe gît şi un miros greu îi făcu ochii să-i lăcrimeze. îl văzu ca prin ceaţă pe tînărul care-i vorbise. îl cunoştea oare de undeva sau îl întîlnea pentru prima oară? Nici el nu ştia cum de-ndrăznise să-şi ridice mîinile lungi şi blegi. Rîgîia şi lovea. Andrei Pagiov începu să-l roage, să-i explice ceva important, şi-n cele din urmă îi strigă pe Filip şi pe Ahile. O putere nevăzută făcuse din Alekso o fiară. înjura şi-l strîngea de gît pe tînărul cu părul lins. îl muia cu nasul în rîgîiala de pe faţa de masă-nflorată. Insul cu părul lins era mai puternic decît Alekso, dar îndura ; Andrei încă-l ruga, amintindu-i îndelunga lor prietenie. Dar Alekso nu renunţa. Insul cu părul lins avea deja obrajii murdari ; speriat şi livid, nu scotea nici un cuvînt. Chelnerii dădură fuga şi-i despărţiră.

— Ia luminarea şi boceşte ! Tu ai înnebunit cu totul, Furnicarule, ! Să-ţi spun pe cine ai vrut să ucizi ? urlă la el Andrei.

— Vreun împuţit ca şi tine ? răspunse Alekso trăgîn- du-şi sufletul şi ştergîndu-se cu faţa de masă pe mîini.

— Păi asta-i de necrezut ! Ce glumă ! Furnicarule, păi tu ţi-ai mînjit propriu-ţi consătean

! Rafail Burov te-a căutat pînă şi-n gaură de şarpe ! gesticula Andrei cu mîinile, crucindu-se parcă.

— Rr.fail ? sări Alekso înfigindu-şi din nou mîinile în gîtul insului cu părul lins. Tu eşti chiriaşul Arsovilor ! Primul iubit al Maiei ! Ascultă, puişor, de ce mi-ai adus tu mie nesomnul ? Dacă nu vrei să pun mîna pe pistol, să nu mai aud că ţi-a călcat piciorul prin Santara ! Şi nici în Podgorie să nu-mi mai ieşi în cale ! îl ameninţă şi iai îl vîrî cu nasul în rîgîiala de pe masă. Dacă ai nevoie de mine oficial, ştii unde mă poţi găsi ! Să te anunţi ca toţi oamenii civilizaţi şi, dacă voi avea vreme, poate că te voi primi ! Tu să-mi pui la-ndoială conştiinţa ? Tu să-mi deranjezi nevasta bolnavă ? Păi cine dracu te-a pus ca să-mi pipăi rănile dureroase ? îl mai întrebă Alekso dîndu-i, în cele din urmă, drumul din mîini.

— Cercetarea provenienţei averii e o chestie de rutină şi-i am în vedere pe toţi cei care locuiesc în timpul sezonului de yară în Santara ! Ce să fac cînd sînt plătit pentru aşa ceva ? se ridică Rafail scoţîndu-şi o batistă din buzunar şi ştergîndu-se pe faţă. Uf, ce pute ! se scutură tot.

— Şi ce-ai descoperit ? Pîine nemuncită, crimă, îmbogăţire nelegiuită, furt din avutul obştesc ? urlă Alekso.

— Stai, potoleşte-te, că nu vreau să te bag la-nchi- soare. Am văzut hîrtiile cu creditele bancare şi m-a apucat şi mila de tine ! Eşti plin de datorii, dar asta nu mă interesează. Dar cum oi fi reuşit să cheltuieşti mai mult decît cîştigi ? Eşti de invidiat ! zise în bătaie de joc Rafail Burov.

— Ce invidiat ? Tu o să-mi interzici să trăiesc aşa cum poftesc ? De invidiat ! Vino peste două săptămîni în sala albă de la *Kontinental,* că-mi mărit fata cea mare ! Antren, muzică, zece marinari vor juca mireasa ! Iar vechile obiceiuri le vom amesteca, pricepi, cu cele noi ! Şi-o să comandăm un tort pe patru caturi ! De invidiat ! mormăia Alekso de parcă ar fi fost bolnav.

— Şi nunta tot pe credit ? întrebă în bătaie de joc Rafail.

— Vrei să ştii totul ?

— Nici vorbă ! Te-am căutat pentru o chestiune privată ! începu să se apere Rafail Burov.

— ID legătură cu Maia Arsova ? Să nu te prind pe lîngă fundul ei! ameninţă Alekso Ivanov.

— Ce Maia ? Ce mă interesează de fundul ei ? Sint deja doi ani de cînd m-a părăsit ! zise el şi pe buze i se ivi un surîs trist.

— Să-ţi ajute Dumnezeu ! Şi pe mine m-a părăsit Ivona ! se amestecă Andrei Pagiov. Iar acum spune-i de ce l-ai căutat ! i se adresă lui Rafail.

— Noi sîntem din acelaşi sat, din Posoki ! Numai că el nu-şi aduce aminte de mine ! Cînd m-am născut eu, el era deja plecat ! se ridică Rafail nervos.

— Eşti al Burovilor ? Al ciobanilor ălora săraci ca opincile ? se miră Alekso beat.

— Nici mă-sa n-a purtat chiloţi, ha, ha, ha, ! glumi Andrei Pagiov.

— Şi ce dacă sînt fiu de cioban ? Mai adineauri era gata să-mi iei piuitul; m-ai murdărit tot ! Iar eu care m-am chinuit să te găsesc ! îl prinse furia pe Rafail Burov.

— Vrei să-ţi plătesc cămaşa ? îi propuse Alekso.

— O s-o spăl eu cumva, se şterse Rafail cu batista. Te-am căutat pentru o treabă cu totul personală. La amiază m-am întors din Posoki. Azi l-am înmormîntat pe taică- tău ; în acelaşi mormînt cu maică-ta ! zise oftîr.d şi-şi plecă fruntea.

Spre ziuă Alekso se-ntoarse în Podgorie. Viktor îi deschise uşa, speriindu-se de arătarea din faţa sa. Il văzu pe taică-său livid, gîrbovit de o durere lăuntrică ; tremura ca frunza în vînt. tl ajută să-şi dezbrace hainele murdare, să-şi pună pijamaua pe el şi-l trimise la culcare. Mai întîi Alekso ceru un pahar mare cu apă, îl sorbi însetat, apoi se trînti în pat.

— A murit bunică-tău ! oftă el din rărunchi.

— Ştiu, Solza a fost acolo ! răspunse Viktor.

— Nu trebuia să ne despărţim aşa ! mormăi Alekso.

— Totul a început să se ducă de rîpă ! filozofă Viktor stingînd veioza.

— Şi tu vrei să-mi bagi vină ? se ridică Alekso.

— Tremuri tot; nu eşti cumva bolnav ?

— Mi-a fost tată doar ! Lasă-mă singur !

Puţin mai apoi căzu într-un somn adînc.

Viktor ieşi pe balcon ; aprinse o ţigară privind cum răsare soarele. Prin minte îi alergau imagini

din copilărie ; de obicei lunile de vară şi le petrecea în Posoki. Bă- trînului îi plăcea să-l plimbe prin munţi, să-i arate ciupercile otrăvitoare ; adunau împreună mușchi de pe arbori şi apoi îi vindeau la motelul *Madona.* Acum, şezînd în balcon, nu-şi putu aminti nimic urît în legătură cu bunică- său. Într-adevăr fusese sărac, zdreanţă lîngă zdreanţă, trăia ca pustnicii, dar pe toţi copiii şi-i scosese la lumină. Fermieri în străinătăţuri, negustori şi jurişti aici ; nu avea nimeni de ce se plînge că va duce jugul sărăciei din Posoki.

10

Ciinii lătrau prin livezile de pe la margini, întărîtaţi de soarele roşu ce se năştea. Muncitorii de pe la fabrici, treziţi cu noaptea în cap, grăbeau spre zona industrială, camioanele cu lapte alergau pe străzi, uşile autoservirilor erau trîntite. începuse o nouă zi şi pentru brigăzile muncitoreşti de tineret ; acum, în cartierul lor, tinerii prezentau onorul în faţa flamurei. Gimnastică, igienă personală, cîntece, imnul, micul dejun şi, apoi, cu autobuzul, la lucru. Locul de muncă se afla departe. îi plăcea viaţa ie brigadier şi, cu toate că nu dormea în cartier, îi cunoştea pe comandanţii tuturor brigăzilor. Viktor lucra în redacţia ziarului şi, de obicei, scria despre ţinerii care se evidenţiau. Ieri îi spusese iubitei sale bănăţene că o va urmări pe traseu şi va scrie un reportaj pentru numărul următor. Ce ochi mai avea fata asta, şi cît jar îi aprindea în suflet ! Şi cît de mătăsoasă şi încă nearsă de soare îi era pielea, de parcă părinţii o scăldaseră numai în lapte. îi tăia respiraţia cu surîsul ei. De ce erau tot timpul nedespărţiţi ? Cum se agrindea focul în tabără şi începea veselia, glasul ei înflăcăra valea, pînă la autostradă. Ştia toate jocurile populare ale popoarelor şi minorităţilor. Ciudată fetiţa asta bănăţeană, îşi zise Viktor aruncînd chiştocul ţigării. Cît de mult îşi dorea să facă armata undeva în Banat ! Plănuise s-o plimbe pînă-n Santara şi s-o prezinte părinţilor, dar se răzgîndi. împrejurările familiale nu i se păreau tocmai potrivite pentru bucuriile sale.

De ce-i promisese că o va urma pe traseu tocmai astăzi ? îl podidiră lacrimile gîndindu-se la înmormîntarea atît de simplă a bunicului său.

Trebuie să se închine la mormîntul său, îşi zise. El îi ridicase pe toţi, iar lîngă el, cînd fusese îngropat alături de laglika, nu se aflase decît Solza. Viktor strînse din dinţi, îşi şterse ochii, şi oftă din greu. Cîteva clipe urmări un avion care zbura jos, de-a lungul cheiului, împrăştiind insecticide. Intră în apartament, trase o ochitură în dormitorul părinţilor şi-l cuprinse mila de tatăl său care horcăia de parcă ar fi fost la tăiere. Şezu în cumpănă dacă n-ar trebui să-l trezească şi să-i spună că va porni cu primul autobuz spre motelul *Madona,* ca să se închine, pe la amiază, în faţa mormîntului proaspăt. Poate că o să vrea să meargă şi el, îşi zise Viktor.
Dar clătină cu dispreţ din cap, îşi aruncă torba de culoare oliv pe umăr şi, în cele din urmă, trase uşa după el şi răsuci cheia.

Străbătu în fugă cîteva străzi. Simţi miros de piţa proaspătă, apoi intră în cartierul nebuniei. Restaurantele de pe strada comercială te îmbiau şi acum cu şiş-kebab, vinuri egeene şi o servire model. Părea ca ameţit şi încă nu înţelegea totul. Ceva groaznic înnegurase familia la sinul căreia crescuse, ceva groaznic precum cancerul. Putea el oare să dea vreun ajutor în situaţia asta ? Fiul să-şi sfătuiască tatăl să-i aducă mîngîiere celei care-i era mamă ! se miră coborînd strada în pantă. I se păru că nimic nu-i mai uşor decît să învinovăţeşti.

O luă nebuneşte la fugă, dar obosi repede. In faţa restaurantului *Olimpia* văzu un ins în vîrstă, cu mustaţa în furculiţă, care se uita trist la o vitrină, apoi omul se întoarse spre mesele goale, dîndu-şi seama, mai mult ca sigur, că în felul acesta se va face de rîs. Degeaba-i să te mai căieşti la bătrîneţe, se gîndi Viktor, atunci cînd nu mai poţi face nici o brînză ! O luă din nou la fugă dar se opri obosit. Dinspre bufetul *Partenon* plutea un miros de mucigai, care-ţi întorcea stomacul pe dos. Acolo zări un grup de inşi beţi care vorbeau despre Turcia şi despre cîmpiile sale pline cu maci. Jur împrejur, pustiu ; vîntul cald al zorilor se înfoia din cînd în cînd spulberînd gunoaiele de pe la colţurile străzilor şi ridicînd nouri de praf. Din depărtări parcă se-auzeau glasuri de oameni

răzvrătiţi. Acestea nu-s întreruperi obişnuite ale lucrului, îşi zise Viktor grăbind spre staţia de autobuz. Pînă şi văzduhul puţea ; Viktor presimţea că în oraş se petrece sigur ceva important. Străzile i se păreau groaznic de murdare ; prăvăliile, abia deschise, lîncezeau.

Se opri în faţa unui chioşc cu hamburgheri, ceru un sandviş şi un pahar cu lapte. Il servi o matahală de femeie murdară şi sulemenită cu un ruj ţipător. I se făcu scîrbă ; plăti şi, fără să vrea, o luă din loc. Să-şi învinuiască tatăl sau să se străduiască să-l înţeleagă, se întrebă muşcînd din sandviş. De partea cealaltă a străzii buldozerele dărî- mau un şir de case mărunte. Se opri din nou în faţa următorului chioşc ; cumpără un sandviş cu nişte carne de pui, cartofi prăjiţi şi o băutură răcoritoare numită *peper.* Cu cît mai mult i se întorcea stomacul pe dos, cu atît i se făcea mai foame. Şi lui îi mergeau toate pe dos în dimineaţa aceasta. Buimac, porni mai departe cu dumicatul în gură. Simţea o apăsare în ceafă şi era trist din pricina morţii lui Simon Ivanov. Se gîndi la cei patru bătrîni care mai rămăseseră în Posoki. Sufletul parcă îi sîngera ; se gîndi că e şi el un pic vinovat că în vara aceasta nu dăduse pe-acolo.

Deodată se auzi un tunet şi un nor se scutură, dar nu trecu mult şi un soare mincinos începu să dogorească. Mai înainte ca autobuzul să plece avu destul timp să-i telefoneze puştoaicei sale din cartierul tineretului, ca să-i spună ceea ce i se- ntîmplase în familie. Se întrebă dacă n-ar trebui, totuşi, să sune şi în Santara, dar renunţă. Solza cred că s-a şi întors acasă, îşi zise Viktor. Taică-său, neîndoios, va voi să stea de vorbă cu maică-sa despre bătrînul care murise. Cînd se va trezi îşi va da seama că e singur : iată ceva comun care-i leagă. în cele din urmă fiul hotărî să nu-şi învinovăţească părinţii.

Autobuzul ieşi repede în oraş şi se îndreptă spre motelul *Madona.* De aici, pe jos, Viktor avea de mers poate vreo cinci ore, pe vechiul drum Via Egnatia, pe lîngă ziduri le caselor gata să se dărîme, apoi, printre stînci va ajunge la casa străbunilor săi. Din pricina hurducăturilor auto-

buzului, îl prinse moţăiala, dar se strădui să rămînă cu ochii deschişi căutînd să-şi închipuie cum vor fi stînd lucrurile acum în Posoki, satul de pe patru coline, fierăs- truite de văi şi de rîpi, dînd cu hotarul în moşiile turceşti părăsite. Are să-şi răcorească picioarele obosite în undele iuţi ale Posociţei şi va culege flori de cîmp pentru mormîn- tul lui Simon şi al Iaglikăi ; de dormit n-o să poată dormi în casa scundă, acoperită cu paie ; îi va fi teamă de vîn- turile care suflă noaptea pe colnice, de cîinii sălbăticiţi şi de şoarecii care se înmulţiseră în voie. Se va duce la mormînt şi-n amurg va face calea-napoi ; trebuie să am o discuţie bărbătească, serioasă, cu taică-meu, care a luat-o pe panta ruinei, îşi zise Viktor. Pînă la ziua de naştere a Solzei totul poate fi adus la linia de plutire, iar apoi, peste citeva zile, va îmbrăca şi uniforma militară.

In clipele acelea Alekso Ivanov se afla în pat, chinuit de un vis urît. Se făcea că se află într-un oraş numit For- dovil, cazat în hotelul *Piaza* de la al cincizecilea cat. Se aşezase la masă şi-i aduseseră pui gătit â l'italiano, salată şi bere de rădăcini. Mîncase şi se-ntoarse fără grabă în ca- meră. Adormi frînt. Bun, dar se trezi în curînd şi-l cuprinse insomnia. Se plimba în jurul patului ca prins de farmece. Unul dintre zidurile odăii era tot numai sticlă ; puteai să vezi prin el jos, cheiul luminat al unui fluviu. Şi fluviul parcă era, în aceeaşi vreme, graniţa dintre două state. în zare începu să fulgere. Iar se va schimba vremea, îşi zise în vis, fiindcă se simţea mirosul noilor ploi. Vîntul zgîl- ţîi întreg zidul de sticlă, iar în cameră se cuibări un soi de teamă ciudată. Un avion întîrziat zbura deasupra fluviului, aşteptînd permisiunea de aterizare. Teama tot creştea şi creştea în sufletul lui Alekso ; afară vîntul bătea, în pieptul său bătea inima. Cineva bătu în zidul de sticlă vroind să intre în cameră. -«Cine-i acolo ?»• întrebă Alekso, cu părul măciucă de frică. «Ursita !» răspunse glasul de dincolo de zidul de sticlă şi bătu din nou. «Şi ce vrei acum, la miezul nopţii ?>► întrebă el, tremurînd ca o frunză îngăl- benită. «Deschide fereastra şi sari în apă ! şopti

glasul. Te voi aştepta acolo !» mai adăugă. Deodată bătăile încetară, dar vîntul continuă să şuiere. Tulburat, Alekso dădu drumul televizorului şi-ncepu să urmărească un film despre războaiele unui nebun de împărat care răguşise, pier- zînd toate bătăliile. Soldaţii foloseau tot felul de otrăvuri chimice ucigînd o mulţime de civili ; foamea se întinsese pretutindeni, iar bolile secerau vieţi omeneşti. Speriat de boli şi de războaie, Alekso închise televizorul şi deschise fereastra căutînd glasul care-1 chema jos. Astfel, fără a mai sta pe gînduri, sări în hău şi, puţin mai tîrziu, se trezi într-o barcă şi barca plutea pe fluviu, iar el şedea întins pe spate. Tremura de parcă îl luaseră frigurile, iar din ochi îi curgeau lacrimile. Frînt, aiurind, se holba la cerul plin de nori. Treceau în sus şi-n jos mici ambarcaţiuni pescăreşti, şuierau sirenele, vuiau motoarele, se amestecau o mulţime de strigăte. Trei culegători de la tipografia *Doi mai* şedeau pe cheiul de beton, lîngă barcă, şi se uitau îngrijoraţi la şeful lor. Unul propuse să cheme salvarea sau să sune la miliţie. Acela era Virgil Piseski, dar pe ceilalţi nu-i cunoştea. «Probabil că e frînt de munca fizică grea pe care-a depus-o !» îl deplînse un alt tipograf. «Crăcii femeilor e tot ce-a ridicat ăsta mai greu ! Să-l lăsăm şi n-are decît să îngheţe !» glumi cel de al treilea. «Nu vedeţi că pute a vin ?»■ strigă Virgil Piseski. Se pregătea să dea fuga la un telefon public şi să anunţe spitalele, dar colegii săi nu-1 lăsară. «N-are decît să crape cîinele ăsta nesătul !«■ zise cel de al treilea tipograf. Şedeau şi fumau lîngă barcă, iar barca se legăna pe valuri. Alekso încetă să mai plîngă, privi de jur împrejur, fără să priceapă nimic. Deodată zări înaltul hotel *Piaza* şi îl luă cu frig. Oare de-acolo sărise în barcă, se întrebă privind cînd spre clădirea din metal, cînd spre apa tulbure. Tremurînd, îşi aranjă puţin hainele, iar Virgil Piseski îi întinse mîna, ajutîndu-1 să sară pe ţărm. Privi speriat ambarcaţiunile pescăreşti şi, pas cu pas. o luă spre bulevard. «Acolo o să te simţi bine; în- toarce-te cît mai eşti în stare să te întorci U îl sfătui apa tulbure. «De ce fugi ? Nu vrei să dau ceva de băut ? Nevas- tă-mea s-a făcut bine,

vreau să bei în sănătatea ei !«■ propuse Virgil. «Intr-adevăr, pute a băutură !»- zise al treilea tipograf şi izbucni într-un hohot de rîs.

Ce să însemne visul ăsta ? se sperie Alekso Ivanov şi sări din pat. Chiar acum, fără nici o întîrziere, o s-o întrebe pe Iana îvanova, fiindcă ea credea în tot soiul de vedenii şi tălmăcea bine visele. Poate că adevărul e tocmai pe dos decît în vis, Doamne fereşte ; mai mult ca sigur că nici nu există un oraş cu numele Fordovil. Şi de ce oare rîdea în hohot tipograful ăla ? Puse mîna şi sună în Santara. Iana avea un glas răguşit, dar neaşteptat de plăcut. La întrebarea cum e acum timpul pe rivieră, ea răspunse ceva destul de neclar. Apoi Alekso se interesă de fete.

— Vida nu-i acasă din nou ; vrei s-o auzi pe Aniţa ? îi propuse Iana.

— Ce face şoricelul ăla ? se topi Alekso încă mahmur şi parcă împuns de ghimpi în tot trupul.

— Aci a fost pînă acum ! Doamne, unde a dispărut ?

O fi la toaletă ! se apără Iana.

Apoi Alekso o rugă să-i tălmăcească visul despre Fordovil. Iana rămase puţin pe gînduri, apoi îi spuse s-aştepte

fiindcă de la bucătărie îi venea miros de ceva ars. Se întoarse repede şi începu să-i explice că glasul din apa aceea tulbure nu însemna nimic de speriat.

— Cum nimic ? se miră Alekso Ivanov.

— Păi aşa, nimic ! Oamenii cu viaţă agitată visează o mie de aiureli ! strigă cu glas răguşit Iana, apoi îl întrebă dacă în vis văzuse sînge.

— Sînge ? A, nu, răspunse bărbatul sigur de el.

— Ai văzut sau n-ai văzut, cînd te întorci în Santara, să conduci cu atenţie ! Drumurile sînt nesigure ! îl sfătui Iana.

— Cum stau treburile pe-acasă ?

— Ce să-ţi povestesc, ştii şi singur.

— Mi te-ai supărat ?

— Stai să mă gîndesc ! La aragaz iar s-a stricat ceva ! se îmbufnă Iana Ivanova.

— Aşteaptă, n-are decît să se strice ! zise Alekso Ivanov, lăsînd ceea ce era mai important la urmă. Ieri l-au îngropat în Posoki pe taică-meu.

— Mi-a povestit Solza totul ! Fie-i ţărîna uşoară ! tremură glasul Ianei.

— Dar pe mine m-a anunţat Rafail Burov abia azi noapte ! Cînd l-am vizitat pe taică-meu, nu arăta aşa bolnav, se apără Alekso.

— Iacătă-ţi visul! adăugă Iana.

— Termină acum cu învinuirile, Iana ! Ce tot amesteci tu lucrurile ? Visul a fost mai tîrziu !

— Şi de ce nu te afli acum în Posoki ?

— Cred că s-a dus Viktor ! Cum o să găsesc un pic de timp liber o să mă duc şi eu la mormîntul tatei ! El ştia că-1 iubesc ! zise Alekso simţind că nu era crezut.

— Niciodată n-o să ai vreme pentru nimic ! Scuză-mă, dar la bucătărie miroase a ars ! se pregăti Iana să-i trîn- tească telefonul.

— Stai, spune-mi ce-a făcut Solza ! A ajuns la vreme la înmormîntare ? Cum de i-a trecut prin cap să se ducă pînă acolo ? Păi eu o lăsasem la biserica arhanghelul Gavril ! căuta Alekso din toate puterile să lungească discuţia.

— Nu ştiu, poate că arhanghelul i-a şoptit ! izbucni Iana răguşit. Fata asta a făcut un lucru mare. A călit varză pentru bătrîni şi a făcut casa pahar ! Tare mai e vrednică fata noastră, Alekso, şi noi n-o meritäm ! izbucni în plîns la telefon, apoi glasul se pierdu.

Alekso intră în baie ca să se bărbierească. Mai întîi se gîndi că nu se face, aşa după cum îndemnau obiceiurile cînd murea cineva apropiat, dar apoi îşi rase barba. Cotrobăi prin şifoniere şi găsi un costum de vară, bine călcat. Astfel, pe gînduri, porni pe bulevardele oraşului. Ii văzu din nou pe tipografii de la *Noua democraţie,* dar lucrul acesta, acum, îl lăsa nepăsător. Grăbea să-l întîlnească pe Tanas Saveski ca să-şi ceară scuze pentru seara trecută şi să discute cu el despre problemele care-1 rodeau. Aşa nu se mai poate, îşi zise. Toate-i mergeau anapoda, se simţea un om obosit şi slăbit.

Vîntul spulbera gunoaiele, pisicile se bateau pentru o pradă neaşteptată ; undeva, departe, sirenele urlau, iar văzduhul devenise din nou apăsător. Miliţia îşi întărise paza în faţa *Noii democraţii.* Magazinele erau deschise, dar

cumpărătorii deveniseră tot mai rari. Aceste tulburări stîrnite de miile de tipografi nu-s obişnuite, îşi zise Alekso ; nu-i exclus să cadă şi niscaiva victime. Dar ce putea prevesti afurisitul acela de vis în Fordovil, se întreba înnebunit. Un viitor fericit sau o soartă neguroasă ? Oare şi astăzi era urmărit de cineva ? N-o fi acesta încă un semn al vreunei noi nenorociri în familie ? După socotelile lui, ceasurile Ianei erau numărate. Din nou îl cuprinsese ipocrizia de parcă ar fi uitat că divorţul era în curs de desfăşurare. începu să-şi închipuie cît de tristă îi va fi înmormîntarea. Apoi căută un telefon public de unde sună la tipografie, pentru a da ordine asupra bunului mers al muncii şi a anunţa că e prins în nişte activităţi obşteşti care nu puteau fi amînate. Aşteptă îndelung să audă vreun glas la aparat, în cele din urmă răspunse adjunctul Eţo Paskov.

— Ce lucraţi acum ? întrebă Alekso.

— Şi lucrăm şi nu lucrăm ! răspunse în doi peri Eţo.

— Poţi să fii mai clar ?

— Tipărim necroloage, altceva nimic ! Ai cumva de gînd să vii şi încoace ? se interesă Eţo Paskov.

— Ne vedem mai tîrziu ! Acum dă-mi-l la telefon pe Andrei.

— De unde să-l iau ? Andrei calcă pe urmele tale ! zise Eţo.

— Caută-l în biroul lui, bătrîn nebun ! se enervă Alekso.

— Crezi că e la lucru ? Şi el e ca şi tine !

— Nu cred nimic ! îi trînti Alekso telefonul.

Ieşi din cabină şi pe dată simţi cum i se încreţeşte pielea pe el. Un vînt cald sufla dinspre fluviu către zona industrială. Frînt după beţia din noaptea trecută, se tîra pe trotuar. Deodată, printre gunoaie, zări un exemplar ferfenițat din cartea lui Tanas Saveski despre stabilizarea economică în industria poligrafică. Acum sau niciodată, îşi zise, simţind cum i se pune un nod în gît. Tremurînd, începu să citească despre reformele economice şi morale promise în paginile

acelei cărţi aruncate la gunoi. încă o reamenajare parţială a secţiilor, înlocuirea materiei prime din import, perfecţionarea formelor autoconducerii datorită cărora tipografii vor decide singuri destinaţia producţiei. Dispariţia sărăciei din casele lor, încetarea exploatării, fără a se vărsa picătură de sînge. Neîndoios, cartea aceasta fusese răspîndită de către Comitetul industriei poligrafice prin organizaţiile muncitoreşti, iar cineva care nu crezuse nici o iotă din ce scria în ea o aruncase la gunoi. Dacă-i aşa, intră la bănuieli Alekso, înseamnă că ideile lui Tanas Saveski fuseseră discutate şi în secţiile care-şi încetaseră lucrul. Nu-i cumva prea tîrziu, se întrebă el, de parcă ar fi şi crezut puţin în cartea pe care abia ieri o tipărise. Dar aici lipsesc exemplele, totul e amestecat, neclar, se revoltă el. Aşa, orice muncitor va da frîu liber gîndurilor sale şi va acţiona cum îl va duce mintea, îşi zise enervat. Eţo Paskov, de pildă, credea că vremea lui Tanas Saveski trecuse. Poate că n-are dreptate. Lui, uneori, şi limonada i se pare a fi otravă, parcă nici n-ar crede într-un viitor mai luminos. Cînd Alekso îşi aduse aminte cine tipărise cartea pe care o ţinea în mînă, sîngele i se sui la cap şi aruncă scîrbit paginile murdare la gunoi. Dar o luă din nou ca să vadă dacă fusese trecut sau nu şi numele tipografiei unde apăruse. Deştept om, adjunctul ăsta, Paskov, cinstit şi vrednic de laudă, îşi zise, văzînd că numele tipografiei lipsea, cu toate că legile nu permiteau aşa ceva. O să-l roage să-şi amîne ieşirea la pensie. Va fi nevoie de un ins de încredere şi înţelept ca bătrînul Eţo, îşi zise grăbind spre Comitetul industriei poligrafice.

Acum portarii îl lăsară să intre fără să deschidă gura. Clădirea era prost întreţinută, iar cabinetul lui Tanas se afla tocmai la ultimul etaj. încăperea arăta mai degrabă a cancelarie avocăţească sau a reprezentanţă comercială de cea mai joasă speţă. îşi ceru mai întîi scuze pentru seara trecută şi argumentă cu vestea cea tristă din Posoki ; Tanas îl bătu pe umăr arătîndu-i toată compătimirea. «S-a dus şi Simon, fie-i ţărîna uşoară !►> mormăi Manechinul. Apoi spuse că în astfel de vremuri tot mai greu o să le fie şi celor vii şi începu să se

plîngă că şi pe el îl încearcă bolile care-i joacă tot soiul de renghiuri : •«Vîntul ăsta cald de afară doar amăgeşte ! Nu numai că-ţi încearcă reumatismele, dar are influenţă şi asupra inimii !» zise calm, mîngîindu-şi barba. Alekso se strădui să explice scopul vizitei sale, dar preşedintele dădu din mînă, neavînd chef să-l asculte. «Aici nu-şi au locul astfel de discuţii ; o să mergem la clubul delegaţilor ! De acord ?» propuse el şi, nemaiaşteptînd nici un răspuns, se pregăti de plecare. Evenimentele zilei trecute nu-l interesau acum, dar nici de supărat nu se supărase. Alekso îi privi fruntea înaltă, pometii obrajilor bine întinşi, buzele subţiri şi barba. Ii veni să-l scuipe.

Liftierul, un ins gras, amestec de ţigancă şi makedo- nean, cu braţele tatuate şi cu priviri ciudate sub pleoa- pele-i căzute, îi conduse în liftul care se zgîlţîia. Degetele lui Alekso se chirciră, încleştate, în timp ce metisul deschidea uşa. De cîte ori pînă acum i se născuse într-însul dorinţa de-ai strînge de gît şi a le lua piuitul ! Era deja supărat nu numai pe preşedinte, ci pe toată generaţia aceea obosită, a lui. Ii ura pe toţi şi vroia din tot sufletul să i vadă înlăturaţi de la putere. Totuşi păşea ca vrăjit

In urma Manechinului. Se cunoşteau atît de bine încă din anii studenţiei ; îi era teamă de el.

— Iar am auzit tot soiul de lucruri urîte despre tine ! Nu cumva ţi s-au înecat corăbiile ? întrebă în şoaptă Tanas.

— N-o să ni se-nece împreună ? îl tachină Alekso.

— Dar asta-i cu totul altceva ! Se pune problema moralităţii tale ! Comitetul cere să te schimb !

— Asta sînt, ce pot face ? dădu Alekso din umeri în timp ce sîngele-i clocotea în vine.

— Acum, nimic, dar ai grijă să nu strici cu totul şi bruma de prestanţă care ţi-a mai rămas ! îi răspunse Tanas confidenţial.

— Nu crezi că ai obrazul prea gros ? se aprinse Alekso Ivanov.

— Fiindcă te acopăr ? îşi mîngîie Tanas barba.

— Mi-ai luat şi pielea de pe mine, atît de bine m-aco- peri ! M-ai folosit la tipografie ca pe-un pion ! în fiecare lucru rău pe care l-am făptuit sînt amestecate degetele tale ! Mi-ai dibuit micile năravuri şi apoi m-ai dus de nas ! Acum ai vrea să mă schimbi ! se enervă Alekso.

— Alţii au ridicat problema, Furnicarule, dar eu o să te salvez din nou ! Păi ce, nu sîntem noi ca nişte fraţi gemeni ? îl încurajă Tanas cînd se aşezară la masă.

Mîncară cîte un copan de curcan şi piure de cartofi, băură ceai cu gheaţă, apoi li se aduse şi pepene. Alekso era deprimat ; i se părea că totul e pus la cale împotriva lui. Apoi propuse să-şi dea demisia din pricini de sănătate. Tanas rise în bătaie de joc, ştiind că destulă lume îi considera prietenul numai bun să consulte un psihiatru. La întrebarea lui Alekso la ce-i foloseşte cartea pe care i-o tipărise, Tanas răspunse mîndru : «Fiecare biografie e clădită pe operă !>» Apoi îi ţinu o adevărată cuvîntare despre problemele sociale ale oraşului, probleme rămase de-atîta vreme nerezolvate şi care uite, acum, drept urmare, conduseseră la încetarea lucrului în industria tipografică «Lumea e-n criză şi fără greutăţile noastre ! filozofa Tanas Saveski. Iar opoziţia

aşteaptă greşelile ; ea stă la pîndă şi se pregăteşte să intre în acţiune». După el, opoziţia va ataca demagogic, chipurile în sprijinul năpăstuiţilor din punct de vedere social. «Intr-adevăr, în cazul

 nostru, afacerea este negativă, dar, din păcate, situaţia economică se înrăutăţeşte ! întrebarea care se pune acum este dacă noi, ca socialişti, trebuie să facem sau nu compromisuri şi mai mari cu elementele capitaliste care au mai rămas !» şopti Manechinul, dînd de-nţeles că-n ţară există grupări care ar dori o politică burgheză clasică. «Poporul nostru a înţeles că democraţia socială nu-i un lucru simplu. Frate Alekso, pentru orînduirea asta a curs sînge !» zise supărat Manechinul. In timp ce tăia pepenele se confensa că, chipurile, ar fi zguduit de problemele tipografilor de la *Nova democraţie.* Dar totul o să-şi revină la normal; vor avea loc mai multe discuţii în organizaţiile politice, se va găsi o rezolvare, solidaritatea îşi va arăta chipul. «Păi era şi vremea să recunoaştem că nu sîntem o societate fără conflicte !- oftă, apoi pufăi din lulea. «Şi dacă se vor revolta şi ceilalţi ?«■ întrebă deodată Alekso. In industria poligrafică a oraşului abia dacă lucrau cinci mii de muncitori, pe cînd în celelalte ramuri există mai mult de o sută de mii : în industria chimică, în transporturi, metalurgie, construcţii, textile, în medicină şi învăţămînt. «Nu ştii că fierb ca un vulcan ?»• întrebă iarăşi Alekso. Dar Tanas Saveski îl încredinţă, cu sînge rece, că, prin unirea forţelor, vor fi trecute toate piedicile ivite în drum spre ţelul final.

— Spune-mi acum despre mine : nu voi fi cel dintîi care voi fi lovit ?

— N-ai de ce să te temi !

— Şi dacă numele meu va fi rostit ?

— Atunci fii pregătit de orice !

— Şi la demisie ?

— Şi la-nchisoare, nu doar la demisie ! Ha, ha, ha ! rîse Tanas. Ce dacă m-au închis pe mine ? Au trebuit să-şi ceară scuze.

— Dar eu lucrez direct în producţie ! îşi încordă Alekso vinele gîtului.

— Linişteşte-te, Furnicarule ! Nu cred că vor merge pînă acolo ! Ai rezolvat problema salariilor pe luna asta ? Niazi Osmanov ţi-a dat paralele, ce vrei mai mult? Ha, ha, ha ! Poate că va trebui să dăm înapoi cîte ceva ! îi şopti la ureche Tanas.

— Apartamentul din blocul turn ?

— N-are decît să-l ia ăl din partea cui e ameninţarea mai mare ! Nu ştiu, vom mai vedea. Pînă acum ne-am făcut că plouă ! Ha, ha, ha.

— Dacă, totuşi, va pofti careva să-mi caute petele ? întrebă Alekso Ivanov, aplecat spre Manechin.

— Ce pete, Furnicarule ?

— Nu ştiu ! Pentru otrăvurile alea chimice ! Am impresia că mă urmăresc ! şopti Alekso şi mai în urechea lui Tanas.

— Păi tu eşti jurist şi nu chimist ! Ha, ha, ha ! rîse Tanas Saveski. Vei spune că habar n-ai de otrăvuri ! Ai să spui că ai citit că se folosesc la otrăvirea animalelor şi a oamenilor, a hranei şi a apei ! Ha, ha, ha ! Că unele stîrnesc ceaţa şi incendiile, dar că de unde să ştii cum se şi fac ? Dacă trebuie să pui fosfor, sulf, dacă trebuie adăugat germanium şi europum, arseniu sau plumb, galiu sau kaliu, ori poate zinc şi zirconium ! zise Tanas asudat tot de atîta hohot de rîs şi ştergîndu-şi gîtul cu batista.

— Ce tot scorneşti acolo, cînd şLli bine că şi tu vei fi luat la-ntrebări ? i-o tăie Alekso Ivanov.

— Importante sînt răspunsurile, Furnicarule ! recunoscu Tanas Saveski. Linişteşte-ţi conştiinţa, nu te ameninţă nici un pericol ! La temeliile oricărui succes există ceva murda- ! Ştii povestea insului ăla care s-a întors din America ? 1 -au ucis hoţii la marginea satului său ! Ha, ha, ha ! Lovitură, nu glumă ! Banii aceia au fost folosiţi pentru ridicarea revoluţiei.

— Eşti de-a dreptul nebun ! zise Alekso Ivanov.

— Uită odată otrăvurile alea ! zise Tanas şi ceru nota de plată. Mîine te aştept cu Maia în Mantovo ! O cină uşoară, de acord ? Ai cunopcut vreodată

vreun om fără pată ? îl întrebă Tanas cînd se despărţiră.

Alekso Ivanov bătu străzile cu sentimentul că duce în spate o mare povară. Pe negîndite se trezi în vechea biserică, în casa Sfintei Treimi ; aici se ţineau festivalurile de muzică bisericească, se cîntau cîntece religioase şi psalmii. Sfînta Treime : Domnul, Fiul Său şi Sfîntul Duh, se gîndi el cu mintea în altă parte. Da, aceasta-i biserica unde se-adună foştii bogătaşi ai oraşului, îşi aminti Alekso Ivanov, cu toate că şi-a pierdut rolul ei iniţial. Poate că se înşela crezînd că biserica era un lăcaş muzeal. In jur

lî*

recunoscu alte cîteva lăcaşuri sfinte, temple, biserici, sinagoga, unde erau păstrate obiecte rare, de mare preţ, după care tînjea. Cumpără două cărţi bisericeşti, apoi se îndreptă pe marele bulevard spre blocul turn de peste drum de *Kontinental.* îl dureau groaznic picioarele ; se opri în faţa vitrinelor, privi zgîrie-norii. Ceva puternic il ardea pe suflet şi-l făcea să se simtă ca un ins dispreţuit, îi venea să plîngă ; oricît de mult se iubea pe sine, acum se ura mai mult decît îndoit.

De cum zări firma *Kontinentalului,* parcă se născu din nou. Picioarele i-o luară singure la fugă, iar durerile ai fi zis că i le luase cineva cu mîna. Sări în lift şi toate sentimentele i se-ndreptară către chipul îngeresc al fetei care-1 aştepta.

Arsova se afla în baie, în faţa oglinzii, aranjîndu-şi sprîncenele. Se întoarse imediat şi-l privi cu un mut reproş, apoi îşi ridică părul deasupra urechilor, punîndu-şi în valoare, cu cochetărie, frumosul ei gît. îşi făcu violent genele, pe urmă îşi alungi buzele cu un ruj şi îşi înroşi puţin pometii obrajilor. Era supărată. în timp ce la televizor rula un film despre piramidele egiptene, ea îşi puse cel mai frumos şi mai mare sutien, combinezonul cu franjuri şi găurele prin care i se vedea chilotul. îşi mai privi încă o dată tot trupul, se opri iarăşi în faţa oglinzii ţu- guindu-şi buzele,

ca şi cînd ar fi vrut să sărute.

— Pentru ce te găteşti ? întrebă îngrijorat Alekso.

— Ies să cinez cu Rafail ! i-o trînti Maia.

— Ce zi groaznică în viaţa mea ! Ieri l-au îngropat pe taică-meu ! o mîngîie Alekso pe umeri zicîndu-i «păpuşă care i-a lipsit atîta.»

— Caută-ţi o icoană la care să te închini ! îi aruncă, ameninţătoare, Maia şi începu să-şi îmbrace rochia cea roşie.

— Ce-i cu tine ? N-ai călcat cumva în vreun spin ?

— O să te frigi tu odată din cauza mea ! Nu-ţi sînt nevastă să-ţi spăl izmenele.

— Nu-ţi pare bine că mă vezi ?

— Acum mă duc cu Rafail la *Vechea Europă !* Să-şi mai spele şi marinarii ochii cu mine ! răspunse ea încăl- ţîndu-şi sandalele, sigură de sine.

— Am hotărît deja să nu renunţ la tine !

— Şi eu am hotărît ! M-am săturat de traiul cu tine ! Nu s-a născut el bărbatul care să-mi ducă de rîpă tinereţea ! Ştii ce sînt eu pentru tine ? Premiu de stat! ţipă Maia Arsova luîndu-şi geanta în mînă.

— Dar cine a zis că n-ai fi premiu ? se strădui Alekso să glumească un pic.

— Cu bine ! N-are decît să-ţi încălzească oasele ălea bătrîne fata lăptarului!

Luat pe nepregătite şi furios, prinse să-i explice cîte
i se întîmplaseră peste zi, precum şi faptul că nici nu-i trecuse prin gînd să se lege de fata lăptarului din Santara. Ascultîndu-1, obrajii Maiei începură să-i joace nervos, iar degetele să i se mişte ritmic de parcă aveau de gînd să cînte la pian, dar, încetul cu încetul, se linişti. înceşu şi ea să i se destăinuie cum i se dusese toată ziua pe apa sîmbetei aşteptînd în împuţitul ăsta de apartament, ca să nu mai vorbească şi de faptul că la serviciu era luată peste picior. Comitetul muncitoresc de la *Doi mai* ţinuse şedinţă, continuă Maia *;* se luase decizia de a fi dată afară din serviciu şi a elibera apartamentul. Ii fuseseră aduse grele învinuiri şi

directorului : abuzuri de putere, semnarea unor contracte bancare care au adus prejudicii tipografiei, deturnare a fondurilor, proastă conducere a firmei, îmbogăţire personală şi murdărire a moralei socialiste, ca să nu mai punem la socoteală faptul că frîna auto- conducerea, precum şi caracterul său pe care nu puteai pune nici o bază.

Alekso îşi aduse aminte de cearta aceea cu tipografii, cînd îl amenințaseră că vor pune la vot schimbarea sa, iar Virgil Piseski îl sfătuise să-şi caute leacurile trebuincioase pe la avocaţi. De ce să i se spargă lui toate astea în cap, de ce să se despartă ca nişte duşmani ? Atunci se văicăreau că salariile nu le ajung nici pentru hrana unui cîine, dar acum, după cum îi spunea Maia Arsova, vinile care i se băgau se înmulţiseră. Unii membri ai comitetului propuseră să se ceară sprijinul procuraturii republicii în problemele autoconducerii, iar cei mai căpoşi voiau ca afacerea să fie făcută publică, de vreme ce firma decă- zuse în timp ce averea directorului înflorise. Alekso Ivanov nu mai suportă să-şi asculte amanta şi-i astupă gura cu palma, să n-o mai audă smiorcăindu-se. «Am ieşit eu şi din noroaie mai mari ca ăsta ! zise el cu obidă. Legea e de partea mea ; la tribunal le voi da peste cap toate învinuirile ! Şi avocaţii ăia mi-au fost colegi» se lăudă, cu toate că nu credea nici el ce spune. Se amăgea că prietenii, precum Tanas Saveski, nu vor permite atît de uşor să se ducă de rîpă, fiindcă prin el îşi făceau şi ei unele interese. Nu întîmplător, la clubul delegaţilor, el îi adusese aminte lui Tanas de otrăvurile chimice. Dar de ce ipocriţii ăia doi de la tipografie ţinuseră din nou şedinţa în lipsa lui ? Le era teamă oare de argumentele sale, nu le e curată conştiinţa ? Alekso era neliniştit, cu toate că abia afirmase că nu-i e teamă nici de procurorul tribunalului republican pentru problemele autoconducerii, nici de amenințarea luării apartamentului. «Dacă va fi nevoie, îl vom da singuri înapoi ! Să-şi facă fiecare socotelile, să vedem cine e mai cinstit !*■ zise el simţind o

durere în piept.

— De ce mi-ai spus toate astea ? rîse el mînzeşte.

— Cum le-am auzit aşa ţi le-am şi spus ! Păi eu sînt prima jertfă, lupule, prinseră să-i ardă Maiei obrajii.

— O să te apăr pînă cînd mă vor strivi ! o linişti Alekso.

— Pot să mă multe altundeva ?

— Cred că nu pot !

O strînse blînd la pieptul său şi-i simţi binecunoscuta-i mireasmă de trandafiri care-i izvora din tot trupul. Dacă el ar cădea, ea o să-i întoarcă fundul şi-o să se ducă la consăteanul ăla al lui, Rafail Burov ; dar dacă n-o să cadă, comoara asta va rămîne a lui, îşi zise. Sîngele prinse să-i clocotească în vine, trezindu-i toată bărbăţia. O luă în braţele sale lungi şi, ducînd-o spre pat o sărută cu foc pe gît, simţind-o cum tremură de plăcere. Are dreptate Tanas Saveski, recunoscu încîntat ; femeia asta minunată are nevoie de un bărbat zdravăn care s-o divinizeze şi s-o facă fericită. Ce ştie el Rafail Burov despre dragoste ? Nimic mai acătării; el e în stare s-aducă numai veşti proaste, ca vestea de ieri cu privire la înmormîntarea din Posoki. Dar de ce oare Maia îl pomenea atît de des, iată un lucru pe care nu-1 putea înţelege.

— Dă-ţi jos rochia asta mai iute ! zise el, îndreptîn- du-se către baie ca să se spele pe mîini. Pe ziua de azi totul mi-a mers numai rău.

— N-o să sfîrşesc la fel ca nevastă-ta ? îşi luă Maia inima-n dinţi, în timp ce-i împlinea dorinţa.

— Ce-i lipseşte ei ? 0 duce ca o crăiasă în palat, iar coroană nu am nici pentru mine ! strigă Alekso din baie.

— Chiar eşti un lup ! suspină Maia.

In vreme ce-o mîngîia în pat, el se căia că pierduse atîta vreme, aşa că se jură că n-o s-o mai lase niciodată singură pe Maia în apartamentul acela mizerabil. El o să-i fie alături şi la serviciu şi în viaţa privată. O femeie frumoasă merită o atenţie nemărginită şi nu trebuie lăsata singură, îşi zise înnebunit, mai ales că oraşul colcăie de bărbaţi băgăreţi. O să-l ameninţe şi pe linsul ăla de Rafail Burov, pe care-1 muiase ieri noapte cu nasul în rî- gîială, ca să nu-i mai apară cumva în faţa ochilor. Ce-a avut el cu Maia, a avut şi-a trecut, acum, să ştie, e numai a lui. Astfel căuta să se convingă singur, în timp ce Maia
i se unduia printre mîini, făcîndu-1 fericit. Maia suspina de plăcere precum femeia aceea de pe vaporul *Morfoza.* Niciodată pînă în seara aceasta, recunoscu Alekso, nu trăise un astfel de cutremur, niciodată nu i se întîmplase să fi avut parte de o desfătare mai mare. Supărarea îi dispăruse ca luată de vîntul care zgîlţîia acum fereastra. Alekso nu putu să nu se mire unde se ascunsese atîta putere într-însul. Ducea o viaţă atît de dezordonată, plină de beţii în lanţ ; tinereţea rămăsese undeva în urmă, iar de pretutindeni numai presiuni. încă un pic şi mai că-i venea să creadă că vremea aventurilor cu femeile se dusese fără întoarcere. Întîmplarea aceasta îi împrospătase dorurile după amantă ; se simţi din nou tare şi-n putere de a avea ceea ce îi place. Uitînd parcă de moartea tatălui său, se desfată pînă la miezul nopţii ; apoi se simţi sătul. Cu un surîs dispreţuitor îşi aduse aminte de învinuirea că smulge de la viaţă tot ce-i stă în putinţă. Şi ce dacă ar fi adevărat ? se revoltă în sinea sa. Doar o singură dată trăieşti, restu-i numai minciună. Se holbă la Maia şi, în bătaie de joc, îşi

zise : viaţa nu-i nimic altceva decît curiozitate şi deşertăciune.

Ceva mai tîrziu, în timp ce grăbea spre *Graizos,* prin noaptea în care zorii deja înmugureau, începu a se gîndi la oraşul acesta care acum era prins de febre. Industria lui nu înregistrase excedente în producţie, dar cei bogaţi ajunseeră şi mai bogaţi, iar săracii şi mai de plîns. Alekso Ivanov n-ar fi dorit să-şi petreacă bătrîneţile într-însul, datorită climei nu prea bune ; suprapopularea lui ducea la boli de nervi şi tocmai de aceea aici numărul nebunilor era atît de mare. Şi cînd n-o să mai fie de mîncare în magazine ? Doamne fereşte să nu se oprească apa curentă şi să rămînă însetaţi zgîrie-norii ! Dacă totuşi străzile vor rămîne în pană de curent, la fel lifturile, fabricile, casele ? Atunci să vezi neputinţă şi spaimă ! Intr-un asemenea caz oraşul s-ar dezintegra, îşi zise Alekso, atunci locuitorii vor simţi cuţitul la os şi se vor încăiera speriaţi de propria lor existenţă.

Bulevardele, chiar şi acum, în zori, erau pline de cerşetori, prin scuare puteai să vezi tot soiul de maniaci. Ziarele avertizaseră demult că în oraş trăiesc un mare număr de agenţi, spărgători, hoţi şi grupuri naţionaliste. Nesiguranţa, după Alekso, o simt nu numai cetăţenii de rind, ci fi lucrătorii de stat, negustorii şi artiştii. Răpirile nu erau încă prea dese, dar paznicii parcurilor centrale găsiseră cîteva femei tăiate în bucăţi. Uşile magazinelor erau asigurate cu broaşte electronice, cum era a sa în Santara, dar hoţii reuşeau şi aşa să-şi ia prada. Existau şi unii care ţineau clini special dresaţi. Tot astfel de întrebări se învîr- tirâ prin mintea lui Alekso Ivanov pînă-n clipa cînd îşi parcă mustangul în faţă la *Graizos.* Oare acesta o fi tributul ce trebuia plătit părăduielii sau doar urmarea nedreptăţilor omeneşti ? Oricum, tot nu-şi va petrece anii de pensie aici, ci în minunatul palat din Santara, îşi zise în pragul restaurantului. Era sigur că oraşul acesta nu are viitor. Chiar aşa, peste vreo zece ani, cu o pensie de invidiat în buzunar, şi-o va lua pe Maria Arsova în maşină şi se va pune pe viaţă tihnită şi fericită pe malul lacului. In cuibul cald, ca păsările cioc în cioc, îşi zise,

uitînd diferenţa dintre anii lui şi ai fetei.

La *Graizos* se aflau poate vreo sută de inşi; mesele erau înguste şi lungi. Anul trecut fusese renovat, zidurile purtau noi podoabe şi noi erau şi chelnerii. Şi lui Tanas Saveski îi plăcea restaurantul acesta. Tejgheaua pe unde se servea se găsea acum la capătul sălii, nu ca mai înainte, faţă în faţă cu uşa de la intrare. Casa fusese mutată şi ea lîngă bucătărie de unde răzbăteau mirosuri de ciorbă. Stăpînul, pe care Alekso îl cunoştea din anii studenţiei, lipsea ; în gală serveau patru tineri cu şorţuri albe legate la brîu. Se aşează la o masă lîngă fereastra ce dădea în stradă şi comandă o ciorbă de burtă cu mult usturoi şi mirodenii, apoi berea lui din rădăcini. Aprinse o ţigară, cu toate că fuma foarte rar, şi căzu pe gînduri cumpănind cele aflate de la Maia Arsova. Simţea deja că unii îi săpau groapa.

Imediat fu servit cu o cafea aburindă, însă rău măcinată. De la micul vînzător de ziare care alerga pe la mese, cumpără jurnalul cu veştile de dimineaţă şi se puse pe citit, dar nu începînd cu prima, ci cu ultima pagină, cu toate că obişnuia s-o facă invers. Informaţiile despre în- tîlnirile de fotbal deja jucate nu-l interesau, aşa că începu să citească paginile interioare care tratau probleme sociale şi culturale. Deodată îl surprinse articolul lui Tanas Saveski despre redresarea şi dezvoltarea industriei poligrafice. Ce mai înseamnă acum şi asta ? Un extras din cartea tipărită la *Doi mai ?* Păi cine l-o fi împins să se manifeste public ? In articolul său Manechinul pomenea cifrele care se vor realiza, cu condiţia modernizării tipografiilor din oraş, şi implicit a creşterii productivităţii muncii; în cele din urmă, amintea şi condiţia ca autoconducerea să biruiască în lupta cu opoziţia tehr)birocratică. «Totul e la în- demîna muncitorilor», termina Tanas Saveski.

— E ceva interesant acolo ? se interesă chelnerul pistruiat în timp ce-i turna ciorba în farfuria albă.

— Priveşte şi tu Ştiri din împărăţia poponarilor din ţările de peste ocean, îi arătă Alekso paginile cu bărbaţi goi.

— Nu ţi se pare că întrec măsura ? întrebă chelnerul holbîndu-se captivat”

— Aştia sînt eroii din depărtări ai timpului nostru ! zise Alekso.

—Haide, nu mă face să rîd ! se împotrivi chelnerul.

— Aşa scrie, uite, citeşte ! Neputincioşii şi disperaţii eroi fără idei ! citi cu glas tare Alekso.

— Nu cumva trebuie să le plîng de milă ? întrebă chelnerul şi o luă spre tejghea.

Dacă-1 luăm ca exemplu pe Andrei Pagiov, atunci n-ar trebui să-l deplîngem. El nu-i nici erou neputincios, nici disperat, rîse Alekso Ivanov dînd din cap. El e o fiară cu două feţe. Maia Arsova întărise că Andrei fusese prezent la şedinţa de la *Doi mai* şi criticase nepăsarea. Pe cine criticase el ? Se criticase singur ? Cînd e de lucrat, ia-1 de unde nu-i, începu să se enerveze Alekso, iar cînd se discută, se ridică printre primii şi atacă. La ce-i folosea un astfel de colaborator ? O să-l roage pe Tanas Saveski să-l scoată de la tipografie şi să-i găsească un loc la Comitet. «N-aş vrea să-mi tulbure izvorul !» îşi zise în şoaptă. întoarse iute ziarul la pagina de titlu şi rămase buimac citind editorialul care vorbea despre tot soiul de uzurpări ale legii autoconducerii şi despre furturi din averea statului. Articolul de fond recunoştea că se trăieşte într-o vreme foarte furtunoasă, care pune moralitatea la încercare. «Liberalii pescuiesc în ape tulburi», scria într-un loc. Chipurile se prefăceau că programul lor e mai apropiat de dorinţele poporului şi că vor înlesni oraşului o mai rapidă dezvoltare economică, fără stresurile şi fără slăbiciunile de pînă acum.[1] Printre altele, autorul lăuda minciunile de ieri ale lui Tanas Saveski, rostite la Adunarea uniunii muncitoreşti, care se pronunţase concis şi cinstit asupra perspectivelor industriei poligrafice, spre deosebire de unii vorbitori din comerţul exterior care se exprimaseră confuz. «Nu-i este permis nimănui să le promită muncitorilor pîclâ» scria, în cele din urmă, în articolul de fond.

Se iveau surdele zori, iar restaurantul, încetul cu încetul, se umplu cu tot soiul de inşi ciudaţi,

treziţi cu noaptea în cap. Lingurile din care era sorbită gustoasa ciorbă, numită *famagusta,* străluceau. Forfota se înteţise ; la radio se transmitea misa de dimineaţă a unei biserici gre-- ceşti. Un chelner explica in spatele lui Alekso că bucătăria restaurantului *Graizos* gătea în mai multe feluri : cu ulei, cu untură, dar şi cu seu, pentru musulmani. Clientul căruia i se adresa era un ins chel, îmbujorat, cu o barbă rară şi un gît subţire, dar destul de ţeapăn şi de solid, calculat şi-ngîmfat; se uita mai tot timpul spre uşă, aştep- tînd pe cineva. Ii aduseră o farfurie plină cu gulaş, fapt care-1 făcu să se aplece asupra aburilor pe care-i sorbi şi cu nasul şi cu gura ; clefăi cu poftă de parcă-şi număra dumicaţii. Dar chiar atunci lui Alekso îi atrase luare aminte o pagină a ziarului unde era vorba de problemele tipografilor de la *Npua democraţie.* Articolul înştiinţa cu îngrijorare că astfel era pusă în cumpănă tipărirea manualelor şcolare, atît de trebuincioase copiilor pentru anul şcolar care bătea la uşă. «Rezolvările trebuiesc căutate în linişte, pe linia autoconducerii, iar nu prin ieşiri în stradă, ca să alungăm turiştii străini», scria în încheiere. Minciuni pentru naivi, îşi zise Alekso scîrbit; împături ziarul şi-l aşează pe masă. In acelaşi număr era lăudată cuvîntarea lui Tanas Saveski, dar erau criticaţi muncitorii din resortul său. El conducea toată industria poligrafică a oraşului. Alekso nu ştia nici ce sa mai creadă, nici ce-i rămînea de făcut. Parcă era prins în plasa Manechinului, de el depin- zîndu-i toată cariera.

Şi din nou îi atrase atenţia vestea de pe pagina de titlu, pusă în chenar negru, în care erau anunţate jertfele cutremurelor, războaielor şi ale accidentelor de circulaţie dan toată lumea. Doamne fereşte, cum ne omorîm între noi, îşi zise Alekso furios, uitîndu-se la insul cel chel care mînca fericit. Războaiele izbucnesc ca nişte incendii nesăţioase, se gîndi el înfricoşat ; păi uite aşa, pe nepusă masă, guvernul te mobilizează, îţi pune puşca în braţe şi te trimite pe front ca să ucizi pe cineva. In ce situaţie ciudată trebuie să fii pus, îşi zise scuturîndu-se tot. In nici un caz n-ar fi

putut ucide, dar, ceea ce era şi mai important, pentru nimic în lume n-ar fi vrut să fie despărţit de amantă.

Ea însemna pentru el viaţă, fericire, bucurie, din pricina ei bătea el cîrciumile, lâsîndu-şi de izbelişte familia. Ce s-ar face el fără fetiţa lui dulce, se întrebă cu spaimă. Fără fiinţa dragă, lumea îţi pare groaznic de pustie. Deodată totul te enervează : şi lumina, şi sunetele, şi pasul cel mai depărtat. Eşti împins să-ţi deformezi propriu-ţi cuget ca să te convingi că totu-i în regulă, că totul curge normal, asta doar aşa, ca să te încredinţezi că eşti şi tu o fiinţă. Gîndul la războaiele care-şi făceau acum de cap îl umplu de tristeţe, iar frica parcă îi muiase picioarele. Nu-i exclus nici războiul, totu-i posibil, îşi zise. Viaţa-şi are legile ei cărora degeaba le opui tu elementele logicii, se gîndea Alekso cu ochii la insul cel chel. De fapt poate că în aceasta şi constă frumuseţea ei, se răzgîndi el dintr-odată, de parcă o lumină i-ar fi fulgerat prin faţa ochilor. Habar n-ai ce-ţi rezervă dimineaţa următoare : bucurie sau tristeţe ; de unde să ştii dacă vei avea parte de o zi plină de emoţii sau de una fără întîlniri neaşteptate care sâ te pună pe gînduri sau de o zi care pur şi simplu să te dea peste cap ? ! Asta e, îşi zise Alekso nemaiputîndu-şi lua ochii de la insul cu chelie care clefăia : viaţa-i un şirag de situaţii neaşteptate şi nimic într-însa nu poate fi prevăzut. Cine i-ar fi putut prezice că nu va avea să se mai vadă cu Simon Ivanov sau că familia îi va deveni insuportabilă ? De luni de zile era ca şi fugit, atît din casa din Podgorie cît şi din cea din Santara, casele pe care le cumpărase pentru a duce în ele o viaţă fericită. Iar acum nu ştia nici ce-i fac copiii, nici unde-i Viktor, nici dacă Vida s-a adunat de pe drumuri. Ce-o fi făcînd Solzicika lui ? Toate dorurile şi le mistuia în poala Maiei Arsova, care începuse să-i lunece printre mîini ca un peşte. Are dreptate Eţo Paskov cînd zice că, în ziua de azi, oamenii trăiesc intr-un mediu în care fiecare, după poftă, îl minte pe fiecare, ascunzînd de obicei ceea ce simte cu adevărat. Cinismul trece drept curaj, iar cinstea e lua- tă-n derîdere. «O să

priceapă ea, Maia, că pentru a spune adevărul omul trebuie să aibă curaj ?«• mormăi de unul singur Alekso.

Ce i-o fi venit să se lase năpădit de astfel de gînduri ? In ultima vreme, adesea Alekso discuta cu sine însuşi. Păi adjunctul meu Eţo Paskov nu-i el mai deştept ca mine ? se întristă Alekso, cu ochii tot la cheliosul care-şi înghiţise gulaşul. Intr-adevăr, făcuse o noapte albă şi acum deja se simţea frînt de oboseală ; cît despre *Graizos,* aici venise de bunăvoie. îşi măsură din nou puterile, îşi recapitulâ succesele. Dar totuşi era supărat din pricina veştilor pe care i le adusese amanta. Parcă se dumirise că trăieşte prins în colivia lui Tanas Saveski care ţinea sub control nu doar tipografia *Doi mai* ci şi conştiinţa sa. Acum îi era clar că este un om dispreţuit ; trei inşi se luptau într-însul şi el nu era în stare să ia o decizie ! Idealismul tinereţii i se ofilise ; cunoscuse meandrele realităţii, iar dorinţa de a se răzbuna crescuse în el ca un aluat.

Graizos era locul unde, la vreme de noapte, se adunau tot soiul de oameni ciudaţi ; acum nişte marinari bărboşi de pe vaporul *Rip Hana,* ancorat în portul Salonikului, comandară cîte-o ciorbă acră, patru măturători de stradă beau ceai cu lapte, pe lîngă mese se fîţîiau fete cu obrajii vopsiţi, iar afară deja zorea noua zi. Astfel, pe-ndelete, în capul său realitatea se amestecă tot mai mult cu amarele amintiri ale zilei trecute. De la genunchi în jos, amîndouă picioarele îl dureau îngrozitor. Se gîndi iarăşi la viaţa sa dezordonată şi-i veni să plângă. Cu ochii înceţoşaţi, urmări chelnerii iuţi şi surîzători care serveau şi luau banii de la consumatori. Cînd cineva îşi termina mîncarea sau băutura comandată, ei şi alunecau ca nişte vidre, întrebînd dacă oaspetele mai doreşte ceva. *Graizos* era un restaurant cu mare vad, fiecare masă aducîndu-i stăpînului venituri demne de invidiat.

Alekso simţi că-1 ia cu crampe de la stomac şi se-n- dreptă în grabă spre closet. Dar în drum se răzgîndi şi, agitat, se opri în faţa tejghelei, apoi întrebă un chelner dacă poate folosi telefonul aflat

lîngă casă. Aşteptă îndelung să prindă linie liberă spre Santara ; îşi încordă picioarele care-1 dureau în timp ce stomacul i se frămlnta înnebunit. Glasul Solzei era blînd şi adormit, neobişnuit de trist. Se bucură că-şi aude tatăl la telefon dar, mai mult decît atît, îşi dorea să fie şi el împreună cu ai casei şi, de cum se va încălzi afară, să înoate împreună în lac. Se lăudă că ieri după amiază, după ce mîncaseră şi se rugaseră pentru veşnica odihnă a bunicului Simon, aşa cum e obiceiul, făcuseră curăţenie în toată casa. Ea avusese în grijă lustrele, iar Aniţa uşile. De Vida nu pomeni nimic. Maicâ-sa lustruise tot parchetul casei pe care voiau s-o lase într-o ordine perfectă pentru vara viitoare. Ca premiu pentru munca depusă, în dimineaţa aceasta Iana Iva- nova le va găti ceva (iupă care se dădeau în vînt, clătite cu căpşuni din frigider şi lapte proaspăt pe care abia îl adusese lăptarul. Spre prînz, spuse Solza, vor pleca spre Posoki şi poate că vor dormi în casa veche. La mormîntul bunicului Simon şi al bunicii Iaglika, maică-sa, împreună cu ea şi cu Aniţa, vor aprinde lumînări şi din partea lui şi a celorlalţi : a Iordanei, care acum trăia în Western Australia, a Temianei, care trăia în Arkansas, a lui Gheorghi, care trăia în Vardaria. In mica biserică a Sfintei Vineri se vor ruga şi pentru Petar, care murise pe frontul din Srem, şi pentru mătuşa Izvorinka, moartă de tuberculoză atît de tînără. Solza ştia cum să-l facă pe Alekso să-i plîngă sufletul. Vroi să ştie de unde sună şi dacă e îmbrăcat subţire, fiindcă nopţile erau acum friguroase. Apoi îi dădu ştirea că maicâ-sa îşi primise în Santara prima pensie de invaliditate, aşa că, din toamnă, nu va mai merge la serviciu. Cu sănătatea îi merge tot mai rău şi mai rău, se plînse Solza.

— Mama ce face acun. ? tuşi Alekso întrerupînd-o pe Solza, care nu se mai oprea.

— De dimineaţă de tot s-a dus la măcelărie ! Măcelarul i-a promis o pulpă de viţel şi ceva de căprioară ! O să se-ntoarcă repede, ştii, trebuie să ne pregătim de drum. De ce nu vii şi tu cu noi, tati ? întrebă Solza.

— Nu-mi văd capul de treburi ! Vom merge

împreună altădată ! Am să te rog să iei unele lucruri de-acolo ! Ceaunul de aramă împreună cu lanţul. Mai adu-mi din lada bu- nică-ti Iaglika o cămaşă brodată şi mantaua de şiac. O să le salvăm de molii ! Să nu uiţi să iei şi blidele de pământ! Ştiu că o să vă fie greu să le căraţi, dar o să ne facem, în Podgorie o cameră hoby ! o îndemnă Alekso Ivanov.

— Nu iau nimic ! bîm Solza la telefon.

— De ce ? Bunică-tău o să fie bucuros să ştie că ne folosim de lucrurile lui ! Solzicika, parcă m-ai condamna I se enervă Alekso.

— Bunicul ştia totul ! Şi că tu nu voiai sâ-1 vezi în casa noastră şi că îl lăsai să moară acolo fiindcă înmormîntarea la oraş e foarte scumpă ! El ştia de undeva că tu ai de gînd s-o laşi pe mama ! se smiorcăi Solza la telefon.

— încetează, fetiţo, destul mi-ai turuit ! N-am timp de ceartă ! Prea mult dai drumul la gura aia ! i se sui lui Alekso sîngele la cap. Problema era alta, fetiţo ; bunică-tău ar fi murit mai iute dacă ar fi stat împreună cu noi ! Dar el a trăit atît cît a trebuit ! Crede-mă, eu n-am fost pentru el numai copilul lui, noi am fost prieteni !

— Cine poate să-nţeleagă prietenia voastră ? i-o trînti Solza la aparat.

— Altădată o să mă judeci. Ştiu că nu poţi să mă-nghiţi, singură ai recunoscut-o ! Dar ia spune-mi acum, m-a căutat cineva acasă ? întrebă mai domolit Alekso Ivanov.

— A sunat coregraful meu, Virgil ! Dar eu n-am priceput nimic. A pomenit de nu ştiu ce şedinţă a comitetului muncitoresc, apoi de nu ştiu ce situaţie grea ! N-am priceput ce voia, dar voi, sigur, o să vă vedeţi la serviciu ! îşi veni în fire Solza.

— O să vă sun mîine din nou ! strigă Alekso încor- dîndu-şi din nou picioarele.

Stomacul şedea să-i crape de durere ; închise telefonul şi dădu fuga la closet. Dar acolo îl aştepta o şi mai mare surpriză. Fiul său Viktor vomita în lavoar opintindu-se tot. Alekso se holbă uitîndu-şi de durerile sale ; nu pricepea ce căuta fiul său în closetul acela, aşa nebărbierit şi livid.

Soarta lui i se păru mai neagră decît întunericul. îl ajută să se spele pe faţă şi-l ţinu de subsuori ca să nu cadă.

— Nu eşti în Posoki ? întrebă Alekso, făcînd un efort să nu vomite şi el.

— Am fost şi m-am întors ! bîigui Viktor.

— Ce necaz te-a adus aici ? încercă Alekso să pară liniştit.

— Ce importanţă mai are acum ? răspunse Viktor şi se opinti să vomite din nou.

— De cînd te-ai apucat de băutură ? Nu ştii că rachiul scoate limbi de foc pînă-n cer ?

— Lasă-mă-n pace, pentru Dumnezeu, nu vezi că mor ? răspunse Viktor şi scuipă în lavoar.

— Asta-i prima oară cînd mori ? îşi bătu joc Alekso de chinurile lui.

— Lasă-mă-n pace, că nu-mi arde de glumă !

— Dar cine dracu te-a adus în closetul ăsta ? începu Alekso să se enerveze, spălîndu-1 pe faţă. Nu cumva suferi din pricina lui bunicu-tău ? Sau din pricina mea ? Şi tu crezi că înşfac tot ce pot de la viaţă ?

— Ştii să păstrezi o taină ? i se adresă Viktor cu ochii înroşiţi şi plini de lacrimi.

— Dacă am zis, s-a făcut! fu de acord Alekso.

— Bunicul nu se află în groapă !

— Păi dacă nu l-au pus, nu poate nici să fie ! zise Alekso.

— Sau nu pricepi nimic sau eşti foarte şmecher ! Tati, am văzut totul ! Mormîntul era deschis, iar bunicul nu se afla înăuntru ! începu Viktor să sughiţă.

— Nu crezi că ai întrecut măsura ? Bunică-tău îşi dorise să fie-ngropat în acelaşi mormînt cu bunică-ta ! Ce mă tot buimăceşti tu acuma ? se miră Alekso.

— Tati, mormîntul era deschis ! De ce te prefaci că. nu înţelegi nimic ? Cine are nevoie de oasele lui buni- cu-meu ? întrebă Viktor şi se aplecă din nou peste lavoar. Tati, cineva şi-a bătut joc de voi ! Dar eu nu mă supăr, of, simt că o să mor ; inima nu mă mai ascultă ! zise el şi căzu la podea.

— Ai în faţa ta toată tinereţea, sălbăticiunea

mea ! îşi mîngîia Alekso fiul. Ce te-ai speriat atîta ? Poate că bă- trînii din Posoki au deschis mormîntul şi apoi au uitat şi l-au îngropat pe Simon în altă parte ! Poate că o fi venit popa să-i facă slujba ! O să anunţăm miliţia să verifice totul.

— Ascultă, tati ! Există oameni care te urăsc de moarte! Ei au scos rămăşiţele pămînteşti ale bunicului ! Vor să te distrugă şi pe tine ; trebuie să te păzeşti ! mormăi Viktor şi, strîngîndu-şi buzele învineţite, se puse pe plîns.

— Dar tu, aşa-i că mi-ascunzi ceva ? se alarmă Alekso. Să mergem acasă, aici ai să răceşti ! îl propti el, compătimitor, de zid.

— Lasă-mă-n pace, te rog ! Şi întoarce-te în rîndul oamenilor cinstiţi cît nu e prea tîrziu !

Viktor se sperie de propriile sale cuvinte.

— Cine ţi-a băgat în cap să-mi spui una ca asta ! ţipă Alekso Ivanov. Unde vezi tu oameni cinstiţi ?

— Vreau să mă mîndresc cu tine, tati ! Dar cum ? Acum o să mor fiindcă am o inimă slabă si reumatică ! Dar să ştii, nu vreau să cred minciunile care curg despre tine ! sughiţă Viktor din nou.

— Ce minciuni ? Cine le răspîndeşte ? urlă Alekso ţi- nîndu-şi fiul de umeri. Hai, nu te mai prosti ! Ridică-te. nu vreau să am un fiu fricos ! îl dojeni în cele din urmă.

— Ştiu că nu eşti lacom, tati ! Şi că nu eşti de aceeaşi teapă cu inşii ăştia din leatul tău şi că eşti degeaba învinuit ! Tu m-ai învăţat să fac diferenţă între bine şi rău! plîngea Viktor.

— Ţine-te pe picioare ! Hai, că doar nu eşti clovn ! Ce necaz te-a ajuns ? se strădui Alekso să-l ţină pe braţe.

— Nimic n-am realizat ! O să mor ! zise Viktor şi-n- cepu să bată cu pumnii în perete.

Alekso îl ajută să se aşeze lîngă lavoarul care mirosea groaznic, apoi se apropie de piciorul closetului. Ieftin mă mai preţăluieşte, îşi zise urmărind şuvoiul de apă, mă socoteşte un stricat, se perpeleşte de durere, se luptă cu sine însuşi. Unde o fi strîns toată mocirla asta, se întrebă întorcîndu-se lîngă lavoar. Poate că ştie totul

despre mine, dar mai sigur e că doar simte ceva. Ce i s-o fi întîmplat în Posoki ? Cine o fi glumit cu moaştele lui bunicu-său, cine i-o fi urînd pe Ivanovi ? Poate că Rafail Burov ăla din neamul ciobanilor, chiriaşul Arsovilor, primul iubit al Maiei. Dar nu-i exclus ca Viktor să fi născocit totul, dorind să bolească de durerea altuia, cumpăni Alekso. Dar nu cumva i-o fi fugit brigadiera aceea cu vreun alt băiat ? II mîngîie pe păr şi se purtă cu el cum te-ai purta cu un ins în toată firea.

— Unde te-ai îmbătat ? In Posoki sau aici ? îl întrebă prieteneşte.

— Am băut acolo cu bătrînii, dar pe drum mi-am re venit ! Apoi ne-am veselit în cartierul tineretului, dar mie îmi venea să plîng, răspunse, vlăguit, Viktor.

— Mîine are loc schimbul brigăzilor ? întrebă Alekso şi primi imediat răspuns. Mi-am închipuit eu ! îţi pleacă iubita acasă, aşa-i ? Te-ai mai îmbătat pînă acum în halul ăsta ? întrebă el rîzînd maliţios.

— Ce are a face acum ? Lasă-mă, nu vezi că mor ! zise Viktor cu faţa crispată, apoi îşi apăsă stomacul cu miinile, aşa cum făcea maică-sa.

— Eşti nebun ! Crezi că aşa se moare ?

— Inima mi-e slabă, of, cum mi se chirceşte !

— Pare-mi-se că frica nu-ţi intra în caracter ; ce te-ai speriat atîta dintr-o beţie ? prinse să-l încurajeze Alekso ca să-l pună pe picioare.

— încă o sută de ani şi tot nu ne-am înţelege ! zise Viktor resemnat. Mai bine aş uita cum ţi-ai trimes tatăl de pe lumea asta ! Of, cît îmi e de rău ! gemu el.

— Văd că totu-i vraişte în mintea aia a ta, băiete ! Vreo fată ţi-a pus inima pe jar înaintea despărţirii, moartea normală a lui bunicu-tău te-a zguduit, pe toţi dracii, spune-mi, cine te-a împins să bei ?

— Dar pe tine cine te-a împins să te culci în paturi străine ? Crezi că nu ştiu nimic despre făţărnicia ta ? îndrăzni Viktor.

— Aşadar asta mi-era ! îl prinse Alekso nervos de braţul stîng. Pe ocolite, apoi drept în moalele capului ! Lasă tu viaţa mea particulară şi ridică-te, o să te duc la mai- că-ta! Ieri noapte tu mi-ai tras pijamaua, acum o să fim chit.

— Dacă poţi, spală-ţi obrazul de ruşine ; încă nu-i prea tîrziu ! Of, cît îmi e de rău ! îşi prinse Viktor capul in mîinile care-i tremurau.

— Ridică-te. o să te duc acasă ! Să vadă şi maică-ta cît eşti de viteaz ! porunci Alekso Ivanov.

— Tu nu eşti acelaşi om cu cel care m-a educat ! mormăi Viktor de parcă vorbea singur.

— Mai vorbim noi despre asta, haide, nu mă enerva acum !

— Lasă-mă, nu vreau să mă căinezi ! izbucni Viktor.

— Te întorci singur în Podgorie ! îl bătu Alekso pe umăr.

— Cum am venit, aşa o să mă şi întorc ! Dar să te mai întreb ceva ! zise Viktor chinuindu-se să-şi pieptene părul în faţa oglinzii sparte.

— Destul cu întrebările, du-te întîi şi te culcă ! Şi să nu te mai ţii pe urmele mele ! îl sfătui ameninţător Alekso.

— Ce-i de-un leat cu tine sînt obosiţii şi neputincioşii ăia care ţin în mînă pîinea şi cuţitul în oraş ? întrebă cu obrăznicie Viktor.

— Marş acasă ! Şi nu mai bea cînd nu eşti în stare să suporţi ! îl dojeni supărat Alekso, urmărindu-1 cînd o luă din loc.

Discuţia avută cu Viktor îl nelinişti şi mai tare. Mîinile îi tremurau ca nişte ramuri bătute de vînt. Ieşi din closet şi se întoarse la masă. Acum la *Graizos* era multă lume nouă care-şi sorbea ciorba numită *famagusta.* Alekso Ivanov comandă o cutie cu bere şi prinse a urmări prin geam rarii trecători de pe stradă. I se păru că afară începuse să cadă o ploaie măruntă ; de departe ai fi zis că răzbat ţipete de oameni puşi pe harţă. Se întrebă dacă Viktor o fi luat-o spre casă, în Podgorie, sau spre cartierul brigadierilor ori intrase în cea mai apropiată cîrciumă. Poate că nu ar fi trebuit să-l lase singur, fiindcă, în tinereţe, îţi vin tot soiul de idei prăpăstioase. Parcă-şi pierduse încrederea în tatăl său şi, în afară de asta dăduseră peste el şi necazurile personale. Dimineaţa aceasta ai fi zis că fusese comandată pentru a se împrieteni din nou ; ar fi putut să se întoarcă împreună acasă şi să stea de vorbă ca între bărbaţi. Astfel i-ar fi întărit iarăşi încrederea avută cîndva în el, şi-ar fi iertat unul altuia greşelile. Şansa aceasta se dusese pe apa sîmbetei ; îi părea deja rău.

Ascultă fără nici o ruşine discuţia purtată la masa vecină : «unii trăiesc unde vor, iar alţii unde pot !» zise cheliosul scoţînd nori de fum din lulea şi sorbind din cafea. «Case atît de frumoase ca în Podgorie nu s-au ridicat nicăieri în altă parte !» răspunse prietenul său care abia de puţin timp intrase. Alekso Ivanov înţelese că e vorba despre el, fiindcă recunoscuse glasul ginerelui lui Eţo Paskov. «Ţara asta e bogată, am fi putut avea o soartă mai bună !» zise cheliosul. «Treburile merg spre rău ; cineva trebuie să-şi scuipe şi laptele supt de la maică-sa ! Sacii cu gunoaie nu-s ridicaţi de cinci zile, aşa o să ne lovească molima ! Pute peste tot !» spuse noul venit. «Pe mine nu mă neliniştesc sacii, ci curvele alea care stau prin scuare. Le-aş urca pe toate într-un tren şi, pe-aici ţi-e drumul, pînă li s-ar

pierde urma !>► ameninţă insul cu chelie. «Crezi că acasă n-avem curve ? Aşa că, frăţioare, trebuie să renunţi la ideea asta ! Pe unii îi vezi negri de supărare, pe alţii în culmea fericirii !» filozofă noul venit. «Aici ai parte de ultimul strigăt al modei; poţi să cumperi tot ce pofteşti! Dar de ce n-or fi ei oameni mai modeşti ?>► se miră chelio- sul. «Nu te amăgi, tilharii sînt stăpînii capitalului. De-aceea în tipografii e mai albastru decît cerneala !>» zise nou venitul, ginerele lui Eţo Paskov. «Acum, să mă ridic şi să-mi văd de lucru ! Mă rog de Dumnezeu să nu trag vreun glonte !» oftă cheliosul. «Trage, dacă n-ai altă ieşire !» îl sfătui ginerele lui Paskov.

Alekso văzu pistolul cheliosului, atîrnat sub haină ! Atunci îi deveni clar că insul era paznic al ordinii şi al securităţii, mai mult ca sigur în faţa clădirii *Noii democraţii.* Orele de serviciu nu-i vor fi prea uşoare, îşi zise cu ochii la uşa care se închise cu zgomot. Atunci la *Graizos* cineva deschise televizorul ce se afla atîrnat undeva, sus, pe zid şi care transmitea deja emisiunea numită «Bună dimineaţa, oraşule !» Chelnerul care-i adusese ciorbă şi cafea lipea pe geam un anunţ pe care şedea scris că numai astăzi prînzul va fi servit la preţ fix. «Cu aceeaşi bani poţi să mănînci cît vrei, felurite piţe şi salate, dar băutura vei plăti-o başca !» le explica el consumatorilor curioşi. Alekso se interesă ce înseamnă acela preţ fix ; chelnerul surise cu viclenie şi răspunse în şoaptă : «încă o găselniţă a stă- pinului circiumii ! Gurmanzii pot fi atraşi cu orice momeală. Mănînci mai puţin, dar plăteşti mai mult. Dar de ce să nu încerci cînd e atît de distractiv ?>» rîse chelnerul şi o luă spre tejgheaua de la bar.

Timpul îşi vedea de drumul lui; lui Alekso Ivanov îi venise pofta să se întoarcă în patul Maiei Arsova. Se ridică aruncînd o privire spre uşa closetului. Prinse să tremure cu gîndul la Viktor. înţelese că făcuse-o greşeală nedîndu-i ajutor ! Dar ce-ar fi putut face pentru un student în toată firea, jurnalist amator al ziarului studenţesc, se întrebă în timp ce-şi porni maşina. înainte de a azvârli ziarul pe bancheta din spate, atenţia îi fu atrasă de încă
o veste de pe prima pagină. Într-însa era vorba de

ceremonia incinerării trupului unui tînăr cetăţean indian, de vîrsta lui Viktor, care murise într-o catastrofă aeriană. Sub această veste se afla un anunţ al ansamblului *Hora,* tipărit în chenar, prin care se căutau noi talente. Alekso aruncă scîrbit ziarul, făgăduindu-şi să nu-i mai permită Solzei să mai calce pe-acolo.

Motorul porni să toarcă, iar maşina o zbughi grăbită pe străzile întortocheate. în apropierea Muzeului recordurilor îl zări pe clovnul care vindea baloane ; înfometat, cu greu putea să capete ceva de pomană, ca şi atunci cînd se plimbase cu Tanas Saveski şi puseseră la cale tipărirea cărţii *Stabilizare economica, acum sau niciodată.* De data aceasta insul care cinta la cimpoi nu se mai arătă la faţă. Un vînt blînd vălătucea gunoaiele spre Podgorie ; în depărtări urlau sirenele.

Grăbi spre blocul turn, la al nouălea cat, dar gîndu- rile îi rătăceau pe urmele lui Viktor. în vara aceasta prietenia lor se răcise. Viktor nu se mai mîndrea cu tatăl său. N-are decît şi să fie sănătos, dădu Alekso din cap, cînd va ajunge la anii săi poate că-i va înţelege aventura cu o femeie mai tînără. Şi nu numai că va înţelege, îşi zise, ci i se va întîmpla şi lui acelaşi lucru. Fetişcanele au acel jăratec în priviri care-i atrage pe bărbaţii între două vîrste. Sigur de toate acestea, plănui să se oprească la primul telefon public şi să sune în Podgorie. Trebuia neapărat să-i c-xplice, apărîndu-şi astfel amanta de ura şi dispreţul lui Viktor. Dar dacă lui Viktor o să-i treacă prin cap, îşi zise Alekso la volan, să treacă în curînd cu totul de partea maică-si ? însă de ce n-ar înţelege că tatăl său are doar o singură viaţă pe care trebuie să şi-o trăiască plăcut ? într-adevăr, Alekso Ivanov se simţea sufocat din toate părţile şi, cu atît mai mult, îl durea purtarea fiului său.

Alekso îşi parcă maşina în faţa *Kontinentalului şi,* pentru o clipă, privirile îi fură atrase de mansarda în care îşi petrecuse anii studenţiei, dar imediat grăbi spre blocul turn. Picioarele îi erau ca de plumb. Smogul se ridicase deasupra zgîrîie-norilor, iar razele soarelui pas să mai poată mîngîia pămîntul. în faţa blocului turn era linişte ;

în hol întîlni un student din ţările arabe, îmbrăcat ca un homar. Intră în lift şi, deîndată, se trezi la al nouălea cat ; în întuneric se auzea zgomotul maşinii de făcut gheaţă.

Maia şedea în şezlong, pieptănată şi fardată, dar încă în cămaşa de noapte. Urmărea slujba de dimineaţă la televizor. Propovăduitorul vorbea în faţa unui larg auditoriu, gesticula şi pomenea providenţa. Dumnezeu, Fiul Său şj Sfîntul Duh, se gîndi tulburat Alekso, aducîndu-şi aminte că biserica Sfînta Treime, unde se ţinea slujba, îi era cunoscută.

Maia se plînse că îi este foame. Alekso Ivanov luă o tavă, scoase din bufet nişte prăjituri cu lămîi şi căpşune şi o servi imediat. în timp ce ea mînca, el atinse senzorul televizorului şi apoi urmări un film documentar despre o grupă de entuziaşti care culegeau comori folclorice de pe ambele maluri ale fluviului Vardar. Cu nişte fonduri absolut modeste, băieţii obţinuseră rezultate remarcabile. în- tr-un mic cătun de munte ei dăduseră peste ţăranul Sile Kolarov, care reuşise să dreseze cinci porci albi. Se muncise peste patru decenii cu porcii şi reuşise să înveţe generaţiile mai tinere să-l asculte ca pe un adevărat stăpîn.

Ivlai înainte de a-şi mînca lăturile, ei trebuiau să se roage lui Dumnezeu.

Lui Alekso îi veni să rîdă cînd Sile îi strigă vînturînd o cîrjă, iar porcii îl ascultară respectuoşi. El rostea molitva, iar porcii grohăiau ţinîndu-şi riturile în pămînt. Apoi spikerul anunţă premiile cucerite de această grupă de etnografi la festivalurile naţionale şi internaţionale. Pelicula mai arăta şi nişte broderii cu minunate înfloriturî lucrate de ţărani în veacul trecut. Se anunţă că se iniţiase o mare acţiune ca ţăranii să se întoarcă în satele părăsite, dar că, lucrul acesta, fără îndoială, n-o să fie prea lesnicios. Alekso se gîndi la el însuşi, ce putere l-ar mai fi putut întoarce înapoi, în Posoki ? De vreme ce taică-său fusese îngropat, şi casa lor se va pustii la fel ca atîtea altele. Solza va aduce haina de şiac şi ceaunul de aramă şi, astfel, amintirea celor de odinioară va fi păstrată în Podgorie.

— Au telefonat de la tipografie ! zise Maia înfulecînd.

— Cine, Pagiov a sunat ?

— E ca o vulpe ; de ce-1 înghiţi ? îndrăzni fata să se amestece în treburile lui.

— Ai dreptate ! Sînt tot mai convins că el îmi sapă groapa ! dădu Alekso din cap.

— Şi mie ce mi-a trebuit ca să fiu proastă ? oftă Maia Arsova.

— De ce proastă ?

— Ieri m-au eliberat din serviciu, iar miine voi fi mutată în altă parte ! Ce-am cîştigat ? Ură ! se văicări Maia.

— Ai să-ţi vezi de lucru ca şi cînd nimic nu s-ar fi în- tîmplat ! De orice ai nevoie, mi te adresezi mie ! o linişti Alekso sigur de el.

— Nu mai pot suporta ; o să fug din oraşul ăsta ! ameninţă Maia plecînd cu tava în bucătărie.

— Altceva mai bun n-ai de făcut ?

— Doamne Dumnezeule, păi tu eşti ca un bivol! se întoarse Arsova. Ştii tu ce-au zis despre tine aseară ? Şi pereţii ar roşi de ruşine !

Maia se spălă pe mîini.

— Altceva mă chinuie pe mine acum !

— Culegătorii ?

— Pe naiba ! Dacă să ne ducem la cină în Mantovo sau să rămînem acasă ! i se puse lui Alekso un nod în gît.

Filmul despre dresarea porcilor luă sfîrşit dar, un ins mustăcios, din grupul folcloriştilor, se lăudă că urmează un film făcut în ţinutul cu nume biblic, Sanatoblia, unde trăiesc cei mai săraci oameni. Puteai vedea verandele unor :oşmelii de lemn putred şi bătrîni neputincioşi care abia se mai tîrau. Prin curţi fîlfîiau tot soiul de zdrenţe murdare, puse la uscat; cîini jigodiţi picoteau ; iar pe sub arbori se jucau nişte ţinci numai piele şi os. «Această sărăcie e filmată în cea mai bogată ţară din lume !>*■ anunţă glasul la televizor. Imediat după aceea urmară reclamele negustorilor de aur şi de pietre preţioase, reclamele unor mîncăruri simandicoase, parfumuri şi confecţii la modă.

Privind la televizor, Alekso începu să moţăie. I se năzări ca prin ceaţă că amanta îl înveli cu o

pătură, că-1 mîngîie şi-l sărută între ochi, lăsîndu-1 apoi să doarmă. Era frînt de zbenguiala din noaptea trecută, apoi şi întîlnirea cu Viktor, în closetul de la *Graizos*, îl dăduse peste cap. începu să viseze ceva neasemuit de plăcut. Visul şi realitatea curgeau îngemănate. Auzea susurul apei în timp ce Maia se îmbăia cîntînd şi, în acelaşi timp, se visa zburînd cu avionul peste Pustiul Stîncos. Mai întîi se urcase pe la coada avionului, fiindcă ivărul uşii din faţă rămăsese blocat. Avionul era vechi şi prăpădit dar, înăuntru, echipajul se arătă deosebit de atent şi gata să-ţi împlinească orice dorinţă. Căpitanul anunţă că pe drum vor avea parte şi de un pic de vreme rea. Astfel, ca şi cînd ai fi călărit o cămilă, un pic pe deasupra nisipurilor, un pic pe deasupra pîrj oliţelor cîmpii galbene, se îndreptau spre răsărit, în întîmpinarea zorilor. Şi aterizarea se dovedi destul de proastă, aripa dreaptă a avionului lovind pista fierbinte, în vis nişte femei leşinară şi primiră primul ajutor ; o căldură de iad îi umplu lui Alekso tot trupul de sudoare.

Inima era gata să-i plesnească de emoţie ; respiră speriat şi, încetul cu încetul, prinse să se trezească. La televizor rula un film spre Cleopatra, dar privirile sale fură furate de trupul gol al amantei care tocmai ieşise din baie. Ce proporţii ideale, îşi zise frecîndu-şi ochii cu dosul palmei, pentru a vedea mai bine. Arsova se apropie de el căi- cînd cu graţie, răspîndind în juru-i miresme de şampon Părul îi era pieptănat şi aruncat în partea stingă a gîtului

Ii privi buzele dulci, ochii mari, faţa ovală şi îmbujorată ; îşi întinse pulpele gingaşe, uşor bronzate, apoi îşi ascunse puţin sînii, ca şi cînd încă n-ar fi fost atinşi de mîini de bărbat.

Dar deodată Maia se răzgîndi. îşi luă de pe pat rochia din mătase curată de Luisiana, presărată cu flori galbene, mărunte, încălţă nişte sandale cu toc înalt şi începu să se îmbrace. Ce-o fi avînd de gînd să facă Maia acum ? S-o fi ducînd la Rafail Burov ca să-l strîngă în braţe şi să-l facă fericit ? De ce s-o fi îmbrăcînd ? îşi puse îngrijorat tot felul de întrebări cu care îşi hrăni gelozia. Sări din fotoliu,

o prinse de mijloc şi o trase spre pat. Doar un strigăt al acelei minunate guri ! Atîta energie va găsi el în trupul său. O, Doamne, oare ceea ce i se întîmpla nu era un simplu vis ? O prinse pe Maia cu mîinile sale osoase, neştiind ce să facă : s-o mîngîie sau s-o strîngă de gît. Are ceva de curvă în ea, moştenire de la maică-sa, îşi zisa. Dar e atît de dulce şi atît de tare îţi vrăjeşte privirile, atît de uşor îşi ia minţile pielea ei abia bronzată ! Are oare preţ frumuseţea asta ? Astă seară Tanas Saveski se va strădui s-o cumpere. în nici un caz, se jură înfiorat, l-ar ucide pe oricine ar căuta să-i atingă porumbiţa. Cel mai bine ar fi s-o ia cu el în maşină şi să dispară amîn- doi în necunoscut. S-ar fi lipsit şi de bogăţie şi de putere, numai să fie fericit. La tipografie nimeni nu o suportă, dar el o s-o ţină ca pe palme. Zilele trecute îi dovediseră că dragostea şi bogăţia nu sînt privite cu ochi buni.

Puţin mai tîrziu Alekso Ivanov aştepta liftul ţinînd-o de mînă pe Maia. Simţea deja urmările acelei vieţi dezordonate, dar se mîngîia că, nu mai tîrziu de două luni, îşi va întemeia o nouă familie şi va dormi domneşte. în afară de Maia nu va permite nimănui să-l trezească. Va scăpa de toţi vechii prieteni şi va trăi lipsit de spaime. Nici cu Tanas Saveski nu avea de gînd să mai dea ochii ; mult mai bine va fi să se despartă, să uite toate lucrurile necurate. Să-i fie de bine cu cariera lui cu tot şi să nu-i mai iasă în cale, fiindcă ruşinea nu suportă martori. Poate că n-ar fi fost rău să-l fi şi sunat adineauri în Mantovo şi să renunţe la invitaţia la cină.

De cum intră în lift, pe Alekso îl cuprinse şi frica şi ruşinea. Ii venea să intre în pămînt, de parcă murdărise obrazul întregului său neam. îşi aduse aminte de ţăranul care reuşise să educe cinci porci albi. îşi adună curajul şi o privi pe Maia ; vru s-o întrebe dacă avea să-l părăsească in caz că va cădea. Se răzgîndi imediat. îşi aduse aminte că era zi de mare praznic. Ar putea să aprindă lumînări în cea mai apropiată biserică. Nu jurase el, nu mai departe decît azi dimineaţă, că va renunţa şi la putere şi la bogăţie numai să fie fericit ? De data aceasta nu-şi va mai călca pro-

misiunea. începu să-i povestească Maiei despre o parte a Bulevardului Soarelui care era străjuită de o mulţime de biserici : baptistă, lîngă ea cea metodistă, apoi mormonă, marea sinagogă, pe urmă luterană şi, astfel, la rînd, trei biserici ortodoxe makedonene, una românească şi două greceşti. «Toate cred în Biblie, dar o tălmăcesc osebit !» şopti Alekso în lift. Acum Maia se interesă cum de existau în oraş atîtea biserici. Alekso îşi aduse aminte că, la capătul bulevardului, se poate vizita mormîntul unui mare cîntă- reţ, unde fiică-sa Vida se închina în fiecare vineri. Traficul într-acolo e groaznic. Trebuie să treci calea ferată, apoi dai de un zid înalt împrejmuit de un gard lucrat cu mare artă. Cîntăreţul e îngropat lîngă părinţii săi ; unchiul său acum vinde bilete de intrare, iar tinerii încă-s nebuni după idolul lor, i se închină la mormînt şi cumpără suveniruri cu chipul lui. Zidul exterior e plin cu inscripţii ale adepţilor său : «Permite-mi şi mort să te iubesc», «Tu n-ai murit niciodată», --Te port în suflet», -De ce m-ai lăsat tristă», şi aşa mai departe, tot soiul de lucruri de ţi se frînge inima. Alekso îşi aduse aminte şi de impresionanta înmormîntare cînd îndoliaţii formaseră o coloană lungă de cîţiva kilometri, de bocetele adepţilor şi de moartea unei tinere care pur şi simplu fusese călcată în picioare de mulţime. «Păi acolo se duc mai ceva ca la biserică ; mi-a povestit ea maică-mea, dar n-am crezut-o ! Au trecut atîţia ani şi vezi că oamenii nu l-au uitat ?» spuse Maia impresionată de cultul cîntăreţului. -«Zi de zi sînt lăsate pe mormîntul său flori şi mesaje !» răspunse Alekso alungîn- du-şi ca pe un roi de muşte gîndurile negre care nu-i mai dădeau pace. «Vreau să mă duci acolo !» dori Maia. «Dacă o să mor o să-mi aduci flori la mormînt ?» întrebă din senin Alekso. «Dar tu nu eşti cîntăreţ !» rîse Arsova.

Drumul se dovedi plăcut; străbătură destul de uşor cîteva văi. Alekso îi arătă parcul naţional cu lacul său ar- tificial.O încredinţă că din vlrful muntelui poate fi văzut Pustiul Stîncos. Maia îşi închipuia că ţinuturile acelea n-ar fi populate ; pustiul gălbui o înfricoşa. Dar acolo erau moşii

întinse pline de turme fără paznici, terenurile pentru păscut fiind îngrădite cu sîrmă ghimpată. Conducînd tot spre sud-vest, ca să-şi alunge plictiseala şi să nu se mai gîndească la cine ştie ce josnicii, Alekso începu să-i povestească ceva despre o călătorie cu avionul. Pomeni tot soiul de rîuri şi de afluenţi, de nori negri, apoi de mine peste care zburase cu avionul. Ce groaznic e să te prăvăleşti în pustiul ăsta şi să rămîi fără nici un ajutor, însetat, înfometat şi singur ! zise el. In cele din urmă, închi- puie-ţi, aripa i s-a atins de pistă, oftă Alekso ; trecuse ceva timp de la întîmplarea aceea groaznică, dar amintirea îi era încă vie în minte şi adesea îl tulbura.

— Ce om groaznic eşti ! zise Maia Arsova.

— Cu ce ţi-am mai greşit acum ? se miră Alekso.

— Tu nu te gîndeşti că nevastă-ta se află într-un astfel de pustiu ? întrebă Maia cu ochii la piscul muntelui.

— Mai bine ea, decît noi ! răspunse el plin de egoism.

— Să-mi faci mie aşa ceva, oho, ce coarne de mai mare dragul ţi-aş pune ! Şi din avion s-ar vedea ! îl ameninţă Maia.

— Pot să mă jur că n-am să te las la ananghie !

— Acum mi s-au deschis ochii ! Ştiu unde mă duci !

— Unde, iubito ?

— In gura lupului! Dar o să mi-o plăteşti, să moară mama !

— Să ne întoarcem dacă vrei! zise Alekso nesigur pe el.

— A, nu, acum ai să mă duci unde ai vrut! oftă Maia.

Trecuse de prînz cînd mîncară în Deltă sandvişuri cu
carne de curcan. Apoi, mîndru, Alekso o prinse pe Maia de mijloc şi, astfel, bătînd străzile aproape pustii, cu asfalt încins şi puturos, porniră în căutarea unei camere unde să se odihnească. Niciodată nu-i plăcuseră astfel de cartiere ; totdeauna avusese impresia că într-însele trăiau doar oameni egoişti şi înapoiaţi. Dacă nu se înşela cumva, şi Saveski îşi trăgea rădăcinile de aici, din

Deltă. Deja totul i se amesteca în minte, somnul i se împletea cu trezia.

Femeia de la recepţia motelului *Tar* se uită la părul său brumat, apoi cu un surîs ironic îi întinse cheia şi-i dori o amiază plăcută. Holul era liniştit şi răcoros ; o lumină roşie ardea deasupra uşilor batante. Camera îi plăcu lui Alekso : în mijlocul ei se afla un pat familial.

— Ştii ce vrea Andrei Pagiov de la mine ? întrebă Alekso cu ochii la pernele albe din pat.

— O să-mi spui mai tîrziu, lupule ! Acum vreau să merg la toaletă, răspunse Maia încuindu-se în baie.

— Să nu stai mult ; şi eu am nevoie ! prinse Alekso să se dezbrace.

Dădu drumul televizorului şi urmări un film despre mutaţiile ecologice pe planetă. Glasul panicard al savantului anunţa, cu mare siguranţă, în cîţi ani se va termina petrolul, în care deceniu vor fi otrăvite toate rîurile şi lacurile, cînd va începe moartea în masă a fiinţelor marine, apoi, adăugă că, în curînd, nu va mai exista nici apă de băut. Prognozele sale arătau neaşteptat de sumbre ; apoi spuse că o astfel de risipă e disperantă, iar omenirea îşi sapă singură groapa. Totuşi, în final, savantul adăugă ci spera într-o trezire de ultimă clipă, astfel că energia va fi consumată mai înţelept, natura va fi apărată mai bine, eradicîndu-se şi imoralitatea societăţii în care trăim. Lui Alekso i se făcu silă de poveştile lui moralizatoare, atinse senzorul unui alt canal şi urmări cu interes nişte filme de desene animate despre un vestit motan.

Maia se opărise sub duşul fierbinte şi se ivi roşie ca ieşită dintr-o saună. Îşi strînse părul cu o eşarfă de mătase şi, apropiindu-se de el îl întrebă, mîngîindu-i părul albit de la tîmple, dacă ar fi în stare să-şi dea viaţa pentru ea. Răspunsul îi plăcu ; îl sărută pe gură, rugîndu-1 să-i ierte ieşirea avută în maşină. Ea căută să-l facă pe Alekso Iva- nov să priceapă că nu-i uşor lucru să fii în pielea ei, mai ales că era vorbită de rău şi jignită că trăieşte cu un bărbat însurat, care mai tîrziu o să-i tragă un picior în fund. In ultimele zile chiar şi maică-sa, Persa, nu se arătase prea mulţumită de cele ce se

întîmplau cu ea, ca să nu mai vorbim de colegele sale, care mureau de invidie şi vorbeau că nu s-ar ţine cu Alekso fiindcă era tînăr şi frumos, ci pentru că avea puterea în mînă şi buzunar larg. Necazuri mărunte, dar chinuri mari care-i tulbură fericirea, se plînse
Maia. Şi, colac peste pupăză, azi noapte mai avusese şi ur vis urît. Se făcea că o întîlnise pe maică-sa care şedea lîngă o groapă. «Pe cine plîngi, mămico ?» întrebă Maia. «Pe tine. fetiţa mea !» răspunse maică-sa. «Dar nu vezi că sînt vie ?» se miră Maia. «Văd, dar tu nu mai eşti aceeaşi ! Grea îţi va fi viaţa, fetiţa mea !»• oftă bătrinica îndoliată. «Dar eu sînt atît de fericită !►> sări Maia. «Omul care te poartă p« căile lui n-o să-ţi poată da fericirea, inima lui e plină de răni !» mai spuse în cele din urmă Persa în şoaptă.

— Bine că tu măcar nu crezi în vise ! rîse Alekso.

— Dar deja mă tem de ce-i mai rău ! răspunse Maia întinzîndu-i buzele.

— Mai rău decît atît ? glumi Alekso, acoperind-o cu trupul său.

— încă nu ştii totul, îl îndepărtă Maia. Azi noapte am mai avut un vis, groaznic, monstruos, care poate că ne prevesteşte soarta. Dormeam amîndoi într-un pat ca ăsta, toate bune, dar o forţă nevăzută l-a spintecat în două ! Plîngeam ca un copil! Iar tu nicicum nu reuşeai să închegi patul la loc ; atunci, de undeva, se ivi o apă mare care voia să ne ducă în adîncurile ei ! Un bărbat cu barbă se strădui să ne salveze, se aruncă nebuneşte în apă şi, din pricina zgomotului făcut, visul mi s-a destrămat. Aşa că acum n-am de unde şti ce s-a întîmplat cu patul ! zise Maia Arsova.

— M-ai fi lăsat să mă înec. ?

— Nu ştiu ! De ce-ţi rîzi de mine ? se supără Maia.

— Bărbosul s-ar putea să fie Tanas. Ai cumva de gînd să te culci cu el ? o înţepă Alekso Ivanov.

— Văd că mintea ţi-a plecat cu sorcova ! îl mustră Maia.

— Trebuie să-l sun pe Viktor ! Of, cîte probleme am cu copiii! oftă Alekso şi sărit din pat.

Privirile îi fură atrase de ceea ce se întîmpla jos,

în stradă ; un beţiv se clătina pe trotuar. Ori n-are familie, ori s-a îmbătat ca să nu mai ajungă acasă, îi trecu prin gînd lui Alekso. Poate că-i hărţuit de tot soiul de probleme şi de aceea orbecăie pe străzi. Prinse să se compătimească de parcă ar fi fost el însuşi în pielea beţivului, neştiind dacă va reuşi sau nu să depăşească piedicile ivite în cale. Va primi oare doar o critică tovărăşească, pe linie de partid, pentru neregulile săvîrşite ca director ? Dacă va fi îndepărtat de la conducerea tipografiei oare or fi avînd de gînd să-i ia şi apartamentul în care, între timp, trăia cu Maia Arsova ? Cum se va termina oare acţiunea judecătorească, în privinţa divorţului ? Se va împărţi averea şi o va lua de la capăt, îşi zise în sinea lui Alekso. Alături de fetiţa asta pe care o iubea la nebunie, totul va fi uşor. Acum nu trebuia decît să-şi întindă mîinile, s-o îmbrăţişeze şi să se desfete.

După amiază ieşiră să se plimbe pe strada mare, apoi vizitară şi muzeul unui scriitor pentru copii. Casa fusese renovată şi împrejmuită cu gard de fier. Intrară printr-o uşiţă şi priviră originalele unor manuscrise, traducerile într-o mulţime de limbi, după aceea hainele scriitorului maşina la care scrisese, patul în care dormise, vesela în care i se gătise, jucăriile copiilor săi, fotografiile din viaţa de zi cu zi, apoi Maia descoperi cîrma unui vechi vapor. O vreme scriitorul lucrase pe un vapor şi, după obicei, cîrmaciul avea dreptul să-şi ia la plecare cîrma. Acum cîrma era păstrată în faţa unui vechi clavir la care cîntase soţia scriitorului. Chiar şi acum, după atîţia ani, clavirul era în stare de funcţionare. Introduceai o monedă în automatul ataşat ceva mai tîrziu şi puteai asculta aceeaşi muzică pe care o ascultase şi scriitorul. Toată istoria vieţii de familie a scriitorului era marcată prin facsimile şi explicaţii lipite pe pereţi.

— Scriitorul acesta a pus bazele tipografiei noastre ! îi şopti Alekso Maiei.

— Or fi avînd vreo toaletă pe aici ? îşi roti Maia ochii în jur.

— Pe cuvînt, el a înfiinţat tipografia ! repetă Alekso, privind încîntat clavirul.

— Am nevoie să merg la toaletă ! zise mai tare

Maia.

— Mai încet! Toată lumea o s-audă ce vrei! o dojeni Alekso, atingînd cîrma ce se afla agăţată, într-un piron.

— Aici nu-i nimeni, iar eu vreau să merg la toaletă ! se perpeli Maia cu ochii după uşa căutată.

Alekso ieşi în hol şi luă de la o bătrînică o cheie mare şi ruginită. Bătrînică îi spuse, cu un glas blînd şi tremurător, că trebuie mai intîi s-o ia la stînga, apoi să deschidă prima uşă pe mîna dreaptă, după care se iese într-o curti- cică şi aci e şi closetul. Alekso îi mulţumi călduros făcîn- du-i o plecăciune, bucuros că bătrînică nu-1 recunoscuse, o luă de mînă pe Maia şi, repede, găsiră şi curticica. «Eu am deschis muzeul ăsta !» se lăudă el în faţa closetului. Maia se plînse că simte un miros înăbuşitor de murdării şi mucigai. în cele din urmă ieşiră in stradă, unde un fotograf bine-nţolit vroi să le facă, drept amintire, o foto- grafie.

După ce părăsiră motelul. Alekso îşi mînă mustangul spre Mantovo, pe lîngă cîmpurile de porumb şi de soia. La prima răscruce zăriră un restaurant care îmbia călătorii cu fripturi de pasăre. Un cîine se uşura lîngă un stîlp, în timp ce stăpînul îl aştepta să-şi termine treaba. Se lăsase deja ceaţa peste casele vechi de pe marginea drumului, începu să cadă o ploaie măruntă şi plicticoasă. încă un pic şi o să se ivească şi Mantovo, îşi zise privindu-şi amanta care adormise. Acum drumul se dublase şi apărură o mulţime de case frumoase. Burniţa în continuare ; undeva departe se auzi sirena unei locomotive. Pentru o clipă privirile îi rămaseră aţintite la fetişcana care dormea lîngă el şi o mîngîie cu gingăşie. O femeie ca-n poveşti, îşi zise mulţumit de sine. Tanas Saveski într-adevăr era foarte bogat, dar totuşi nu era stăpînul unei fiinţe atît de dulci şi frumoase. Dar ce i-o fi trebuit s-o ducă pe Maia tocmai în gura înfometată a lupului ? se cutremură enervat. îi trecu orice bucurie aducîndu-şi aminte că, pînă atunci, Manechinul schimbase deja cîteva neveste.

Afară se-ntunecase ; ploaia şopotea făcînd

insuportabilă toată plictiseala. Prin cap îi trecură frînturi din întîmplările zilei şi ale nopţii trecute. Deja nici nu mai era sigur dacă-1 întîlnise sau nu pe Viktor în veceul de la *Graizos.* Cine-i spusese oare că taică-său, Simon, nu se mai afla în mormîntul în care dorise să fie îngropat ? O putere îl trăgea înapoi, sfătuindu-1 să renunţe la compania aceasta dubioasă a celor de-un leat cu el, să renunţe la vizita la Tanas Saveski, omul care-i adusese numai necazuri în viaţă, şi, mai bine, să se întoarcă, să se întoarcă la tipografie. Dar o altă forţă îl împingea înainte, pentru ca, în cele din urmă, să urce şi mai sus.

— Trezeşte-te, iubito, am şi ajuns ! îi gînguri el Maiei

— N-am nici un chef să merg la insul ăsta ! oftă ea frecîndu-se la ochi.

Acareturile lui Saveski se aflau la vreo cinci kilometri mai spre răsărit de Mantovo. Tanas chiar le ieşise înainte; era din cale afară de bucuros şi pufăia din luleaua lui. li sărută mîna Maiei, radia tot, afişînd o ciudată mîndrie bărbătească. In timp ce Alekso conducea prin porumbişti, Tanas povesti ceva despre vremurile de odinioară. Pasiunea sa fusese istoria ; după facultate petrecuse cîţiva ani în străinătate ; lucrase pe linie de armată în ţările nealiniate. Pomeni cu mulţimire că el se simţea la fel de bine oriunde, atît în Europa cît şi în Africa, avînd şi rădăcini evreieşti şi makedone. Deja îşi căutase rădăcinile neamului şi acum le cunoştea pe aproape două sute de ani, pe linie maternă. Taică-său se trăgea din Salonik, iar maică-sa din Nevrokop ; erau rude mai depărtate cu Eţo Paskov, dar de mult nu se mai vizitaseră.

Acasă erau aşteptaţi de doamna Sintia, văduva, de fiul lui Tanas, Aghis, şi de fiică-sa Natalia cu bărbatul ei Iavor. Bătrînul domn Pita fusese dus de dimineaţă la spital fiindcă, pe nepusă masă, i se făcuse rău. -«Nimic de speriat !» îi şopti Maiei Tanas. «Bătrînului îi place adeseori să mănînce mai mult decît trebuie şi apoi boleşte ! Peste cîteva zile se va întoarce acasă şi iar o s-o ia de la capăt cu ce-i place !»• adăugă şi doamna Sintia. -«Toată averea pe care-o avem noi, ca de altfel şi soră-mea Tania, e opera lui !« Apoi Tanas lăudă

casa, spunînd că se numără printre cele mai vechi din Makedonia, fiind ridicată la începutul veacului trecut, iar în ea se află lucruri care-s mai vechi de trei sute de ani. -Ce să-ţi povestesc cînd şi tu eşti înnebunit după vechituri !» rîse el hîtru, aplecîndu-se la urechea lui Alekso. -«Numai că în faţa casei mele nu fîlfîie steagul!» adăugă cu o ascunsă invidie.

Ferma, cu totul, are patruzeci de hectare de pămînt roditor, părăsit de ţărani, apoi înfrăţit laolaltă, continuă să povestească Tanas Saveski. Aici se cultivă soia şi porumb, apoi o seamă de arbori decorativi pentru înfrumuseţarea bulevardelor, iar în spatele casei e livada cu meri şi cu piersici. Curtea are gazon, teren de golf şi o mică piscină. Manechinul se fălea cu averea tatălui său, amintind în plus că mîncărurile ce vor fi servite în curînd sînt din surse proprii. Alekso îl întrebă cum de reuşiseră să cumpere atît de mult teren şi dacă n-aveau probleme cu fiscul.

Tanas surîse din nou, lămurindu-1 că terenurile fuseseră cumpărate pe vremea industrializării rapide, cînd ţăranii se duseseră la oraş ca să devină proletari. «Impozitele sînt plătite după litera legii !» silabisi el cu mîndrie. Se înţelege, pămîntul e muncit de alţii, lucrători cu ziua, pe care bătrînul Pita îi plăteşte după cum se plătesc astfel de treburi. în cele din urmă recunoscu faptul că, din păcate, are din ce în ce mai puţină vreme să se bucure de avere, fiind foarte ocupat cu industria poligrafică, ba mai era împovă- fat şi cu tot felul de alte probleme obşteşti. «Ce să vă mai explic, din şedinţă în şedinţă, de parcă nu s-ar putea fără mine !» Acum era preocupat de problemele tipografilor de la *Noua democraţie,* dar, se lăudă el, chiar şi în această chestiune se obţinuse un progres vizibil. «Stîngiştii ăia de sindicalişti au să-şi pună cenuşă in cap, strigă el sigur pe sine. Ca să-ţi învingi duşmanul, trebuie să se acţioneze, să le explici muncitorilor tot ceea ce le este neclar», zise în cele din urmă şi-şi scuturâ luleaua. «Cui îi place să piardă ?» fu de acord Maia privindu-şi compătimitoare amantul.

— Careva îmi sapă groapa ! îi şopti Alekso lui Tanas.

— Ştiu totul! Ce-ţi faci atîtea griji ? Aici ai venit în ospeţie, nu la clubul de dezbateri. Să luăm loc, femeile aşteaptă.

Mîncară în tihnă ; carne de vită cu garnitură de cartofi, nişte brînză lipicioasă, iar la sfîrşit băură şi un pic de vin roşu. Tanas răsuci discuţia spre îndepărtata istorie a statului macedonean. Deseori se ridica de la masă şi le arăta manuscripte mai vechi de o sută de ani, apoi un dulap pe care-l lucrase străbunicul lui, se înţelege — în tinereţe, pe vremea cînd era tîmplar, oricum, înainte de-a pleca în America. Cu plăcere şi mîndru nevoie mare aduse nişte măşti şi alte lucrături din metal ieşite din mîinile acelui vestit tîmplar. Tanas făcea tot ce putea ca s-o încînte pe Maia Arsova. Ii arătă o mulţime de cărţi rare luate de prin bibliotecile mînăstireşti, mobilă veche sculptată adînc, precum şi cîteva icoane bine păstrate. Alekso Ivanov rămase cu gura căscată. Il urmări pe Tanas care pufăia din lulea şi se enervă la culme. Fiică-sa Natalia tăcea ca o mumie, fiu-său Aghis servea la masă, iar ginerele său Iavor se

 arătă deosebit de curios. Se interesă, printre altele, dacă pe planetă o fi mai existînd altă ţară mai frumoasă ca a noastră. Alekso îl luă peste picior şi-l întrebă dacă i se întîmplase să călătorească peste mări şi oceane. «Cunosc doar continentul nostru!*» răspunse Ia vor. «Păi atunci poţi să-ţi dai seama că fiecare loc îşi are frumuseţea lui!» rîse Alekso. «Totul depinde de ochii care privesc !» adăugă Tanas şi se ridică pentru a se îngriji de cafea.

— Locuiţi împreună cu fratele ? o întrebă Maia pe Sintia.

— Uneori ! Am casa mea, dar acolo nu mă leagă nimic ! Bărbatu-meu a murit, iar copii nu am ! Aşa că mai mult sînt la Tanas decît pe acasă. Dar casa fără femeie nu e de laudă ! răspunse cu blîndeţe Sintia.

— Fratele dumneavoastră e un om deosebit! îl lăudă Maia.

— Are de toate, bietul, dar noroc în căsnicie n-a

avut! Şi pe băiat şi pe fată i-a crescut singur. Dacă şi-ar fi găsit perechea pe măsura lui, şi mie mi-ar fi fost mai uşor | oftă Sintia.

După cină ieşiră la plimbare ; Tanas propusese acest lucru pentru o mai bună mistuire a mîncării. Pe potecile dintre ierburi întîlniră zilieri obosiţi care-şi terminaseră munca ; greierii cîntau pe mejdinele dintre holde, licuricii zburau peste ierburi şi buruieni. Tanas pufăia din lulea, arătîndu-le hotarele averii şi, iute ca un tinerel, sărea peste pîraie. «Omul e tînăr atîta vreme cît inima îi e fericită !» îi spuse el Maiei, iar ea rîse privindu-1 cu încîntare în întuneric ; Alekso murea de gelozie. «Important e să nu te îngropi în vreun fotoliu !» continuă Tanas să-i explice fetei. «Cei de vîrsta mea au căzut pradă bătrîneţii ! Ha, ha, ha U izbucni el. Acum cîteva zile în sala ovală a Comitetului industriei poligrafice el întîlnise foşti colegi de facultate care arătau ca nişte bătrîne fosile. Fără antrenamente şi fără o activitate distractivă, trupurile lor îşi pierduseră vigoarea ; închişi în cabinetele şi-n casele lor ei uitaseră, înainte de vreme, că viaţa trebuie trăită. «Nu-i aşa, Alekso?» întrebă el deodată. «Viaţa trebuie trăită !» răspunse Alekso, păşind încruntat lîngă el, gîndindu-se la plasa pe care o ţesea păianjenul; era gelos pe Maia, tulburat de evenimentele petrecute în familia sa şi temător

pentru viitorul său. «Viaţa-i un lucru irepetabil de dulce ! Aşa-i, Furnicarule ?» izbucni patetic Tanas. Maia rîse dulce, iar Sintia se tot mândrea cu fratele său. «Pentru unii e dulce, pentru alţii amară !>► zise Alekso cu năduf.

— Lasă-mi mie amărala ei ! il bătu pe umăr Tanas, de parcă ar fi descoperit ce-i apăsa inima congenerului său.

— Tot mai mult simt că nu mai sintem aceiaşi! se aplecă Alekso pentru a prinde un licurici.

— Mîine vom rezolva problema ta ! îi şopti Tanas, apoi li se adresă femeilor. Păi, aşa, doamnele mele ! Ţara asta e menită să ajungă rai ! cîntă el mai apoi în englezeşte.

Rai în care vor trăi domnii de azi, continuă să mediteze Tanas prin păpuşoi. Unii susţin politica unor stomacuri egale, a unei egalităţi fără acoperire, dar lumea o schimbă doar cei capabili. în mina acestora ar trebui să fie conducerea, ei să dispună de putere, iar poporul să-i aleagă şi să-i accepte ca pe propria lor conştiinţă. Maia Arsova îl asculta încîntată, de parcă acum ar fi descoperit un înţelept cum rar poţi întâlni, în timp ce Alekso, nervos, scormonea cu pantofii în pămîntul moale. Ce-o fi vrînd să obţină Manechinul ăsta — inima iubitei lui ? O să-i sucească gîtul ca la un corb, o să-l agăţe de bărbuţă de-un stîlp, se jură el în noapte. Lui Tanas însă ai fi zis că-i crescuseră aripi. «Toată lumea crede că Vestul Sălbatic a fost în altă parte ! continuă el bătos. Dar adevărul e cu totul altul ! Aici osmanlîii i-au ucis pe patrioţii noştri ca să se fotografieze cu capetele lor tăiate ! adăugă, încercînd să vadă, rodul unei tulpini de porumb. Aici s-au jucat marile evenimente ale istoriei, iar revoluţionarii au avut cea mai grea sarcină ! Asiaticii au fost stăpânii acestui pămînt bogat, iar raiul s-a ridicat prin forţa armelor, astfel a început faza prefacerilor ! Dar, dacă stăm şi judecăm drept, osmanlîii au fost oameni viteji, duri, cei mai buni oşteni. De aceea a fost nevoie de crime, de prigoniri, de curăţiri, ca să fie îndepărtat pericolul unei noi înrobiri. Şi, după atîtea chinuri, în sfîrşit poporul şi-a decis mult aşteptata libertate. Rapid, în mai puţin de o viaţă

de om, noi am dezrădăcinat feudalismul !»• strigă Tanas Saveski de parcă ar fi cucerit piscul unui munte. în cele din urmă i se lăudă Maiei că la acele evenimente istorice participase şi tatăl său, Pita, care acum se află în spital, dar care şi mîine poate depune mărturie pentru cei ce şi-au jertfit viaţa în numele acestei realităţi. «Marile probleme sînt rezolvate ; dintr-o ţară agrară am ajuns o ţară industrializată, avem clasa noastră muncitoare care a trecut cele mai grele examene. De aceea şi-acum înfrîngerea o vom transforma în victorie !» se obosi Tanas, neavînd în nici un chip de gînd să pomenească problemele de la *Noua democraţie.* «La urma urmelor nu va fi uşor, duşmanul se află mascat în rîn- durile noastre», continuă el s-o cobzărească pe Maia Arsova. «Şi nici situaţia în care se află lumea nu ne este favorabilă ! Şomajul înspăimîntă siguranţa societăţii, dar soarta se află, totuşi, în mîinile noastre !» se înflăcără Manechinul. Ce tot trăncăneşte ţapul ăsta ? se miră Alekso Ivanov. «Şi pedepsele împotriva celor ce sabotează progresul sînt prea blînde ! continuă Tanas. De cele mai multe ori aceştia sînt oameni tineri şi stricaţi care nu cunosc tragica istorie a acestui popor, inşi cu personalităţi neformate, fără experienţă, cu iluzii deşarte, jertfe ale marilor migraţii !»■ Lui Alekso i se făcu scîrbă tot ascultîn- du-1 bătînd cîmpii; se căia că bătuse un drum atît de lung pentru o masă atît de uşurică şi-n plus pentru o cuvîntare atît de gravă a gazdei. îşi aduse aminte cu ură de cartea despre stabilizarea economică în industria poligrafică pe care o tipărise nu demult. Tanas ăsta-i expert în toate problemele obşteşti, conchise dispreţuitor Alekso. Ce mutră scîrboasă, mai adăugă el în gînd.

— Dar de ce a decăzut satul acesta ? întrebă deodată Maia.

— Din cîte cunosc eu, asta se întîmplă în toată lumea ! răspunse Tanas foarte sigur pe el.

— Nu era loc destul pentru oamenii ăştia ? insistă Maia. Nu vi se pare că uităm prea repede trecutul ?

— Oare nu-i loc destul şi pentru dumneata la tipografie ? Dar omul e fiară ! Uite ce v-au

făcut ! îi închise Tanas gura.

— Aşa-i, fiare peste fiare ! mormăi supărată Maia.

— N-are rost să ne gîndim acum la ei ! Păi n-au ajuns ţăranii să facă foamea la oraş ? rîse Tanas Saveski.

Astfel, din vorbă în vorbă, veni timpul întoarcerii. Băură încă o cafea, apoi închinară cîte un coniac, de rămas bun. Tanas îi dărui lui Alekso o sticlă închisă, din aceeaşi băutură, iar Maiei o carte de medicină generală. «Pentru omorîrea plictiselii în pat», zise Tanas cu dublu-n- ţeles şi surîse. Apoi îi conduse în curte şi hotărî cu Alekso să se întîlnească a doua zi la micul dejun la Kon- *tinental* ca să rezolve problemele care-i presau.

— Invaţă-mă ce să fac ! i se adresă Alekso între patru ochi. Mi-e foarte frică şi nu văd nici o ieşire.

— Dă mai des pe la serviciu, ăsta e sfatul meu.

— Dar se pare că acolo nu mă mai vor.

— Cînd o să ne culcăm, vom fi mai înţelepţi ! făcu Tanas Saveski cu mîna în spatele mustangului.

Noapte frumoasă, curată ! Pe cer apăruseră stelele, iar drumul strălucea în noapte şi era pustiu. Ca să nu aţipească, Maia fredona romanţe. Ziua următoare şi-o va petrece la plimbare, îşi zise ; îl va convinge pe Alekso s-o ducă să vadă monumentele oraşului. în afara mormîntului lui Avram, avea de gînd să vadă bazilica din veacul al şaselea, bisericile rupestre din veacul al şaptelea, frescele păstrate din secolul al zecelea. De vreme ce tot nu se mai duce la lucru, va bate puţin şi Parcul femeii.

Tanas şi Maia, bogăţie şi putere, tinereţe şi frumuseţe, de parcă Alekso ar fi fost un naiv şi n-ar fi priceput jocul acela al sentimentelor şi intereselor la care asistase în Mantovo ! De ce era Maia încîntată de ţapul ăla şi-i asculta fericită discursurile acelea tîmpite despre trecut, despre puterea care ar trebui să fie în mîinile celor capabili şi despre propriile sale calităţi tinereşti ? îl fulgeră prin minte gîndul că seara petrecută în Mantovo nu fusese pusă la cale în cinstea lui.

Doamne Dumnezeule, Tanas fusese cel mai mare crai dintre toţi cei din generaţia lor. Dar să se îndrăgostească de Maia, asta, într-adevăr, ar fi prea de tot, îşi zise Alekso. Deodată simţi nevoia să vomite ; încă puţin şi era gata să verse şi carnea aceea de vită cu cartofi şi tot ceea ce băuse la masă.

în apartament singurătate, disperare şi gelozie. Aţipi iute şi visă un pîrîu care se pierdea în nisip ; jur împrejur creşteau mlădiţe de porumb ; o ţărancă obosită săpa. Pe cîmp, un leagăn în care plîngea un copil; glasul îi era asemeni cu al unui pisoi care cerea să sugă. Prin sălcii crăuiau ciorile ; undeva, departe, cineva cînta la fluier. Era zăpuşeală ; muştele roiau în jurul ţărăncii ; norii coborau dinspre muniţi. Curînd o să înceapă şi potopul, gîndi Alekso în vis. Femeia îşi săpa porumbul, copilul ţipa cu gura pînă la urechi, iar pîrîul se pierdea în nisip. Vremea se schimbă pe negîndite ; norii aduseră întunericul, apoi tunete îngrozitoare şi potopul. Femeia înşfăcă leagănul şi porni să alerge înspre o casă ce se vedea în depărtare. Oare va reuşi să se adăpostească sub streaşină ? Pîrîul se umflă şi, în loc să mai dispară în nisip, umplu toată cîm- pia, iar femeia abia mai înota prin noroi. Alekso sări s-o ajute şi astfel visul său luă sfîrşit. între somn şi trezie, se întrebă dacă femeia o fi reuşit să scape de puhoaie. Se scutură tot. De ce nu o fi telefonînd în Podgorie ca să vadă ce mai e cu Viktor ? Sări din pat şi deschise televizorul; rula un film despre un monstru marin.

— Ce-i cu tine, lupule ? întrebă Maia Arsova.

— Iar am avut un vis urît! răspunse bărbatul şi se-n- toarse în pat.

— Există zi să nu visezi ceva ? De ce nu-ţi controlezi sănătatea la un doctor ?

— O să-mi treacă ! mormăi Alekso simţind o amă- reală în gură.

— Ce m-ai speriat ! se bosumflă Arsova răsucindu-sa pe pernă. Cum oi fi reuşind să ţii minte visele ? căscă ea.

— Doar nu te-o fi apucat grija de mine ! Nu eşti nici tu mai brează decît alte femei ! zise Alekso supărat şi, neliniştit, căută sticla cu băutură adusă

din Mantovo.

— De ce eşti atît de rău, lupule ?

— Fiindcă dormi ca porcii, uite de ce ! Aia cum văd paiele imediat se trîntesc pe jos — aşa şi cu tine cînd vezi perna ! Puţin îţi pasă de insomniile mele ! îşi arătă Alekso colţii de cum sorbi primul pahar de coniac.

— Să-ţi fie ruşine că mă jigneşti aşa ! Chinul tău nu-i mai mare ca al meu ! se plînse Maia.

— Interesele te leagă de mine.

— Eu nu merit să mă jigneşti ! Hai, culcă-te aici lîngă mine ! îl rugă Maia cu glas îmbietor, întinzîndu-i

mîna

— Culcă-te, trezeşte-te, de parcă nu-i nimic mai bun de făcut în viaţă ! începu Alekso pus pe harţă. Crezi că asta-i ţara leneşilor ! Ţie ţi-e totuna : dacă nu te culci cu mine, hop în culcuş la Tanas ! îi aruncă, dînd pe gît băutura.

— Ce tot spui acolo, iubitule ? Păi nu de bunăvoie am hotărît să rămîn cu tine ? Cine s-ar duce în blestematul ăla de Mantovo ? De ce-ţi baţi acum joc de sentimentele mele ? se supără Maia Arsova.

— Din cauza ta am insomniile astea ! Tu mă aduci la disperare ; de aceea visez numai lucruri urîte ! zise Alekso deja ameţit.

— Nu te-ai dus la mormîntul tatălui şi de aceea te roade conştiinţa. Nu ştii cum se simte Viktor şi de aceea eşti îngrijorat ! se aprinse Maia. De ce nu te întorci acasă ? Iana te aşteaptă bucuroasă; ai să dormi buştean !

— Crezi că n-am să mă întorc ?

— Ce-ţi trece prin minte, lupule ? Să fii stăpînul trupului meu şi să te slujesc supusă ? Ca Iaglika pe Simon ? Să-ţi fiu mîngîiere la bătrîneţe ? Sau vom fi egali sau să ne despărţim chiar acum ! zise încă împăciuitoare Maia.

— Destul te-am suportat în seara asta! Bagă-ţi limba-n gură, să nu ţi-o tai! Din pricina ta nu mai merg nici la serviciu.

Alekso îşi aruncă privirile pe fereastră înspre zona industrială.

— Bine, o să tac, dar asta nu-i cinstit ! Acum culcă-te lîngă mine, lupule ! îi întinse din nou Maia

mîna.

— Bărbatul trebuie respectat !

— Iar femeia călărită ? protestă Maia. Nu ţi-e de ajuns că sub rochia mea găseşti un trup cald ?

— Taci odată ! Tu îmi distrugi totul !

— Nu tac ! Şi mie mi-a dat pe dinafară paharul !

— Aşa te-a învăţat maică-ta ? Să te iei în colţ cu bărbatul, nesătulo ! ţiţiă furios, dînd pe gît încă o înghiţitură.

— Tu eşti bolnav ; în seara asta ai nevoie de doctor, nu de femeie ! De ce bei otrava aia ? Haide, lupule, po- toleşte-te şi culcă-te lîngă mine ! Cine ne-a împins să ne ducem în Mantovo ? Hai, vino să te mîngîi pe păr ! propuse Maia Arsova, muindu-şi glasul.

— Să mă las în gura şarpelui ? Eşti tare deşteaptă, domnişoară ! îmi bei sîngele, fără să-ţi pese, şi acum vrei să mă şi muşti ! Eşti o fată isteaţă, nu glumă ! In patul cui te-ai culcat ieri noapte ? Ei, asta să-mi spui ! Pe onoarea ta murdară ! zise Alekso cu sălbăticie, turnîndu-şi coniac în pahar.

— Nu te ştiam aşa ; crede-mă ! zise Maia speriată şi se sprijini în cot pe pernă. Să-ţi fie clar, faţă de mine nu ai nici o îndatorire, aşa că poţi chiar acum să te duci acasă ! Eu nu mai am nevoie de apartamentul ăsta ! Iar viaţa mea e problema mea personală. Şi acum lasă-mă-n pace să dorm ! zise Maia culcîndu-se îngrijorată.

— Şi-o să-l visezi pe ăla cu bărbuţă ! Ştii ceva mai deştept şi mai cinstit ? tremura Alekso de furie.

— Ce bărbuţă ? Ascultă, tu eşti nebun, ba, mai rău, şi beat. De ce nu te duci la *Vechea Europă* / Niscaiva prieteni te-or fi aşteptînd deja acolo ! nu se dădu bătută nici Maia.

— Muiere stricată ! Cîţi inşi ai mai trimis pînă acum la doctor ?

— Treaba mea ! Doar n-o să-i dau raportul fiecărui nebun ! O să mă mai gîndesc în privinţa gingăşiei bărbaţilor !

— Şarpe în piele de femeie ! Mai şi ameninţă ! scrîşni din dinţi, mai-mai să şi-i frîngă.

— O să am atîţia bărbaţi cîţi vreau ! Tu o să-mi

interzici ? sări Maia ca o tigroaică în pat.

— Nu poţi tu să mă păcăleşti ! Ţi-am văzut eu ochii în holda lui Saveski! Uite că în cele din urmă m-a luminat Dumnezeu şi mi s-a făcut silă de tine ! Era mai important ţapul ăla de Tanas ; ai fost încîntată de el toată seara ! Iţi curgeau ochii după el, curvo ce eşti ! Şi cine te-a dus acolo ? Ştii să flirtezi, nu-i aşa ? Crezi că e mai tînăr ca mine, cap sec ? Ce pui la cale, să sugi din două părţi ! Ce tîmpit am fost ! Femeia din basme ! Păi tu eşti cea mai stricată din tot oraşul ăsta, ca altădată maică-ta ! ţipă Alekso tremurînd ca o creangă.

— Du-te la doctor, ca să se vadă că eşti nebun ! Nu vreau să mai mă cert cu un om beat! Sau întoarce-te acasă ! Nu poţi s-o consolezi pe nevastă-ta ? mormăi Maia de sub cearceaf.

— Şi tu mă trimiţi la doctor, nerușinato ? Şi tu ? urlă nebuneşte Alekso la gîndul că şi alţii îl îndemnaseră să ia drumul spre psihiatru. O să mă pomeneşti tu pe mine, o să plîngi tu ! sări el spre pat, dînd cu paharul de pereţi.

— Să nu faci asta, lupule ! ţipă Maia speriată de bărbatul care se pregătea s-o ia la bătaie.

Apoi pe-aici ţi-e drumul; o ploaie puternică îl întîrr.- pină pe Alekso la drum. Nu mai ştia deja dacă, din cameră, zburase în barul hotelului ori se îndreptase imediat spre parking. Astfel, la miezul nopţii, se urcă la volanul mustangului, grăbind printre porumbişti, cu ochii în patru. De ce l-o fi împingînd toată lumea la doctor, iată ce nu putea să-şi explice. Oare o bătuse pe Maia sau numai ţipase la ea din pricina geloziei, iar apoi ieşise din apartament in întunericul nopţii ? Ce se întîmplase aşa, din senin, cu el, se întrebă răvăşit pe drum. Suferea de insomnie, dar puţin mai înainte, avusese totuşi un vis urît : o femeie cu un prunc în leagăn fugea prin ploaie. N-o fi fost oare laglika, maică-sa, împreună cu fratele său Ivan, înainte ca să-l mănînce lupii ? Adormise, apoi se trezise şi se plimbase prin cameră înnebunit; dar de ce oare se certase atît de tare cu Maia ? Oare o invidia că dormea blîndă ca un ied ? Şi apoi de ce o jignise fără rost ? Din pricina primului ei iubit, Rafail

Burov ? Oare fusese la mijloc numai gelozia sau, într-adevăr, Arsova ii lunecase printre mîini şi se apropiase de Tanas Saveski? Doamne Dumnezeule, nu mai înţelegea nimic ! Îşi puse o mie de întrebări, dar era atît de beat încît nu putu găsi nici un răspuns.

Conducea nebuneşte pe o şosea ce tăia un cîmp cu porumb şi soia ; întîlni alte maşini care-i stropiră cu noroi mustangul; asculta muzică la radio. Vîntul era din ce în ce mai puternic în noapte, iar porumbul se apleca spre pămîntul umed. Dar acesta-i un vînt obişnuit şi slab ce suflă dinspre nord, nepericulos pentru şoferi, îi trecu prin minte ţinînd strîns volanul. Se chinui, strecurîndu-se printre porumbişti, trezindu-se încetul cu încetul. Localităţile rămîneau în spatele său, dar totuşi nu era sigur dacă se îndrepta spre Santara sau făcuse cale întoarsă spre Mantovo. Noaptea deveni străvezie, spălată de ploi, imaterială ca în visele sale. Conducea întrebîndu-se ce căutase de se dusese la cină la un om atît de stricat. Acum il neliniştea şi cinstea Arsovei, fiinţa care îi umplea viaţa cu speranţe şi infidelităţi.

Mai întîi trecu de cartierul Bradino, acoperit de ceaţă, apropiindu-se, prin urechile autostrăzii, de satul Orovo. Se ivi un cîmp nesfîrşit prin sita dimineţii, bătută de vînturi şi de ploi. Astfel, pe negîndite, gîndurile îi zburară la tipografia *Doi mai.* Acum vin la lucru cele opt femei de serviciu, mătură, şterg cu cîrpa maşinile. Va fi oare nevoie să-şi dea demisia ? Amintirile i se amestecară, aeştiind să le mai dea de capăt. începu să se îngrijoreze ţi de familia care se afla în Santara. Ce-o fi făcînd acum slăbiciunea lui, Solza, care-1 iubea atît de mult dar nu-1 suporta. Pe unde o fi umblînd hoinara aceea de Vida, prin cabinele vaporului *Morfoza* ori s-o fi aflînd în dormitoarele palatului din Santara ? Iana, fără-ndoială, e ghemuită în pat unde-şi înghite durerile de stomac, iar şoricelul de Aniţa, sigur, îşi visează visul colorat din zori. Apoi pe Alekso îl năpădiră amintirile din Posoki; cînd îşi va găsi oare timp ca să-ngenunche la mormîntul lui Simon şi al Iaglikăi ? Se dădea de ceasul morţii, ca şi cînd nu mai

avea vreme de nimic.

Tot mergînd, îi veni poftă să sune la Eţo Paskov şi să-l întrebe ce probleme mai sînt pe la tipografie. Eu conduc de fapt firma, dar sînt atît de ocupat încît nu pot trece pe acolo în fiecare zi. Simţi o durere în piept. Pe banda a treia a autostrăzii întîlm un camion în pană ; îngrijorat, şoferul şedea cu privirile pierdute în zare. I-o fi trebuind o mînă de ajutor, îşi zise Alekso şi frînă puţin, dar se răzgîndi şi apăsă pe accelerator. Şi el avea acum, neapărat, nevoie de o mînă de ajutor, dar cine să i-o dea ? Căută la radio un alt post; auzi deja slujba de utrenie. Glasul preotului venea din insule, unde zorile soseau mai iute.

Trecu prin Leovo, apropiindu-se de Polovo. Urmară Odei, apoi Sauda şi, din nou se trezi în faţa coşurilor unor fabrici. Se crăpase de-a binelea de ziuă, dar ploaia încă potopea în valuri. Abia acum Alekso Ivanov se lumină : pricepu că se afla pe drumul de înapoiere. Aşa se fntîmplă în viaţă, gîndi nepăsător, o învîrtire în cerc

şi nimic mai mult. Luminile de pe marginea drumului se stingeau ; primele case vechi vestiră apropierea oraşului. Cîmpia era încă înfăşurată într-o ceaţă străvezie. Condu- cînd înspre parkingul de la *Kontinental,* îl apucă dorinţa să-i telefoneze imediat Ianei. Să ştie că, diseară, cel mai tîrziu, va fi acasă, să gătească, da, ceva gustos. Ar fi vrut s-o asculte şi pe Solza, iar pe Vida s-o sfătuiască să nu-şi risipească tinereţea bătînd străzile.

Întîlni muncitori care grăbeau spre fabrici ; oraşul prindea viaţă. îşi parcă mustangul, îşi pieptănă părul, îşi şterse ochii urduroşi, privi spre cerul ce se limpezea, apoi căută un telefon public. Aşteptă îndelung pînă să prindă o linie liberă şi Iana să-i răspundă. Ce să-i spună ? Că îi simţea lipsa în dimineaţa aceasta ? Să-i declare la telefon c-o iubeşte ? Se auzi glasul Solzei. Mîncau omletă şi lapte de oaie ; aveau de gînd să meargă la plimbare.

— Aniţa spală vasele ! răspunse Solza la prima întrebare a lui Alekso.

— Dar Vida ? aşteaptă el neliniştit răspunsul.

— E la baie, se vaită de dureri de siiomac ! Gîndeş- te-te, tati, nişte derbedei i-au rupt rochia.

— Să se ducă la doctor ! sfătui Alekso.

— Mama întreabă cînd o să vii ? zise Solza.

— Cel mai tîrziu diseară am să fiu acasă ! Voi cum v-aţi descurcat în Posoki ? Ce-i cu bunicu-tău Simon ? Cum aţi reuşit de v-aţi întors atît de iute ? se interesă el.

— Am ajuns acasă cam pe la miezul nopţi. Am avut noroc; ne-a luat un gip, nişte pădurari, prieteni de-ai tăi! Gîndeşte-te, tăticule, la mormintele din Posoki nimeni nu mai aprinsese de doi ani vreo luminare ! Dacă te interesează ceaunul de arama şi haina de şiac, să ştii că le-am adus. Dar tu cînd o să vii încoace ; n-o să mă minţi din nou ? împreună cu Viktor ; de acord ? propuse în cele din urmă Solza trimiţîndu-i sărutări prin telefon.

Apoi Alekso sună în Podgorie. Tropăi pe trotuarul da beton, fiindcă simţea iarăşi acele dureri de picioare şi, pe deasupra, mai avea nevoie şi de toaletă. Ii era teamă că Viktor nu va fi acasă ci în cartierul tineretului, dar el îi răspunse imediat.

— Mai ai vreo durere ? îl întrebă de-a dreptul.

— Durerile sînt omeneşti ! răspunse Viktor făcînd pe-nţeleptul.

— Vrei să ne întoarcem împreună în Santara ? 0 să mă aştepţi pînă la terminarea slujbei ? Pe drum o să stăm de vorbă despre toate.

în faţa telefonului public aştepta un miliţian ; era nervos şi nerăbdător, dar se salutară ceremonios. Acum sufletul lui Alekso era trist din pricina Videi. Ce animal i-o fi rupt rochia ? N-o fi marinarul ăla îngîmfat ? Urcă o pantă şi inima prinse să-l doară. Cine o fi lăsat-o grea pe fiică-sa ? Îngîmfatul care-1 poreclise Claudiu nebunul ?

Grăbi spre blocul turn ; uşile magazinelor erau trîn- tite, sirenele urlau, autobuzele alergau, ceaţa cenuşie se ridicase, iar trotuarele se însufleţiseră. Urcă în lift şi deschise cu luare aminte uşa apartamentului; Maia dormea şi nici nu-1 simţi cînd intră. Căută sticla şi paharul făcut tăndări, dar nu le găsi. Intră în baie, se bărbieri la repe- zeală, făcu un duş, îşi dădu cu un spray pe la

subsuori şi pe gît, apoi o luă spre pat. Ridică tulburat din umeri; era mahmur şi nu ştia ce să facă. îşi frecă nasul şi se hotărî să se apropie de Maia ; uitase de cearta avută cu ea. De ce să-l obsedeze puterea lui Tanas Saveski, îşi zise privind chipul frumos al fetei. Ea îl simţi cînd se vîrî sub cearceaf, se răsuci şi oftă lin ; el adulmecă aerul din juru-i. Trupul ei era cald, mătăsos. Alekso nu-şi mai încăpea în piele, îl cuprinse o puternică emoţie, strecurîndu-şi mîna sub gîtul ei.

— Te-ai bărbierit atît de dimineaţă ! O, dar ce înmiresmat eşti ! zise cu duioşie Maia Arsova.

— Acum îţi plac ? întrebă Alekso Ivanov.

— Vino mai aproape, lupule ! îl îmbie Maia.

Puţin îi mai lipsi să nu moară de fericire ; trupul i se cutremură de o forţă tinerească. Cu cît e mai puternic un bărbat nedormit ! îşi zise mulţumit. Prin faţa ochilor îi trecu ceva ca o cămăşuială, dar reuşi să-i nimerească sînii. Ea respiră înfierbîntată şi-l muşcă de gît, dar el nu mai simţea nici o durere. Poate că jocul nu dură prea mult, dar cînd i se desprinse din îmbrăţişare, Alekso se simţi frînt. Parcă îi luase toată puterea şi nu-i mai veni să se ridice din pat. I se lăudă Maiei că se va duce la serviciu mai tîrziu şi că-i va da în grijă lui Eţo Paskov

să se ocupe de tot ceea ce era nevoie, dar mai întîi să tragă un pui de somn.

îşi puse capul pe pieptul Maiei şi adormi imediat, obosit de parcă atunci ieşise din mină. Cînd se trezi, soarele se ridicase deja sus, deasupra orizontului înnourat. Maia încă-1 mîngîia pe păr, şi cu un surîs blînd îi şopti că pentru prima oară îl văzuse dormind liniştit, fără vise, fără să vorbească sau să sforăie-n somn, iucru de mai mare mirarea. Rîdea drăceşte, aplecată peste chipul său. Furtuna trecuse, glumi ea, iar afară venise încă una din aceie zile înnorate, de sfîrşit de vară. La întrebarea pe unde hălăduise azi noapte, Alekso răspunse că fusese în căutarea sufletelor morţilor. Ea izbucni în rîs şi-i muşcă buzele, iar el recunoscu faptul că ar vrea să-şi petreacă ziua dormind.

Sună telefonul, iar Maia ridică receptorul. Glasul lui Tanas Saveski îi sparse urechile. Aşa cum hotărîseră aseară, el îi aştepta deja la *Kontinental.*

Norii se îngrămădiseră deasupra oraşulu şi începu din nou să plouă. Cu ochii trişti, Maia urmări picăturile ce se prelingeau în grădina hotelului. Alekso comandă un mic dejun â la *Kontinental,* ea dori numai ceai. în timp ce-şi bea cafeaua, Tanas se lăudă că azi dimineaţă doamna Sintia îl îmbuibase cu nişte clătite cu miere. Lui Alekso i se deschise apetitul, aşa că mai comandă încă un **lapte** cald ; se smiorcăia de parcă ar fi fost răcit şi se gîndea la noaptea furtunoasă care trecuse. Oare Tanas era prietenul său ori al amantei sale ? Frumuseţea, bogăţia şi puterea ştiu uneori să trăiască în bună înţelegere, îşi zise. Păi ce poţi să spui despre un ins atît de viclean care dăduse o cină etalindu-şi toată strălucirea puterii sale şi asta nu pentru el, ci pentru iubita sa ? Mestecînd pîinea, acum Alekso era lămurit de două lucruri : primul că Tanas şi-o dorea de nevastă pe Maia şi, al doilea că, azi noapte, bătînd cîmpii, reuşise să se îmbolnăvească.

Maia îl asculta pe Tanas ca pe un predicator în biserică : chipurile copiii lui sînt pe picioarele lor, cît cîştigj atît cheltuiesc, sînt membri de partid şi n-are ce să le reproşeze. Conştiinţa lui e curată,

doarme ca un prunc. Şi la miezul nopţii dacă ar fi trezit din somn ar avea cum dovedi proveniența averii, ce a moştenit în Mantovo şi ^ a cîştigat la oraş. Cu vorbe de obidă se numi jertfă a împrejurărilor fiindcă, să fie cîteva zile de-atunci, într-ade- văr, se străduiseră să-l schimbe din funcţie. Dar el jşj va sluji cu credinţă idealurile ca şi pînă acum. Numai că va trebui să-şi pună ordine şi în viaţa privată. Din pricină că era atît de ocupat la serviciu, deja îl părăsiseră
trei femei, dar acum avea vreme din belşug şi pentru casă. In timp ce povestea cu multă siguranţă de sine, Tanas reuşi să trezească o şi mai mare ură în sufletul lui Alekso.

— Minte, nu-1 crede ! izbucni el după ce-şi bău laptele.

— Sînt învăţat cu vorbe şi mai grele ! Ha, ha, ha ! rîse Tanas cu capul plecat, umplîndu-şi luleaua. Nuca tare n-o sparge oricine ! Dar cu ce ţi-am greşit, Furnicarule, de ce mă ataci de faţă cu o femeie ?

— Azi noapte m-am gîndit la prietenia noastră ! Nici clinii nu ţi-ar înghiţi ca pe nişte hapuri minciunile tale I sări Alekso Ivanov care simţi ceva ca un bulgăre de jar arzîndu-i de ură în piept.

— Păi de ce să nu ne recunoaştem greşelile pe care le-am făcut ?

Tanas simţi revolta lui Alekso şi, surîzînd cu cinism, dădu înapoi.

— Eu mă aflu aici ca să te salvez, Furnicarule, aşa că nici nu mă aştept la mulţumiri ! Tu te-ai afundat prea adine în noroi, iar minuni nu se pot întîmpla peste noapte I Gîndeşte-te mai înainte de a deschide gura, nu-i vreme
de riscuri !

— De ce mi te-amesteci în viaţa mea intimă ? i-o tăie Alekso Ivanov aprinzîndu-şi o ţigară şi ridieîndu-se.

— In viaţa intimă ? roşi Tanas Saveski.

— Pînă cînd vă înţelegeţi, eu o să dau o fugă la mai- că-mea ! se pregăti de plecare Maia Arsova.

— Dacă va fi nevoie voi dormi iepureşte, cu pistolul sub pernă ! ameninţă Alekso Ivanov plătind consumaţia. Dar voi sta departe de jocurile tale subterane. Văd că nu-ţi mai alegi deloc

mijloacele ca să-ţi atingi ţelul!

— Din nou ai luat-o razna, Furnicarule ! îşi mîngîie Tanas bărbuţa, pregătindu-se de plecare. Scoţi învinuirile de parcă le-ai fi avut pe mînecă ! De ce nu te abţii in faţa fetei ? La amiază o să discutăm despre toate ! Ha, ha, ha ! Am să-ţi dau tot sprijinul meu, cu toate că nu-1 meriţi !

— Dacă mie mi se va întîmpla ceva, ce ţi-e scris în frunte ţi-e pus ! îl ameninţă Alekso în faţa hotelului.

— Vă purtaţi ca nişte copii ! îi dojeni Maia Arsova.

— Du-te la bancă ! Mai treci şi pe la tipografie ca sft te mai vadă la faţă! Ha, ha, ha ! La amiază o să vizităm mormîntul lui Avram! Vrei să discutăm acolo despre toate ? gesticula Tanas grăbind spre parking.

— O să-l ucid ! ameninţă Alekso Ivanov, urmărindu-1 cum dispare. Sîngele mi l-a băut, somnul mi l-a alungat !

i se spovedi el Maiei Arsova, care-1 ţinea de mînă.

Mai tîrziu, după ce umplu cu benzină rezervorul maşinii, Alekso se îndreptă spre clădirea de marmură a băncii. Presimţiri sumbre îi torturau gîndurile ; ii venea să plîngă. Arsova îl calma şoptindu-i că aşa îl doreşte : tare, decis, să nu îngenunche în faţa nimănui. Dar el era sigur că se trezise prea tîrziu, cînd pierduse totul : familia, prietenii ; pinii şi firma se dezisese de el. Deodată îi trecu prin minte că, la bancă, fusese invitat ca să i se aducă la cunoştinţă respingerea ajutorului cerut. Parcase deja în acelaşi loc unde vomase atunci cînd se întorsese, împreună cu Solza, de la Paskov. Maia rămase în maşină, iar el, pe uşa din spate, se apropie de cabinetul lui Niazi Osmanov. Acum banca îi aminti de un spital de nebuni, de care, din nefericire, atîma viitorul oraşului. Cu toate că era sîmbătă dimineaţa, prin cabinete era forfotă mare, oamenii aşteptau nerăbdători în faţa ghişeelor, citeau informaţiile ce apăreau pe monitoare, notîndu-şi-le pe foi de hîrtie albă. Alekso îşi reveni la repezeală. Monitoarele preluau date de la bursa oraşului; după el, acestea erau oglinda succeselor, dar şi a unor mari dezastre. Unii oameni se îmbogăţeau stînd adînciţi în fotolii,

în timp ce alţii, cu toate că se speteau muncind, dădeau faliment. N-ar fi vrut ca viitorul lui să depindă de o bancă precum aceasta. Intr-o bună zi acest sistem se va destrăma, se vor duce pe apa sîmbetei toţi speculanţii ăştia. Dar, pînă atunci, ca şi pînă acum, la bănci îl va trimite pe adjunctul său Andrei Pagiov, îşi zise, aşteptînd cu neastîmpăr să fie primit.

In cele din urmă îl poftiră în cabinetul roz al lui Niazi Osmanov, dar, de data aceasta secretara cea blondă nu-1 servi cu nimic. Bancherului nu-i ardea de glume; începu să se văicărească tot, cum că trezoreriile îi sînt goale, toată lumea ia credite şi nimeni nu mai întoarce nimic. Astfel că acum se vedea nevoit să rupă contractele deja încheiate şi cerea înţelegere din partea partenerilor de afaceri. Doi *mai* va trebui să aştepte creditul poate pînă la sfîrşitul acestui an. Alekso Ivanov întrebă dacă toată povestea aceasta nu era o conspiraţie pusă la cale împotriva lui, dar Niazi îi explică, pe cît putea mai repede, că banca nu e dependentă de politica zilei. Lipsa de bani îl silea să respingă contractele, se apără el. Asta nu-i acelaşi ins, se gîndi furios Alekso şi se ridică să plece. Bancherul îi propuse să i se adreseze cînd vor veni vremuri ceva mai bune. Vezi Doamne, acum aveau prioritate firmele care produc mărfuri indispensabile la export. Iar *Doi mai* nu realizează nici un profit deja de cinci ani, soldul e roşu, contul e plin cu sentinţe judecătoreşti, firma se află în stare de faliment, aşa că şi salariile caută să şi le acopere cu ajutorul împrumuturilor. Renunţă să-l mai asculte pe bancher şi se căi că venise pentru a doua oară la acest cămătar. Maşina fără frîne grăbeşte spre prăpastie, îşi zise Alekso.

Coborînd cu liftul se gîndi de unde ar putea lua banii trebuincioşi ca să plătească muncitorii. Nu va permite ca să se arunce cu plăcile de plumb după el, se jură Alekso. Tanas Saveski îl minţise, dar acum o să se răzbune. Va rezolva problema banilor, apoi se va despărţi de stricaţii aceia de care se simţise legat atîta vreme. Sîngele i se urcase-n obraji şi-l podidi transpiraţia. Se agăţă de acel gînd ca de un plai. Să împrumute de la

Noua democraţie nu avea cum, fiindcr situaţia lor era şi mai proastă. Avansul de la ziarul sindical fusese folosit în primăvară, de sărbătorile legate de întîi mai, cînd el fusese decorat. Să ceară un împrumut de la puşcărie sau de la fabrica de ţigări, nu îndrăznea. Un nou gînd îl lumină ; se va adresa redacţiei ziarului pentru tineret. Din pricina lui Viktor, ziarul nu numai că nu-1 va refuza, mai mult, îi vor trimite şi ultimul dinar, se amăgi el. Mîna întinsă va şti s-o pre- ţuiască.

Maia nu-1 mai aştepta în maşină. O căută din ochi prin parking fiindcă, la început, crezuse că ea voia să glumească. Pe vechiul ziar, cumpărat la *Graizos,* Maia îi lăsase un mesaj. Visele acela cu patul frînt în două şi cu mormîntul deschis nu-i mai dădeau pace *, Maia îi scrisese pe ziar că fusese nevoită să plece ca să vadă cum mai stă maicăt-sa cu sănătatea. Cît e de sensibilă, îşi zise Alekso încîntat. Se va strădui să aranjeze ca să-şi ia mai iute

18 — lopcritul diploma în ştiinţele naturii, şi asta înainte de a naşte. Învîrti cheia de contact şi, conducînd nebuneşte, se to-fc gîndi ce avea de făcut Toţi se aşteptau să aibă un atac de nervi, îi întindeau curse, dar el abia acum îşi va doverit calităţile sale.

Parcă mustangul lîngă mercedes, în curtea tipografiei, şi se uită la ceas. Timpul de lucru al primului schimb era deja pe sfîrşite. Rupse un trandafir roşu de pe alei şi, mirosindu-1, îl cuprinseră emoţiile. Se temea să intre îr» propriu-i cabinet de lucru ; se întrebă dacă între timp acţiunile îi crescuseră sau îi scăzuseră de tot. Atunci Eţo Paskov îl strigă de la fereastră şi, în loc să-i întindă mina, începu să-l critice : de ce-şi săpa singur groapa, de ce nu dădea cu zilele pe la serviciu, fiindcă de aceea nu cunoştea nici problemele tipografiei. în afară de asta continua încă să ducă o viaţă imorală cu amanta, fapt ce dădea apă la moară intrigilor. Alekso îi închise adjunctului gura cu mîna, scîrbit de toate. Dar Eţo continua să-l sfătuiască a:doma unui părinte. Apoi se aşeză în fotoliu şi începu să-i spună noutăţile de

la *Doi mai.* Tipografii ştiau că, pe tuna în curs, nu aveau să-şi primească salariile, dar, se lăudă adjunctul, n-aveau de gînd să întrerupă munca. Ei se înţeleseseră să depăşească singuri această criză. Lui Alekso îi juca inima de bucurie ascultîndu-1. Vor mări productivitatea munci şi vor micşora cheltuielile de producţie. Vor supraveghea maşinile cu atenţie şi astfel vor fi preîntâmpinate desele defecţiuni. Lui Alekso Ivanov nu-i veni să creadă. Auzi zgomotul cunoscut al preselor rapide care acum tipăreau formulare pentru administraţia de stat şi ambalaje pentru produsele realizate de închisoarea oraşului. Sări din fotoliu şi declară solemn că totuşi muncitorii vor fi plătiţi cu ajutorul unui împrumut de la ziarul tineretului. Atunci Eţo Paskov îi mai dădu încă o veste fericită : existau şanse ca încă pe luna în curs să aibă ceva beneficii sau, în cel mai rău caz, să nu iasă în pierdere. Tipografii trebuiesc recompensaţi, recunoscu Alekso Ivanov, iar certurile uitate. *Doi mai* e o mică firmă, pentru servicii tipografice mărunte, dar nu-i mai rea dedt *Noua democraţie.*

Băură cîte o cafea, făcută de o femeie de serviciu din schimbul doi, discutînd despre evenimentele petrecute în

tre timp. Eţo Paskov îi aduse la cunoştinţă că organizaţia sindicală îl delegase să ia parte, a doua zi, la depunerea unei coroane de flori la mormîntul lui Avram, întemeietorul oraşului. Alekso se miră plin de încîntare, luînd acest gest ca pe o dovadă că muncitorii îşi recăpătaseră încrederea în el. «Pace în familie, pace la firmă, fericire în suflet!» medita el sorbindu-şi cafeaua. Ai fi zis că uitase cu totul de Maia Arsova, dar în zadar îl sfătui Eţo să renunţe la viaţa-i desfrînată şi să se întoarcă la Iana Ivanova şi să le aducă în suflete, copiilor, căldura. «Ce ştii tu, bătrîn nebun, de vorbeşti de căldură ?» îi luă peste picior Alekso Ivanov. «Ştim totul despre tine !» i-o tăie cu duritate Eţo Paskov, dînd să se ridice şi să plece. Dar Alekso Ivanov îl trase de cămaşă, silindu-1 să se aşeze din nou în fotoliu. Era neobişnuit de bine dispus şi surîzător. Il întrebă pe adjunct cum stau lucrurile cu căsnicia Nevenei. «De ce mi-a adus ea pe dracul în casă ?» izbucni Eţo cu tristeţe. Ii îngrijora faptul că fiică-sa deja se despărţise. Alekso scoase o sticlă de rachiu din bufet şi, în timp ce-şi ciocneau paharele, îi propuse să-i dea o mînă de ajutor. Dar bătrînul căzuse pe gînduri fiind speriat ce se va în- tîmpla cu Nevena. Se aşteptase să aibă parte de o căsătorie reuşită, să-i facă nişte nepoţei, dar ginerele îşi şi luase tălpăşiţa din casa de la marginea Pădurii Roşii. Alekso Ivanov se văzu nevoit să-şi îmbuneze adjunctul, dar de ajutat nu ştia nici el cum să-l ajute.

Băură cîte două pahare de rachiu ascultînd zgomotul maşinilor. Se ivi şi şoferul Pero care întrebă dacă era liber să plece acasă. Alekso îl rugă să mai aştepte încă puţin i să parcheze maşina în garaj şi apoi să se aşeze la biroul Arsovei şi să răspundă la telefon. îşi simţi pieptul cuprins de o căldură neobişnuită din pricina alcolului şi începu să laude tipografii de la Doi *mai.* Nu-i mai scotea din oameni de nădejde, spre deosebire de cei de la *Noua democraţie* care, cu greva lor, îşi fac de ruşine profesia. Ii asemui cu acei revoltaţi de prin alte ţări care cereau, pe lîngă pîine, şi cozonac. «Habar n-ai de nimic !» se împotrivi Eţo Paskov, adăugînd că muncitorii din toate

ţările îşi cer drepturile în acelaşi fel. «Cum pot să-şi ceară în acelaşi fel drepturile, dacă de obţinut le obţin în mod diferit !»■ zise Alekso Ivanov care călătorise adeseori în străinătate şi mai întîlnise muncitori revoltaţi. Şi începu să povestească despre felul cum făceau greva în faţa hotelului San Rafael muncitorii dintr-un mic orăşel de pe rîul Nora. «Dar ce-ai văzut tu e nimic ! îşi sorbi Eţo rachiul şi refuză să-l asculte. Tu nu cunoşti sufletul proletarului !«• îi rîse în nas.

Alekso Ivanov turnă din nou rachiu în pahare şi ochii îi luciră. «Făceau grevă ca în melodrame !>► aruncă el în bătaie de joc. Femeile cîntau despre o oarecare dona Fe- licia, continuă sigur de el, o femeie de zahăr care avea bungalouri mai la sud de golful D. şi care se arătase darnică şi nobilă cu bieţii chelneri şi cu bietele femei care dereticau prin odăile de la *San Rafael,* dăruindu-le toată averea cu o lună înainte de a muri. «Păi de unde ştia cînd o să-i bată ceasul ?»- sări în sus Eţo Paskov cu paharul în mînă. «Iţi zic, ca într-o melodramă ! Ha, ha, ha ! Acum dona Felicia zace în cimitir, dar bunătatea ei s-a răspîn- dit în oraş şi astfel, numele ei va trăi veşnic !» răspunse Alekso şi se puse nebuneşte pe rîs. «Doar n-o să mă faci să cred că aşa e. Grevele sînt dure şi, în urma lor, rămin şi jertfe ! Nu cumva ai visat toată povestea asta ?- întrebă Eţo Paskov. «Ba nu, în faţa hotelului, în stradă ! Pe cuvînt de onoare ! Unitate muncitorească, înainte ! In veci slavă ţie ! Unirea face puterea ! Aşa strigau femeile, îşi dezbrăcau flanelele, iar poliţaii le numeau poame care trebuie să-şi vadă de drum spre casă !» răspunse în cele din urmă Alekso Ivanov.

— Nu eşti în toate minţile ! oftă bătrînul înghiţindu-şi rachiul. Vrei să-ţi întorc prinzul la *Armonia* ?

— Ştii cît sînt de obosit ? Nu mai am putere pentru nimic ! Mi-a mai rămas doar să-mi bat joc de alţii ! recunoscu Alekso, oftînd de parcă ar fi topit pînă atunci numai fier.

— Fiul tău te aşteaptă în Podgorie ! zise Eţo Paskov ridicîndu-se. Habar n-ai de nimic ! 'mai adăugă el vesel.

— Şi într-adevăr m-au desemnat pentru depunerea coroanei ? Bătrîn nebun, nu minţi ! Repetă-mi încă o dată.

— Nu eşti în toate minţile ! clătină din cap Eţo Paskov.

— Cînd mă va vedea la mormîntul lui Avram, Manechinul o să facă pe el ! Ha, ha, ha ! îl ridică Alekso pe bătrîn în braţe.

Puţin mai apoi grăbi să-l întilnească pe Tanas. Era hotărît să-şi bată joc de insul cu bărbuţă. Mai întîi se opri în faţa casei Arsovilor. Maia nu vroi să-l însoţească la întîlnire. «Ce o să pierzi dacă ai să vii cu mine !» o întrebă îndemnînd-o să urce în mustang. «De ce mi-1 bagi tu pe gît pe omul ăsta ?»- se supără Maia cînd ajunseră în faţa Muzeului lui Avram. «Priveşte, simte-te bine, distrează-te !» îi şopti Alekso Ivanov mulţumit de sine.

Casa în care Avram lucrase ca jurist fusese transformată în muzeu. Om din clasa de mijloc, o vreme urcase chiar cu greu treptele succesului; mai întîi lucrase ca tîmplar, aidoma bunicului lui Tanas Saveski, apoi făcuse ingineria şi, doar mai tîrziu, după ce-şi luase licenţa în drept, deschisese un birou avocăţesc. Odăile casei erau mici ; cineva se îngrijea de ele ţinînd o curăţenie exemplară. în bucătărie puteai vedea aceleaşi vase în care, cîndva, se gătise mîncarea; pe masă fuseseră puse flori artificiale, iar lîngă ele ceva de plastic ce imita un codru de pîine. «De ce mi-oi fi pierzînd eu vremea cu voi ?» se revoltă Maia, ţinîndu-1 pe Alekso de mînă. începuse să se teamă că Alekso şi Tanas, licenţiaţii în drept, se vor tîrgui pe trupul ei. Intr-adevăr, în pîntecul ei purta rodul plăcerilor sale, în rest totul îi părea înceţoşat. Atît de deşteaptă, îşi zise, şi atît de fără de minte.

Ieşiră din casă şi intrară în părculeţ. In partea stîngă Maia recunoscu staulele cailor, iar în faţa lor cele trei veceuri care, în loc de tronuri aveau nişte butoaie de lemn. Ploaia prinse să cadă în şiroaie îmbibînd pămîntul, enervînd-o şi mai tare pe Maia. Tanas povestea că Avram era adevăratul întemeietor al oraşului. «Mîine ne vom pleca în faţa mormîntului său ! zise plin de respect. Cu toate că unii contestă acest lucru, continuă Manechinul,

poporul îl diviniza pe Avram.» «Aici el s-a realizat ca om, şi-a dăruit toată averea oraşului, şi, în cele din urmă, aici l-au şi ucis !» zise Alekso Ivanov. Tot ascultîndu-1 cu atenţie, Maia se trezi că are mare nevoie să meargă la toaletă şi, pas cu pas, se îndreptă către butoiul din mijloc. Alekso ştia că iubita lui avea probleme de rinichi, dar acum nu-şi putu ascunde un surîs. Se întrebă cum va reuşi ea să stea pe poloboc aşijderi lui Avram odinioară.

— De ce m-ai jignit faţă de ea ? profită Saveski de lipsa Maiei Arsova.

— Să ştii că nu mai iert pe nimeni! răspunse Alekso.

— îţi dai seama cam unde o să ajungi fără mine ?

— La nebuni, împreună cu tine !

— Mai încet. Maia se-ntoarce ! îl preveni Tanas.

— Ce căutăm noi aici ? Nu simţi ce urît miroase ? se miră Maia aranjîndu-şi părul.

Puţin mai apoi se îndreptară spre cimitirul ce era dominat de monumentul lui Avram. Drumul îi ducea pe alei gazonate ; se intra direct într-o cameră în penumbră : acolo era mormîntul. în mijloc se afla un sicriu de marmură ; jur împrejurul lui, flori artificiale şi coroanele unor delegaţii. Un miliţian şedea la pîndă lîngă zidul de marmură pe care erau scrise numele soţiei lui Avarm : Komnena şi a fiilor lor, Moian şi Doiran. E întru totul un monument foarte frumos, îşi zise Maia ; oraşul în adevăr îi era îndatorat întemeietorului său. De ce maică-sa, Persa, n-o fi adus-o niciodată să vadă aceste monumente ? Poate că nici măcar nu le-o fi ştiind, îşi răspunse imediat. Se uită din nou la ziduri; unele părţi se refăceau, dar monumentul era cel mai frumos din tot cimitirul. Ar fi putut să-l ridice altundeva, se gîndi Maia, cu ochii la ziduri. Asta nu-i drept : astfel sînt desconsideraţi ceilalţi morţi.

în sinea lui, Alekso Ivanov compara mormîntul părinţilor săi cu mormîntul lui Avram. Simţi o strîngere de inimă şi o mare nemulţumire. Tanas tot îi dădea înainte cu monumentul, dar Maia prinse sa caşte şi deja nu mai asculta nimic.

— De ce m-aţi adus aici ? se miră ea cu glas tare.

— Mîine vor fi depuse coroane de flori, îi explică Alekso Ivanov. Am vrut să fim siguri că monumentul a fost restaurat.

— Ce mă interesează asta pe mine ? se supără Maia.

— La doi paşi e casa sorei mele, Tania : zise Tanas curâţindu-şi luleaua. Vreţi nişte ştrudele cu vişine ?

— Cu Dumnezeu înainte, să mergem acolo ! primi cu cinism Alekso Ivanov. Casa i se numără printre cele mai somptuoase, cu piscină în formă de ou ! Femeia aceea guralivă şi durdulie se îmbracă totdeauna cu gust ! Dar bărbatu-său. Niazi Osmanov. are părul deja brumat, e livid şi cu fruntea plină de riduri ! Cu Dumnezeu înainte, să mergem acolo !

— De unde ai aflat ? se miră Tanas Saveski. Niazi şi Tania s-au căsătorit în taină ! Furnicarule, de unde ai aflat ?

— Ştiu totul despre viţa voastră, frăţioare ! Cîte milioane faceţi, cînd mirosiţi frumos şi cînd puţiţi ! izbucni Alekso, prinzînd-o pe Maia de mînă. M-ai trimis la Niazi Osmanov ca să mă umileşti ! Iar acasă vă distraţi pe seama mea !

— Fii un pic mai omenos, Furnicarule ! rămase Tanas cu gura căscată şi cu luleaua în mînă lîngă monumentul lui Avram.

— Iţi bate inima ca nebună ! Ce-i cu tine, lupule, se miră Maia Arsova grăbind spre mustang.

— O să mă pomenească el odată ! L-au băgat la răcoare, i-au cerut scuze ! O să vedem noi dacă au să-i mai ceară din nou ! ameninţă Alekso Ivanov conducînd maşina spre blocul turn.

Şi după-amiază, alergînd spre Santara, Alekso Ivanov nu se mai gîndea decît cum să se răzbune pe Saveski. Trecură pe lîngă un castel înfăşurat în ceaţa străvezie. Viktor abia reuşi să zărească vechea clădire înălţată pe o colină. La poale, lîngă drum, fusese construit un mare camping, iar în faţa lui erau vîndute bilete pentru vizitarea castelului. Acum Alekso îi povestea despre Olga, fata nebună a fratelui lui Pita Saveski, care moştenise castelul, cu toate că demult nu mai trăia în el. După ce-şi omorîse cel de al doilea bărbat, în somn — se

înţelege, ea zăcuse un pic la închisoare, dar nu laolaltă cu ceilalţi osîndiţi, ci într-o celulă rînduită aparte. Apoi se căsătorise cu miliţianul care o păzise la închisoare. Viktor îşi întrebă tatăl dacă el credea povestea şi dacă văzuse vreodată celule amenajate aparte. Aşa povesteşte poporul, dădu înapoi Alekso, iar în popor stă toată înţelepciunea. Astfel tinereii dispărură fără urmă şi grai ; se ascundeau amîndoi de oamenii care îi cunoşteau şi-i urau «Dacă ar fi fost fata vreunor părinţi săraci, ea şi astăzi ar fi zăcut în celulă ! Dar banii lui Niazi Osmanov deschiseseră toate uşile !» povesti cu obidă Alekso. Se mai răcorise puţin, răzbunîndu-se pe neamul lui Saveski.

— Judecătorul a decis că bărbatul şi-a ucis nevasta ? glumi Viktor.

— Păi nu, măi, băiatule ! Caz tipic de autoapărare ! răspunse Alekso cu ochii la castel. Femeia fără apărare In mîinile unui tiran ! îşi aduse el aminte de cearta din faţa monumentului lui Avram.

— De ce nu-mi aduc aminte de drama asta ? Cînd s-a întîmplat ? continuă Viktor să se distreze.

— Au trecut nouă ani de atunci ; tu erai mic ! răspunse Alekso răvăşit, nepricepînd nimic.

— La noi în oraş a fost condamnată ?

— Nu, în cel vecin ! Dar dovezile nevinovăţiei au fost căutate aici, pe colină ! Tanas Saveski s-a ţinut deoparte, cu toate că ziarele scriau despre presiunile sale asupra judecătorilor. Şi Niazi Osmanov fusese pomenit, dar cine să ştie întregul adevăr ? Olga a părăsit iute oraşul, iar mortul a rămas să putrezească în cimitirul din zona industrială. Fusese un tînăr frumos, dar, din păcate, muncitor sărac ! zise Alekso cu o prefăcută tristeţe în glas.

— Pot să te întreb ceva ? întrebă Viktor.

— Despre Olga Saveski ?

— Nu ! Despre prietenul tău, Tanas ! răspunse Viktor.

— Dacă l-aş ucide ? Asta vrei să mă întrebi ? se trezi Alekso prins-ca într-o cursă.

— Văd că strîngi tare volanul ; pesemne că ţi-1

închipui ca pe-o găină tăiată ! Păi asta mă chinuie, să nu-ţi murdăreşti mîinile ! zise Viktor.

— Eşti încă tînăr, nu eşti muşcat de şarpe.

— Nu mai sînt atît de tînăr ! Prietenii nu trebuiesc urîţi.

— Ce-ţi pasă ţie de el ?

— Aud şi eu cînd te certi cu mama ! Tu o învinuieşti din pricina lui ! Mi-1 aduc aminte de cînd a venit la masă la noi. Păi, zic eu, dacă vă urîţi, nu trebuie să colaboraţi ! Lumea e mare ! filozofă Viktor întins pe canapea.

— Nu-ţi fie teamă, n-am de gînd să ajung ucigaş ! surise Alekso şi vroi să schimbe discuţia, dar se răzgîndi. Ce-i cu tine ? La vîrsta mea vrei tu sâ-mi faci educaţie ?

S-au te-a răscolit povestea despre nebuna aceea de Olga ? Nu vreau nici să fiu condamnat, nici n-am chef de închisoare !

— Păi atunci, nici palatul ăsta nu-i al Olgăi nebuna! rîse Viktor. Ai uitat că aici e tabăra de vacanţă a copiilor ? Adu-ţi aminte de cîte ori m-ai adus aici, înainte de a cumpăra casa din Santara ! îl luă în bătaie de joc Viktor.

— Nu mă face nebun acuma ! roşi Alekso Ivanov.

— Aşa-i ! Nici noaptea nu ştie ce vor aduce zorile.

Viktor îşi scărpină gîtul, renunţînd să se mai holbeze
la castel.

— Stai acolo şi vezi-ţi de treabă.

Alekso se strădui să uite minciunile despre castel şi apăsă pe accelerator.

— Ştii cumva ce ne va da maică-ta la cină ? In curînd vom ajunge acasă şi o vom duce ca-n rai! Timp avem berechet şi nu stăm nici rău cu banii !

— îl urăşti pe insul acela ? îi aduse din nou Viktor aminte de Manechin.

— Păi nici el nu mă-nghite, pricepi ? răspunse Alekso îndreptînd volanul. De-ai şti cît m-a umilit la bancă I oftă el.

— Fugi din faţa lui ! îl povăţui Viktor.

— Dar el e cu mult mai rău decît îţi poţi închipui !

— O să mă molipseşti cu neîncrederea asta a ta ! mormăi Viktor întorcînd capul.

Acum Alekso Ivanov nu mai conducea maşina pe autostradă ci pe un drum vechi, denivelat, care dădea ocol lacului. în apropierea castelului îi aştepta ceaţa, iar valurile cenuşii loveau în stînci. Peisaj tipic makedonean, îşi zise Alekso : jur împrejur ferme împrejmuite cu sîrmă ghimpată şi turme de vite păscînd pe cîmpurile înceţoşate. Se trezi lîngă o vale seacă înfăşurată în vălătuci de ceaţă străvezii, apoi urmară nişte instalaţii de pompat apa. La marginea drumului se întindeau viroage cu apă stătută, pline de păpurişuri şi de broaşte. Se iviră tufe de leandri sălbateci, mărăcinişuri îngălbenite şi, din nou, ferme cu turme de vite.

— Mă doare groaznic piciorul stîng ! Ce mai poate fi şi asta ? vroi el să-i trezească lui Viktor compasiunea.

— Reumatism, nu vezi cum e vremea ? Să ne oprim, dacă ţi-e rău ! propuse Viktor, bătîndu-1 cu blindeţe pe umăr.

— Mai bine să ne grăbim ; acasă ne aşteaptă sărbătorita ! spuse Alekso oprind maşina.

Viktor îi ridică apoi cu atenţie cracul pantalonului şi. parcă speriat la vederea venelor umflate, zise : «Şi eu *am* acelaşi necaz. Şi venele mele sînt mărite !»încercă el să-l mîngîie. Ii propuse să nu-şi mai obosească piciorul bolnav ţi să-i dea lui voie să conducă maşina ; încă puţin şi o să se odihnească pe veranda casei din Santara, privind ceţurile cenuşii. în vreme ce maică-sa, ca un adevărat vraci, îl va doftorici cu leacuri băbeşti : ierburi, descîntece, înţepături de ac ; de cîte ori nu-i uşurase lui durerile !

— Chiar te-ai decis, fără drept de apel, să pleci la armată ? întrebă deodată Alekso.

— Trebuie să plec, tati, dacă niâ înţelegi ?! Ceva s-a frînt în mine ! Ori plec ori o să sufăr ! se apără Viktor.

— Dar nu ne-am înţeles noi ca să-ţi iei mai întîi di- olnma ?

— Trebuie, tati, trebuie ! Dacă nu plec, va fi rău pentru toţi ! Ştiu ce se întîmplă acasă, şi nu pot să ajut pe nimeni ! răspunse Viktor trist, cu privirile rătăcite în depărtare.

— Şi unde ai să faci armata ? In Banat ? glumi Alekso.

— Nu ştiu unde voi fi repartizat 1 ridică Viktor din umeri.

— Aceea pe care-am văzut-o eu în Pădurea Roşie ţi-e bănăţeanca ? întrebă Alekso mort de curiozitate. Foarte frumoasă fată ! adăugă mulţumit.

— Nu-mi mai atinge rănile, te rog. Şi nu te mai uita. la mine ca la un ţînc pe care-1 poţi dojeni, îl rugă Viktor.

Drumul era destul de îngust şi Alekso se văzu nevoit să conducă atent din pricina pîclelor ce acoperiseră lacuL Ici-colo, pe porţiunile însorite, se iveau tot soiul de călători care făceau autostopul : solizi, stînd pe jos pe marginea drumului, ţineau în mîini tăbliţe pe care scriseseră, eu litere şchioape, numele Santarei, aşteptînd să-i ia cineva în maşină.

— Ii iei ? întrebă Viktor.

— Parcă ar fi nişte porci ! se strîmbă Alekso.

— Dar vor fi soldaţi buni ! răspunse Viktor. Tu nu ştii dt sînt de curajoşi.

— Aştia sigur sînt plini de păduchi şi de tot soiul d& boli contagioase. Şi de ce mâ rog s-ar lupta ei acum 7 întrebă Alekso.

— Nu acum, ci mai tîrziu, dacă va fi nevoie ! De cs- nu i-ai luat ?

— Eu să-i duc pe porcii ăia ? Aia vor fi soldaţi exemplari ? se strîmbă din nou Alekso.

— Cine-ţi dă dreptul să-i numeşti aşa ? Păi ei sînt din brigăzile de tineret; se întorc pe la casele lor ! Ia măcai doi, pe locurile din spate ! îl rugă Viktor.

Lung şi monoton conduse prin munţi ; ceaţa nici gînd să se ridice. Şi-acolo a plouat azi, se gîndi Alekso. înaintară printre stincile lunecoase şi cenuşii, apoi se apropiară de lacul ale cărui valuri loveau cu putere în maluri. Nişte păsări ţipau

printre rîpi. Trecură încă un pod de lemn, apoi se ivi un grup de biciclişti. Lui Viktor, de cînd lăsaseră în urmă autostopiştii, îi cam pierise tot cheful; moţăia plictisit.

— Dacă o să mi se-ntîmple ceva la armată, nu vreau să mă plîngi ! oftă el.

— Mă iei drept un om fără sentimente ? se miră Ale- kso.

— Nu ! Dar cred că n-ai să fii sincer ! Iar după ce o să te desparţi de maică-mea, chiar ai să ne uiţi cu totul!

— Cine ţi-a spus că ne vom despărţi ? se holbă Alesko.

— A primit invitaţia să se prezinte la tribunal.

După buletinul de ştiri, la radio urmă o repriză muzicală. Spikerul anunţase intrarea în vigoare a mai multor legi în legătură cu standardul de viaţă al populaţiei, apoi cîteva din activităţile guvernului în probleme de politică externă şi, în cele din urmă, pomenise şi de duşmanul intern şi extern care nu dădea semne să se potolească. Drumul se mai lăţise puţin ; verzile pajişti se iţeau prin ochiurile ceţii ; pe margini tufişuri pline de flori; nişte cantonieri cu tăbliţe galbene în mîini îndemnau şoferii să conducă mai încet. Din nou se arătară nişte pereţi înalţi de stâncă ; abia acum se aflară, intr-adevăr, aproape de lac. Flori minunat colorate îi atraseră lui Viktor privirile, dar Viktor era tot trist, iar ceaţa deveni şi mai groasă, acoperind în curînd totul. De cîteva ori erau gata-gata să se lovească de camioanele ce grăbeau din sens invers

— De ce ai ales vechiul drum ? întrebă Viktor.

— Păi n-ai vrut să stăm de vorbă ? Am crezut că vom avea nevoie de mai multă vreme ! se apără Alekso Ivanov.

— Rezultă că nu prea avem ce ne spune !

— Critică-mă, aşa-i cel mai uşor ! îl provocă Alekso.

— Ştii ce zice Virgil despre tine ?

— Că înşfac tot ce pot de la viaţă ! răspunse el în fugă, ciulindu-şi urechile să audă mai bine răspunsul fiului său.

— Nu ! Ci că trebuieşti ajutat ! îl surprinse Viktor.

— Nu sînt nici hoţ, nici criminal ! se supără Alekso.

— Virgil ţi-e prieten.

— Cum se mai simte nevastă-sa ?

— Nu ştiu, cred că a murit ! zise aproape în şoaptă Viktor.

— O să-i vină greu cu copiii ! oftă Alekso, ruşinat că nu ştia nimic de moartea femeii. L-am visat acum două nopţi !

Drumul se dovedi din ce în ce mai greu ; în cîteva locuri îl reparau. Un elicopter trecu peste piscuri. Simţi mireasma măslinilor sălbatici care creşteau pe marginea drumului. Opri într-un parcaj plin de gunoaie. Se căţără printre tufişuri şi se lăsă pe vine. Iarba se uscase şi mirosea a benzină. Peste o clipă se ivi soarele. In parcaj zări un *golf* roşu ; se miră nevăzînd pe nimeni în el. Se uită cu luare aminte printre tufişuri şi zări, la cîteva aruncături de băţ, o femeie tînără cu poalele ridicate. îşi reveni din toropeală şi simţi o flacără rumenindu-i obrajii. Se piti pe după tufişuri şi rămase cu gura căscată. Femeia îşi scutură rochia, apoi începu să se pieptene. Lui Alekso îi trecu prin minte s-o prindă în braţe şi s-o trîntească în iarbă, dar văzînd murdăriile din jur, îşi zise că nu era un loc tocmai potrivit pentru făcut dragoste. Se depărtă şi prinse să dea din umeri de parcă ar fi făcut gimnastică ; se întindea şi căsca chipurile somnoros, apoi privi spre valea ce se deschidea în faţă. Piciorul stîng îl durea de la şold în jos. Se aşeză pe o piatră lîngă parcaj şi urmări paşii femeii care se întorcea spre *golful* ei roşu. Valurile lacului vuiau ; se făcuse puţin frig. Deodată gîndurile îi fugiră la averea lui Tanas, în Mantovo. Se întrebă dacă Maia Ar- sova n-o fi plecat cumva cu Tanas Saveski la doamna Sintia.

— Ţi-ai mai odihnit piciorul ? auzi în spatele său glasul lui Viktor.

— Blestemat loc : nici tu closet, nici tu cişmea ! Cine dracu m-a pus s-o iau pe vechiul drum ? răspunse Alekso supărat şi se ridică.

— Sintem în trecere ! îl calmă Viktor.

— Deja mâ enervează totul ! Măcar o cişmea să fi pus, să-mi spăl şi eu mîinile ! răspunse Alekso şi se- ndreptă spre mustang.

Ceaţa prinse să se retragă prin povârnişuri ; acum Alekso conducea prin strungă. Trecură un pod, cu balustrade de fier, care abia se mai ţinea. În apropiere se ivi aşezarea mondenă numită Karamela. La marginea drumului plin de hîrtoape, cîţiva inşi de la camping te îmbiau cu sandvişuri şi cafele.

— Cum stă cu paralele ziarul tineretului ? întrebă Alekso Ivanov parcă în treacăt, încetinind viteza.

— Nicicum ! N-am mai văzut bani de la ziua tineretului ! surîse Viktor.

— Păi atunci cum vă descurcaţi ?

— Pe veresie ! hohoti Viktor.

— Să bem aici cîte-o cafea ? schimbă Alekso vorba.

— Eu n-am nici o grabă ! fu de acord Viktor.

Parcară în faţa unui mic restaurant numit *Enver,* unde
li se aduse imediat cafeaua comandată. Alekso plăti fără nici un cuvînt, apoi porni să se plimbe prin Karamela. Viktor o luă după el, nepricepînd de ce taică-său se îngălbenise la chip şi devenise nervos. Ii propusese să se oprească în faţa librăriei *Ceatol* care vindea literatură metafizică. Un oarecare Bagram din India îi sfătuia pe cei bogaţi ca, pe viitor, să nu-şi mai înalţe casele pentru week-end la marginea şoselelor, fiindcă le vor fi surpate de soartă şi de furia ei demonică. Le propunea sa-1 urmeze către promisele spaţii libere ale cosmosului, fiindcă numai astfel vor putea să-şi salveze sufletele. Chipul său frumos era fotografiat pe coperţile cărţilor : maiestuos, cu ochi mari şi pătrunzători, cu barbă şi cealma, arzînd de dorinţa de a-i converti pe toţi puturoşii. Cît e de frumos, se gîndi cu invidie Alekso Ivanov ; sigur că e asaltat de femei. Ii veni în clipa aceea să-1 scuipe lângă el, vînzătoarea, o femeie în vîrstă, uşor palidă şi cu un surîs atrăgător, le propuse imediat să cumpere şi să citească opera

acestui propovăduitor.

— S-o luăm la picior de-aici ! şopti Alekso.

— Dar ăsta o să se ţină după noi ! rîse Viktor.

Se însera; acum drumul spre Santara era curat, larg, frumos, flancat de brazi înalţi. « Să conduci cît mai încet, ca s-ajungi cît mai la vreme !>► cînta în glumă Viktor, cău- tînd la radio ceva muzică. Şi lui Alekso i se întoarse, ca prin vrajă, toată buna dispoziţie şi prinse să-şi mîngîie fiul cu mîna dreaptă.

— Te-ai supărat ?

— Dar piciorul ţi-a trecut ?

— Mocneşte ca jarul sub spuză ! rîse Alekso.

— Cu adevărat n-ai de gînd să te desparţi de mama ?

— Fii sigur ! Taică-tău doar nu-i sugar ! răspunse, plin de el, Alekso, dar iute se scutură.

— Aş vrea să trăiesc undeva, într-un loc îndepărtat! oftă Viktor şi se întinse în maşină.

— Cu frumoasa bănăţeancă ? Crezi că asta-i ceva romantic ?

— Comunicarea cu natura e mai curată! făcu Viktor f eţe-feţe, de cum taică-său îi pomeni de iubită.

— De ce nu te întorci la Posoki ? glumi Alekso.

— Intr-o zi o să se întîmple şi asta ! zise Viktor sigur pe vorbele sale. Sîmbăta următoare o să duc doi sad cu ciment şi-o să zidesc mormîntul lui bunicu-meu ! E atît de sărăcăcios ! adăugă el întristat.

— Şi-o să te duci fără mine ?

Lacul dispăru iarăşi printre ceţurile cenuşii. Sufla ua vînt abia simţit prin care se juca un stol de păsări. Curînd se înseninâ din nou ; Alekso mişcă volanul, iar Viktor se uită înapoi la nişte căsuţe de lemn. Trecură nişte ţărani călări şi nişte femei cu feregele. Maşina intră iar într-o zonă împădurită; se apropiară şi mai mult de lacul cu valuri înspumate. Alekso se mira cît de mari erau valurile şi cît de tulbure apa. Pe ţărm văzu farul, iar ceva mai încolo un vechi vapor ancorat, aşteptînd să se mai îmbuneze vremea. Ce climă ciudată, îşi zise Viktor, cînd soare, cînd ceaţă.

Intr-adevăr e sfîrşitul verii, dar de ce 6- 0 fi făcut atît de frig ? Şi de ce o fi atît de lăudată Santara, cînd iarna e bîntuită de vînturi, iar adeseori e zguduită de cutremure ? îşi privi deodată tatăl ; se gîndi că ei reprezintă două lumi care nu se vor înţelege niciodată. Inima prinse a-i bate ca o tobă. Totul îi deveni ciudat şi insuportabil în maşină ; făcu feţe-feţe şi-l cuprinse tristeţea ; parcă îl potopise sila şi de el şi de ta- tău său. Drumul mai coti încă o dată, iar maşina tăie bulevardul principal al SantareL

In faţa curţii Ivanovilor era forfotă mare. Cîteva vecine se chiorau pe la gard, iar un grup de bărbaţi fumau de partea cealaltă a străzii. Fetele se văicăreau prin curte, speriate, înlăcrimate, disperate. Viktor îi fulgeră cu privirile pe cei adunaţi ; deschise fereastra maşinii, cu gîndul de a-şi striga surorile. Alekso parcă pe cît îi şezu în putere mai iute şi o luă la fugă spre curte. Vecinele se feriră cu viclenie de privirile scormonitoare ale lui Viktor, dar priviră din nou prin gard în curtea Iva- novilor.

— Ce s-a întîmplat ? întrebă îngrijorat Viktor. Mama î se gîndi el imediat la durerile ei de stomac.

— De-aş intra în pămînt de ruşine ! răspunse Vida cu ochii şiroind de lacrimi şi ridicînd speriată din umeri.

— Ce eşti tu de vină ? o alina Solza.

— Nu trebuia să încep toată cearta ! îşi şterse Vida lacrimile de pe obraji.

— Despre care ceartă e vorba ? Fă-mă să pricep ! ţipă nerăbdător Alekso.

— Cu mama ! Din joacă a ieşit dandana mare ! zise Solza care arăta a fi mai cu picioarele pe pămînt şi-o îmbrăţişă drăgăstos pe Aniţa.

— De ce nu plec din casa asta ! Pămîntule, de ce nu mă-nghiţi ? hohotea Vida.

— Dar spuneţi o iată, ce-i cu mama ? insistă Viktor.

— A luat otravă ! răspunse Aniţa cu lacrimi în ochi. A vrut să ne lase orfani! plîngea şi ea.

— Ce otravă ? urlă Viktor. De ce otravă ?

— Uşurel, frate, ce-a fost mai rău a trecut. Acum mama se simte ceva mai bine ! îi şopti Solza lui Viktor.

— Şi unde-i acum mama ? tremura el.

— E acasă, întinsă în pat! Adineauri a plecat şi salvarea de-aici! Ce-a fost greu a trecut, frate ! îl linişti Solza.

— Atunci de ce staţi pe-afară ? se interesă Alekso Iva- nov cu vorbă blîndă, ca de vinovat.

— L-am condus pe doctor ! El ne-a sfătuit cum s-o îngrijim pe mama ! răspunse Solza.

— Hai în casă ! Să nu se mai uite vecinii ca la circ ! zise Viktor, îmbrăţişînd-o cu gingăşie pe Vida.

— V-am murdărit obrazul, frate ! zise Vida. Mai bine aş pleca unde-oi vedea cu ochii.

— Ce naivă eşti ! Crezi că avem obrajii curaţi ? izbucni Viktor cu cinism, privindu-şi tatăl cu ură.

— Vreţi să vă pun de cină ? întrebă Solza un pic mai bine dispusă şi se şi îndreptă spre verandă.

— Eu o să te ajut ! zise şi Aniţa luîndu-se după Solza.

— Hai, nu mai plînge ! îi şopti Viktor Videi intrînd în casă. Cînd voi fi soldat mă voi bucura dacă-ai să-mi scrii. Ai să mă uiţi, surioară ?

— Niciodată, frăţioare, niciodată ! zise Vida la pieptul său.

Alekso Ivanov dădu fuga în camera Ianei şi înge- nunche lîngă pat. Ea îl privi cu ochii disperatului care s-a întors din morţi. Tăcură cîteva clipe în amurgul care se lăsa, apoi el îi cuprinse mîna rece şi-i sărută degetele. Lîngă pat văzu o cană cu apă şi-un pahar golit pe jumătate, apoi o cutie cu tablete. O muscă verde, care căuta să iasă prin geamul ferestrei, frînse liniştea.

— Cum te simţi acum ? întrebă în şoaptă Alekso.

— Parcă aş pluti! Nu mă doare nimic ! răspunse Iana cu un hîrîit în gît.

— De ce-ai făcut asta ? căpătă Alekso curaj. Ai vrut să mă laşi văduv ? adăugă cu ipocrizie, strîngîndu-i degetele palide de la mîna stingă.

— Nu ştiu ! Mi s-a luat de toate ! oftă Iana Ivanova.

— Fetele te-au jignit ? Nu se lăudau că sînt harnice şi ascultătoare ?

— Oh, cu Vida m-am certat! Nu ştiu de ce m-am luat de ea ? Dar mi-a spus că nu va mai face nuntă, fiindcă marinarul şi-a luat valea ! Am certat-o ca orice mamă, ştii, Alekso, mi-a scăpat din mînă ! Dar nu-i vreau răul, mă doare ce se-ntîmplă cu ea ! Iar Vida s-a supărat; învinovăţea pe toată lumea ; începuse să te batjocorească şi pe tine. Şi uile aşa, am plesnit-o, apoi am transformat totul în casă de nebuni ! zise abia auzit Iana.

— Să mă batjocorească pe mine ? se scutură Alekso.

— Voia să mă jignească pe mine şi de aceea a pomenit de tine. Zicea că te-a văzut pe vaporul *Morjoza!* Biata de ea, era disperată şi nu ştia ce spune ! Dar apoi i-a părut rău ; şi-a cerut iertare ! N-o mai certa şi tu 1 De unde să priceapă ea că şi mie mi se umpluse de amar paharul ? îl îmbună Iana îvanova.

— Iţi aduci aminte de mansardă ? De ucrainieni ? îi strinse Alekso mîna-i rece, încercînd să-i aducă aminte de anii tinereţii înflăcărate de dinainte de căsătorie.

— Rochia din vremea aceea încă o mai port ; n-ai observat ? trecu un surîs pe buzele Ianei. îmi aduc aminte şl vorbele acelea arăbeşti. *Dasmek, habiba,* care mai erau celelalte ?

— Crezi că n-am putut să ne dăruim ceea ce ne-am promis ? întrebă Alekso aplecat spre patul Ianei.

— Nu ştiu, mintea nu-mi lucrează, parcă aş pluti ! oftă Iana privindu-şi cu căldură bărbatul.

Era foarte obosită şi el o sfătui să tragă un pui de somn. Ea se apără spunînd că deja nu mai putea dormi, că se va odihni puţin, iar la cină se va ridica. Numai să-i treacă ameţeala asta. Alekso îi luă amîndouă palmele între mîinile sale şi-i ceru să-i dea toate lămuririle. Doctorul sosise la vreme, îi dăduse ceva să vomite ; scăpase iute de otravă. Ii spusese că nu avea nevoie de spitalizare dacă in casă va avea linişte ; îi prescrise şi nişte medicamente împotriva durerilor de stomac. Apoi

îl întrebă pe Alekso unde sînt acum copiii şi dacă şi Viktor se-ntorsese acasă. Bărbatul îi răspunse cum stau lucrurile, ea se închină uşurată. «Fie slăvit Cel-de-sus, că sîntem cu toţii acasă !»■ şopti ea. H îndemnă pe Alekso să se ducă să mănînce, înainte de cină, ceva împreună cu Viktor ; avea varză cu dovleac, friptură âe văcuţă cu orez, puteau încălzi şi supă, salată acră şi bere de rădăcină. A doua zi va găti ceva

osebit, pentru sărbătorirea celor şaptesprezece ani de la naşterea Solzei. Alekso deschise fereastra ; musca verde îşi luă zborul. Simţi amurgul plăcut uşurîndu-i sufletul. In parc cîntau greierii, pe drumeagul asfaltat trecură două maşini. Nu ştia ce să facă : să rămînă lîngă soţie ori să coboare la copii. Cu adevărat se simţea ca un ins dispreţuit, fără caracter, trăindu-şi calvarul.

Vîntul de miazănoapte prinse a bate mai tare ; pe verandă se făcu frig şi, deodată, lui Alekso începură să-i tremure mîinile goale. Serile în Santara erau de obicei răcoroase din pricina lacului şi a munţilor din apropiere. In frumuseţea aerului străveziu, în timp ce o pasăre ţipa prin arborii înalţi, sfîrtecaţi de trăsnete, se gîndi la săp- tămîna care trecuse. Evenimentele îl zguduiseră şi nici nu putu cîntări care dintre ele fusese cel mai plin de necazuri. Perfidia Maiei Arsova care, mai mult ca sigur, plecase cu Tanas Saveski în Mantovo ? Viclenia marinarului îngîmfat care-i lăsase fiica grea şi, fără nici o mustrare de conştiinţă, plecase pe mări pentru a nu se mai întoarce niciodată ? Făţărnicia lui Andrei Pagiov care deja se aşezase în fotoliul lui la tipografie ? Drama otrăvirii Ianei Ivanova în casa aceasta frumoasă ? Sau dispreţul lui Viktor care-1 contrazicea şi-l socotea drept un ins care înhăţa tot ceea ce-i scotea în cale viaţa ? Se simţi rupt de lume şi gîndurile i se amestecară. îşi adusese aminte de încăpăţînarea culegătorilor, apoi de măsurile propuse de juristul autoconducerii. Tremura în verandă întrebîndu-se dacă nu cumva se lupta cu morile de vînt.

E oare posibil să fie atît de frig la sfîrşitul verii ? Palatul său dispunea de o plajă privată, dar acum se-nnoptase şi bătea vîntul, aşa că nici nu mai putea fi vorba de o baie în lac. I-ar fi făcut bine să-şi mai fi răcorit fruntea care-i ardea, cu toate că pieptul şi mîinile i se-nfriguraseră. Privi trist azaleele şi brazii: în casă nu-i venea să intre, însă nici pe terasa cu stîlpi ovali nu-1 mai îmbia nimic. Privi steagul sfichiuit de vînt şi se sprijini de stîlp. Era stăpînul unei case minunate, ridicată în vechiul stil macedonean, plină cu lucruri de preţ, dar acum nu-i venea să intre într-însa. Luă o scară, urcă pînă

la băţul metalic, strînse steagul şi-l lăsă lîngă uşă. Doamne, cît e de nefericit ! Piinse să se căineze singur ; îl năpădiră lacrimile, se lăsă deprimat în genunchi, apoi se aşeză lîngă stîlp. Era el cu adevărat un ins care înşfăca tot ceea ce-i înlesnea poziţia, sau toată această bogăţie o adunase prin trudă cinstită ? Rafail Burov renunţase, în cele din urmă, să-i mai cercfc.“tP7f* provenienţa averii din clipa cînd îi descoperise datoriile avute la bănci, înţelcgînd că n-ar fi putut susţine o învinuire. Deci, în faţa legii Alekso rămăsese curat. Dar cum era faţă de el însuşi, şi-i faţă copiilor ? De ce în jurul său totul se destrăma : căsnicia, cariera, fericirea ? Diavolul îl tira spre prăpastie, de vreme ce începuse să-l mustre conştiinţa. Deja nu mai simţea nici o bucurie nici la gîndul că fusese ales printre cei care a doua zi urmau să depună coroana de flori la mormîntul lui Avram.

— Masa e pusă, tati! strigă Solza dcschizînd uşa ; un sn»p de lumină o însoţi cînd se apropie de el.

— Nu mi-e foame; începeţi fără mine ! răspunse el îr, şeaptă.

— Ce-aveţi astă seară cu toţii ? se miră Solza agăţîn- du-se alintată de gîtul lui. Nici Viktor nu vrea să mănînce !

— Lasă-mă singur, comoara mea ! Serveşte-i pe ceilalţi ! îi mîngîie Alekso obrajii şi părul.

— Dacă-mi promiţi că mîine vom înota împreună ! puse condiţii Solza Ivanova.

— O să-notăm, fetiţa mea, şi-o să petrecem ! oftă alekso amintindu-şi de ziua ei de naştere. Ţi-am cumpărat şi-un cadou ! adăugă în şoaptă.

— Ştii ce ? Fără tine şi fără mama nu pot să-mi închipui viaţa, îi murmură Solza la ureche şi apoi îl sărută.

— Hai, nu întrece măsura ! Eşti femeie, vei avea copiii tăi, se împotrivi Alekso, care se dorea singur.

— Nu vreau să am copii! răspunse hotărîtă Solza, nevăzînd prin întuneric cît de speriat era tatăl său.

— Prostii ! Hai, du-te şi serveşte cina ! zise cu asprime în glas Alekso.

— Dar nu întindă prea mult I îl rugă Solza, luînd-o de-a-ndaratelea spre casă. Atît de rar am cinat

împreună în vara asta ! adăugă închizînd uşa în urma ei.

Casă bogată, dar fără noroc, se gîndi Alekso Ivanov privind cum dispar ultimele unde de lumină. Un adevărat muzeu plin de raritǎţi adunate de prin atîtea ţări, dar cui îi servesc la ceva aceste lucruri moarte ? Ele ar îi putut tulbura doar un musafir care le-ar fi admirat întîmplător, dar acum ele trezeau în Alekso numai tristeţe şi iad. Se gîndea la clevetelile celor ce spuneau că înşfacă tot ceea ce putea fără să-i pese de nimeni. Cum aşa ? Era mîhnit fiindcă nu avea cui îşi deschide inima. Muncise aproape douăzeci şi cinci de ani ca să aibă o casă şi o vilă pentru odihnă — păi îi putea oricui dovedi că totul era cîştigat cu sudoare şi cinste. Dar îl vor înţelege oare fiul său şi generaţia asta revoltată a lui, se întrebă Alekso Ce ironie a sorţii, îşi continuă gîndul, cu ochii la bătui de metal al steagului; Viktor se ruşina de averea pe care avea s-o moştenească ! Ce-o fi mai vrînd golanul ăsta de la el? Să trăiască într-un beci şi să mănînce conserve ? Strălucirea lui să se prefacă în fulger, iar casa să fie spulberată de vînturi ? Cum adică : dacă adunase aur însemna că nu era un om cinstit ? E-adevărat, coborîse din Posoki ca un coate-goale, dar în urma sa şedeau aproape trei decenii de muncă : era şi timpul să se îmbogăţească. Peste vreo cîţiva ani, de cum va scăpa de creditele bancare, îşi va plăti şi datoria fată de Simon ; mormîntul de lîngă biserica Sfînta Vineri îl va ridica aidoma monumentului lui Avram. Astfel se măcină în întuneric Alekso Ivanov, pînă cînd o pasăre din arborii din preajmă îl sperie cu ţipătul ei tăios.

Căsnicia lui se desfăcuse deja, dar acest lucru nu rezolva nimic. Nemulţumirea sa era la fel de adîncă precum un puţ fără fund. Păi ce importanţă avea fiul său în toată povestea, prinse curaj în întuneric, cînd Maia Arsova îi dădea peste cap toate planurile I Pînă acum cîteva zile ştia clar ce avea de făcut, dar acum se afla într-o îngrozitoare dilemă : îl apăsa această viaţă murdarfi. Toată agoniseala muncii lui părea a fi fără nici un rost; nu găsea în el nici o putere să-i dea avlntul de care avea nevoie. Deodată simţi pe umăr mina Ianei îvanova ; îi privi

trupul uscăţiv; recunoscu imediat rochia de casa în cârc era îmbrăcată. Se miră văzînd-o că se ridicase din pat şi-mbrăcase rochia aceea pe care i-o dăruise în anii studenţiei.

— De ce nu stai în pat ? o dojeni în şoaptă.

— Dar ţie nu ţi-e frig aici ? întrebă Iana aşezîndu-se lîngă el.

— Nu vreau să vadă copiii cît îmi vine de greu 1

— Ştii ce e cel mai greu, Alekso ? întrebă Iana urmărind nişte lumini ce se mişcau pe lac.

— Deja nu mai ştiu nimic ! oftă din rărunchi bărbatul. Şi mie mi s-a umplut paharul.

— Anii, dragul meu, ei sînt cei mai grei! Trebuie să-mparţi patul cu o femeie în vîrstă, oftă Iana Ivanova.

— Nu mai spune prostii! o certă Alekso îmbrăţişînd-o. Ai ajuns numai piele şi oase.

— Pînă acum n-a fost rău ; puteai rupe şi cîrpi. Dar nu crezi c-a trecut vremea-aceea ? întrebă în taină Iana.

— O vom cîrpi din nou, dacă vrei ! Nu te mai amărî astă seară, pentru Dumnezeu ! Ai slăbit, ţi-ai pustiit tot trupul! îi şopti duios şi o sărută pe ureche.

— Aştepţi să ni se-ntîmple ceva frumos ? întrebă Iana.

— Cum să nu ? O să-mi găteşti ceva aparte pentru mîine ? se strădui Alekso să glumească.

— Dacă ai să rămîi acasă, o să mănînci ce doreşti!

— Aş vrea mai devreme, Iana. Pe la amiază trebuie să depun coroana de flori la mormîntul lui Avram ; m-au delegat din partea sindicatului.

— Mi-e frig aici; hai să mergem la copii, propuse Iana ridicîndu-se, dar din nou se aplecă spre Alekso. Să ştii, cred că Viktor ascunde o mare taină ! Mi-e teamă pentru băiatul nostru ! oftă ea.

— Să-ţi fie frică pentru Solza, ea îmi pare tare ciudată ! îl luă gura pe dinainte, uitîndu-se la Iana. Iar fiu- tău e îndrăgostit, de-aceea e aşa ! O să-ţi aducă o mireasă frumoasă! vru să glumească Alekso, dar simţi o apăsare în coşul pieptului.

— Auzi, acolo sus, un avion printre nori ! arătă Iana cu mîna spre cer.

— Lasă-le-ncolo, n-au decît să zboare ; spune-mi cum mai stai cu durerile de stomac! se interesă Alekso.

— Of, doar n-o să te plictisesc tot timpul cu bolile mele ! zise mai veselă Iana.

— Nu te-ngrijora pentru Viktor ; e un băiat şi jumătate. I-am văzut şi iubita şi n-are gusturi rele deloc ! repetă Alekso Ivanov.

— Vrei să-ţi povestesc despre marinar ? întrebă Iana.

— Care marinar ? se miră Alekso.

— Ala al Videi ! răspunse Iana Ivanova.

— Că şi-a luat valea cu vaporul ?

— Nu doar atît. Dar n-o să se mai întoarcă niciodată; avea la Kavala nevastă şi doi copii.

Glasul Ianei se umplu de amar şi de jale pentru Vida.

— Cine ţi-a spus asta ? Dacă mai dau încă o dată ochii cu păunul ăsta, îl omor cu mîinile mele ! Cine ţi-a spus ?

Alekso îşi aduse aminte de călătoria de pe vasul *Morfoza.*

— Vida, biata de ea ! S-a încurcat cu un bărbat însurat ! De aceea ne-am certat, şi-am văzut negru în faţa ochilor ! îi explică Iana Ivanova.

— Nu te mai agita ; pentru azi ţi-e de ajuns 1 Mîine vom vedea ce-i de făcut! Vida o să se ducă la doctor, apoi să-şi vadă de examene ! Să mergem la copii! o îmbună el.

O ajută să meargă, sprijinind-o pînă-n verandă. Era uşoară şi obosită ; parcă ar fi ţinut în braţe un fulg. Iana se cuibări pe umărul lui şi-l sărută pe obraz. Alekso simţi un miros de vomă, dar ochii i se umplură de duioşie. O mîngîie pe păr, îi strînse mijlocul, şi-i promise pentru a doua zi, dacă va fi vreme frumoasă, înaintea prînzului sărbătoresc, mai înainte de a pleca la mormîntul lui Avram, s-o plimbe pe riviera. Ea vroi să-l întrebe despre citaţia primită de la tribunal, dar se abţinu.

Deodată îşi întoarseră amîndoi privirile spre poartă. In întuneric Alekso Ivanov recunoscu mercedesul tipografiei care oprise; motorul încă

mergea, iar farurile luminau cărarea. Ce-o fi vrînd Pero, la ora aceasta tîrzie, de la el ? Ii era de neînţeles şi porni să-l întîmpine. Dar şoferul rămase la volan, iar la poartă se ivi adjunctul său, Eţo Paskov cu un : «Bună seara tuturor !»

— **Ştiu că deranjez, dar am îost nevoit să viu ! intră de-9 dreptul în subiect bătrînul, ştergîndu-şi gîtul de sudoare.**

— Pe cine deranjezi, bătrîn nebun ? rîse Alekso. In casa asta eşti ca la tine ! Hai să bem ceva ! îl îmbie apropiindu-se de poartă.

— N-am venit să stau ! Ţi-am adus **o** înştiinţare ! se scărpină pe la ceafă, nevenindu-i la îndemînă să spună ce avea de spus.

— De la Tanas ? se grăbi Alekso Ivanov.

— In legătură cu coroana care trebuie mîine depusă ! îşi aprinse Eţo o ţigară.

— Dar cine te-a trimes încoace, bătrîn nebun ? Tanas sau Andrei ? repetă Alekso.

— Singur am venit. Mai întîi m-am certat cu **scorţo**sul ăla care la vorbe e mereu în frunte, iar la muncă ia-1 de unde nu-i! scuipă scîrbit în iarbă Eţo Paskov.

— Mîna mea dreaptă ?

— N-o să mai fie mîna ta dreaptă ! Tu ii vei fi consilier ! se bilbii bătrînul, căindu-se deja că venise.

— Cînd s-a decis asta ? Dar comitetul muncitoresc, dar noi ?

— A fost aleasă o conducere provizorie ! Totul e suspendat ! ridică din umeri bătrînul ciuruind cu ţigara întunericul.

— Cind s-a decis aşa ceva ? Sîmbătă seara, în timpii morţi ? Nu cumva şi-au supraevaluat forţele ? tremura Alekso lîngă poartă.

— Mîine o să ţinem din nou şedinţă, aşa cum glăsu- ieşte statutul! Dar Andrei vrea ca tu să nu fii prezent! Şi nici pentru coroana care trebuie depusă la mormîntul lui Avram nu vrea să te arăţi! mai zise Eţo, dîndu-se de ceasul morţii.

— Andrei, Demagogul! El va conduce provizoriu 7 ! întrebă Alekso înnebunit, cu ochii la Iana care se retrase în casă.

— De ce-i pomeneşti numele ?

— Nu există alt om mai depravat ca el! Intr-o bună zi o să i se înfunde şi n-o să i se mai desfunde 1 Nu se poate să-i meargă la nesfirşit! ameninţă Alekso Ivanov scîrşnind din dinţi.

— Nu te-am sfătuit eu să fugi de inşii ăştia ?

— Intră să bem ceva !

In zadar îl trase Alekso de mînecă pe Eţo, ca măcar să se răcorească după un drum atît de greu. Omul se ruşina să se arate în faţa copiilor. Deschise nervos uşa maşinii şi înjură totul de mama focului. Va ieşi la pensie şi nu-i va da prilejul să se lase condus. Şoferul întoarse maşina, fără să scoată nici o vorbă. Cît sînt de stricaţi oamenii ăştia care au ţinut după amiază şedinţă ca să aprobe măsurile provizorii la Doi *mai!* nu-şi venea a crede Eţo Paskov. Despre Andrei Pagiov zise ce-i veni la gură : cum că nu era un ins care să aibă şi el o şiră-a spinării, se gudura pe lîngă Tanas Saveski, cum că neavînd încredere în nimeni semăna, în dreapta şi-n stînga, discordia ; cum că lucrase cu Alekso numai din interes şi ca să-l împingă-n noroi. «O să le stea ea bucuria în gît !»• zise cu ură Alekso Ivanov. «Nu da prilejul la durităţi !»■ îl sfătui Eţo. După el era mult mai bine să tacă şi să aştepte să-şi frîngă singuri gîtul. Eţo spuse că ascultase discuţia dintre Andrei şi procurorul cu problemele autoconducerii. Procurorul se jurase că-1 va învinui pe Alekso de încălcare a legilor în timpul slujbei şi de furt din avutul obştesc, dacă nu stă în banca lui. «Cînd au discutat *"!»* se interesă Alekso, căruia îi ţiuiau urechile. «Azi după amiază !»• spuse Eţo pe picior de plecare. «Hai, intră în casă şi adu-ţi aminte şi alte amănunte »• îl rugă Alekso, dar bătrînul salută cu mîna pe fereastră.

— Nevena e singură ! Aşa că nici durerea mea nu e mică ! strigă Eţo din maşină.

— Spune-i lui Andrei să se ferească de mine ! O să mă pomenească el şi-n somn ! Sodomitul dracului! ameninţă prin întuneric Alekso.

— Fereşte-te de certuri, ăsta e sfatul meu !

— O să vin pentru depunera coroanei! strigă Alekso, dar bătrînul deja nu mai avea cum să-l

audă.

Parcă-1 lovise ceva în cap ; simţea o apăsare dureroasă ; un fior rece îl străbătu prin tot trupul. Tanas, nimeni altcineva, îşi zise Alekso, împletise în jurul său plasa aceasta şi, în curînd, va pomi să-şi ducă la împlinire pla- nurile-i diabolice ; îl va jertfi pentru a se arăta mai curat în ochii lumii, iar în treacăt îi va lua şi amanta. Ca

s-o cîştige pe ea, îi poftise la cina aceea în Mantovo, se gîndi el. Ce înşelătorie ! Iar cînd avusese nevoie de un ortac, se dăduse drept frate gata să-i rezolve toate problemele ! Cît era de cînd îi tipărise păduchioasa aceea de carte despre stabilizarea economică în industria poligrafică ?! Ce ipocrit! Păi el îl silise să facă greşeală după greşeală, să cheltuiască fără măsură, să cîştige ştiindu-se protejat. Alekso îşi aduse aminte că Tanas fusese cu ideea şi în privinţa apartamentului pentru Maia Arsova. Dumnezeule mare ! N-o fi dormit şi Tanas în acelaşi aşternut ? Din cauza lui făcuse atîtea cheltuieli pe la restaurante ! Ins părăsit de muiere ! se gîndea cu disperare Alekso, căindu-se că-i folosise lui Tanas drept distracţie. Oricum, îi trecu prin cap, Manechinul şi Demagogul nu vor putea scăpa de el. Ii va urmări ca o stafie ; se jură că se va răzbuna; au să-şi plătească ei amar succesele, n-au să mai pupe ei somn liniştit, o să-i aranjeze el să ajungă în cele din urmă la casa de nebuni.

Deci aşa, se măcina Alekso, nu dau doi bani pe persoana lui; păi şi mort şi tot le va arăta el cine e ! Dar otrăvurile chimice pe care le vînduseră la Salonik ? Nu se pusese împreună cu ei doi pe picioare ? Va trebui şi mai departe să-şi împartă soarta ca nişte fraţi gemeni, se amăgi Alekso Ivanov. Ce ticălos ! Se dădea drept binefăcător, şi-l făcuse de rîs la bancă, în faţa cumnatului său, Niazi Osmanov. O să-i scoată el pe nas şi bogăţia şi holdele de porumb din Mantovo, se jură Alekso. Din nou i se amestecă totul în cap. Oare cei de la putere trebuie să aibă încredere în inşi de teapa lui

Tanas ? Oare cel sătul nu trebuie să-i creadă celui înfometat ? O dulce tristeţe îi inundă sentimentele rănite şi iarăşi îi veni să plîngă. Oare într-adevăr hotărîseră să-l jertfească sau Eţo Paskov născocise toată povestea ?

După ce va trage un pui de somn, o să vadă ce-i de făcut, îşi zise urcînd scările. Poate că lucrurile nu sînt atît de negre pe cît i se par în acest întuneric ! Dacă va fi nevoie, atunci va şi jertfi ceva ! Nu avea nevoie de o des- frînată de amantă ; va da înapoi apartamentul din blocul turn, iar viaţa în propria-i familie va continua ca într-un basm minunat. Şi chinurile Videi vor lua sfîrşit printr-un obişnuit avort, aşa fac toate fetele acum ; experienţa vieţii
ii va băga minţile-n cap ; într-o bună zi va fi o mamă exemplară. Viktor va îmbrăca uniforma ostăşească pentru a se dovedi, peste un an, cînd se va întoarce, un bărbat călit. Odată cu începutul toamnei Solza şi Aniţa îşi vor continua şcoala. Şi mai mult de atît: Solza, slăbiciunea lui, îl va iubi mult şi-l va şi suporta foarte bine. Iar Iana, dacă se gîndea bine, nici nu era o femeie atît de neplăcută, îşi zise şi mai sigur de sine, deschizînd uşa grea.

Ochii i se închideau, cu toate că trupul îi tremura de atîta agitaţie. în camera de zi fusese lăsată o lumină intr-un colţ ; nici televizorul nu mergea. Se uită la ceas şi pricepu că-i aproape miezul nopţii. De-afară se auzi un zgomot de arbore frînt, apoi domni liniştea. Păşind atent se furişă pe trepte spre odaia Ianei Ivanova, gîndindu-se la veştile aduse de Eţo Paskov. Bătrîn nebun, se enervă el din senin, nu putuse să-i spună la telefon ? Şi de ce îi stricase tocmai această seară ? Acum se va culca precum un cîine bătut, se gîndi în culmea disperării. Călcînd cu luare aminte, văzu pe sub uşa camerei lui Viktor strecurîndu-se o lumină gălbuie. Oare o fi citind vreo carte ? Sau l-o fi dat peste cap despărţirea de fata aceea ? Şedea în cumpănă ce să facă ; să se ducă la culcare sau să dea pe la Viktor ? Sentimentul părintesc învinse şi Alekso, fără zgomot, deschise uşa.

— Nici tu nu dormi ? se înduioşă Alekso.

— Treaba mea !

Viktor şedea cu mîinile sub cap şi cu ochii pironiţi în tavan.

— Mîine vom înota şi vom sta de vorbă ca între bărbaţi !

— Gata cu discuţiile între noi! răspunse Viktor.

— Eşti supărat din pricina maică-ti ? Sau ai tras cu urechea afară ?

Alekso se sperie la gîndul că Viktor ştia ce se petrecuse la tipografie.

— Pînă-n gît eşti înnoroi, tată ! Ce-a fost cu mama, a trecut, dar teme-te de ceea ce va urma ! strigă Viktor şi smulse o carte de pe raft. Lasă-mă singur, te rog ! mai zise el şi începu să răsfoiască paginile.

— Dacă tu crezi că taică-tău e un fricos, te înşeli profund, băiete ! îşi înghiţi saliva Alekso îndreptîndu-se către uşă.

— Nici eu nu mai ştiu ce să mai cred ! murmură Viktor şi se sprijini pe coate. Aş vrea să te ajut, dar pe tine nici Dumnezeu nu te mai poate salva ! îşi luă el curaj, jig- nindu-şi tatăl.

— Noapte bună ! zise Alekso şi oftă, cu toate că fierbea, gata-gata de ceartă. Destul m-ai ajutat !

— Şi tu ! i-o întoarse fiul.

Fereastra odăii era puţin întredeschisă ; Iana dormea. Oare ea înţelesese ce-i povestise Eţo ? Ştia ea oare tot ceea ce i se pusese lui la cale după amiază ? Pentru o clipă aprinse veioza şi-i privi chipul livid, ca de mort. Iana respira nepăsătoare şi visa ceva plăcut. Mai mult ca sigur că-l aşteptase, dar oboseala o învinsese, gîndi Alekso îmbrăcîndu-şi pijamaua. Avea o nevastă de aur, de vreme ce-l suporta aşa cum era. Viktor îl ura ; acum nu mai încăpea nici o îndoială ; dar Iana ştie că, împreună cu el, va avea o bătrîneţe fericită. Doamne Dumnezeule, trăiau ca într-un cazan ce clocotea; într-o astfel de cloacă ar fi suferit şi cel mai cinstit om de pe pămînt. Ea ştia cum să-l domolească, deci îl iubea, aşa că veşnicia era în faţa lor. Copiii îşi vor vedea de drumul lor, atunci cînd le va veni vremea, iar părinţii se vor bucura dacă ei vor fi mai fericiţi. O privi încă o dată pe Iana la lumina veiozei şi-l

cuprinse teama să nu fi murit cumva. Ii luă mîna de pe pernă şi Iana scoase o şoaptă îndurerată. Va trebui să se hrănească un pic mai ca lumea, iar din partea lui va avea ceea ce i se cuvine.

De cum stinse veioza îl cuprinse insomnia. Rămase, mohorît, cu privirile în tavan, gîndindu-se în cel fel să se răzbune pe Tanas Saveski. Nu va ierta pe nimeni şi îndeosebi pe ţapul ăsta care i se amesteca în viaţa personală. îşi croi un plan, cum să-l invite la barul de la *Kon- tinental,* unde-i va propune să i-o lase pe totdeauna pe Maia Arsova. Manechinul va crede într-o minciună atît de străvezie, fiindcă, oricum, pentru el femeile erau ca nişte obiecte. Barmanul cel chel le va aduce pe masă două pahare de *Sîngeroasa Mary* şi el se va bucura ca un copil de jucăria lui. Neîndoios că va vrea să se însoare cu Maia.

Şi cînd o să-l îmbrăţişeze în semn de mulţumire, Alekso o să-l întrebe cîteva lucruri banale : cum va deveni iniţiativa personală fapt natural, cum vor prelua puterea cei mai capabili, cum stăm cu acea egalitate atît de trîmbi- ţată şi în fapt fără acoperire, ca de altfel şi cu politica egalităţii dintre stomacuri : şi toate acestea legate de cartea despre stabilizarea în industria poligrafică, tipărită nu demult. Iar Tanas se va umfla în pene, spunînd că, chipurile, ştia ce-ar fi scris în ea : ce gîndesc tipografii cu privire la acumulare, de ce prinsese anarhismul rădăcini la *Noua democraţie,* cine sînt sabotorii progresului! Şi astfel, în timp ce vor ciocni paharele, Alekso îl va întreba dacă nu se va declanşa o nouă luptă de clasă şi dacă nu va curge iarăşi sînge pe străzi. Iar Tamas iar va şti totul : că în activitatea tipografică se va dezvolta o de- mocraţie originală, avînd ca rezultantă o înaltă productivitate ; apoi se va lăuda din nou că, vezi Doamne, din casele tipografilor sărăcia va pieri, iar problema şomajului va fi rezolvată la modul uman. Şi că, mai mult chiar, sindicatele nu vor mai declara greve, ci se vor lupta pentru ocrotirea mediului uman, lucrînd temporar şi pentru întrajutorarea celor năpăstuiţi. După aceea Alekso îl va întreba dacă se va declara război criminalităţii

şi corupţiei. «Poporul e cu noi !»• va spune Tanas cu emoţie în glas.

Şi, în timp ce va inhala mirosul de trandafiri exhalat de trupul îmbrăcat în mătăsuri şi stofe englezeşti al lui Tanas, în timp ce Tanas va arde de dorinţă după ochii Maiei, mîinile lui Alkso, singure, se vor apropia ca nişte cleşti. Privirile lui Tanas vor fi pline de batjocură şi vor luci la gîndul că tot ceea ce se vinde poate fi şi cumpărat, că bogaţii pot dobîndi frumuseţea iute şi lesnicios. Gîtul său se va afla puţin în umbra vestozei de masă, dar totuşi Alekso îl va apuca în menghină. N-are decît să se desfete el acum în aşternutul Maiei Arsova, dar, în barul de la *Kontinental,* îi va plăti el pentru tot. îl cuprinse o furie oarbă, îi veni să ragă ca un bivol, o rece sudoare îi cotropi întreg trupul. O, numai să dea el ochii cu păduchele ăla, îşi zise, în vreme ce degetele i se încleştară. Ar trebui să asculte cum se va pune capăt exploatării — fapt străin oricărei societăţi, după teoria leatului său, Tanas. Se jură să-i frîngă lui Tanas gîtul înfăşurat în eşarfa de mătase. Iar după aceea, cine l-ar învinui că nu luase această decizie în numele poporului şi al adevărului ? Scosese mari profituri cu terenurile din Mantovo şi intrase în rîndurile unei noi clase, dar acum Alekso Ivanov îi va lua viaţa cum i-ai lua-o unei vrăbiuţe.

— Linişteşte-te, Alekso ! Ai înnebunit ? ţipă Iana, şi lumina veiozei năvăli brusc în odaie.

— Poftim ? sări ca ieşit din minţi Alekso.

— Ce-i cu aceste războaie personale ? Pe cine ai vrut să ucizi cu lăboaiele acelea ? Ştii sau nu că ai de hrănit patru copii ? Sau îi laşi în seama pensiei mele ? Toată noaptea te-ai tot luptat cu cineva ! zise Ivanova înfricoşată.

— Să ucid ? Pe cine să ucid ? se miră Alekso.

Sau nu mai ştia ce se întîmpla cu el, sau se prefăcea că nu ştie. Amuţi ca o mumie în pat, iar Iana-1 ajută să-şi schimbe pijamaua udă toată de transpiraţie. 11 îmbie cu căldura îmbrăţişării ei, se plînse de înţepături în stomac, apoi îl sărută cu duioşie. -«Praful s-a ales de fericirea noastră, măiculiţă, cu ce i-am greşit lui Dumnezeu ?>* oftă

ea din rărunchi şi începu să plîngă pe pernă.

Afară deja înmuguriseră zorile ; cocoşii cîntau, maşinile alergau pe străzi, iar sirena vaporului se auzi dinspre lac. Iana încă plîngea de tremura cămaşa pe ea. Acum lui Alekso i se făcuse somn ; era frînt de oboseală de parcă săpase o întreagă costişă cu viţă de vie. Apăru Solza, speriată, în cămaşă de noapte, holbîndu-se prin odaie.

— Mamă, ce-i cu tine ?

Ochii ei miopi căutau rugători.

— Diavolul are de gînd să se folosească de mîinile lui lungi ! plîngea Iana aplecată peste trupul bărbatului ei.

— Care diavol, ce mîini ? întrebă nerăbdătoare Solza şi ridică din umeri nepricepînd nimic.

— Pesemne că am visat ceva ! Nu ştii cum e maică-ta? mîngîie Alekso părul Ianei, apoi o prinse de mînă pe Solza.

— Tati, Viktor a plecat! izbucni în plîns şi Solza.

— Cum adică a plecat ? se ridică speriată Iana. Cînd a plecat ? Nici de la mine n-a vrut să-şi ia rămas bun ?

— Se va întoarce, se va răzgîndi ! îşi linişti Alekso fiica. Mai întîi vom sărbători ziua ta de naştere, apoi n-are decît să se ducă la armată ! încercă el să glumească.

— Cît de puţin îţi cunoşti propriii copii ! se smior- căi Iana.

— N-o să se întoarcă ! izbucni Solza în lacrimi şi în- genunche lîngă taică-său. N-a vrut să-şi ia rămas bun nici de la tine, nici de la mama, nici de la mine ! A sărutat-o pe Aniţa, a îmbrăţişat-o pe Vida şi a plecat pe fugă.

— Of, de ce nu mă înghite pămîntul ! se jelui Iana Ivanova, ieşind ca beată din oidaie.

— Du-te după maică-ta, o să aibă nevoie de ajutor !

o mîngîie Alekso pe Solza.

— Vom prînzi împreună astăzi ? întrebă Solza venin- du-şi iute în fire.

— O să şi înotăm, dacă va fi cald ! făcu Alekso gura mare, cu toate că nu de veselie îi ardea.

— Viktor n-avea dreptul să procedeze aşa ! zise

Solza trăgînd uşa după ea. N-am să-i iert acest lucru !

Puţin mai tîrziu, după ce luară micul dejun în bucătărie, Alekso ieşi pe terasă. Hotărîrea lui Viktor nu-1 îngrijora ; fetele şi Iana se obişnuiseră cu plecarea lui. Aşa sînt cei tineri, clocoteşte sîngele în ei, îşi zise, iar în ultimele zile dăduseră peste el prea multe necazuri : moartea bunicului, despărţirea de iubita lui din Banat, beţia acea groaznică de la *Graizos,* otrăvirea maică-si, şi, pesemne, mai auzise şi discuţia de-aseară cu Eţo Paskov. Păi aşa se va alege cu mai multă experienţă de viaţă, conchise Alekso. E un băiat minunat, va cîntări ce-i de cîntă- rit şi se va întoarce şi-l vom conduce sărbătoreşte, în ziua fixată ca să plece la armată. Se îmbufnă fiindcă nu se trezise mai devreme, să-i comande lăptarului să aducă un sugar de la tîrlă. Dar mîine va face şi acest lucru, îşi zise Alekso cu ochii la norii albi care împînzeau munţii, îi atrase luarea aminte zgomotul unei bărci care trecea pe lac prin dreptul său. Toată lumea se duce undeva, în timp ce lui îi era sortit să rămînă acasă cu nevasta-i îmbătrinită înainte de vreme, aşteptînd nu ştiu ce, gătit la cuptor. Acum nici nu-şi mai aducea aminte că doar ieri seară îi promisese că o va plimba pe rivieră şi că vor avea împreună o bătrîneţe fericită. Uitase pînă şi de încercarea ei de a-şi lua viaţa cu ajutorul otrăvii. Sentimentele îl împingeau să ia drumul metropolei, să urce în blocul turn, la al nouălea cat. Inima îi plîngea după Maia Arsova. De vreme ce-i hotărîseră soarta, se îngrozi el, Maia o să-i întoarcă spatele. Un vierme nu-i mai dădea pace ; vroia să ştie dacă îl aştepta în pat sau dacă deja se afla în Mantovo, gustînd caviar şi alte mîncăruri scumpe, împreună cu văduva Sintia. Parcă uitase cu totul că o lăsase pe Maia în apartament, interzicîndu-i să iasă din casă. Prin cap îi trecu ideea să pună mîna pe pistolul pe care, tainic, şi-l virîse în sin, scoţîndu-1 din Podgorie şi ascunzîndu-1 mai apoi printre bagaje. Nu plănuise nici să ucidă, nici să zacă la închisoare, cu toate că azi noapte, între vis şi trezie, strînsese pe cineva

de gît. Doar aşa, e bine să aibă o armă la îndemînă, îşi zise, fiindcă Manechinul şi Demagogul se dovediseră a fi nişte lepădături.

— Vrei ca mîncarea să fie un pic ardeiată sau ca de obicei ? întrebă Iana prin fereastra deschisă, mulţumită că vor lua masa împreună şi că se vor plimba pe riviera.

— N-are decît să fie ardeiată ! răspunse Alekso cu mintea în altă parte.

— Salată verde sau ardei copţi ? întrebă din nou Iana prin geam.

— Păi, dacă se poate, amestecată ! îşi stăpîni el nervii.

— Vin sau bere ?

— Otravă ! ţipă Alekso cu arţag.

— De ce te superi din nou ? se îngrijoră Iana îvanova.

— Păi nu mă supăr ! Mă apasă ceva în piept! răspunse el mai potolit.

— De ce nu te duci să înoţi un pic ? Azi nu-i frig ca ieri, îl îndemnă Iana.

— Nu-mi arde de distracţii ! răspunse printre dinţi Alekso Ivanov şi coborî printre azaleele din grădină.

Dar nici aici nu-şi găsi locul. îşi trosni degetele, se îm- bufnă, îşi muşcă buzele.

Dădu fuga la garaj, se urcă la volan şi, apucînd pe şoseaua cea nouă, se îndreptă spre metropolă. Nesfîrşite coloane de maşini, astăzi e duminică, sărbătoare a sufletului, toată lumea se grăbeşte undeva. Trecu de vechiul cartier Karamela, cu case răzleţite pe coline ; se trezi în faţa noului cartier, de-a lungul rivierei, pe unde trecuse şi-aseară. Privi, de o parte vilele şi palatele minunate, iar de cealaltă streşinile sărăcăcioase. De cîte ori trecuse pe-aici ca printr-un cimitir. Dar acum era mîhnit şi se gîndi că oamenii care trăiau sub acele acoperişuri n-o duceau prea uşor. Ar fi vrut să le dea cineva o mînă de ajutor, cu toate că soarta lor nu-1 interesa. Alerga, tot înainte, ca ieşit din minţi. îl nelinişti din nou fuga lui Viktor. Unde o fi hoinărind revoltatul ăla de băiat ? Apoi îşi în-

chipui masa lui Saveski, în Mantovo : fiică-sa Natalia, ginerele său Iavor, fiul Aghis, văduva Sintia, apoi bătrînul Pita care, neîndoios, se întorsese de la spital, iar în capul mesei, Tanas şi Maia. Pentru un astfel de prînz sărbătoresc poate că-i invitaseră şi pe Tania împreună cu Niazi Osmanov. Merita oare Alekso ca să-l umilească într-a- tîta iubita lui cea uşuratecă, de la care aştepta un copil, şi-n care se-ncredea orbeşte ? în acelaşi timp, în subconştient i se pîrguia dorinţa de a se întoarce în Samara, ca să ia parte la sărbătorirea zilei de naştere a preferatei sale şi să-şi odihnească trupu-i obosit în îmbrăţişările Ianei Ivanova. Goale dorinţe ; gîndul la Vida, la Aniţa şi îndeosebi la Solza îl înnebunea de tristeţe. Dar cum să se întoarcă din cale, cînd picioarele îi erau ca de plumb şi o forţă nevăzută îl chema spre blocul turn ?

Dogorea puternic soarele de august; în jur stînci crăpate. Trupul i se cutremură ; îl cuprinse disperarea fiindcă nu avea cum sări peste muncele precum spune legenda despre Krali Marko ! Rămînea să vadă cu ochii lui dacă Maia Arsova îl aştepta în apartament, aşa cum îi promisese, şi numai după aceea îşi va face planuri de viitor ; dacă apartamentul va fi gol, bucuria îi va fi pătată. Grăbea nebuneşte ; intrase deja în mahalalele metropolei. Cine să afle toate tainele unei femei, se întrebă Alekso Ivanov. Ele îţi pot roade, pe dinăuntru, sufletul; îşi aminti de visul in care se făcea că se afla la ţărmul Mării Negre.

Străzile erau pline de maşini care claxonau ; grupuri de nuntaşi cu steaguri cu vulturul bicefal fluturînd, apoi autobuze care făceau legătura cu locurile pentru excursii, în cele din urmă Alekso Ivanov opri în faţa blocului turn, parcă pe trotuar şi o luă la fugă pe trepte. Nu avu răbdare să mai aştepte liftul şi, abia respirînd, o luă în sus, ascultînd zgomotul maşinii de făcut gheaţă. Deschise cu băgare de seamă uşa cu cheia şi-l cuprinse un tremur ciudat. In antreu dădu peste scorţosul de Rafail Burov, primul iubit al Maiei Arsova. Gelozia

îl inundă, întunecîndu-i privirile ; îl pocni cu mîna sa lungă în bărbie, apoi scoase pistolul de sub cămaşă. Nici nu întrebă nimic, nici nu şezu să cumpănească.

— Iar eu care te tot caut !... ţipă Rafail scuipînd sînge. Pe cuvînt de onoare că nu meritam una ca asta !

— Aici mă căutai ? Nu ştii unde trăiesc ? sări Alekso şi-i arse încă o lovitură.

— Şi apartamentul ăsta e trecut tot pe numele tău ! Te-am căutat pretutindeni; pesemne că era mai cuminte să nu te fi întîlnit nicăieri! Ce fel de om eşti ? Eu alerg după tine ca prieten, tu mă iei la bătaie !

— Te-ai hotărît să mă iei la mişto ? Crezi că nu te cunosc eu, bă, ciobanule ? îşi vîrî Alekso pistolul sub cămaşă, dar îşi strînse pumnii cu gîndul să-l lovească din nou. Mă căutai în aşternutul fetei ăsteia ?

— Cu adevărat te căuta pe tine, lupule ; voia să te ajute! se amestecă Maia Arsova. Rafail a venit fără gîn- duri ascunse ; e un om foarte cinstit ! Doamne, i-ai învineţit gura !

— Să mă ajute ? clocotea în el Alekso, văzînd abia acum că Maia era îmbrăcată în rochia roşie care-i plăcea lui cel mai mult. Cum să poată el să m-ajute ?

— Nu pricepi nimic ! îi întinse Maia o batistă lui Rafail. Tu nu vezi cînd ţi se-ntinde o mînă prietenească.

— Marş afară ! urlă Alekso Ivanov ca un nebun ! Ce nevoie am eu de mîinile alea murdare !

— Dar mîine va fi prea tîrziu ! aruncă Rafail. speriat, batista şi apoi trînti uşa.

— Şi eu am să plec ! se pregăti Maia să iasă. Ţi-ai terminat treburile acasă ? îl întrebă sfidătoare, luîndu-şi poşeta.

— Mă iei drept un pălmaş plătit cu ziua ? răspunse Alekso supărat la culme.

— Doar n-oi fi floare ! l-ai lovit pe om degeaba.

— Cu adevărat pe mine mă căuta ?

Alekso se apropie de fereastră, îşi trosni degetele nervos şi privi cu tristeţe razele soarelui acelei amieze.

— Mă socoteşti drept un obiect din colecţia ta ? nu se lăsă mai prejos Maia.

— Te-ai supărat fiindcă te-am găsit împreună cu un bărbat ?

Alekso părea rătăcit ; îl durea capul şi se căia pentru felul cum se purtase.

— Asta nu-i apartament, ci închisoare ! Lupule, care femeie nu vrea să aibă în întregime bărbatul ei ? Fii cinstit şi oricine te va înţelege ! Păi tu nu ai de gînd să te desparţi de Iana ! se preumbla Maia prin odaie.

— Cine trebuie să se supere aici ? îi prinse împăciuitor Alekso mîinile. După ce vom depune coroana la mormînt, mă voi întoarce din nou ! O să mă aştepţi ca să stăm de vorbă despre totul?

— Dacă ai să mă găseşti, înseamnă că te-am aşteptat! Nu vreau să crezi că sînt fără minte ! Dar de ce-mi pierd eu vremea cu tine ? se aşează Maia nervoasă pe pat.

— Eşti sigură că pe mine mă căuta ? îşi aruncă Alekso în fugă pantofii, îşi dezbrăcă pantalonii şi, emoţionat, o prinse pe Maia în braţe. Păi tu nu ai chiloţi pe tine, la fel ca femeile din satul meu ! zise el uluit.

— Dar de ce l-ai bătut pentru a doua oară ? îl deplînse ea pe Rafail, străduindu-se să scape din strînsoare.

E atît de frumoasă, vrăjitoresc atrăgătoare, ca o smochină pîrguită, îşi zise Alekso Ivanov cu ochii la gîtul ei. Mirosea atît de atrăgător în rochia pe care i-o cumpărase doar cu două zile înainte de a fi decorat. Dacă Tanas Saveski nu reuşise s-o dobîndească, însemna că era nepreţuită şi, de aceea ar fi ucis pe oricine i-ar fi trecut prin minte să se atingă de porumbiţa lui, se jură el strîngîndu-şi degetele ca pe nişte cleşti. «Să nu faci una ca asta, lupule !» susura Maia Arsova pomenind pruncul care-i lovea în pîntec. Cel mai tîrziu după ora trei, de cum va fi depusă coroana la mormîntul lui Avram, se va întoarce în acest euib erotic şi se va desfăta ca însetatul la izvor ! Acum era sigur că

ea îi aparţinea numai lui. Din pernă se ridică un miros puturos de transpiraţie, dar el nu simţi nimic. îşi apropie creştetul de sînii ei şi se încredinţă că aţipise. Aşternutul era cald ; o acoperi cu o pătură şi ieşi.

Cap. fără coadă

15.

Pe la amiază pe Viktor Ivanov îl cuprinse părerea de rău că fugise din Santara şi se gîndi să se întoarcă. Privirile i se înceţoşaseră, iar creştetul îi ardea în vîlvori. Era sătul de atîtea evenimente ; se simţi pierdut ca într-un pustiu. Capul şedea gata să-i plesnească ; i se năzări că părul îi albise ca neaua. Ce să facă el în acest oraş care acum şi-l sărbătorea pe Avram, întemeietorul ? De dimineaţă intrase în unicul magazin universal ce lucra şi dumineca, şi cumpără un cadou pentru Solza, dar îl adusese, cu urări cu tot, în Podgorie. Apoi telefonă la ferma din Mantovo şi, de la Tanas Saveski, înţelese adevărul despre taică-său. Se decisese să fie schimbaţi din funcţie toţi directorii tipografiilor din oraş, iar cu ei să se procedeze omeneşte. Revendicările tipografilor de la *Noua democraţie* nu făcuseră altceva decît să grăbească lucrurile, explica Manechinul sigur de sine, şi, în afară de asta, situaţia economică era grea. Măsuri extraordinare vor fi puse în practică, şi asta cel mai tîrziu într-un an. Astfel, cu forţe noi şi adăugind şi creditele de redresare, se vor strădui să iasă din criză. Viktor nu ştia că toate cele spuse de Tanas Saveski fuseseră deja tipărite în cartea despre stabilizarea industriei poligrafice. îl dureau două lucruri : unu, faptul că taică-său, din pricina împrejurărilor, nu-i dorit să apară la mormîntul lui Avram şi, doi, că în funcţia de consilier la tipografie el va scîrţîi poarta ca să iasă plata. Ii mulţumi lui

Tanas şi coborî din nou în centrul oraşului. Gîndul de a se întoarce în cartierul brigăzilor de tineret nu i se păru îmbietor ; astăzi tinerii se aflau în excursie pe ţărmul Lacului cel Lung.

După ce-i trimise o vedere iubitei sale în Banat, cu toate că abia ieri se despărţiseră, Viktor se simţi şi mai singur. Ar fi vrut să-şi ajute părinţii şi nu ştia cum. Hoinări pe străzi scirbit de murdăria de pe trotuare. Nişte case arse îi amintiră de nişte schelete. Gurile de canal şi de apă erau deschise ; apa ţîşnea, iar copiii se jucau pe lîngă acele arteziene. Nişte ţigani scotoceau prin pungile negre cu gunoaie, iar prin curţi oamenii mîncau pepeni. Trecătorii i se părură murdari, traşi la faţă, iar privirile lor nişte săgeţi ale urii. Astfel, deznădăjduit, Viktor bătu Bulevardul Soarelui şi se trezi în zona Oraşului Copiilor. Maică-sa îl trimetea adesea aici ca să le plimbe pe Solza şi pe Aniţa, aşa că putea să meargă şi cu ochii închişi. Orăşelul era împărţit în cinci secţii principale : lumea de mîine, ţara minunilor, frumuseţile Makedoniei, cucerirea cosmosului şi viaţa în apele mărilor. Bunădispoziţia îi reveni imediat ce dădu cu ochii de copiii curioşi şi de părinţii lor care se plimbau în căleşti, în trenuleţe pe o singură şină, călătoreau prin satele strămutate. Aici totul era joacă ; nu existau nici divorţuri ale părinţilor, nici schimbări ale conducerilor, nici greutăţi economice, nici crize ale moralităţii. Copiii se întîlneau cu haiducii şi tîlharii, navigau pe mări, căutau oraşe apuse, intrau şi în miezul fagurilor, puteau vedea şi împărăţia animalelor de pe pămînt. Industria maselor plastice pentru distracţii şi odihnă, îşi zise Viktor vrăjit. Dar ce căuta el aici fără sora sa cea mică ?

După ce mîncă pe săturate, o luă din nou pe trotuare. In el se petreceau schimbări ciudate. Ar fi vrut să întoarcă fericirea în sînul familiei sale, dar nu ştia cum. Inima îi sîngera, îl mustra conştiinţa din pricina tatălui său. Nu avea curajul să-i telefoneze şi să-i spună că-1 iubeşte aşa cum e. De unde prăpastia aceea ivită între ei ? Taică-său nu mai era omul de altădată, îşi zise pe drum. In

timpul vacanţelor de vară, cînd îl ducea în Posoki să bată colinele şi să-i veselească pe bătrîni, el era energic şi corect; toată lumea îl stima. Iar acum nu se dusese nici la în- mormîntare, aşa că merita să fie dispreţuit. Nu mai era acelaşi om, nu, nu, se revolta Viktor, ştiind prea bine că se amăgea ca să-şi mai uşureze sufletul.

Intră în restaurantul *Kukuş,* aşezîndu-se la o măsuţa, lîngă fereastră ; zări un vaporaş grăbind spre Lacul cel Lung. îl servi o bătrînică guralivă : plăcintă cu spanac, două bucăţi de asparagus, roşii cu maioneză, un bocal cu vin şi două bucăţi de pîine cu unt. înainte de a pleca la armată se hotărîse să mănînce şi el ceva mai exotic? Surise ; vinul îi plăcu imediat de cum îl gustă ; mai comandă încă un bocal, iar capul începu să i se înceţoşeze. în faţa lui, la o masă, şedea o femeie cu părul vopsit, urîtă şi păroasă ; mai apoi nu mai fu sigur dacă fiinţa aceea era femeie sau, totuşi, bărbat. Se serveau încolo şi-ncoace biftecuri şi peşti de mare ; chelneriţei bătrine nu-i mai tăcea gura. Neatentă, răsturnă o cană cu lapte pe duşumea ; de undeva se arătă şi stăpînul cîrciumii, îi trase o înjurătură şi aici se sfîrşi mult cunoscuta amabilitate makedoneană. Viktor îşi bău la repezeală vinul, plăti un preţ destul de piperat pentru masă, apoi ceru voie să dea un telefon. Din bucătărie venea un miros de mîncare stricată ; prin fereastră zări nişte bătrîni care leneveau pe cheiul fluviului. Undeva, în apropiere, cînta o orchestră: muzică de nuntă. Un curent răzbătu dinspre closete. în cele din urmă linia se eliberă şi auzi în microfonul telefonului glasul maică-si.

— Aţi prînzit ? întrebă scurt, muşcîndu-şi buzele fiindcă se simţea vinovat.

— Mi-a rămas totul în tavă ! Solza n-a mîncat nimic, începu să se plîngă Iana Ivanova. Dar de ce-ai plecat aşa ? Viktor, fiule, nu vrei să mai trăiesc măcar încă vreun an ? De ce te porţi ca şi taică-tău ?

— Pot să vorbesc şi cu el ? o rugă Viktor.

— Străduieşte-te mai bine să dai de el! Şi taică-tău a şters-o ca vîntul! Vida, şi ea ! Ce

familie sîntem noi acum ? se enervă Iana, dar glasul ei nu era deloc plîngăreţ.

— O să-l găsesc, şi diseară o să fim acasă ! Ştii, mamă, trebuie să stăm de vorbă despre toate ! Hai, curaj, îţi promit că tati o să fie acelaşi om ca altădată ! începu să
i se încurce lui Viktor limba în gură.

— Ajunge ! Nu mai cred pe nimeni ! Vrei să mă faci să plîng din nou ? ţipă Iana în microfon.

— Pe cuvînt de onoare, mamă, ştiu unde se află tata ! Diseară o să fim acasă ! Aşa-i că nu te-ai supărat acum pe mine ? întrebă Viktor Ivanov.

— Eşti la fel ca taică-tău ! rîse Iana plină de durere.

ApoL Viktor ieşi de la *Kukuş* şi prinse să bată, fără
nici un rost, lungul chei al fluviului. Pretutindeni fete frumoase ca din pozele colorate, îmbrăcate după ultimul strigăt al modei, afişau zîmbete atrăgătoare, dar nu mai puţin prefăcute. Nişte stricate care îi înnebunesc pe bărbaţii însuraţi, îşi zise el. Cît mai golaşe, ca să ia minţile bărbaţilor mai în vîrstă ! Aveau părul lucios şi împodobit cu tot soiul de piepteni ; purtau fuste crăpate ca să aţîţe poftele ; păi li se vedeau pînă şi chiloţii ! Şi, de vreme ce li se vedea tot ce aveau pe ele, fără doar şi poate, îşi zise Viktor, acest lucru era dovada ocupaţiei lor. Oare şi stricata aceea care pusese ochii pe tatăl lui se îmbrăca la fel ? Ce-o fi în capul ei ? O fi crezînd că e legal să desfaci căsătorii şi să ruinezi casele altora ? Ştia şi el ce însemna blestemăţia sentimentelor ; umblase pînă acum cu mai multe fete, dar să se lege de o femeie măritată, uite, n-ar fi îndrăznit ! Mai important decît orice pe lume e să asiguri fericirea copiilor, da, mai important decît să te des- feţi în braţele femeii care nu-ţi aparţine, căuta să se convingă Viktor. Era beat deja ; bătea cheiul şi se gîndea dacă se cuvenea sau nu să-i facă o vizită fetei care-i luase minţile unui ins ca taică-său. Ştia deja unde trăia fata aceea ; Virgil Piseski îi arătase blocul turn de peste drum de *Kontinental.* Va intra în casa acelei fete de o

vîrstă cu el şi, mai întîi o va ruga să se lase de bărbaţii altora şi, dacă nu va fi înţelegătoare, o va ameninţa. Căsnicia părinţilor săi trebuia neapărat salvată ! Va întoarce liniştea în familie şi, înainte de a pleca la armată, vor merge cu toţii la mormîntul lui Simon.

în timp ce bătea cheiul, supărat înainte de toate pe amanta tatălui său, întîlni cîţiva bărbaţi burduhănoşi, îmbuibaţi şi dehulaţi de osînza de pe ei. Un elicopter al miliţiei rotea deasupra fluviului; ţîncii alergau după el, strigau bucuroşi. Nişte pescari se întorceau cu ustensile- le-n braţe şi cu torbele goale. Se simţea deja bărbat în toată firea care, peste cîteva zile, va îmbrăca uniforma plumburiu-măslinie : după un an, cînd se va întoarce, va transpira ca să-şi ia diploma la jurnalistică, apoi se va însura. Frumoasa lui bănăţeancă era de acord să trăiască în Podgorie. Pînă atunci îşi vor scrie ; ea îl va vizita la cazarmă. Se înţeleseseră să-şi înceapă căsnicia sărăcăcios, în vreun subsol sau la vreo mansardă. Ea îi va face doi copii. De ce numai doi ? tresări Viktor Ivanov.

în faţa cafenelei, *Abdula,* trei tineri cîntau la marimba ; din cînd în cînd, în cutia aşezată în faţa lor, scînteia cîte o monedă. Din restaurantul *Sindbad* răzbăteau pînă la urechile sale acordurile unei muzici orientale, plină de armonii minunate. Unii cumpărau sandvişuri; doi ţigănuşi tîrau un cărucior cu gunoaie. Se consumau pateuri cu carne, zise *tamali* şi se bea bere de Skopje. Viktor hoinărea buimăcit, gîndindu-se la inima sa rănită. Nu-i putea da nimănui o mînă de ajutor ; lipsa de curaj se dovedi iarăşi mai puternică decît orice dorinţă. Pentru ce fel de chip femeiesc îşi jertfea oare tatăl său familia ? Totuşi e mai bine să nu se ducă în blocul turn ; dacă va da ochii cu ea nu putea deloc garanta că se va purta cum se cuvine. Pînă acum nu dăduse nici măcar o palmă unei femei şi, atunci, de ce să-şi murdărească mîinile ?

Ajunsese deja în cartierul vilelor. Grădini pline cu leandri, porţi de fier cu tăbliţe pe care şedea scris că oaspeţii nepoftiţi vor fi muşcaţi de cîini. îşi aduse aminte de sfaturile date de bunică-său, Simon Ivanov, în Posoki. «Dacă eşti bogat, eşti

respectat şi ai un nume ; dacă eşti sărac, te trezeşti cu o piatră după ceafă», zicea bunică-său cînd nu era în apele lui. Dar ce nevoie avea el acum să se gîndească dacă bogăţia intra în firea lucrurilor ? Într-adevăr, taică-său nu făcea parte din clasa celor avuţi, dar totuşi, toată lumea ştia că cheltuieşte multe parale ; păi nu era aşa ? Casă în Podgorie şi vilă pentru odihnă in Santara ; deja se întinsese cît nu-1 ţinea plapuma, ca şi cînd ar fi fost putred de bogat. Iar Viktor nu profitase şi el de pe urma lui taică-său ? Cînd îşi va întemeia o familie, se jură el, nu se va sprijini pe nici un capital, ci va lua-o de la zero. Dar acum se văzu singur, prins în cursă ; nu se simţea nici nedreptăţit, nici urgisit, nici jignit. Un tînăr răzgîiat, crescut într-o casă ce se destrăma. Îşi strînse fălcile, scrîşni din dinţi, vrînd să iasă din pro

pria-i piele. Ce i-o fi trebuit lui taică-său să fie prieten cu Tanas Saveski ăla,- se întrebă făcînd pe prostul. îşi cercetă conştiinţa pentru a vedea cît îi era de curată şi-l cuprinse, încetul cu încetul, spaima. Se jurase să-şi servească partidul, lucrase în organizaţia de tineret, dar trăise într-o casă cu o moralitate orăşenească, asta pentru a nu spune burgheză.

Obosit de atîta hoinăreală, decise să se-ntoarcă la *Kukuş*. Comandă bătrînicii încă un bocal cu vin ; aştep- tînd, se tot întrebă, cîntărind nervos, ce-ar fi mai înţelept : să rămînă să doarmă în Podgorie sau să-i facă o vizită amantei lui taică-său. Poate că era vorba de o fată sedusă, Şantajată şi abandonată ! îşi iubea tatăl, dar vedea prea bine că nu mai era acelaşi de altădată. Chelneriţa îl întrebă dacă nu doreşte, pe lîngă vin. şi o gustărică. Viktor o privi încurcat ; citi meniul şi zise :

— O *plantaţie !*

— Ce gustărică mai e şi asta ? se miră bătrînică.

— Ştie el stăpînul! răspunse Viktor Ivanov.

— Dar el nu mai e aici !

— întreabă la bucătărie, descurcă-te în vreun fel, îşi imită Viktor, fără să-şi dea seama, tatăl.

îi aduse o salată de fructe, rece şi gustoasă ; păcat, îşi tise el, nu merge nicicum cu vinul. Cel mai mult îi plăcu mango ; banana i se topi în gură ; căpşunile erau mari, dar dulci, cu toate că erau scoase de la refrigerator. Mîncă şi bău ; capul prinse să i se-nvîrtească, iar de la stomac Ii veni să vomite. Comandă încă un bocal cu vin şi încă o *plantaţie* mai mare. Bătrînică guralivă dădu din umeri mirată ; mai mult ca sigur, pînă acum nu mai întîlnise pe nimeni să ceară aşa^ceva ca gustărică alături de vin. Dar stomacul îl supăra deja şi-l cuprinse teama să nu i se-ntîmple ceea ce i se mai întîmplase nu demult la *Graizos.*

— Ce faci, numeri căpşunile ? strigă u 1 glas prietenos Sr. spatele său.

— Rafail, ce cauţi aici ? făcu ochii mari Viktor

Ivanov.

— Te-ai dat pe băutură ? se aşeză Rafail Burov lîngă el. Dar ştii cine m-a îndreptat încoace ? Maică-ta ! rîse inspectorul.

— Maică-mea ? Păi ea nu ştie nimic ! se miră Viktor.

— Eh, ea are miros pentru beţivi -! chicoti Rafail Burov. Ascultă, prietene ! Mai întîi vreau să-mi cer iertare pentru greşeala făcută cu mormîntul lui bunică-tău ! Nu da vina pe bătrîni! Ei nu ştiau nimic despre dorinţa lui Simon de a fi înmormîntat lîngă nevastă-sa ! Crede-1 pe cel mai bun prieten al tău din Posoki care-ţi strîngea ţurţuri din pîrîu şi te purta pe coclauri ca legat de brîu.

— Lasă asta, uită ! dădu din mînă Viktor. Dar de ce ai buzele vinete ? Cine te-a trăsnit peste mutră ? întrebă Viktor vesel, bătîndu-1 pe umăr.

— Iţi voi povesti mai târziu ; acum aş bea ceva ! îşi fixă Rafail tînăru-i prieten.

— Vrei să bei şi tu un vin ca şi mine ? propuse Viktor Ivanov.

Bătrînica guralivă aduse încă un bocal cu vin şi încă o *plantaţie,* dar, îndoindu-se de cinstea lui Viktor, ceru să-i achite nota de plată. De vreme ce amesteca vinul cu fructele, sigur că era dubios, îşi zise Viktor plătindu-i. Simţindu-se jignit, prinse să-şi bată joc de ea şi-o întrebă dacă e conştientă de faptul că oraşul a căzut în mîna sodomiţilor. Chelneriţa, care era plină de duh, nu vedea nimic ciudat în toată povestea. Ii întoarse restul şi începu să strîngă tacîmurile de la masa vecină.

— Dar ei propun viaţa de-a-ndoaselea ! zise, beat, Viktor Ivanov.

— N-ai cum să-i opreşti ! De aceea întîmpină-i îa pragul casei tale ! i-o întoarse bătrînica.

— La ce bun o asemenea viaţă ? ţipă Viktor turnînd vin în paharul lui Rafail, sigur că chelneriţa o să-i răspundă iarăşi.

— Dacă nu-ţi place, uite colea rîul! Ineacă-te în valurile astea ! i-o tăie femeia.

— Asta da sfat! Ce-o să te faci, dacă o să rămîi

fără lucru ?

— Să mai lucrez ? se supără bătrînica.

— Bine, nu-i neapărat nevoie ! Dar eşti sigură că le-a sosit vremea ? se interesă Viktor.

— Ce tînăr eşti, şi cît de stricat ? Dar de unde te cunosc ? Mi-ajunge cît am trăncănit cu tine ; uite pe cine trebuie să slujesc ! zise chelneriţa ocupată pînă peste cap.

— Să-ţi plătesc un păhărel ? Hîc ! îi propuse Viktor.

— Nu am nevoie de aşa ceva ! se oţărî ea, întorcînd spatele. Ce clienţi ciudaţi ! în loc de carne, atunci cînd beau vin, mănîncă fructe ! se strîmbă chelneriţa.

— De ce o jigneşti ? Te porţi la fel ca taică-tău ! rîse Rafail sorbindu-şi vinul.

— Ce ştii tu despre taică-meu ?

— Ştiu totul, prietene ! El se preface că nu mă cunoaşte, dar în fiecare vară, în Posoki, mă ruga să te păzesc de şerpi, de trăsnete şi de ciobanii răi ! Eh, memorie scurtă ! zise cu cinism băţosul Rafail.

— A trecut ceva vreme de-atunci ; acum a mai îm- bătrînit ; poate că a uitat cum arăţi ! Păi nici tu nu mai arăţi ca altădată, Rafaile ; mai de mult nu purtai părul lins ca acum ! încercă Viktor să-şi apere tatăl.

— Greu să te cred, prietene ! începu să se destăinuie Rafail, sorbindu-şi pe îndelete vinul. De sute de ori am încercat să fiu primit de el la birou, la tipografie, să cîştig ceva cît să nu mor de foame ! N-a fost uşor pentru un ins sărac ca mine care, ştii şi singur, mă trag dintr-o familie de oieri ! Noaptea duceam lapte pe la uşi, munceam ce găseam. Cei de o vîrstă cu mine şi-au luat diploma în patru ani, pe cînd eu, prietene, am avut nevoie de încă pe-atît ! De sute de ori am stat la poarta lui taică-tău ca să mă primească ; vrei să-ţi spun de cîte ori l-a cuprins mila ? Niciodată ! Cînd am văzut că n-o să reuşesc, i-am trimis propria-mi iubită ! Şi ştii ce s-a întîmplat ? Imediat i-a găsit de

lucru ! dădu Rafail peste cap paharul tremurînd.

— Ce tot născoceşti acolo prostii ? Hîc ! se strîmbă Viktor şi se aplecă spre masă.

— Te invidiez că eşti beat ; ai găsit un leac pentru griji, zise iritat Rafail, dînd din cap de parcă s-ar fi tînguit.

— Nu trebuie să mă invidiezi, hîc, nu dau doi bani pe viaţa asta ! îşi stăpîni el cu greu crampele de la stomac şi durerea din piept.

Rafail Burov începu să-i spună că-1 înţelege pe deplin : există zile, cum e aceasta, cînd omul se simte neputincios ca un vreasc, fiindcă soarta lui se află în mîinile diavolului. Viktor, mort de beat, reuşi totuşi să priceapă ce-i
spunea prietenul din Posoki. Abia acum îi deveni clar cum îşi rezolvase Rafail problemele. Poate că e vorba despre aceeaşi fată care trăieşte în blocul turn, peste drum de *Kontinental.* îşi deplînse prietenul, roşind aidoma vinului pe care-1 înghiţea fără măsură. Ce tată desfrînat, îşi zise, a şantajat-o ca să profite de ea ! Oricum şi ea e o poamă, de vreme ce şi-a părăsit iubitul şi s-a agăţat de un om însurat, se ruşină Viktor. Dar acum i se năzări că rezolvarea e clară ca bună ziua : vor urca în blocul turn şi vor verifica totul. Indiferent de faptul că taică-său nu mai era acelaşi om ca altădată, dacă vor da acolo peste aceeaşi fată, Viktor va rezolva problemele mamei sale şi va aduce liniştea în familie.

— Ai maşină ? întrebă el şi se ridică şovăitor.

— De la fiare vechi ! răspunse Rafail Burov ajutîn- du-1 să se ţină pe picioare.

Puţin mai apoi Viktor se văzu întins pe canapeaua din spatele maşinii; îi veni să vomite. îşi puse, neputincios, o mulţime de întrebări ceţoase : taică-său, fetişcana, lipsa de credinţă, prietenia ; îl apucă moţăiala şi prin faţa ochilor îi trecură cîteva imagini, disparate, din cine ştie ce întîmplare. Se făcea că se afla în biserica Sfîntul Iosif, răpit de cîntecele de orgă şi de frumuseţea altarului; sus, pe plafonul oval, impozantă, Cina cea de taină. In biserică se aflau poate vreo mie de nuntaşi, iar el

se căsătorea cu fata din Banat. îşi căuta din priviri, pretutindeni, mireasa. Apoi se uită către altar, în faţa căruia se aflau înmormîntaţi toţi episcopii care slujiseră în această biserică. Se ivi şi mireasa îmbrăcată în alb, dar atunci Viktor se trezi în maşina în care mirosea îngrozitor.

— încotro mergem, pentru Dumnezeu ?

— Păi n-ai zis s-o luăm spre *Kontinental!* îi răspunse prietenul.

— Ştii că oraşului ăsta marele vizir i-a dat foc, hîc, iar desfrîul dăinuieşte încă din vremea aceea ? întrebă Viktor gata-gata să vomite.

— Cum să nu ! Dar ăla n-a fost vizir ! răspunse Rafail.

— N-ai fost la Muzeul recordurilor ? Acolo poţi afla toată povestea vizirului ca şi a lui Avram ! Un pavilion îi este rezervat numai lui, hîc, documente, opere de artă cu chipul lui, mulajul capului său, luat a doua zi după moarte, portrete ale tuturor femeilor din harem ! Nu crezi ? i se umplu lui Viktor gura de acreală.

— Tare mai amesteci istoria, prietene ! se revoltă Rafail Burov. Dar suportă încă un pic, să nu-mi umpli maşina de mizerii, că abia am cumpărat-o !

— De ce mă duci acolo ? întrebă Viktor de cum îşi dădu seama că ajunseseră pe o stradă scăldată în soare, care nu era alta decît Evreiska.

— Nu vrei să te uiţi un pic la aur ? rîse Rafail.

— Unde naiba am dat de tine ca să mă porţi ca pe un orb ! se supără Viktor.

— Vrei să mergem acasă la mine ? întrebă Rafail.

— Ce să facem acolo ? Hîc !

— Nimic ! Să-mi vezi odaia ; stau într-un beci. Te simţi mai bine acum ? întrebă, şi se întoarse ca să-l cerceteze.

— Mi-e scîrbă de toate ! zise Viktor Ivanov, înghiţin- du-şi rîgîiala.

— Deci aşa, zici că toate fetele sînt necinstite ! îl luă peste picior Rafail Burov şi începu să fluiere.

— Nici florile nu mai au nici un miros ! rîgîi

Viktor Ivanov. .

— Parcă l-aş duce în maşină pe taică-tău ! Ha, ha, ha ! rîse Rafail Burov.

— Ştii tu cine eşti ? se supără Viktor. Păi tu eşti uns cu toate alifiile ! Nu poţi să vorbeşti mai altfel, hîc, decît cu ironie ? Cum eşti în stare să spui că taică-meu ţi-a suflat iubita ? oftă el, apăsîndu-şi stomacul cu palmele.

— Păi cine crezi că mi-a învineţit mie buzele ? se enervă Rafail şi trupul prinse să-i tremure. Nu ţi-a spus maică-ta că am avut probleme cu averea voastră ? Dacă aş fi vrut, puteam să vă îngrop ! L-am căutat pe taică-tău ca să-l ajut, iar el, Furnicarul, nu m-a crezut! Direct în bot, ăsta e ’mnealui ! Şi pistolul şi l-a scos la mine ! strigă sugrumat Rafail Burov.

— Ce pistol ? sări Viktor. Cînd s-a întîmplat asta ?

— Azi, în blocul turn ! răspunse Rafail.

— De ce nu mi-ai spus mai devreme, ciobane ? urlă Viktor înşfăcîndu-1 de umeri pe Rafail. Ia-o acum, cît poţi mai iute, spre cimitir ! Of, de n-ar fi prea tîrziu, oftă apăsîndu-şi stomacul.

In vremea aceea Alekso Ivanov sună la uşa casei lui Paskov. Cu puţin înainte mîncase la *Steaua Europei* nişte răcuşori bine rumeniţi şi băuse un pic de vin. Soarele tocmai străpungea norii şi smogul adunat deasupra Pădurii Roşii, cînd Nevena îi deschise, surîzînd ca de obicei, îmbrăcată într-o rochie decoltată. Cu cele mai calde şi mai naturale vorbe ea îl pofti să bea o cafea, aşa că n-o putu refuza. O întrebă unde e taică-său, apoi se interesă şi despre ceilalţi.

— Care pe drumuri, care pe la biserică ! Bătrînul a tipărit necroloagele, ştii, pentru nevasta lui Virgil Piseski, oftă Nevena.

— I">r bărbatu-tău ? schimbă Aleksov vorba, neavînd chef să discute despre femeia care murise în spitalul de nebuni.

— într-o colibă de-ai trăi, numai să fii fericit ! surise Nevena.

— Am auzit că v-a mers rău ! Un ins sucit ! clătină Alekso Ivanov din cap.

— Mai rău cu greu mai găseşti ! încuviinţă Nevena.

— V-aţi despărţit ?

— Totul are un hotar ! se apără femeia dînd din mîini, dar nu părea deloc îngrijorată.

— Eşti încă tînără ; ai toată viaţa înainte ! o îmbărbăta Alekso Ivanov.

în cameră era zăpuşeală şi te făcea să transpiri. Sorbi din ceaşcă şi privi compătimitor spre Nevena ; o dori tot atît de puternic ca odinioară. îşi aduse aminte de săruturile buzelor ei mari, dar, uitîndu-se la ceas, îşi dădu seama că nu-i mai rămăsese timp să adulmece pielea acelei femei tinere. Dacă nu-i reuşise căsnicia, ştie ea cum să-l caute, îşi zise el şi se ridică. Parcă uitase de tot ceea ce făcuse în blocul turn, precum şi de pricina care-1 mînase într-acolo.

— S^-i transmit ălui bătrîn ceva ? întrebă îndatoritoare Nevena, însoţindu-1 spre uşă.

— O să mă-ntorc eu din nou ! Aş putea da un telefon ? îi trecu lui Alekso prin cap să sune în Santara.

— De ce ai ochii înlăcrimaţi ? Doar n-ai plîns cumva 7 îi întinse Nevena telefonul.

— Probleme cu copiii ! minţi Alekso.

— Nu pune la inimă ! îl sfătui Nevena. Ţi-ajung grijile de la tipografie.

O forţă nevăzută îi trezi simţurile, o privi cu lăcomie cum îşi mîngîia trupul peste rochia-i de vară. Fu cuprins din nou de sentimente necinstite ; picioarele îi ardeau ; în gînd o dezbrăcase deja. O aşteptă în holişorul strimt şi-i atinse cu gingăşie umerii goi. Tînără, pîrguită, femeie părăsită şi nemîngîiată, îşi zise. Dar trebuia să plece cît mai iute din casa aceasta a unicului său prieten adevărat, se trezi el la realitate, cu toate că presupunea că Nevena aştepta ceva mai mult. Atunci linia spre Santara se eliberă şi auzi în urechi glasul Solzei :

— Cu ce mi te lauzi ? ridică Alekso vocea, umflîn- du-şi obrajii.

— Cu de toate, tăticule ! Numai miere şi unt ! răs- puse în bătaie pe joc Solza.

— E vreme bună de înot ?

— E cald ; pînă şi azaleele s-au ofilit ! De-ar mai fi şi cine să-noate !... răspunse Solza în dodii.

— Păi maică-ta unde e ?

— La măcelar, după o pulpă !

— Dar le ai pe Vida şi pe Aniţa ! Duceţi-vă pe plajă, îmbăiaţi-vă, că vara se duce ! se strădui Alekso să-şi îmbuneze fiica preferată, dar simţi ceva înţepîndu-1 în piept.

— Pe Aniţa au luat-o vecinii, cu barca, pe lac ! zise Solza.

— Dar cu Vida ce este ? întrebă nerăbdător Alekso.

— Păi s-a dus în Bit-Bazar, tăticule ! Soru-mea te urmează pas cu pas, veni jignitor, în şoaptă, glasul Solzei.

— Gura ! urlă ca ieşit din minţi Alekso.

— Bine, tăticule ! murmură Solza închizînd telefonul.

Nevena îl cor duse pînă la poartă. îl întrebă dacă-i
adevărat că Viktor va pleca militar, apoi îl invită la cinâ. Nu pomeni nici o vorbă despre cele întîmplate la *Doi mai ;* Alekso îşi luă cu tristeţe rămas bun, de parcă ar fi plecat la cine ştie ce drum lung, apoi urcă în mustang. «De unde să ştiu ce-i astăzi cu tine ?«• se mira Nevena urmărindu-I cum se pierde în Pădurea Roşie.

Fetele au moştenit de la Iana ceva de curvă în ele, îşi zise supărat Alekso, strîngînd cu putere volanul. Ce i-o fi venit Solzei, preferata lui, de l-a luat peste picior ? N-or să se mai vadă multă vreme, ehei, mult o să mai plîngă ea după el ! Poate că e mai bine acum să umple rezervorul şi s-o ia pe urmele soarelui care se tot duce spre apua. înspre Santara. Acasă îi va găsi pe toţi, fără doar şi poate; iar şugubeaţa aceea o să moară de bucurie,

în timp ce Iana îvanova nu-şi va crede ochilor, ba o să mai şi plîngă un pic. Aşternutul căsniciei lor e rece ca gheaţa, dar va reuşi el cumva să-l încălzească, atît aducîndu-şi aminte de viaţa dusă-mpreună, pe vremea cînd li se născuseră copiii, cît şi datorită sentimentelor care ar putea să reînvie. Dar de ce îl luase Solza chiar aşa, peste picior, spunîndu-i că Iana s-a dus după carne pînă la hîdul ăla de măcelar, nt- cioplit ca o stîncă ?

Dar Solza îvanova nu rămase cu braţele încrucişate ir» casă. De cum termină discuţia cu taică-său, începu să alerge prin odăi : «Azi e ziua mea, tra-la-la, păi să fie sărbătoare !»• cîntă. Doi paşi înainte, unul înapoi, dans» de parcă se afla la ansamblul *Hora.* Mai întîi făcu ordine prin bucătărie : spălă vasele murdare de la prînz, le şterse cu o cîrpă moale şi curată şi le rîndui pe rafturi. Deodată o cuprinse teama ; dădu fuga în balcon şi privi spre vîrful arborilor. «Nu există pieze rele !«■ se îmbărbătă ea cu glas tare. In pădure nişte păsări de pradă croncăneau de parcă le strîngea cineva de gît, dar aşa ceva Solza auzea în fiecare zi. Intră din nou în casă, spălă cele trei sticle în care fusese lapte ; apoi le duse, ţopăind, în grădină, lîngă cutia poştală. Se-ntoarse prin iarbă în pasul dansului numit *Ca pe Belasiţa,* al cărui ritm şi a cărui melodie o răpeau. Se opri în balon, sub braţul steagului, trase în piept aerul cald şi privi spre lac. Era o zi cu un soare de-ţi fierbeau creierii. Nici urmă de vînt ; doar iarba vibra de insecte ; lacul parcă-ar fi cîntat ; lotci şi bărci cu pînze albe grăbeau pe măruntele valuri. în depărtări urla un cîine, dar şi pe el îl auzea aproape în fiecare zi.

Şi de data aceasta se gîndi să-i dea mamei sale, care nu avea voie să se obosească, o mînă de ajutor. Pentru- zilele următoare nu mai trebuia să gătească nimic, aşa că rămînea doar să facă lună în casă. Diseară oaspeţii vor avea destule gustări : friptură, păstrăvi, miel şi dovlecei umpluţi; iar oaspeţii vor băga sigur de seamă cît de curata e

casa. Făcu lună camera de zi, dădu roată obiectelor sculptate, şterse praful de pe cei doi Isuşi, apoi de pe racla care aparţinuse odinioară vizirului din Ţarigrad, lustrui toate figurinele de porţelan, curăţă cu aspiratorul tapiseriile de pe pereţi, şterse vasele ce aparţinuseră cîndva vestiţilor revoluţionari, chiar şi globul pămîntesc din vremea primelor cuceriri. în nici două ore casa era pahar ; împroşcă scările cu miresme de liliac. «Tulbure e fericirea şi ceţoasă e iubirea, tra-la-la !«• cînta ea curăţind holurile. .

în timp ce-şi punea la punct propria-i odaie, o cuprinse o veselie neobişnuită. Alungă praful sutelor de cărţi de pe rafturile de lîngă pat; pe cele socotite mai interesante, le mai răsfoi încă o dată. Aranja cearceafurile, apoi se ocupi de balcoane şi de curte şi, în cele din urmă, dădu fuga în baie. Transpirase, astfel că se dezbrăcă destul de greu. Se băgă sub duş cintînd ca să-şi alunge frica, apoi se opri în faţa oglinzii ; trupul ei avea mireasma de tînăr mesteacăn. «O fecioară isteaţă ca o cîntăreaţă tra-la-la* cîntă din nou, uitîndu-se în oglindă. îşi privi, prin ochelarii pe care de obicei îi purta numai acasă, gîtul prelung şi părul inelat care-i cădea pe umeri. I-o fi semănînd oare Izvorinkăi, mătuşa care murise, de tînără, din pricina tuberculozei sau cu Temiana care acum trăia la ferma ei din Arkansas. îşi puse rochia albă de bumbac, pe care voia s-o îmbrace la începutul acelui ultim an de şcoală medie, şi iarăşi sentoarse în faţa oglinzii.

Ascunse ochelarii-n sertar, apoi îşi lipi lentilele de contact. Nu semăn cu nimeni, se întristă ea, la gîndul că, din nou, va fi cea mai urîtă din clasă. Luă un creion, îşi alungi sprîncenele, se rujă, şi iarăşi îşi cercetă chipul în oglindă. Iubitul ei tată îi spusese că e frumoasă fiindcă el era beat în fiecare zi şi ducea o viaţă dezordonată; taică- său minţea aşadar.

Sună cineva la uşă. Solza deschise speriată. Lăptarul, cu torba pe umăr, ceru plata pentru serviciile sale ;sfîr- şit de vară, oile înţărcaseră, se

dezvinovăţi el. Aşteptînd banii, lăptarul se desfătă privind-o ; ce tînăr zăpăcit se va ferici cu ea ? Solza îi puse banii în palmă şi hotărî să nu mai deschidă nimănui. Taică-său nu se va întoarce mai înainte de miezul nopţii, Viktor poate mîine, Aniţa se va plimba cu caiacul pînă la apusul soarelui. Vida nu se va mai întoarce niciodată, îşi făcu Solza socotelile, aşezată lîngă cămin. Maică-sa plecase din nou, dumineca, să cumpere came, cînd se ştia că măcelăria e închisă. «Dar tata o să-mi cumpere inel cu două diamante, tra-la-la !«• cînta ea, fiindcă simţi cum o cuprinde spaima.

Luă ceaunul de aramă pe care-1 adusese din Posoki şi se chinui să-i scoată lanţul. Dar lanţul era răsucit şi nu reuşi decît să transpire. Căută un cleşte şi-n timp ce desprinse, în sfîrşit, toarta, îşi aduse aminte de alergătura aceea, împreună cu tatăl ei, pe Evreiska, de tinerii care adunau donaţii pentru construirea unei şcoli în Noua Zeelandă. în seara aceea taică-său îi pomenise numele unui oarecare bancher, Niazi, apoi povestise cum fusese plimbat în caleaşcă, cum ascultase clopote bătînd în depărtări, cum cîntau hogii şi popii, cum văzuse fete plim- bîndu-se prin parcuri în rochii albe ; ce tătic minunat, oftă Solza, agăţînd lanţul ceaunului de lemnul căminului. Şi ce frumos spînzurase ea lanţul ceaunului de aramă în care, odinioară, bunica laglika făcuse mămăligă !

îşi aduse aminte de bunicii din Posoki. Ea împreună cu maică-sa mergeau rareori acolo, dar, oricînd ar fi mers erau primite cu braţele deschise. Solza intra în casa scundă, fără duşumea, acoperită cu paie. Două uşi : una în faţă, pentru intrare, cealaltă, mai mică, în spate, pentru a fugi de tăietorii de capete. Cînd se tăiau capetele ? Ce-s acelea vremuri de robie ? se întreba ea lîngă lanţ. De ce ferestrele aveau în loc de geamuri doar obloane ? Posoki e un sat unde cocoşii cîntă pe patru dealuri, aproape de calea romană, Via Egnatia. între drumul acesta şi largul cîmpiei se află moşiile turceşti părăsite, deja

copleşite de spini şi tufişuri. De sub temeliile bisericii clipoceşte izvorul Solza căuta un pretext ca să-şi amîne gestul şi, de aceea, continuă să-şi aducă aminte cît mai multe lucruri despre casa bunicilor ei. Dar de ce n-o fi adus în Santara şi lampa aceea de gaz a unchiului Iorgo din Vardaria ? Luase doar haina roşie, de şiac, fără mîneci, dar lăsase pantalonii şi geamantanul. Atîtea lucruri minunate rămăseseră în casa pustie, se întristă Solza. In spatele casei războiul pe care-1 rodeau carii, lîngă el hambarul deasupra căruia bunicul Simon şi bunica laglika făceau dragoste. în curînd totul se va prăpădi; vor rămîne doar

ziduri în ruină. Şi vasele în care bunica făcea de mîn- care şi rogojina de pai şi cergile şi aşternuturile, toate se vor prăpădi, îşi zise, cu amar, Solza.

Căută hîrtie şi creion pentru a lăsa un mesaj. Îşi va ruga părinţii s-o îngroape în micul cimitir al bisericii Arhanghelul Gavril, în zona industrială, biserica în care fusese botezată maică-sa. îi va implora să aprindă în faţa altarului, în stînga frescei arhanghelului, trei luminări : una pentru cei morţi, una pentru sănătatea rudelor, indiferent de continentele pe unde trăiau, iar pe a treia, care va fi şi cea mai mare, pentru ca arhanghelul să-i ţină în paza lui părinţii. în mod special îşi va ruga tatăl ca, mai înainte de a ninge, să facă un drum în Posoki, să ridice mormîntul bunicilor ei.

Solza nu împlinise încă vîrstă maturităţii, dar era un copil mai iute de minte decît alţii ; citea mult şi înţelegea cum trebuie trăită viaţa. Dar renunţă la toate aceste do- rinţi. «Vă iubesc atît de mult, dar nu mai pot să vă suport» ! le scrise ea părinţilor şi se-ndreptă spre lanţ. Muntele înzăpezit nu poate fi salvat prin jertfa unei vieţi omeneşti, îşi zise în cele din urmă.

Tatăl ei intră în cimitir prin poarta dinspre răsărit. Drumul îl purta pe alei gazonate, pe lîngă busturile celebrităţilor şi ale celor cu merite osebite. Aproape se lăsase răcoare cînd se opri în faţa mormîntului lui Avram, întemeietorul oraşului. Cîteva grupuri de oameni întristaţi aşteptau lîngă coroane, în timp ce un tip din forţele de ordine pîndea mişcările care i se păreau mai dubioase prin preajmă. Pe zidul de marmură pe care era înscris numele Komnenei, soţia lui Avram, şi a celor doi fii ai lor, Moian şi Doiran, fură aşezate trei coroane de flori. Cele mai multe delegaţii oficiale însă nu sosiseră, aşa că Alekso Ivanov o luă printre celelalte morminte din apropiere. Aici nici tu coroane, nici tu buchete de flori. Se gîndi că, de acolo, nu va fi luat în seamă. Omul din for-

ţele de ordine, de fapt cheliosul de la *Graizos,* şedea cu ochii aţintiţi spre parcaj, de unde trebuiau să apară delegaţiile. Vreme de concedii, zi înăbuşitoare ; cei mai mulţi nici nu vor veni, se gîndi Alekso.

Un aparat filma în tăcere depunerile de coroane; deodată lîngă sicriul de marmură se ivi Tanas Saveski; lîngă el, Andrei Pagiov şi Niazi Osmanov. Manechinul era îmbrăcat într-un costum închis la culoare. Marcat şi căzut pe gînduri de importanţa procesiunii, cu barba lui cu tot, părea un ins plin de prestanţă. în spatele său se aflau şi alţi funcţionari pe care Alekso nu-i cunoştea. Tanas deja depusese coroana de flori în trei culori, în formă de inimă, în numele industriei poligrafice. în faţa mormîntului sosiră alte grupuri ce-şi aduceau omagiile. Alekso se sperie cînd lumina ce bătea în uşa de la intrare îi fulgeră privirile. I se năzări că în spatele noului grup se afla şi fiul său Viktor. Ce-o fi căutînd el în cimitir ? Se uită încă o dată printre coroane şi abia atunci se linişti ; urma delegaţia companiilor pentru export, atît de criticate în ultima lună. Careva dintre delegaţi semăna într-adevăr cu fiul său. Tînăr, sfidător, cu fire rare de barbă, descheiat la nasturi, cu ochi mari ca ai lui Viktor. Alekso surise în voie şi gîndul îi zbură la Rafail Burov, pe care-1 prinsese la Maia Arsova. Auzi, să mă chiorască el pe mine ziua în amiaza mare ! îşi zise el, azi a scăpat el cu buzele învineţite, dar data viitoare...

Tanas mai făcu o plecăciune în faţa casei de veci a lui Avram, apoi se retrase puţin într-o parte pentru a-i face loc primarului. Alekso îl privi pe bătrînul primar, alb ca bruma zorilor, care-şi şterse ochii înlăcrimaţi cu o batistă albă, apoi depuse o coroană de garoafe proaspete. **în** faţa monumentului se adunaseră deja în jur de o sută de oameni, delegaţii oficiale şi cetăţeni curioşi. Alekso Ivanov tresări la gîndul că nu se afla printre ei, cu toate că fusese prevăzut să facă parte din delegaţie.

Adia un vînt blînd dinspre soare apune, trezind printre coroane un foşnet abia auzit; de undeva din cimitir se auziră plînsete şi vaiete. Alekso îşi întoarse iarăşi privirile spre monumentul lui Avram, măsurînd distanţa pînă la mormîntul în spatele căruia se ascunsese. Ar putea sta în şoaptă de vorbă cu Tanas, atît de aproape se aflau unul de altul, îşi zise surîzînd. Deodată vîntul prinse putere şi cerul se umplu de nori. Ceremonia îl enerva deja ; vroia să se întoarcă în blocul turn, să vadă ce se mai putea salva. îşi privi ceasul de mînă, apoi îşi scoase pistolul din sîn. Dar acum într-adevăr îl zări pe Viktor, palid şi cu ochii lăcrimoşi. Ce-o fi căutînd el aici, se întrebă în timp ce prin cap îi trecură tot soiul de gînduri rele. Şi Viktor şedea puţin ascuns în spatele coroanelor, cu o torbă sportivă în mînă, parcă aşteptînd ceva nelămurit. Mai întîi Alekso îşi zise că puţin îi pasă de faptul că şi Viktor se afla în mulţime, dar apoi îl cuprinse frica. Dacă-1 va nimeri, din greşeală, tocmai pe el ? Şi fiul său arăta destul de speriat şi de palid ; mîinile îi tremurau, iar chipul îi trăda o durere asemeni celei din closetul de la *Graizos.* Ce-o fi avînd în torba aceea măslinie : se întrebă Alekso Ivanov.

— Doar n-ai înebunit, tată ! sări Viktor spre mor- mîntul unde se afla Alekso.

— Ala vrea să ucidă, fugiţi ! De mult e sărit de pe fix ! strică panicard Andrei Pagiov şi se trînti cel dintîi lapămînt.

Se auzi o împuşcătură care-i înspăimîntă pe toţi cei adunaţi la mormîntul lui Avram. Viktor reuşise să-şi prindă şi să-şi strîngă tatăl de gît ca între cleşti. Dădu fuga cheliosul din forţele de ordine ; vru să lovească şi el cu picioarele. Cînd cei de faţă îşi reveniră de pe urma şocului, îşi dădură seama că glontele secerase crucea de lemn a unui mormînt din apropiere. Niazi Osmanov adună bucăţile de lemn, înjurîndu-1 pe cel ce trăsese.

— De ce m-ai împiedicat să-l omor ? întrebă furios Alekso, scuipînd ţărîna care-i intrase în gură. I-aş fi dat eu la fund şi lui corăbioara ! adăugă el,

încordîndu-şi vinele gîtului şi scăpînd din mîinile butucănoase ale che- liosului.

— Vrei să crăpi la închisoare ? prinse Viktor curaj.

— Ce ins fără suflet ! Vroia să-şi ucidă cel mai bun prieten !

— Ce să fac cu el ? întrebă cheliosul din forţele de ordine.

— Dă-i drumul degeneratului ăsta ! Ce să caute la închisoare ? La nebuni e locul lui ! zise Tanas Saveski speriat şi galben la faţă ca un mort şi, apropiindu-se de Viktor îi mulţumi pentru curajul său. Ce-nseamnă şi soarta asta ! Era gata să mor de mîna unui prieten ! se văicări el îmbrăţişîndu-1.

— Dar legea spune să-l arestez ! se revoltă cheliosul, uitîndu-se la primar.

— Fă ce vrei ! zise primarul, făcîndu-i semn să-l aresteze. îl cunosc pe nefericitul ăsta ; am făcut împreună armata ! Dar el arată ca un flăcău, pe cînd mie mi-a albit părul ca inul ! surise urmărindu-i cum se-ndepărtau.

— Dă-i pîine şi-o să dea cu pietre după tine ! în loc să-ţi mulţumească, era gata să te ucidă ! îi scutura Niazi Osmanov sacoul lui Tanas Saveski.

— Haide, acuma doar n-oi fi crezînd în providenţă ! clătină Tanas din cap.

— Spune chestia aia de azi noapte, povesteşte-o ! insistă Andrei.

— Azi dimineaţă m-am întors cu avionul ! se răsuci Tanas spre primar. Zburam jos de tot, dar, deodată, cerurile au înnebunit. Eram ca o jucărie în mîinile vîn- tului ; crengile arborilor din jurul Lacului Lung se frîn- geau ; o jumătate de oră ne-am tot răsucit, pierduţi, printre nori negri, fulgere şi bicele ploii, să-ţi plesnească inima şi mai multe nu. Ce ţi-e şi cu soarta asta, — n-am murit în avion şi era gata-gata să mă secere un glonte în cimitir ! oftă el.

— Domnul te-a păzit! zise Niazi Osmanov.

— Steaua lui, prietene ! El nu crede în Dumnezeu ! îl corectă primarul, uitîndu-se cu dispreţ la Alekso Ivanov pe care-1 urcau în maşina

albastră.

— Ţi-am spus că încălzeşti un şarpe la piept ! se vîrî Andrei între primar şi Tanas Saveski.

— Acum ce ne mai rămîne de făcut ? întrebă primarul cu ochii după maşina albastră care pornise.

— Să luăm masa la *Armonia;* bucătărie ca acasă ! propuse Tanas, deja binedispus, umplîndu-şi luleaua cu tutun. Să ne dea un nebun planurile peste cap ?

Viktor îşi scoase batista din torbă şi-şi şterse sîngele de pe frunte. Rămase cu gura căscată, privind lumea plecind din jurul monumentului lui Avram. Se ivi şi Rafail Burov şi prinse a urmări buimăcit maşinile ce

grăbeau spre oraş. «De-ar fi tras un pic mai jos !»• rîse nervos inspectorul. «Dar de ce să-l judece, de ce să putrezească la închisoare ?»• se întrebă Viktor. «Nu eşti ca un diamant. Taică-tău se va mîndri cu tine !» zise Rafail, ajutîndu-1 să se ridice. «Cum de-am putut să torn în mine atîta ?» se miră el, chinuindu-se să-şi stăpînească revolta stomacului. Gura îi mirosea, mîinile îi erau murdare de bale. «Groaznic te-ai mai îmbătat; ca taică-tău !» glumi Rafail Burov. «Cară-te, să nu te mai văd, ciobanule !«• se supără Viktor Ivanov. în cimitir era o zăpuşeală apăsătoare ca înaintea unei ploi ; departe, în Pădurea Roşie, se auziră sunete de clacsoane. Oamenii se întorceau, din concediu, pe la casele lor. Viktor îşi dori din toată inima să se afle în Santara, să-şi îmbrăţişeze surorile şi să-şi îmbărbăteze mama. îşi veni iute în fire ; stomacul i se domolise. Deodată simţi mîna prietenească a lui Virgil, care se întorcea de la înmormîntarea soţiei...